

Historie

města Rychnova

od 1. ledna 1901.

2. díl

započatý 28. října 1933

Wilhelm Preissler

Úvod

Naše rodné město Rychnov vstoupilo 1. lednem 1901 do nového století své historie. Podle v prvním dílu popsaného pravděpodobného vzniku obce můžeme říci, že vstupujeme do 10. století od založení vsi Rychnova.

Ať dobrotivá nebesa také v budoucnu dopřejí našemu milovanému Rychnovu milost a požehnání k jeho dobru a dalšímu prospěchu města.

Městys Rychnov náležel k 1. lednu 1901 k politickému okresu Jabloneckému, kraji Mladoboleslavskému, království Českému a Rakousko - Uherské monarchii pod Jeho Majestátem císařem Františkem Josefem I.

Bližší popis města, jeho polohy a rozlohy, hranic, vodstev, nerostů, bohatství fauny a flóry si ušetřím, neboť tento popis je plně obsažen v 1. dílu.

Vedení obce je svěřeno starostovi Josefu Ullrichovi z čísla 221. Obec měla na počátku nového století 3384 obyvatel, z toho 4 Čechy. Obyvatelstvo se dělí na dvě strany a to na bílou liberální a červenou sociálně - demokratickou, které jsou ovšem zastoupeny menšinově.

Pro bezpečnost obyvatel je zřízena v domě č.p. 468 c.k. četnická stanice pod velením strážmistra Josefa Rillicha. Dále jsou obcí ustanoveni policisté Eduard Seidel a Josef Ullrich jako bezpečnostní orgány.

Církevní povinnosti zajišťuje farář Johann Bernard, který spolu s jedním kaplanem také vyučuje ve škole náboženství.

Měšťanskou školu vede ředitel Emil Wander, obecnou školu vrchní učitel Eduard Podlipny.

Jako poštmistr úřaduje sedlák Vincenc Peukert z č.p. 48 s jednou pomocnou silou. Poštovní úřad se nachází v domě poštmistra.

Osobní a nákladní přepravu zajišťuje železnice a elektrická dráha.

O zdraví pečuje jeden praktický lékař a jedna lékárna.

Zdrojem výdělků obyvatel je hlavně olejomalba, sklářský průmysl, pasířství a výroba látkových bot (bačkor?). Sklářský průmysl se dělí na tři skupiny: mačkání a navíjení, broušení a pískování a leštění v ohni nebo cínovým či dřevěným kotoučem.

Zemědělství z důvodů přibývajícího průmyslu ustupuje. Z dřívějších 11 velkostatkářů zbývá sotva polovina s rozlohou pozemků méně než 15 jiter (jitra = 5754,642 m²).

V Rychnově je na počátku nového století 24 hospodských, 5 řezníků, 7 pekařů, 13 obchodníků, 2 kováři, 1 kolář, 1 zámečník, 2 klempíři, 3 truhláři, 1 mistr tesařský, 1 mistr zednický, 3 krejčí a 3 ševci.

Ze spolků jsou v Rychnově následující: ochotnický, pěvecký "Věvec písní", veteránský, tělocvičný, malířský podpůrný, malířský vzdělávací, rozsévačský, hasičský, podpůrný v nemoci, spolek německé školy, místní skupina Svazu Němců v Čechách, spolek mateřské školy, spořitelni a záložni, pěvecký domov "Svornost", ženský spolek "Konvalinka" a společnost jednoho stolu "Jedlová zeleň (Zelená jedle?)". K tomu přibyl ještě dělnický tělocvičný spolek a konsumní spolek. Dohromady 18 spolků.

Rychnov měl na začátku roku 1901 488 obytných domů.

Tímto záznamem je popsán přibližně stav a charakter městyse Rychnova na počátku 20. století.

Možnost výdělků byla příznivá, olejomalířství, sklářský průmysl a pasířství poskytují dělníkům dostatek zaměstnání. Těmito odvětvími průmyslu se zabývají muži, ženy a v mimoškolní době také děti, které navlékáním, ostříhováním a také leštěním získaly možnost výdělků a podle pile a zručnosti v práci si vydělaly 1/2 až 1 zlatý týdně.

Mezi malíři byli špičkoví umělci, kteří si za týden vydělali 12 až 20 zlatých, zatímco prostřední a slabší malíři se museli spokojit s 5 až 8 zlatými.

Cizí dělníci nebo nádeníci obdrželi denní mzdu ve výši 80 krejcarů až 1 zlatý a 20 krejcarů.

Ceny potravin byly v poměru k mzdě dělníků na začátku 20. století významně nižší než dnes.

Oblečení znamenalo v domácnostech menší náklad než dnes. Na výročním trhu stál lepší pánský oblek od 14 do 18 zlatých. U krejčího stál oblek na míru asi 20 zlatých. Za ušití obleku z donesené látky požadoval krejčí 6 zlatých.

Pár vysokých skládaných bot stál na výročním trhu 6 až 8 zlatých. Boty na míru od ševce z dobré kůže stály 10 až 12 zlatých. Pár polobotek na trhu stál 3 až 4 zlaté, od ševce na míru 5 až 6 zlatých.

Pár rychnovských látkových bot stál podle velikosti a kvality od 30 krejcarů do 1 zlatého. Namísto dnešních švédských zápalek se používaly ještě sírové sirky a jeden balíček těchto sirek za krejcar musel obsahovat sto kusů. Jedna krabice švédských zápalek stála jeden halíř. Dnes zaplatí spotřebitel 30 halířů za stejnou krabici.

Na začátku 80. let minulého století stálo kilo hladké pšeničné mouky 12 krejcarů a tato cena vzrostla do roku 1901 na 31 krejcarů. Tentýž poměr je u cukru, který za stejné období vzrostl z 18 na 25 krejcarů za kilo. Hlavní potravina, brambory, stála 2 krejcarey kilo. Kilo vepřového stálo 30 krejcarů, kilo hovězího 60 krejcarů.

Když šla paní domu v sobotu nakupovat, mohla za dva zlaté pořídit téměř celé potřebné množství potravin prostřední rodiny na celý týden.

Dobré staré časy!

1901

15. března bylo na zasedání obecního zastupitelstva rozhodnuto, že účet za v roce 1900 otevřenou měšťanskou školu "Jubilea císaře Františka Josefa" bude dán do tisku a každý majitel domu obdrží jeden exemplář zdarma. Tento 26. března do tisku daný účet oznamoval ohledně placení stavby následující: celkové náklady na stavbu měšťanské školy včetně pozemku byly 57.364 zlatých a 34 krejcarů, to je 114.728 korun a 68 haléřů.

Zemský úřad uvolnil na stavbu jako dotaci 5000 zlatých (10000 korun). Od Zemské banky bylo zapůjčeno 45000 zlatých (90000 korun), od Spořitelního a záložního spolku v Rychnově 4853 zlatých a 45 krejcarů (9706 korun 90 haléřů).

Celkový dluh na stavbu měšťanské školy a její vnitřní vybavení činil tedy 49853 zlatých a 45 krejcarů (99706 korun 90 haléřů).

Obec uvažovala o stavbě vodovodu a mezi obyvatelstvem se tudíž rozšířila zvěst, že touto stavbou budou značně zatíženi daňoví poplatníci. Proto se v obci objevila nespokojenost a malicherné výtky.

Obecní radní Karl Hofrichter z č.p. 177 proto předložil na zasedání obecního zastupitelstva 17. května návrh dát prostřednictvím oběžníku ve známost, že obyvatelstvo je zlovolným způsobem znepokojováno, že jsou rozšiřovány falešné zvěsti o tom, že díky plánovanému zřízení vodovodu budou obecní poplatky značně zvýšeny a tak daňoví poplatníci budou muset být vystaveni značně většímu zatížení.

Aby toto podezření bylo jednou provždy dostatečně vyvráceno, bylo rozhodnuto a oběžníkem dáno ve známost, že z důvodů stavby vodovodu nesmějí být v žádném případě zvýšeny obecní poplatky a stavba se může a smí zahájit teprve tehdy, až náklady na její provedení budou plně pokryty.

10. prosince 1901 zemřel rychnovský velkoobchodník Anton Peukert z č.p. 81 ve věku 74 let. Již 7. prosince pořídil svoji poslední vůli, v níž věnoval obci k volnému použití jemu náležející starou školu č.p. 51, nikoli jako chudobinec nebo starobinec, jak převládalo mínění mezi obyvatelstvem, nýbrž bez jakéhokoli zvláštního určení. Aby obci přijetím tohoto daru nevznikly žádné náklady, projevil syn Antona Peukerta jako universální dědic připravenost uhradit darovací a převodní poplatky za nemovitost z vlastních prostředků.

Dále věnoval zůstavitel obecním chudým 1000 zlatých (2000 korun) na chudinský fond, jehož úroky mají být každoročně na Štědrý večer vyplaceny potřebným. Dále obdržela obec dvě obligace každou po 100 zlatých (celkem 200 korun = 400 korun) pro chudinský fond k vyplacení po jeho smrti. Dále obdržela obecná, měšťanská a pokračovací škola každá po 100 zlatých (celkem 600 korun).

16 spolků, jejichž členem zemřelý byl, obdrželo každý jako odkaz 100 zlatých (celkem 3200 korun).

Dík a čest jeho památce!

Na zasedání obecního zastupitelstva dne 20. prosince byl schvalován návrh obecního rozpočtu. S 30% obecních poplatků dosáhly příjmy 16.051,- korun, čímž byly pokryty obecní výdaje.

Obecní školní rada předložil potřeby školy ve výši 9.465,- korun, jejichž krytí bylo s 55% školních poplatků vyrovnané.

Hasičům byl schválen rozpočet na rok 1901 ve výši 579,- korun. Do budoucna však musí být účty za podávané pivo a uzenky detailně předloženy a každý účastním musí být uveden jménem.

Na podporu chudých se vydalo podle předloženého výkazu v minulém roce týdně 45 korun a 90 haléřů. Chudinský fond činil na konci roku 1.400,- korun, které byly uloženy ve Spořitelně a záložně.

O staré škole, kterou obec obdržela od zemřelého Antona Peukerta , bylo usnesením zastupitelstva rozhodnuto, že bude v budoucnu sloužit jako chudobinec. Vzadu ležící obytné místnosti budou pro tento účel upraveny a pouze přední dřevěná místnost bude privátně pronajímána.

Tím jsou vybrána a zapsána nejdůležitější jednání obecního zastupitelstva v roce 1901.

Z rychnovských požárů stojí za zmínku následující:

13. května požár domu Josefa Ullricha č.p. 266, řezníka

15. května požár střechy Josefa Pelzela č.p. 249

18. května požár střechy W. Wallera č.p. 244

22. května požár domu Augusta Sammela č.p. 471

28. května požár domu F. Hollase na Svatém Kříži

28. července požár střechy H. Dittricha č.p. 258

19. srpna požár kůlny Franze Pietsche

5. září požár domu Antona Schmidta č.p. 310 a domu a stodoly Antona Müllera č.p. 313

11. listopadu požár domu H. Jägera na Svatém Kříži

2. června se stalo neštěstí, kterému padl za oběť jeden mladý muž z Rychnova v Mladé Boleslavi. Konrád Sammel z č.p. 32, který narukoval k vojsku, absolvoval se svou jednotkou zmíněného dne cvičný pochod z Turnova do Mladé Boleslavi. Tam došel uhřátý a s některými kamarády se bez osmělení vrhl do Jizery ke koupeli. Tam dostal srdeční mrtvici a rychle se utopil, ačkoliv mu jeho kamarádi bez meškání přiběhli na pomoc. Tělo bylo převezeno do Rychnova do otcovského domu a 5. června za velké účasti obyvatelstva pohřbeno.

9. července zemřela vdova Klara Schöffelová z č. 360 (??? pekařka), která dosáhla vysokého věku 94 let.

Při obecních volbách v roce 1901 došlo v Rychnově k tvrdému volebnímu boji mezi bílou a červenou stranou, jak o tom podávají zprávu paměti farního úřadu. Zápis zní: "Po mnoho let byly v Rychnově dvě strany, takzvané bílá a červená. Poté, co mnoho červených voličů přešlo k bílé straně, získala tato strana v posledních volbách plné vítězství.

Ale když se jednalo o to vystavět drahou měšťanskou školu, ustavila se ve vlastní straně protistrana a jak se chtělo zřídit ještě drahé vodovodní vedení, přešli protivníci se všemi rolníky do červené strany a chystalo se na nastávající volby.

Agitace na obou stranách byla mohutná, jakou Rychnov ještě nikdy neviděl. O každý hlas se bojovalo, zvláště v 1. a 2. volebním okrsku. K faráři chodili opakovaně muži z obou stran. Zatímco ale se červená strana se spokojila se zdržením se voleb (farářovým - pozn. red.), nutila bílá strana do voleb. Ježto já jsem farář pro všechny a připojení se k jedné straně v nynějším silně vzrušeném čase by mohlo mít nevyočitatelné následky a kvůli uniknutí domluvám v poslední hodině, jel jsem v den voleb do Mnichova Hradiště ke svému bratru Karlovi."

V 1. a 3. volebním okrsku zvítězili červení, ve 2. Volebním okrsku bílí, ale pouze hlasy učitelů.

Volby přinesly v 1. Volebním okrsku následující výsledky:

Josef Preissler, č.p. 1, rolník a majitel mlýna (Obermüller - Horní mlynář)

Josef Maschke, č.p. 237, obchodník a hostinský (Klinger - zvoník)

Anton F. Lang, č.p. 20, obchodník s obrazy (Postlang - Langpošťák)

Josef Hofmann, č.p. 85, rolník (Pietschbauer - sedlák Pietsch)

Karl Seiboth, rolník z Liščí Jámy (Juselsseffls - od Josefa Jusela)

Josef Ullrich, č.p. 437, restauratér (Bernadschuster - švec Bernard)

Josef Preissler, majitel domu

Anton Peukert, č.p. 320, ekonom (Milscheraugstin - mlíčňák Augustin)

(všichni červená strana)

2. volební okrsek

Josef Ullrich, č.p. 221, starosta (der lange Poul - "dlouhý Polák")

Emil Wander, ředitel měšťanské školy

Ernst Peukert, č.p. 53, obchodník

Josef Preissler, č.p. 65, domkář (Tanz-Preissler - "tanec - Preisler")

Josef Sense, č.p. 30, hospodský

Josef Waller, č.p. 255, zemědělec

Anton Horschak, č.p. 104, obchodník

August Ullrich, zedník

(všichni bílá strana)

3. volební okrsek:

Vinzenz Peukert, č.p. 48, zemědělec a poštovník

August Peukert, č.p. 462, výrobce skleněného zboží a domkář

Eduard Tischer, č.p. 190, malíř a domkář

Anton Hübner, č.p. 472, domkář

Anton Preissler, č.p. 100, zemědělec (Dofnbäcker - ?nějaký pekař)

August Lindner, č.p. 294, zemědělec

Josef Wallner, Svatý Kříž, zedník

Franz Wagner, č.p. 422, navíječ skla

(všichni červená strana)

Z voleb vzešli následující:

Anton Hübner, č.p. 472 - starosta

Vinzenz Peukert, č.p.48,

Anton F. Lang, č.p. 20

Josef Sense, č.p. 30

Josef Ullrich, č.p. 437

Anton Peukert, č.p. 320

Josef Maschke, č.p. 227

Josef Preissler, č.p. 1,

Josef Preissler, č.p. 167

jako obecní radní.

August Peukert, č.p. 462

August Lindner, č.p. 294

Franz Wagner, č.p. 422

Ernst Peukert, č.p. 53

Josef Waller, č.p. 255

Anton Seiboth, č.p. 154

Emil Wander, ředitel měšťanky

Eduard Tischer, č.p. 190

Anton Preissler, č.p. 100

Josef Waller, Svatý Kříž

Josef Ullrich, č.p. 221

August Ullrich, č.p. 487

Karl Seiboth, č.p. 335 a

Emil Wander, ředitel měšťanské školy

Jako členové výboru.

Volby se uskutečnily 17. února 1902.

Školní kříž na kokonínské cestě byl kvůli poškození sejmuto a nahrazen jiným, uloženým na hřbitově a patřícím rodině Schöffelově, která k tomu dala svolení. Náklady přemístění byly hrazeny obcí.

Sousední obec Pulečny usilovala o založení svého vlastního hřbitova. Farní úřad v Rychnově byl požádán o svolení ke zřízení hřbitova a o oznámení počtu v posledních 10 letech v Rychnově pohřbených pulečenských obyvatel.

Farní úřad sdělil, že od roku 1891 do 1900 se uskutečnilo celkem 351 pohřbů z obvodu obce Pulečny na rychnovském hřbitově a že nejsou žádné námitky proti zřízení hřbitova, když bude postavena kaple postačující velikosti, aby se zde mohla sloužit po pohřbu také mše svatá. Náklady stavby by měly být hrazeny z příjmů ročně uskutečňované církevní slavnosti (pouti).

Namísto nevzhledně provedených obrazů na božítělových oltářích věnovali Josef Maschke, Wenzel Maschke, Johanna Pfeifer každý jeden obraz. Na čtvrtý obraz uskutečnila paní Kittelová sbírku.

1. Února 1901 nastoupil páter Josef Jäger místo katechety na zdejších školách. Obě školy měly dohromady 584 školáků.

Narozených měl Rychnov v roce 1901 zapsáno 102, svateb 54 a úmrtí 95.

Škola

31. ledna 1900 byl penzionován vrchní učitel Eduard Podlipný. Tentýž nastoupil školní službu v Rychnově 1. dubna 1881 a dokončil 22. září 1900 svůj 40. rok služby.

Od 1. února 1901 převzal ředitel měšťanské školy také vedení obecné školy. 6. Třídám obecné školy předsedal následující učitelský sbor:

August Lassika, Edmund Reiss, Franz Hübner, Richard Munser, Wenzel Erben a Pauline Rindt.

Učitelkou ručních prací byla Marie Kletschka.

V učitelském sboru měšťanské školy se nacházeli:

Ředitel Emil Wander

Odborní učitelé Anton Rau, Gustav Ginzkey a Heinrich Huyer.

Starokatoličtí žáci byli vyučováni náboženství farářem Josefem Marschallem, který přijížděl každý týden z Jablonce.

Výsledek sčítání lidu k 31. prosinci 1900 je detailně popsán ve školní kronice a obsahuje následující čísla: 3384 občanů, 874 nájemníků, 1606 mužů, 1778 žen, 3322 katolíků, 44 starokatolíků, 6 evangelíků a 12 židů. 10 lidí neumělo číst a psát. .

Z domácích zvířat bylo sečteno: 37 koní, 361 ks hovězího dobytka, 155 koz, 33 prasata, 91 včelstev, 1080 slepic, 16 hus, 6 kachen a 208 ks jiné drůbeže.

Ceník (vymetací tarif)
obce Rychnov za čištění komínu.
haléřů

1) a) Za jeden průlezný komín v přízemním domě	6,-	
b) Za jeden průlezný komín v přízemním domě
s průmyslovým využitím, bez rozdílu zda jedno nebo
více topenišť je zaústěných do jednoho komína	8,-	
c) Za jeden průlezný komín v podkrovním bydlení	10,-	
d) Za jeden průlezný komín v patrovém domě	16,-	
e) Za jeden průlezný komín ve doupatrovém domě	24,-	
f) Za každé další patro navíc	4,-	
2) a) Za jeden válcový komín pro jeden přízemní dům
s podkrovním bydlením	12,-	
b) Za jeden válcový komín pro jeden přízemní dům	16,-	
c) Za jeden válcový komín pro dvoupatrový dům	18,-	
d) Za každé další patro navíc	2,-	

Pro komíny větších výtopen a pekáren od 20 haléřů nahoru.

Termíny čištění jsou následující:

1. Komíny všech pekáren, mačkáren a podobných provozů pro častější nebo delší topení, odpovídající běžné domácí potřebě, mají být každé 4 týdny čištěny.
2. Všechny ostatní komíny, které se nacházejí v jedno nebo dvoupatrových rodinných domech, mají být čištěny každých 6 týdnů.
3. U přízemních domů s podkrovím mají být komíny vymety nejdříve za 6 a nejdéle za 8 týdnů.

Starostenský úřad Rychnov, 1. října 1902

Anton Hübner,
Starosta

Vytisknuto Ad. Appeltem (pod vedením Pickert & Co), Jablonec n/N

1902

Nový starosta se svým převážně červeným zastupitelstvem uskutečnili první zasedání dne 3. března 1902. Po přečtení posledního zápisu vytkl Vinzenz Peukert nedostatek bodu 11 (obsazení místa regenschoriho v kostele). Ptal se, podle jakého zákona se obec zavazuje nésti při tom vzniklé náklady, a podal návrh u větší obce tento bod prověřit. Návrh byl přijat.

Podle úmluvy starosty a představeného okresu Jablonec byl pro všechny obecní úřady zaveden nedělní klid. V Rychnově byl poprvé 16. března 1902.

Výčep piva v obecní hospodě byl pronajat Antonu Bendovi za čtyři koruny z hektolitrů.

Vymetání komínů bylo přenecháno podle připojeného poplatkového tarifu kominíku Horáčkovi z Hodkovic.

V roce 1902 byla založena "Spořitelna venkovských obcí okresu Jabloneckého", ke které přistoupila i obec Rychnov garančním fondem 2000 korun a zřizovacím příspěvkem 300 korun. Částka 2300 korun byla zapůjčena ze zdejší "Spořitelny a záložny".

Na zasedání výboru dne 2. prosince bylo oznámeno, že v Rychnově se usadil doktor medicíny Florian Albrecht a bude svoji praxi vykonávat v domě č.p. 167.

V noci ze 17. na 18. dubna 1902 se v Mohelce poblíž Zolkerova mlýna utopila dcera rychnovského obyvatele Jaresche. Mezi lidmi panoval názor, že děvče skočilo do vody v sebevražedném úmyslu.

3. října se v hostinci "U besídky" v Liberci zastřelil k Rychnovu příslušející občan Ferdinand Ullrich. Byl to dobrý muzikant, dříve měl pronajat nynější hostinec "U města Vídně", později převzal hostinec "U besídky" v Liberci, kde mu zemřela žena. Ze žalu nad její smrtí ukončil svůj život sebevraždou. Jeho rodina byla známá pod přezdívkou Chröstelfernand (Kristián Ferda).

Farář Johann Bernard přesídlil na začátku roku do Všeně u Turnova a zanechal Rychnovu ve farní kronice málo lichotivý pozdrav na rozloučenou v českém jazyce. Napsal mimo jiné:

Bud' k Němcům cele laskavější a milejší, v jejich očích přece zůstáváš českým farářem, kterému budou navzdory pod oknem zpívat Wacht am Rhein¹.

Dále si postěžoval na Němci vyvolávané "nepokoje v Čechách".

Rozebral svoji nespokojenost a její příčiny v pěti bodech: "Proč jde farář Bernard pryč z Rychnova?"

Jako administrátor do nového obsazení místa faráře sloužil od 1. května 1902 páter Náhlovský.

Místo regenschoriho, které se uvolnilo vlivem odchodu vrchního učitele a bývalého vedoucího chrámového sboru Eduarda Podlípného, zastával provizorně muzikant Adolf Hübel. Ten zemřel před svým definitivním ustavením na místo regenschoriho ze strany obce.

Převážně sociálnědemokratické zastupitelstvo obce odmítlo Hübelův požadavek na jeho definitivní jmenování a placení z peněz obce s odůvodněním, že tato otázka se týká jediné církve a tato také musí ručit za placení kostelních prací Adolfu Hübelovi. Několik let se tento spor mezi Adolfem Hübelem, obcí a církví převaloval sem a tam než byl skutečně vyřešen.

¹ Stráž na Rýnu – silně nacionalistická německá píseň, pojednávající o německo francouzských problémech na Rýnu, potažmo na všech národnostních hranicích.

Církevní záležitosti vyřizovali na konci roku 1902 administrátor Jan Náhlovský a Katecheta Josef Jäger.

Pokřtěno bylo 89 dětí, uskutečnilo se 43 sňatků a 77 lidí bylo pochováno.

2. září byla otevřena první třída dívčí měšťanské školy. Ve školním roce 1901/1902 bylo v obecné škole 438 německých a 10 českých žáků, v chlapecké měšťance 118 německých a 9 českých žáků, v dívčí měšťance 61 německých a 2 české žákyně, tedy celkem 638 dětí.

V obecné škole učili:

- v 1. třídě Edmund Reiss
- v 2. třídě Franz Hübner
- ve 3. třídě August Lassika
- ve 4. třídě Richard Munser
- v 5. chlapecké třídě Wenzel Erben
- v 5. dívčí třídě Josef Lang
- a od 28.2.1902 Rosa Spegele

V měšťanské škole vyučovali:

- ředitel Emil Wander
- odborní učitelé Josef Červinka
- Heinrich Huyer
- Edmund Greipel
- Bettina Griessler
- a od 28.2.1902 Rosa Spegele

1903

První zasedání obecního zastupitelstva v tomto roce se uskutečnilo 19. února a v 5. bodu bylo jednáno o vypovězení cizích osob, které žijí v Rychnově v konkubinátu nebo byly dříve trestány, z obce. Jako už v jiných letech, byly také na tomto zasedání opět vypovězeny z obce některé takové cizí osoby. Tyto se pak v budoucnu nemohou v Rychnově domáhat domovského práva a býti obci na obtíž.

Na tomto zasedání se také projednávaly některé žádosti v Rychnově bydlících rodin nebo jednotlivců, k obci nepřislušejících, o výjimku v domovském svazku. Tyto žádosti byly prověřeny a pro drobné závady odmítnuty.

Tak bylo ale přiznáno domovské právo pouze malíři Maxi Lefflerovi a jeho ženě, ale jeho v Rychnově narozeným dětem nikoli. (Viz knihu protokolů, strana 34.)

Těmito opatřeními se dosahuje toho, aby obec vyklidila ze svého území nečisté živly, které by později zatěžovaly chudinský fond.

Na zasedání 7. května bylo projednáváno využití staré školy č.p. 51 jako chudobince. Byla schválena celková oprava budovy z chudinského fondu s tím, že v budoucnu budou všechny výnosy z domu a zahrady převáděny do tohoto fondu.

Na zasedání 13. června byl přednesen následující problém: Vzhledem k tomu, že malířští živnostníci dávají z velké části obyvatelstvu dobrý zdroj výdělku a dostatečným vzděláním v malířské škole více kvalifikovanou práci, vyšší mzdu, větší odbyt v cizině, což vede k větší konkurenceschopnosti a což v důsledku těchto úspěchů také městyso Rychnov všeobecně pomohlo k rozšíření a prohloubení tohoto po desetiletí fungujícího způsobu výdělku, měla by schůze dát svůj souhlas s výstavbou projektované malířské školy a převzít záruku. Ze strany vedoucích představených úřadů, zvláště nejvyššího c.k. ministerstva bylo vymoženo poskytnutí každoroční pravidelné subvence v odpovídající výši, čímž by měly být náklady na výstavbu projektované malířské školy v dohledné době pokryty.

Na témže zasedání byl přijat chvályhodný návrh, podle něhož budou školní děti voděny ke společnému koupání do Michelova rybníka pod dozorem učitelů. Panu Michelovi bylo schváleno poskytnutí odpovídající náhrady paušální částkou.

Na zasedání dne 16. července bylo oznámeno, že slíbená dotace pro pokračovací školu v hodnotě 2.200,- korun na přípravu a výstavbu malířské školy byla ministerstvem zvýšena na 3.000,- korun a také Spořitelní a záložní spolek je připraven poskytnout obvyklý dar. Tímto příspěvkem se ukázaly potřebné náklady pokryty a 15 ze 17 hlasů byla schválena výstavba malířského a kreslířského ateliéru při měšťanské škole.

Že vláda Rakouska již dlouho předvíдалa válku a připravovala se na ni, je patrné z rozkazu c.k. okresního hejtmantství v Jablonci obcím z 31. října 1903. Každá obec musí ustanovit přiměřený časový a obchodní rozvrh pro případ mobilizace.

4. listopadu byl na pro ten účel svolaném zasedání rozdělen územní obvod obce na devět okrsků a ty obdrželi:

- a) August Maschke, č.p. 23 1. obvod - od domu č. 1 pravá strana Mohelky až po nádraží,
- b) Anton Preissler, č.p. 100 2. obvod - napravo od Mohelky pod nádražím až po domy č. 129 a 133,
- c) Josef Sense 3. obvod - od domu Benedikta Seidela po dům č. 254 (*levý břeh Mohelky zhruba od Lidového domu po Malířskou*) a od domu č. 322 po dům č. 279 (*Smetanova až k Zálesí*),

- d) Karl Wabersich, č.p. 394 4. obvod - od domu č. 253 nalevo od Mohelky k domu č. 171 (od Malířské po Husovu) a Pelikovická ulice až k domům č. 405 a 356,
- e) Eduard Tischer, č.p. 190 5. obvod - napravo stojící domy na Pelikovické ulici, "tichý mír" (podle popisu se jedná o dobový název území dnešních ulic Občanská, Zahradní, Spojovací a Lesní, v originále "Der stille Frieden") a Nádražní ulice,
- f) Karl Seiboth, č.p. 355 6. obvod - "Správcův (event. rychtářův) statek" (území v originále nazvané "Vogtland", nejsem schopen lokalizovat, podle logiky věci by mohlo být mezi nádražím a Liščinou) a Liščí jáma,
- g) Ignaz Seiboth, č.p. 150 7. obvod - Svatý kříž,
- h) August Lindner, č.p. 294 8. obvod - Zálesí a Košovy,
- i) Franz Seiboth, č.p. 423 9. obvod - Hranice, Dobrá Voda a "dno jámy" ("Grundloch", oblast "nového" koupaliště).

Příprava: Pro zveřejnění mobilizační vyhlášky, pro vyhlášení a svolání domobrany jsou uvedeny plakátovací plochy a hostince, kde vyhlášky musí být vyvěšeny.

Obec obdržela rozkaz držet určené množství koní, povozů a vozků. V tomto případě byla poplachová pohotovost pouhou hrou, ale v letech 1908 a 1912 bylo válečné tažení velmi blízko, až v roce 1914 se stalo skutečností.

Z církevních záležitostí lze v roce 1903 uvést, že 6. července nastoupil v Rychnově nově jmenovaný farář Svoboda. Byl uvítán zdejšími i pulečenskými zastupitelstvem.

2. srpna byl nový farář slavnostně ustaven. Po jeho nastoupení do úřadu došlo v krátké době k roztržce mezi ním a nacionalistickými spolky. Pěvecký spolek předložil faráři k dobrodání texty náboženských písní, určených ke zpěvu v kostele, na hřbitově nebo při pohřbech ve smuteční síni. Tento požadavek byl farářem zamítnut a vydáno rozhodnutí, že v kostele a na hřbitově se při slavnostech nebude zpívat.

Smuteční obřady na svátek všech svatých uspořádal pěvecký spolek Liederkranz v sále Michelovy hospody a farář Svoboda tam byl pozván. Farář na slavnost přišel chtěl po skončení pronést obhajovací řeč. Předseda spolku, učitel Schier, nechtěl, aby vznikla polemika, a proto řekl: "Pane faráři, máme smuteční slavnost a ne zasedání spolku. Přijďte se svým ospravedlněním při jiné příležitosti." Farář Svoboda se do budoucna zřekl předkládání písňových textů a pěvecký spolek Liederkranz nadále zpíval v kostele.

V noci ze 14. na 15. října byl pokus o vloupání do kostela přes síně před sakristií. Lupič rozbil okno a vnikl jím dovnitř, neměl ale potřebné náčiní, aby vypáčil kostelní dveře. Lupič netušil, že tyto dveře jsou tak zpuchřelé, že po jednom kopnutí padnou samy, a zanechal sakristii nevylouppenou. Na místo zpuchřelých kostelních dveří byly dodány nové masívní.

21. července zemřel papež Lev XIII. ve věku 93 let. Farář Svoboda sloužil v den jeho pohřbu smuteční bohoslužbu.

Pokřtěno bylo v roce 1903 celkem 83 katolických dětí, oddáno 49 párů a pohřbeno 87 osob. Ředitelem obecné a měšťanské školy byl Emil Wander. V první třídě obecné školy bylo zapsáno 112 žáků obou pohlaví a třída byla kvůli přeplněnosti rozdělena. Ve druhé třídě bylo 102 dětí a 3. září na návrh vedení školy nařídil obecní školní rada také k této třídě zřízení paralelky.

V první chlapecké třídě obecné školy vyučovala učitelka Rosa Spegele, v dívčí třídě Marta Burgheim. Ve druhé chlapecké třídě Richard Munser, v dívčí třídě Emma Sartori, ve třetí třídě Edmund Reiss, ve čtvrté třídě Franz Hübner a v páté třídě Wenzel Erben.

V měšťanské škole pro chlapce byl v prvním ročníku třídním učitelem odborný učitel Heinrich Huyer, ve druhém ročníku Edmund Greipel a ve třetím ročníku Josef Czerwinka.

V dívčí měšťanské škole byl na začátku školního roku zřízen třetí ročník. Třídním učitelem byl v prvním ročníku odborný učitel Franz Schier, v druhém ročníku odborná učitelka Paula Vogt a ve třetím ročníku Adelheid Lorenzová.

Industriální učitelka Maria Kletschková vyučovala ženské ruční práce na měšťanské škole a ve 4. a 5. třídě obecné školy. Ve třetí třídě obecné školy tyto práce vyučovala Rosa Spegele a Marta Burgheim.

Katolické náboženství vyučoval ve všech třídách obecné i měšťanské školy katecheta Josef Jäger. Starokatoličtí žáci byli vyučováni ve svém vyznání každou sobotu od 10. do 11. hodin jabloneckým pastorem Johannem Marschallem.

3. prosince byli zdejší zednickým mistrem Augustem Ullrichem pozváni před obecní komisi zedníci a tesaři kvůli stavbě malířské školy u měšťanky.

Mateřská školka, umístěná v obecné škole, byla po půlročním uzavření, zaviněném onemocnění učitelky Gabriele Heyerové, 2. ledna opět otevřena.

25. března se konala v sále U zlaté hvězdy školní besídka. Její bohatý a kvalitní program sklídl takový úspěch, že musela být opakována ještě 27. a 29. března a dokonce i 3. dubna a po všechna představení byl sál zaplněn. Čistý výtěžek 450,- korun byl převeden do fondu učebních pomůcek.

Počet dětí v obecné škole byl 438, v měšťance 218, celkem tedy v obou školách 656 školáků.

V měšťanské škole zřízená a ředitelem Wanderem a odborným učitelem Lorenzem vedená lidová knihovna čítala 700 svazků. 51 čtenářů si vypůjčilo 761 knih.

Obecní skupina Spolku Němců v Čechách uspořádala v obecné škole 3. prosince přípravu polévky. Domácím i cizím chudým rozdaly děti 2361 porcí polévky.

Povětrnostní podmínky v zimě byly příznivé. V březnu již nikde neležel sníh a bylo tak teplo, že dospělí i děti mohli chodit bosí. 20. dubna přišla tak velká zima a sněhové závěje, že železniční doprava se na dva dny zastavila.

Rychnov zaznamenal v roce 1903 následující požáry:

20. března - požár domu Josefa Schöffela č.p. 299,

26. srpna - požár Kürzelovy továrny (papírna) - 4. požár

13. září - požár domu Karla Maschkeho na Liščině

28. září - požár domu Josefa Preisslera č.p. 283

10. listopadu - požár domu Ernsta Langa, kamnáře

Vzhledem k jeho původu nečekaný osud potkal 21. září bývalého velikého boháče Wilhelma Luckeho. Ten podědil po smrti svého otce dluhůproský hostinec U města Prahy se značným pozemkem, dále mu připadla polovina mlýna ve Vranowech.

Jeho otec se domohl velkého bohatství z lichvářských výtěžků od dodavatelů a dělníků. Provozoval exportní obchod s dózami, obrazy, galanterií a skleněným zbožím.

Wilhelm Lucke převzal otcův obchod, se kterým podnikal pěkné cesty po Itálii, Tirolích a Solné komoře. Také převzal prodej v turnovské cihelně a pronájem ovocných sadů Ährentálského Meierova dvora. Každoročně jezdil do Uher s transportem plemenných koní, které v neznalosti koňských věcí s velkou ztrátou prodával.

Všemi těmito obchody rozplývalo se mu jeho veliké bohatství. Po deseti letech jeho naleštěné životní dráhy mu zbylo jen tolik, že si koupil konopný provaz, na kterém se 21. září 1903 oběsil.

O osm dní později ho následoval jeden mladík v rozkvětu života jako společník v dobrovolné smrti. Byl to holič August Tengler, který se 29. září večer v blízkosti kostela zastřelil.

1904

Na zasedání obecního zastupitelstva 19. března přišla opět na pořad nepříjemná záležitost definitivního ustavení regenschoriho Adolfa Hübela. Obecní zastupitelé prohlásili, že jsou s Hübelovou prací naprosto spokojeni, ale obec nemůže být povinna definitivně ustavovat regenschoriho. Toto je věcí církve. Obec následkem finančních potíží není ve stavu, aby mu mohla poskytnout remuneraci. Za kostelní práce se může odškodnit příjmy z pohřbů a svateb.

Na tomtéž zasedání bylo při jednání o poskytnutí domovského práva vyhoštěno z území obce pět lidí kvůli životu v konkubinátu (nemanželském svazku). Čtyři z těchto vypovězených žili v nechvalně proslulém Zolkerově mlýně.

25. dubna byla na zasedání zastupitelstva předložena opětovná interpelace farního úřadu ve věci regenschoriho Adolfa Hübela, v níž bylo požadováno placení odměny Hübelovi za kostelní služby z prostředků obce. Aby tato záležitost byla konečně vyřízena, bylo připraveno usnesení, poskytnout mu pro rok 1904 jednorázovou remuneraci v částce 100,- korun, třebaže tato položka nebyla obsažena v rozpočtu.

Kvůli v roce 1901 připravovanému a v roce 1902 projektovanému vodovodu bylo navrženo zvýšení "nápojové dávky" k vytvoření fondu pro výstavbu vodovodu. U c.k. úřadu bylo požádáno o schválení tohoto zvýšení.

9. dubna došlo z okresního úřadu v Jablonci schválení, podle něhož je obec oprávněna na svém území vybírat z každého spotřebovaného litru piva 3 haléře, vína 4 haléře, pálenky 3 haléře a lihu také 3 haléře.

Na zasedání 11. srpna byl předložen výnos krajského úřadu v Mladé Boleslavi z 26. dubna 1862 číslo 3462, podle kterého obec Rychnov má právo konat každý čtvrtek týdenní trh. V souladu s tímto výnosem má být podle rozhodnutí výboru tento týdenní trh v budoucnu konán na tržním náměstí.

Na sezení obecního výboru 10. října byl stanoven rozpočet na rok 1905 pro obecnu a měšťanskou školu ve výši 9.685,- korun a pro hospodaření obce ve výši 12.524,- korun.

Kostelní regenschori Adolf Hübel opětovně požádal o definitivní ustavení. Tato žádost však byla zamítnuta.

Byla opět projednávána otázka vodovodu a bylo rozhodnuto, aby se předešlo dalším dotazům, stavbu co nejdříve realizovat.

7. listopadu bylo na zasedání zastupitelstva rozhodnuto tak jako v mnoha dalších obcích vydat také v Rychnově pohlednice s novoročním přáním a výtěžek z nich věnovat na dobročinné účely.

8. prosince bylo na zasedání výboru předloženo vyúčtování výstavby malířské školy u měšťanky. Znělo celkem na 17.081,- korun. Ke krytí nákladů poskytl Malířský vzdělávací spolek 3000,- korun jako bezúročnou půjčku, která měla být splacena z očekávané státní dotace ve 3., 6. a 9. roce po 1.000,- korunách ročně. Zbývajících 14.000,- korun bylo zapůjčeno ze Spořitelního a záložního spolku na 4% úrok.

Z církevních záležitostí stojí za zmínku, že 1. května biřmoval v Rychnově biskup dr. Frind. Uskutečnilo se 75 katolických křtů proti 90 v roce 1804, 46 svateb proti 15 v roce 1804 a 76 pohřbů proti 119 v roce 1804.

V obecné škole vyučoval v 1. chlapecké třídě učitel Franz Hübner, v 1. dívčí třídě Emma Sartori, ve 2. chlapecké třídě Wenzel Erben a Emil Preissler, ve 2. dívčí třídě Marta

Burgheim, ve 3. chlapecké třídě Richard Munser, ve 3. dívčí třídě Felizitas Grund, ve smíšené třídě Oswald Tataun, v 5. chlapecké třídě Edmund Reiss a v 5. dívčí třídě Rosa Spegele.

Ředitel měšťanky Emil Wander vedl obě školy. V 1. ročníku chlapecké měšťanky byl třídním odborný učitel Josef Czerwinka, ve 2. ročníku odborný učitel Heinrich Huyer, ve 3. ročníku Franz Schier.

V dívčí měšťance byla třídní v 1. ročníku odborná učitelka Adele Lorenz, ve 2. ročníku Henriette Gattermann a ve 3. ročníku Paula Vogt.

Katecheta Josef Jäger vyučoval katolické náboženství ve všech třídách měšťanky a v 1., 3., 4. a 5. třídě obecné školy. Ve 2. třídě vyučoval farář Svoboda. Starokatolické náboženství vyučovali každou sobotu od 10. do 11. hodin pastoři Johann Marschall a Adolf Schindelar.

Ženské ruční práce vyučovala industriální učitelka Marie Kletschka ve všech třídách měšťanky. Ve 4. třídě obecné školy vyučovala tyto práce učitelka Emma Sartori a v 5. třídě Rosa Spegele.

Na zasedání obecní školní rady 3. září bylo rozhodnuto navrhnout rozdělení 3. třídy obecné školy pro její přeplněnost (109 dětí) a zřízení paralelní třídy, což bylo vyšším školním úřadem povoleno.

Na jiné místo byli přeloženi učitelé Eduard Greipel a Wenzel Erben. První do Boučí (?Boutsch) na Moravě, druhý do Josefova dolu. Na naše školy přišli učitelé Oswald Tataun ze Skorotic, Emil Preissler z Tanvaldu, učitelky Henriette Gattermann z Bystřice a Felizitas Grund z Maxova.

Počet žáků na obou školách dohromady byl 679. Na místo přeložené učitelky v mateřské škole Gabriele Heyer nastoupila Hedwig Lischka, která přišla z Frýdlantu.

Při akci vaření polévky, kterou uskutečnil Spolek Němců v Čechách od 1. prosince v obecné škole, bylo cizím i místním chudým žákům rozděleno 2980 porcí polévky. Náklad na přípravu polévky činil 181 korun.

19. září byl otevřen malířský ateliér, který byl zřízen obcí v měšťanské škole.

Jako každoročně i v tomto roce bylo 19. listopadu k památce zavraždění císařovny Alžběty slouženo v kostele requiem, kterého se účastnili i školáci se svými učiteli.

Na vánoce obec rozdělila nejnuznějším školákům 16 párů kožených bot.

Ze spolkových záležitostí v roce 1904 můžeme poznamenat, že se uskutečnily následující požáry, při nichž zasahoval náš hasičský sbor:

3. ledna : požár stodoly Eduarda Appelta, čp. 27

23. ledna : požár stodoly Franze Brschisy, čp. 261

15. května : požár stodoly Adolfa Birnera, čp. 224

7. září : požár domu Franze Vogta, čp. 121

10. září : požár domu Karla Schulze na Dolní Dobré Vodě

15. listopadu: požár domu Franze Maschkeho, stavitele mlýnů

Hasičský spolek, založený 20. září 1874, mohl letos oslavil 30. výročí svého založení.

Německý tělocvičný spolek oslavil 17. června 40. výročí svého založení.

Také spolek veteránů oslavil 17. července 40. výročí svého trvání. Při této příležitosti bylo 7 zakládajících členů vyznamenáno čestným diplomem. Slavnosti obou posledně jmenovaných spolků se uskutečnily v rozšířené zahradě Franze Schöffela na náměstí.

K důstojné památce založení Spolku veteránů zřídil tento pamětní desku na uličním štítu obecního domu. Na mramorové desce stojí zlatým písmem jméno

Dr. Franz Möllner.

Ze všeobecných zpráv z roku 1904 stojí za zmínku, že od 1. ledna přestaly jezdit poštovní vozy mezi Jabloncem a Rychnovem tažené koňmi a doprava poštovních zásilek byla zajišťována elektrickou dráhou.

Na faře a na kůru bylo instalováno elektrické osvětlení.

15. března se zastřelil na Košovech Ernest, syn sedláka a obchodníka s obrazy Antona Preisslera (Honspoulmouler - malíř Jan Pavel). Důvody i vlastní čin dodnes halí hluboká tma.

2. dubna (Charsamstag) se strhla nad Rychnovem první velká vichřice, provázená hustým sněžením.

V noci z 24. na 25. listopadu se udusil následkem nadýchání se uhelného plynu v novostavbě na Dobré Vodě č. 417 majitel domu Karl Schulz spolu se dvěma dělníky.

4. října vyhořel na Horní Dobré Vodě takzvaný Lázeňský dům s verandou. Pojišťovací částka činila 83.600,- korun.

V roce 1904 zřídila sousední obec Kokonín plynárnu a byla možnost, aby také Rychnov byl na ni v případě zájmu sklářského průmyslu připojen. Avšak tento plán se pro různost názorů neuskutečnil.

Rok měl velmi nemilý konec. 31. prosince se strhl orkán, který nadělal v lesích značné škody. K orkánu se přidružilo mohutné sněžení, takže elektrická dráha nemohla jezdit.

1905

Stejně jako konec starého, tak i začátek nového roku provázely velké mrazy. Teploměr ukazoval v prvních třech dnech více než 20° pod nulou. 7. leden přinesl tak silnou sněhovou bouři, že po dva dny nemohla jezdit elektrická dráha.

Z obecního úřadu jest oznámeno, že na zasedání zastupitelstva dne 13. února bylo rozhodnuto, že výnos z prodeje novoročních přání a k vánocům došlé příspěvky budou z poloviny převedeny chudinskému fondu a z druhé poloviny školám na nákup učebních pomůcek.

Na zasedání obecního zastupitelstva 20. února byl volen reklamační výbor pro nastávající nové volby obecního zastupitelstva. Většinou hlasů připadlo členství ve výboru Vinzenzi Peukertovi z č.p. 48, Antonu F. Langovi z č.p. 20, Josefu Maschkemu z č.p. 237 a Antonu Peukertovi.

11. dubna se uskutečnilo zasedání obecního zastupitelstva, na němž bylo připraveno usnesení vstoupit jako člen do zdejšího Spořitelního a záložního spolku.

Jako 4. bod se projednávaly opravy a spory nájemních stran ve staré škole. Zmíněné opravy byly schváleny. Protože roztržky nájemníků se stále hromadí, bylo rozhodnuto, že celá stavba s k ní přináležející zahradou s výjimkou pokoje pro nemocné bude svěřena jednomu jedinému spolehlivému nájemníkovi za nájemné 330 korun, čímž budou hádky nájemníků odstraněny.

Podle rozhodnutí c.k. okresního hejtmanství v Jablonci z 23. března 1905 obdržela obec z důvodů loňského dlouhotrvajícího sucha a tím vzniklého nedostatku obilí ze státní pomocné akce příspěvek 710 korun na nákup osiva. Rozdělení měl provést Zemědělský spolek vždy s jedním zastupitelem části obce podle výměru pozemkové daně.

Stavba silnice, odbočující kolem Spolkového domu (Lidový dům) z Hlavní ulice (Kokonínská) a napojující se na Turnovskou ulici, o kterou po léta usilovali obyvatelé místní části Košovy a kterou obec vyprojektovala, musí zatím být odložena z důvodů nevyjasněnosti výkupu pozemků.

Na zasedání 3. srpna byl přečten pochvalný přípis z c.k. místodržitelství, v němž byl obci vysokým úřadem vysloven dík a uznání za ochotu a svolení k výstavbě malířského ateliéru u měšťanské školy.

Na zasedání 5. září se zastupitelstvo radilo o rozpočtu na rok 1906 a byla stanovena potřeba pro obec 12.755,- korun a pro obě školy 9.658,- korun.

Na základě paragrafu 11 obecního nařízení bylo 5 lidí, bydlících v obci bez domovského práva, již dříve trestaných a všeobecně nebezpečných lidí, navždy vypovězeno z území obce.

Při volbách 28. a 29. května se neudály žádné změny stojící za zmínku a 21. října byl Anton Hübner podruhé zvolen starostou.

V církevních matrikách je v roce 1905 zapsáno 66 katolických křtů, 51 svateb a 59 pohřbů.

30. dubna předvedl v kostele regenschori Adolf Hübel zdejšími hudebníky a zpěváky dobře sevíčené oratorium sv. Cecílie.

U příležitosti slavnosti letního slunovratu, který pořádá každoročně Spolek Němců v Čechách, Německý tělocvičný spolek a oba pěvecké spolky, došlo mezi církví a paličským

řečníkem dr. Florianem Albrechtem (týž působil ve válce mezi Anglií a Bury v Africe jako lékař a proto se mu mezi lidmi říkalo Burský doktor) k soudnímu sporu.

Původně byl určen řečníkem redaktor Dr. Rakus z Jablonce, ale v posledním okamžiku musel kvůli zaneprázdnění odřeknout. Dr. Florian Albrecht byl okolnostmi donucen přijmout místo paličského řečníka a ve své projevu se také zmínil o poměrech v církvi.

Farář Svoboda vedl ten večer v kostele novenu k Nejsvětějšímu srdci Ježíšovu.

Dr. Albrecht mluvil ve své paličské řeči o tmářské církvi a o procesí na svátek Božího těla jako o táboru lidu, který vedou duchovní ve zlatem vyšívaných ornátech.

Někteří posluchači špatně pochopili smysl řečeného a ze slova Volksthing (tábor lidu) si zkonstruovali urážlivé Ding (věc, krám).

Faráři Svobodovi byla ihned jeho přísluhovači domněle církvi nepřátelská řeč donesena a ten musel v zájmu církve podat proti dr. Albrechtovi žalobu ve věci přečinu proti náboženství.

U hlavního líčení, které proběhlo 13. října 1905 u okresního soudu v Liberci, bylo přítomno mnoho svědků obžaloby i obhajoby

Po výslechu svědků obžaloby se věc pro dr. Albrechta nevyvíjela dobře. Zcela proti očekávání hovořil katecheta Josef Jäger velmi srdečně pro obžalovaného, také farář Svoboda jako žalobce musel připustit, že ve styku s dr. Albrechtem od něj žádné církvi nepřátelské výroky neslyšel.

Jako hlavní svědkyně obhajoby vystoupila jednoduchá, prostá žena z lidu, paní Schalanda, která samostatným způsobem reprodukovala smysl řeči a vysvětlila omyl mezi slovy Thing a Ding. Na základě výpovědi svědků obhajoby vyřkl soud pro dr. Albrechta osvobozující rozsudek.

Tento pro dr. Albrechta příznivý výsledek procesu způsobil u jeho nepřátel pobouření. Inscenovali v Jabloneckých novinách (Gablonzer Zeitung) články, v nichž farář a katecheta proti jejím pro dr. Albrechta příznivým svědectvím prudce útočili. Věc došla až na biskupskou konsistoř do Litoměřic a farář Svoboda se tam musel ospravedlňovat.

15. září byl dosavadní katecheta p. Josef Jäger po čtyřapůlletém působení na rychnovských školách přeložen do Jablonce. Katecheta se těšil v rychnovském učitelském sboru stejně jako mezi lidmi velké oblibě.

Na jeho místo nastoupil 5. října p. Anton Ramsch, do té doby administrátor v Těchlovicích, okres Ústí nad Labem.

Podle přípisu c.k. okresního školního rady v Jablonci z 16. října byla učitelka Rosa Spegele na vlastní žádost zproštěna školní služby a opustila rychnovskou školu 24. října, kdy vstoupila do manželství s učitelem Wenzelem Erbenem.

30. října nastoupil do školních služeb v Rychnově učitel Oskar Marschall, avšak již po čtyřech týdnech byl přeložen na jiné místo.

Na jeho místo nastoupila 1. prosince českobudějovická rodačka učitelka Adele Rundensteiner.

9. května uspořádal učitelský sbor obou škol u příležitosti 100. výročí úmrtí našeho velkého knížete básníků Friedricha Schillera v kreslířském atelieru vzpomínkovou slavnost, na které byla přednášena díla básníková. Učitelé získali pro školu velkou Schillerovu bystu, která je černožlutě vyzdobena a ke zkrášlení obklopena zelenými rostlinami. Ředitel Wander proslovil ke školní mládeži důležitou řeč, v níž přiblížil život a dílo básníkovy.

Také mezi lidem byl 9. května 1805 zemřelý Friedrich Schiller uctíván ke 100. výročí jeho smrti.

Pěvecký spolek "Věvec písní" přednesl 7. května v Michelově sále (sál Besedy) dojemnou "Píseň zvonů".

Na volné místo u Katelteichu (Katčín rybník pod Schöffelovou manufakturou) byla lidmi na čestnou památku velkého básníka umístěna Schillerova plaketa.

Na všechny žáky lidové i měšťanské školy byl bezplatně rozdělen Schillerův sešit vydaný nakladatelstvím "Rakouská německá mládež".

Ze spolkových věcí je v roce 1905 málo k poznamenání. Pouze hasiči zasahovali v průběhu roku u dvou požárů a to:

4. května u požáru domu Franze Peukerta z č.p. 140

10. července u požáru domu Josefa Langa z Jestřabí.

1906

20. března byl na zasedání obecního zastupitelstva přečten přípis okresního úřadu, týkající se zákonné úpravy služebního poměru obecních úředníků v Království českém. Tato úprava měla ten význam, aby bylo umožněno také nejmenším obcím úřadování prostřednictvím samosprávy znalých úředníků a to tak, že vícero oněch obcí, které mají méně než 5000 obyvatel, zřídí dohromady jednoho takového úředníka, čímž se sníží výlohy, které obce budou muset na ten účel platit. Po poradě zastupitelstva o tomto bodu bylo úřadování jedním úředníkem ve více obcích v nynější době shledáno nepraktickým a z hlediska zájmu obyvatelstva neprospěšným a jednohlasně bylo odmítnuto.

Na tomtéž zasedání referoval starosta Hübner, že zemský školní rada v přípise z 20. února č. 4937 rozhodl, že ne jenom hájovna č. 118 a některé domy, nýbrž celý Grosswald náleží školní obci Rychnov.

9. června se uskutečnilo mimořádné obecní zasedání, na kterém byla předložena zpráva Okresního hejtmanství Jablonec, podle jejíchž dispozic 24. června ráčí jeho výsost císař František Josef navštívit výstavu v Liberci. Při této příležitosti jeho výsost počtí svou nejvyšší návštěvou také Jablonec a odtud přijede přes Vrkoslavice a Kokonín do Rychnova. Ze zdejšího nádraží nastoupí zpáteční cestu do Vídně. Bylo rozhodnuto, že jeho výsosti bude připraveno slavnostní přivítání a mezi kostelem a farou, na náměstí nad železným mostem a na nádraží bude připraveno vždy po jednom vítězném oblouku.

3. července byl předložen na zasedání obecního zastupitelstva přípis okresního hejtmanství Jablonec, v němž byl obci Rychnov poskytnut jeho výsostí příspěvek 1000 korun pro obecní chudé z osobní pokladny jeho veličenstva. Obecní zastupitelstvo rozhodlo, že těchto 1000 korun bude uloženo jako Fond císaře Františka Josefa k prospěchu obecních chudých. Obci vznikly náklady u příležitosti císařské návštěvy na vítězné oblouky, vlajky a stožáry, výzdobu a vití věnců 446 korun. Popis slavnostního přivítání následuje na pozdějším místě. Aby nájemní poměry v obci Rychnov byly upraveny pevnými pravidly, bylo rozhodnuto zavést výpověď k vystěhovávacímu řádu. Vypracování bylo svěřeno spolku majitelů domů, aby jej bylo možno co nejdříve předložit a prostřednictvím úřadu starosty získat úřední potvrzení. Následuje znění úředně potvrzené nájemní smlouvy:

§1 Výpověď stejně jako vyklizení předmětného zboží, jestliže smlouvou není sjednáno nic dalšího, se děje v níže uvedeném termínu, bez ohledu na to, zda tato výpověď byla dána pronajímatelem nebo nájemcem zboží.

§2 Pravidelné termíny pro vystěhování jsou 31. března, 30. června, 30. září a 31. prosince. Výpověď musí být pronajímatelem nebo také nájemcem podána v prvních 14 dnech prvního měsíce v kvartálu.

§3 S vyklizením obytné části je nutno začít tak, že v posledním dnu kvartálu ve 12 hodin v poledne bude ponecháno nově se přistěhovávající strana vymezené místo k uložení části jejích svršků. Vystěhování musí být dokončeno a pronajatý objekt předán v 7 hodin večer. Padne-li den vystěhování na neděli nebo svátek, tak platí tyto podmínky pro příští pracovní den.

§5 Platba nájemného musí být vždy vykonána předem a nezbavována měsíčním placením závazku čtvrtletní výpovědi, vyjma nájemních místností, placených pouze jako měsíční bydlení.

§6 U bydlení se smluvní jednoměsíční výpovědi musí být tato podána v prvních třech dnech příslušného měsíce.

§8 Nájemce je povinen po podané výpovědi, není-li nějaké zvláštní ujednání, ve všedních dnech v době od 5 do 7 hodin odpoledne, v neděli a ve svátky od 9 do 11 hodin dopoledne umožnit v doprovodu pronajímatele se dostavivšímu zájemci o ubytování prohlídku obytné části stejně jako umístění oznamovací tabule o velikosti 20x20 cm s nabídkou bydlení do okna, obráceného do frekventované ulice.

Prohlídka jednotlivých obytných částí je provedena pokud možno s ohledem na současného nájemníka.

Tento výpovědní a vystěhovávací řád vstupuje v platnost 1. října 1906.

Na zasedání zastupitelstva dne 21. srpna se projednávalo nařízení okresního hejtmanství v Jablonci, podle něhož na základě přípisu ze 14. července číslo 321/266 bylo obci nařízeno ve smyslu zákona o obecních zastupitelstvech ustavit obecní sirotčí radu.

Tomuto nařízení bylo na stejném zasedání vyhověno a bylo to následujících pět pánů: Anton Peukert z č.p. 81, Josef Maschke z č.p. 468, Anton Preissler z č.p. 100, Vinzenz Peukert z č.p. 48 a August Peukert z č.p. 462, kteří byli zvoleni do první rychnovské obecní sirotčí rady.

Žádosti podílníků sklářských průmyslníků z Rychnova, v níž tito pro svoji skupinu požadovali mandát zemřelého olejomalíře pana Maxe Lefflera, který byl zástupcem malířů ve výboru průmyslové pokračovací školy, nebylo pro odpor Karla Hofrichtera vyhověno.

Ohledně výsadby aleje podél rychnovsko - rádelské silnice pod Dobrou Vodu bylo rozhodnuto, že sázení stromků bude provedeno během podzimu.

Na zasedání obecního zastupitelstva 18. října byl předložen obecní rozpočet.

a) Pro rok 1907 byly uvedeny požadavky pro obecnou školu ve výši 5.048 korun. K jejich pokrytí přispěl vlastní výnos ze školních pozemků 128 korunami, nájemné 93 korunami, jakož i příslušný díl nápojové daně 2.224 korunami a zbývající obnos 2.306 korun byl 20% dávkou přímých daní.

b) Pro školní obec s požadavkem 10.052 korun bylo pokrytí provedeno zčásti z pronájmu školního pozemku 207 korunami, z podílů cenných papírů 149 korunami a z výnosu nápojové daně 3.500 korunami a zbylý obnos byl 50% dávkou.

c) Pro městys s požadavkem 13.382 korun, jehož výše byla zčásti pokryta výnosy z vlastního majetku 4.307 korun, školným ve výši 1.500 korun, dále 2/6 očekávané nápojové daně ve výši 3.500 korun a zbývající obnos byl 30% dávkou.

Stran vodovodního vedení, o něž bylo léta usilováno, bylo referováno, že v Rychnově byl inženýr z firmy Rumpel z Vídně, který prohlédl prameny, připadající v úvahu, a tyto označil za velmi příznivě položené, stejně tak i opakovanými měřeními docílené množství vody za dokonale postačující. Sám se měl vyjádřit, že obci zdarma vypracuje rozpočet projektovaného vedení. Pro ten účel byla do Vídně poslána skica obecní mapy.

Dále bylo referováno, že také firma Stark z Ústí nad Labem chce poslat do Rychnova znalce na jejich náklady k prohlídce prameníšť a zamýšleného vedení za účelem zhotovení rozpočtu.

Současně bylo dáno ve známost, že také firma Christof Linser z Liberce se nabízí zhotovit potřebné plány a pomoc podle požadavku s podmínkou, že v případě uskutečnění této stavby jinou firmou bude na tuto převedeno zaplatit firmě Linser po postavení stavby náhradu 1500 korun.

Tato nabídka byla po delší debatě odmítnuta.

Ve věci ustanovení školního lékaře, s nímž počítal nejvyšší c.k. zemský školní rada a jehož výlohami bude obec zatížena, bylo správně uznáno, že toto opatření poskytne školní mládeži i dospělým velký užitek, avšak takové výlohy od naší obce nemohou být vybírány. Na tomtéž zasedání bylo jednáno opět o spojovací silnici, odbočující z Hauptstrasse (Kokonínská) u Spolkového domu (Lidový dům) a napojené na frýdštejnsko - turnovskou silnici, kterou již 6 let požadovali obyvatelé Košov. Bylo rozhodnuto za účelem brzkého započetí vést jednání s dotčenými majiteli pozemků a sousedy ve věci postoupení pozemků.

Byl přečten a vzat na vědomí přípis, ve kterém byl nejvyšší dík za projev loyality, vyslovený u příležitosti slavnosti narozenin jeho výsosti císaře.

Na zasedání zastupitelstva dne 7. listopadu přišlo opět na pořad plánované vodovodní vedení. Bylo referováno, že stran získání do úvahy přicházejících pramenů bylo jednáno s jejich majiteli na Pelikovicích a Košovech.

1) Karl Drabke, č.p. 15 v Pelikovicích, by rád prodal celou tam se nacházející stráň v rozloze přibližně 9 - 10 jiter půdy za cenu 9.000 korun. V případě, že bude požadována pouze voda z tam se nacházejícího pozemku, bude požadovat 4.000 korun.

2) Vinzenz Ullrich, č.p. 13 v Pelikovicích, si rovněž přeje pozemkové parcely, ležící na hranicích s obcí Rychnov, velikosti 4 až 6 jiter, prodat a požaduje za čtvereční sáh 2 koruny. Méně než všechny parcely dohromady nechce prodat. Vodu z těchto pozemků samotnou postoupí pouze za 7.000 korun.

3) Ignaz Ullrich, č.p. 14 v Pelikovicích, vyložil následující způsob: Protože potřebuji tamní vodu k zavlažování pozemku a odnětím vody mi vznikne škoda, tak prodám čtvereční sáh za cenu 2 korun, a to pouze tak, že celý komplex pozemků bude odkoupen. Vodu samotnou postoupím pouze za odškodné ve výši 3.000 korun.

4) Josef Hofrichter z Rychnova č.p. 301 dal následující písemné prohlášení:

a) Své právo odebírat vodu z Pelikovických luk postoupím městysu Rychnov, požaduji ale, aby mi bylo zřízeno přiměřené potrubí podle mých údajů do domu.

b) Pramen, případně studnu u spáleniště č. p. 300 prodám obci za cenu 2.000 korun.

c) Jelikož si oběma vodními zdroji zavlažuji své louky, což po přenechání vody nebude již možné a následkem čehož ztratím výnos z těchto luk, který ročně odhaduji na přibližně 200 korun, požaduji jako odškodné 5.000 korun.

d) Požadavek nároku na odškodné za stavbu a hrabání na svém pozemku ještě nemohu stanovit, protože není známo, v jakém rozsahu to bude.

5) August Preissler z č.p. 302 požaduje za odstoupení vody z luk západně od domu č.p. 292 jako odškodné 3.000 korun.

6) Anton Lindner z č.p. 296 požaduje za odstoupení vody (údajně 5 pramenů) ze svého majetku vedle volného práva odběru pro domácí potřebu 1.200 korun.

7) Anton Preissler zastoupený plnomocně svou dcerou paní Emmou Peukertovou z č.p. 81 požaduje za vodu z takzvané "řeznické louky" 1.000 korun.

8) S majiteli pozemků Augustem a Franzem Lindnerovými bylo již jednáno, avšak nebylo dáno žádné vyjádření.

Jelikož vyjádření, zvláště z Pelikovické strany, ukazují předložené požadavky jako nestoudně vysoké, musí se od požadavku vykoupení těchto pramenů odstoupit a to znamená, že prameny z Katčiny studny, Molkeho studny a prameny v Grosswaldu se nechají chemicky vyšetřit, nadmořská výška Molkeho studny bude změřena, jakož bude také zjištěn nárok jeho jasnosti knížete Rohana a výsledky předloženy příštímu jednání zastupitelstva.

Na mimořádném zasedání zastupitelstva dne 15. listopadu byla předložena poptávka ředitele chemických lázní pana Wilhelma Ortmana, který v té době dlel ve Vratislavicích,

v níž se dotazoval, zda by mohl za odměnu obdržet obcí vlastněné pozemky mezi domy č.p. 450 a 472 nebo rašeliniště pod železnicí. Odškodné může být za vagón, ale za nájem pozemků jistě obsahujících rašelinu. Ze strany zájemce není zamýšlena koupě pozemku.

Po delší poradě bylo rozhodnuto, že těžení těchto pozemků k vývozu rašeliny nebude dovoleno. Má se ale najít kupec, který by chtěl zřídit pod železnicí lázeňské zařízení nebo jiný podnik. Zájemci se má pozemek přenechat za nízkou cenu.

Za účelem přesnějšího vedení a zaznamenávání budoucích narození bylo rozhodnuto, že ty porodní báby, které jsou přivolány na pomoc k porodům, musí hlásit novorozence do tří dnů u starostenského úřadu, jinak tyto zaplatí pořádkovou pokutu ve výši 5 korun ve prospěch rychnovského chudinského fondu. K lepšímu provádění tohoto hlášení bylo schváleno objednání přiměřeného předtištěného oznámení o narození. (Potvrzeno c.k. okresním hejtmanstvím v Jablonci z 3. března 1907, číslo 5319.)

Vydání na výsadbu aleje stromů na dobrovodsko - rádelské silnici činilo 370 korun.

Na zasedání zastupitelstva 6. prosince přišlo znovu k projednání plánované vodovodní vedení a bylo konstatováno, že provedené šetření stran Molkeho studny nepřineslo žádné příznivé výsledky. Pokud jde o výšku, bylo provedenými měřeními zjištěno, že současný stav vody dává k náměstí pouze 1 a 1/2 metru spád a stran kvality vody vypověděli sousedi jasně, že občas chutná po močůvce, což se jeví následkem bezprostředního sousedství u domu č.p. 24 se nacházejícího záchoda velmi snadno možné. Následkem těchto okolností nepřichází tato voda v úvahu.

Po delší debatě bylo rozhodnuto vejít co nejdříve ve styk s jeho výsostí knížetem Rohanem kvůli postoupení obou pramenů v Grosswaldu, západně od hájovny, jaké odškodné bude požadovat.

Na základě došlé odpovědi knížete a přibližného rozpočtu vedení z Dobré Vody má být svoláno všeobecné veřejné shromáždění, na němž by mělo být o podniku referováno.

Ve farním kostele v Rychnově bylo v roce 1906 celkem pokřtěno 71 katolických dětí, oddáno 56 manželských párů a na hřbitově pohřbeno 81 lidí. Pohyb mezi osobami jiného vyznání nebyl zjištěn.

Na začátku školního roku 1906 - 1907 působili na obecné škole následující vyučující:

V 1. chlapecké třídě učitel Franz Schier, v 1. dívčí třídě Eduard Schwanig, ve 2. chlapecké třídě učitel Edmund Reiss, ve 2. dívčí třídě učitelka Adele Rundensteiner, ve 3. chlapecké třídě učitel Richard Munser, ve 3. dívčí třídě učitelka Emma Sartori, ve 4. chlapecké třídě učitel Rudolf Hatschbach, ve 4. dívčí třídě učitelka Felizitas Grund, v 5. chlapecké třídě učitel Emil Preissler a v 5. dívčí třídě Marta Burgheim.

V chlapecké měšťance byl třídním učitelem v 1. ročníku odborný učitel Heinrich Huyer, ve 2. ročníku odborný učitel Friedrich Endler a ve 3. ročníku odborný učitel Josef Czerwinka.

V dívčí měšťance zastávala funkci třídního učitele v 1. ročníku odborná učitelka Henriette Gattermann, ve 2. ročníku odborná učitelka Paula Vogt a ve 3. ročníku odborná učitelka Adelheid Lorenz.

Funkci společného vedoucího obecné a chlapecké i dívčí měšťanské školy zastával ředitel Emil Wander.

Katecheta p. Anton Ramsch vyučoval náboženství ve všech ročnících měšťanky, v pěti chlapeckých a ve 4. a 5. dívčí třídě obecné školy, zatímco kaplan Theodor Hahn vyučoval náboženství v 1., 2. a 3. dívčí třídě.

Starokatolický farář Adolf Schindelar z Jablonce vyučoval žáky svého vyznání každou sobotu od 10. do 11. hodin.

Evangelické děti dostávali hodiny vyučování ve svém vyznání jednou za čtrnáct dní na Rádle a židovské každý týden v Jablonci.

Ženské ruční práce vyučovala industriální učitelka Marie Kletschka ve třech ročnících měšťanky a ve 4. třídě obecné školy. Ve 3. a 5. dívčí třídě obecné školy vyučovaly tyto práce učitelky Emma Sartori a Adele Rundensteiner.

Jako nový vyučující nastoupil 1. února do školní služby v Rychnově bývalý učitel na c. k. vojenské obecné škole v Zaře (Zara - toto jméno se nepodařilo identifikovat) Ferdinand Netschesany.

1. března nastoupil učitelskou službu na měšťanské škole odborný učitel Friedrich Endler. Ten dříve působil na měšťanské škole v Jablonci.

Nadmíru teplé a jasné jarního počasí umožnilo, že se školáci mohli 13. dubna koupat v Michelově plaveckém bazénu v Pláňském lese.

Na začátku školního roku byli učitelé Franz Hübner a Oswald Tataun přeloženi na jiné služební místo, prvně jmenovaný na obecnou školu do Jablonce, druhý do Hennersdorfu (asi součást Jabloneckých Pasek).

Jako noví vyučující přišli do rychnovské obecné školy učitel Rudolf Hatschbach z obecné školy v Jablonci a Eduard Schwanig ze školy v Maršovicích.

23. prosince uspořádala mateřská školka obvyklou vánoční besídku, při níž bylo díky došlým hojným příspěvkům umožněno postavení velkého bohatě zdobeného vánočního stromu a podělení dětí vánočkami, jablky, ořechy a pečivem.

24. prosince se uskutečnila na obou školách vánoční nadílka, při níž byly mezi 16 chudých žáků rozděleny obcí opatřené kožené boty a 80 korun z nadačních úroků.

Pro školní mládež stejně jako pro veškeré obyvatelstvo širokého okolí povznášející vlastenecká slavnost byla našemu rodnému městyse Rychnovu dopřána 24. června 1906. V ten den mělo být dopřáno našemu občanstvu to, že mohli našemu nejvznešenějšímu monarchovi, jeho výsosti císaři Franzi Josefu I. hledět tváří v tvář. 21. června kolem půl šesté večer projížděl dvorní vlak Rychnovem, když se jeho výsost císař odebírala k návštěvě německočeské výstavy v Liberci. Rychnovské nádraží bylo pro průjezd císařského dvorního vlaku slavnostně vyzdobeno a byly vyvěšeny vlajky. Výstava byla otevřena 17. června.

Zdejší školní kronika sděluje o císařské návštěvě v Rychnově následující:

Dnes, 24. června v 10 hodin 20 minut dopoledne přijela Jeho výsost vagónem z Jablonce přes Vrkoslavice a Kokonín v doprovodu svého dvora do Rychnova, aby odtud zvláštním dvorním vlakem nastoupil zpáteční cestu do sídelního města Vídně. Celý Rychnov, zvláště Nádražní ulice od kostela počínaje, byl bohatě vyzdoben prapory a domy byly obsažně ozdobeny.

Na náměstí před mostem byla zřízena obcí nádherná uvítací brána. Přímo impozantně a marnotratně byla vyzdobeno nádraží, kde samo obecní zastupitelstvo a 50 bíle oblečených školních žáků očekávalo Jeho výsost k slavnostnímu přijetí.

Od náměstí k nádraží byly nastoupeny obecní spolky z Rychnova a Pulečného, stejně tak jako všechny školní děti zmíněných obcí a také z Rádla pod vedením učitele Spaliera, zatímco slavnostně naladěný lid obsadil ulici až ke kostelu.

Za nejkrásnějšího císařského počasí dorazila Jeho výsost v určený čas za nadšených a bouřlivých ovací všeho lidu, který lemoval cestu od kostela k nádraží, do Rychnova.

Na nádraží, kde se uskutečnilo oficiální přivítání, pozdravil Jeho výsost starosta Anton Hübner následujícím projevem:

"Jako starosta městyse Rychnova předávám Vašemu veličenstvu nejupřímnější pozdrav obyvatelstva na uvítanou s nejponiženější prosbou, aby Vaše veličenstvo laskavě ráčilo nejmilostivěji přijmout ujištění naší nezvratitelné věrnosti a poddanství našemu nejmilejšímu vládci a císaři Františku Josefu I."

Poté pozdravila žačka 2. třídy měšťanské školy Karolina Preisslerová (dcera skláře Karla Preisslera z č.p. 269) Jeho veličestvo při předání krásné kytice temně rudých růží následujícími slovy: "Našemu milostivému a dobrosrdečnému císaři předávají školní děti z Rychnova tyto růže v nejvroucnější lásce a úctě."

Při následujícím představování obecních duchovních, ředitele měšťanské školy Emila Wandera, pana Antona Peukerta z č.p. 320, c.k. poštmistra Antona Peukerta, Josefa Maschkeho z č.p. 237, veterána Adolfa Birnera a předsedy spolku veteránů Eduarda Sedlaka, ráčilo Jeho veličenstvo každému z pánů položit několik otázek o obecních věcech. Ředitele školy se Jeho veličenstvo zeptalo, kolik žáků má na starosti. Na tuto otázku ředitel odpověděl, že vyjma mateřské školky je v obou školách zapsáno 650 dětí. Na to císař poznamenal: "Tak to máte dost co dělat."

V rozhovoru se starostou Antonem Hübnerem poznamenalo Jeho veličenstvo: "Nyní jsem už podruhé v Rychnově," na to mu starosta odpověděl: "Nikoli, Vaše výsosti, potřetí. V roce 1866, 1891 a dnes."

Starého veterána Adolfa Birnera, kterého kvůli nemoci donesli na nádraží na židli, aby ještě jednou viděl císaře, se Jeho veličenstvo zeptalo, kde si vysloužil svá válečná vyznamenání. Adolf Birner odpověděl: "Vaše výsosti, v roce 1864 ve Šlesvicku - Holštýnsku a v roce 1866 v Itálii."

Školačka Karolina Preisslerová obdržela za svou zdravici od císaře zlatý šperk.

Po představení se Jeho veličenstvo odebralo na perón, hovořilo zde ještě nějaký čas se starostou Posseltem z Jablonce a poté nastoupilo do dvorního vlaku. Ten se brzy za tónů národní hymny a za bouřlivých ovací na nádražních perónech se nalézajících diváků dal do pohybu.

Jeho veličenstvo, z přijetí a spontánních projevů oddanosti viditelně přívětivě naladěné, se loučilo stojíce v okně a nepřetržitě laskavě zdravíce.

Tato tak nesmírně krásná a povznášející proběhlá císařská návštěva byla pryč. Ve věrných citlivých srdcích všech obyvatel naší milé rodné obce zanechala hrdost a milou vzpomínku. V týž den - neděli odpoledne - konala se k oslavě této v Rychnově třetí císařské návštěvy (1866 - 1891 - 1906) téměř všemi obecními spolky v rozšířené zahradě Franze Schöffela na náměstí pořádaná velká císařská slavnost.

Během slavnosti přišla telegraficky na starostenský úřad zpráva, že Jeho veličenstvo u příležitosti své návštěvy v Rychnově ráčilo nejmilostivěji poskytnout příspěvek obecním chudým ve výši 1000,- korun.

Pěkná slavnost byla ukončena k večeru vlasteneckými projevy oddanosti v nadšeném projevu ředitele měšťanské školy Emila Wandera před na náměstí postavenou a během řeči bengálskými ohni osvětlenou císařovou bystou.

Na závěrečné schůzi výboru pro císařskou slavnost, která se konala 30. června, byl čistý výtěžek slavnosti ve výši 250 korun určen jako základ fondu pro zřízení kašny císaře Františka - Josefa na náměstí.

16. května kolem 6. hodiny večer projel po železnici Rychnovem arcivévoda Karel, který jako protektor otevřel v Liberci "Výstavu Němců v Čechách (17. května).

Ze spolkových věcí stojí v roce 1906 za zmínku, že 24. června, v den císařovy návštěvy, hasiči před nástupem špalíru na náměstí nastoupili před obecním domem a za přítomnosti komisaře c.k. místodržitelství byly rozděleny Jeho veličenstvem udělené čestné medaile za 25 let služby u hasičů mezi 73 členů.

Z požárů, které způsobily škodu, v obci v průběhu roku 1906 zasahoval hasičský sbor u následujících požárů:

16. dubna - požár domu u Josefa Pelzela č.p. 359,

9. listopadu - požár domu u Josefa Dedka č.p. 315.

Větší spolkové slavnosti a svěcení praporů se v této obci v tomto roce neuskutečnily.

Co se týče počasí, je nutno zmínit, že v měsíci květnu skoro denně přešla přes naši obec silná bouřka občas s krupobitím, která nadělala na polích a ovocných stromech velké škody.

16. ledna 1906 okolo 10. hodiny noční byl úředník spořitelny Karl Hartig z Rychnova, syn malíře a domkáře Antona Hartiga z Hochstrasse (Ještědská) č.p. 485, nalezen na cestě domů z Jablonce mezi částí obce Dolní Dobrá Voda a Rychnovem v bezvědomí se střelnou ranou v týlu. Protože nešťastníkovi chyběly hodinky a peněženka s přibližným obnosem 25 korun, mohlo se s jistotou uzavřít, že šlo o loupežné přepadení. Nezodpovědné zůstalo chování některých kolemjdoucích, kteří při své cestě kolem těžce zraněného zpozorovali a nemilosrdně ho nechali ležet na studeném sněhu.

Teprve náhodně ten večer na Dobrou Vodu zavolaný lékař doktor Albrecht našel na cestě ležícího těžce zraněného, zavolal z Habelova hostince zde přítomné hosty na pomoc a nechal převést mladého muže v bezvědomí do otcovského domu do Rychnova.

20. ledna dospěla jablonecká policie k tomu, že v okamžiku zatkla loupežného vraha v osobě 18-ti letého pekařského pomocníka Franze Nejedleho z Mašova u Turnova, když se ten u jednoho vetešníka (uličního žida) pokoušel prodat hodinky, které uloupil své oběti. Jablonecká spořitelna vypsala na dopadení pachatele odměnu 300 korun.

5. února podlehl v jablonecké nemocnici tam převezený Karl Hartig svému zranění. Mrtvola byla po převezení do otcovského domu odtud uložena k poslednímu odpočinku. Pohřbu se zúčastnilo okolo 700 osob a všechen lid projevil těžce zkoušené rodině upřímnou soustrast.

Ve čtvrtek 28. června 1906 ve večerních hodinách se přehnala přes Rychnov těžká bouřka. Mimo jiné udeřil blesk do hostince Na Švajcu na Košovech, zabil hostinskou Marii Hofrichter a vážně zranil rychnovského krejčího Franze Preisslera (poulscher Schneider - "polskej krejčí").

Pohřeb bleskem zasažené 33-ti leté paní Hofrichterové se konal 1. července za účasti mnoha obyvatel.

Ještě jedna vražda by zde měla být uvedena, která se sice neodehrála v Rychnově, která však mezi rychnovským obyvatelstvem byla dlouho tématem k hovorům. Zde jsou bližší podrobnosti:

Ve čtvrtek 10. června 1906 okolo 3/4 na 12 před polednem byla v rádelském lese nalezena zavražděná dívka. Bylo zjištěno, že dívka zůstávala ve službě v široko daleko známém Starém šenku (majitel Rossmeisel) na Rádle. Zavražděná se jmenovala Františka Klímová a příslušela do Sobotky.

Jako vážně podezřelí z vraždy byli její oba pánové, bratři Adolf a Josef Rossmeiselovi, stejně jako tam zaměstnaný kočí Josef Massopust z Pulečného vzati do vazby. Dále byl pomocník ševce Hoch, který zavražděnou první našel, rovněž vzat do vazby. Všichni zatčení byli převezeni do libereckého krajského soudu.

Protože žádnému ze zatčených nebyl přinesen důkaz účasti na vraždě a všichni měli své alibi prokázáno, museli být všichni podezřelí po nějakém čase opět propuštěni. Snad to zůstane vyhrazeno nějakému pozdějšímu času, aby tato vražda byla odhalena.

1907

Na zasedání obecního zastupitelstva, konaném 4. února byl prvním projednávaným bodem vodovod. Byl přečten přípis c.k. okresního hejtmanství v Jablonci ve věci onemocnění tyfem v Rychnově, způsobených špatnou vodou k pití a vaření.

Tento přípis měl následující text:

Na základě lékařského vyšetření symptomů tyfu u onemocnivšího 20-tiletého malíře Wallera v Rychnově požadují přijmout takové opatření, že bude prováděna desinfekce stolice karbolovou vodou spolehlivým způsobem dříve, než bude tato vylita do žumpy. Dále je třeba dát pozor na to, aby si příbuzní nemocného myli ruce mýdlem a kartáčkem, a stejně tak si je desinfikovali karbolovou vodou, jestliže s osobou nemocného vyřizovali nějaké povinnosti, a tím nezpůsobili další domácí nákazu. Rovněž tak styk se zamořeným domem je nutné co nejvíce omezit.

Obyvatelům domu, stejně jako těm, kteří používají odběrní místo pitné vody z naproti ležícího nekrytého výtoku (takzvaného Rinnelu), se co nejnaléhavěji doporučuje buď užívat jinou nezávadnou pitnou vodu a nebo, jestliže toto se s ohledem na vzdálenost jeví nemožným, pak pro účel pití potřebnou vodu používat pouze v převařeném stavu, protože není vyloučeno, že tato voda, která je přiváděna v otevřeném žlabu, bude někde znečištěna. Také se doporučuje přívod vody, ležící volně ve sněhu, nepoužívat a nechat vyšetřit, případně zdravotní závalu bez zdržení nechat odstranit. Ježto ale podobné vodní poměry jsou téměř v celém Rychnově, je zdejším úřadem opakováno a zdůrazněno, aby byla věnována pozornost zřízení vodovodního vedení pro obec Rychnov. Proto požadují sdělení, v jakém stádiu se tato záležitost v současné době nachází.

Na provedení shora nařízených opatření bude dohlížet obvodní lékař, kterému je dovoleno nahlížet do tohoto výnosu.

C. K. vedoucí úřadu: Müller

Obec rozhodla nebezpečí tyfu z vodních struh, které se sbírají z luk mezi Hauptstrasse (nyní Kokonínská) a Mühlgasse (Mlýnská), do budoucna vyloučit a vedle Mohelky od nepaměti se nacházející Rinnel odstranit.

21. března se konalo zasedání zastupitelstva, na kterém se projednávala již 6 let vyprojektovaná silnice Rychnov - Košovy. Byla přečtena protokolárně pořízená vyjádření v úvahu přicházejících majitelů pozemků a zájemců. Tato vyznívala tak, že pouze málo majitelů pozemků je svolných nezbytné pozemky zdarma postoupit. Avšak všichni zájemci již požádali o zřízení potřebných výjezdů, stok a také přechodných lávek na účet obce. Z té příčiny byla obci kromě výstavby silnice uložena dost velká břemena, která dosud při žádné výstavbě silnice nebyla známa. Co se toho týče bude stanoveno svolání shromáždění

zájemců a blízko položených, aby v případě, že si přejí výstavbu příjezdové cesty, museli upustit od postavených podmínek.

Současně bylo rozhodnuto tak rychle, jak to bude možné, povolat do Rychnova městského inženýra pana Klamta z Jablonce k vyměření a přípravě situačního plánu k tomu, zda bude možné odbočení z Rychnovsko - Pelikovické silnice u domu č. 292 na Zálesí, které bude moci dosáhnout stávající trasu nedaleko hostince "Na švajcu".

K nastávajícím volbám do říšského sněmu byli do volební komise zvoleni pánové Anton F. Lang z č. 20, Josef Ullrich z č. 221 a Eduard Tischer.

2. května oznámil předseda na zasedání obecní rady, že na žádost starostenského úřadu z 24. dubna byl v Rychnově na náklady zemského kulturního rady pro Království české inženýr Dr. K. Urych, který prohlédnuv si prameny a místa k tomu účelu a v naději vybraná, která jsou uznána pro potřebnost zásobování vodou v obci, prohlédnuté prameny, zvláště ten v panském Grosswaldu na Dobré Vodě, za velmi příznivé prohlásil a nejvyšší možnou podporu ze strany zemského kulturního rady přislíbil.

Pro tento příznivý posudek a při okolnostech, že také ze strany zemského kulturního rady byla potřebnost úpravy odběru vody pitné a na vaření shledána naléhavou, bylo jednomyslně přijato rozhodnutí nechat zhotovit projekt a rozpočet u firmy Heinrich Böhmer v Ústí nad Labem.

Projekt má být připraven pro vnitřní obvod obce s výjimkou obecních částí Zálesí, Košovy, Hranice, Dobrá Voda, Liščí jáma a Svatý kříž a to tak, že v případě, že se nenajde finanční krytí celé stavby, bude možné také provedení výstavby po částech.

Ve věci košovské silnice budiž poznamenáno, že 28. dubna zde byl pan městský stavitel inženýr Klammt a odbočující linii z Rychnovsko - Pelikovické silnice pod domem č. 292 vyměřil jako normální 7% stoupání, přičemž bylo objeveno, že odtud z návrší je lépe dosažitelná, více pozemků ušetřeno a stávající trasy bude dosaženo u rohu lesa Augusta Preislera z č. 302.

Pan August Weiss jako zastupitel ze Zálesí a Košov byl požádán, aby pozval u této výstavby silnice do úvahy přicházející majitele pozemků a také blízko položené, aby k tomu potřebné pozemky bezplatně a bez jakékoli podmínky postoupili.

Na zasedání obecního zastupitelstva 16. června bylo jako 2. bod projednáváno vodovodní vedení. Projekt vodovodu pro obec Rychnov s rozpočtem 92.000,- korun, který zpracovala firma Heinrich Böhmer z Ústí nad Labem za cenu 1600,- korun, byl předložen, projednán a bylo rozhodnuto tento plán zaslat k prověření zemskému kulturnímu radovi. Současně bylo určeno uskutečnit 27. června večer shromáždění občanů Rychnova, na němž se má promluvit o zamýšleném vodovodním zasíťování a krytí jeho nákladů. Dále se má jít od domu k domu a majitelům domů má být přineseno vysvětlení placení vodních poplatků na papíře.

19. srpna referoval obecní radní Vinzenz Peukert z č. 48 na zasedání obecní rady jako předseda mysliveckého sdružení, že myslivecká honitba v hranicích obce bude na dobu od 1. února 1907 do 31. ledna 1913 pronajata nadlesnímu Franzi Stützovi za roční částku 420 korun.

Oba prameny pro vodovod v panském lese na Dobré vodě k napájení vedení byly od Jeho jasnosti knížete Alaina Rohana získány za cenu 4.000,- korun, což bylo projednáno v Sychrově a byly smlouveny podmínky. Kníže se zavázal po věčné časy uchovat okolo pramenů chráněné území a to od jihu k severu v délce 220 metrů a od západu k východu široké až k rádelské silnici. Za uniknutí užitku podél potrubního pásma na panském pozemku byl smlouven roční poplatek 2 haléře ze čtverečního metru. Kupní smlouva i se závazky byla ve zvláštním spise přijata pro zápis do pozemkové knihy k nabytí do majetku obce.

Byla opatřena nová hasičská stříkačka pro část obce Dolní Rychnov. Stříkačka stála podle ujednání 1325,- korun.

Byl předložen a projednán výkaz o použití zemského sirotčího fondu v Čechách, z něhož je patrné, že z německé strany pocházející peníze byly z velké části použity pro české účely. Bylo rozhodnuto podat stran této věci rezoluci na zemský výbor prostřednictvím okresního výboru, v níž bude nastolen požadavek, aby správa sirotčí pokladny nepatřila zemskému výboru, nýbrž byla přenesena na okresním výbor.

Byl předložen přípis úřadu starosty Horního Růžodolu, týkající se utlačování Němců Čechy, a bylo vypracováno odpovídající usnesení.

Chemicko-mikroskopický ústav dr. Theodora Ulricha v Jablonci chemicky prozkoumal vodu z obou pramenů v panském Grosswaldu na Dobré Vodě na její vedlejší příměsi pro vedení vody pitné a k vaření v Rychnově a o nálezů vydal následující dobrozdání:

Z předchozí kvalitativní a kvantitativní chemické analýzy a připojeného mikroskopického průzkumu vyplynulo: Barva a zápach pramenné vody jsou plně odpovídající, chuťově jde o měkkou vodu ze žulových formací, která vykazuje pouze nepatrný obsah pevných nerozpustných částic a obsahuje obzvláště málo vápníku.

Z klidného stavu vody, zvláště v otevřené sklenici, lze pozorovat lehké bublinky z trochy volného kyslíčnicku uhličitého, který má mít každá dobrá pitná voda a který podstatně ovlivňuje její osvěžující chuť.

Přehledné seskupení obou pramenů:

Miligramů v 1 litru vody	1. jižnější pramen	2. severnější pramen
Celková usazenina	35.8	33.2
Žhavá usazenina	26.7	25.8
Žhavá ztráta	9.1	7.4
Chlor (Cl)	7.32	5.607
Kysličník sírový (SO ₃)	1.327	2.197
Kysličník křemičitý (SiO ₂)	5.46	3.83
Kysličník dusičný (N ₂ O ₅)	nic prokazatelného	nic prokazatelného
Kysličník dusitý (N ₂ O ₃)	"	"
Čpavek	"	"
Kysličník vápenatý (CaO)	2.53	2.88
Kysličník hořečnatý (MgO)	1.556	1.42
Kysličník železitý a hlinitý (Fe ₂ O ₃ Al ₂ O ₃)	2.993	2.98
Okysličený ??(oxidierbarklit)?? (K.M.O ₂)	3.351	3.35
Celková tvrdost (Německé °)	0.4708°	0.4868°
Zůstávající tvrdost	0.3308°	0.3468°
Dočasná tvrdost	0.14°	0.14°
Celkem kysličníku uhličitého	65.288	67.438
Volného a 1/2 vázaného kysličníku uhličitého	23.788	32.938
Volného kysličníku uhličitého samostatně	5.7	6.6
Plně vázaného kysličníku uhličitého	41.5	34.5

Tak mohu závěrem svého vyšetření pouze říci, že voda obou pramenů z chemického hlediska je nejen plně způsobilá pro vodovodní vedení, nýbrž že je přímo znamenitě vhodná jako pitná voda, pro účel domácí potřeby, pro jiné účely technického použití, krátce jako užitková voda.

Jablonec 8. května 1907 Dr. Theodor Ulrich

To zde napsané je pouze výběr z obsáhlého výzkumného protokolu a obsahuje jen nejdůležitější data.

Část obce Dolní Rychnov, ačkoliv byla ve stavebním plánu vodovodní sítě zakreslena, měla být při provádění stavby pro příliš malé množství zájemců o vodovod ochotných zaplatit vyloučena.

Na základě tohoto rozhodnutí protestovalo obyvatelstvo Dolního Rychnova proti nenapojení na vodovodní vedení následujícím prohlášením:

Vážené zastupitelstvo Rychnova!

Po té, co po 19. t.m. uskutečněném zasedání zastupitelstva v bodě plánovaného vodovodního vedení v obecní části Dolní Rychnov údajně pro příliš malý počet zájemců, kteří se zavázali k placení vodní daně, je silně zřejmá eventualita tuto obecní část, ačkoliv tato je zahrnuta ve stavebním plánu, z používání tohoto vodovodu docela vyřadit, dovolují si ti připravení vyjádřit, protože jak známo, ve zmíněné obecní části jsou nepříznivé vodní poměry stejně jako v Horním Rychnově, že my se zavazujeme k placení vodní daně za stejných okolností jako hornorychnovští zájemci

Účel tohoto vodovodu je hlavně zlepšit zdravotní a hygienické poměry obyvatelstva přivedením čisté a zdravé užitkové vody.

K tomuto účelu ke pokrytí účtu směl stát, resp. zemský kulturní rada schválit dotaci, ale ne na to, aby byl vodou zásoben pouze Horní Rychnov. Tomuto účelu je nutné nyní vyhovět také v Dolním Rychnově s ohledem na to, jak figuruje ve stavebním plánu, v opačném případě se my vidíme nuceni proti našemu poškození podat protest k vyšší instanci.

Rychnov 31. srpna 1907.

Následuje 14 podpisů zájemců.

Z úřadu zemského kulturního rady v Praze obdržela obec Rychnov 8. srpna 1907 přípis, ze kterého zde některé pasáže mají být zaznamenány:

Cenový rozpočet vodovodního vedení je přezkoušen zdejším technickým úřadem a upraven jako přiměřený ve výši 92.448,80.

Ke konci budiž ještě uvedeno, že předložené, projektované vodovodní vedení poslouží především zemědělským účelům.

Ve smyslu dříve uvedeného může být předložený projekt vodovodního vedení pro městyš Rychnov použit jako podklad pro další úřední řízení.

Praha, 8. srpna 1907 Předseda - stavební rada

Richard Santrutschek

Až potud byly popsány nejdůležitější události obce. Nyní následuje ve farních matrikách uvedený pohyb, pokřtění, svatby a pohřby katolickým způsobem.

Pokřtěno bylo 53 dětí, oddáno 30 párů a pohřbeno 39 lidí.

Průčelní kostela bylo v roce 1907 renovováno, obec přispěla k celkovým nákladům 168 korunami.

Hospodaření na farních polích a loukách bylo dosud vedeno ve vlastní režii jednotlivými faráři, kteří vedle svého povolání byli zároveň zdatnými sedláky. V tomto roce pronajal farář Svoboda všechny církevní a farní pozemky.

Poslední kostelnice Marie Preisslerová (Doftbäckenmarie - Marie od pekaře Dofta - Davida) vstoupila roku 1907 jako novicka do kláštera Tutzing u Mnichova, a po přípravě odešla do misíí v Africe.

U příležitosti v tomto roce uskutečněných voleb do říšského sněmu si stěžoval farář Svoboda ve farní kronice, že od rychnovských malířů, kteří přece dodávali své malby hlavně církvi, neobdržel křesťanskosociální poslanec Dr. Gessmann ani 20 hlasů.

14. května se uskutečnily volby do říšského sněmu, které se na věčnost zapsaly do historie Rakouska. Podle nového volebního zákona měl každý 24 let starý občan státu, který byl jeden rok v jedné obci usazen, volební právo.

Ve 104. volebním okrese (Jablonecko) dosáhl sociálnědemokratický redaktor Josef Barth 5716 hlasů, německý nacionální protikandidát Gustav Preissler pouze 2894 hlasů a křesťanský Dr. Gessmann 216 hlasů.

Volební výsledky zaznamenaly v Rychnově ze 768 voličů 604 odevzdaných hlasů, z nichž pro Josefa Bartha bylo 384, Gustava Preisslera 190 a Dr. Gessmanna 25 hlasů.

V 77. volebním okrese (Jablonec - Tanvald) došlo k užší volbě mezi sociálním demokratem Bösmüllerem a německým nacionalistou učitelem z měšťanky Pradem. Bösmüller obdržel 3475 hlasů, Prade pouze 1855 hlasů.

Celkem získala sociální demokracie v parlamentu 87 mandátů.

16. března byl pohřben jeden z nejbohatších mužů v Rychnově mlynář z Horního mlýna Josef Preissler. Ten byl dříve majitelem Horního neboli Doftova mlýna. Prodal mlýn ve vysokém věku a žil do svých 77 let v domku č. 36. S Josefem Preisslerem vymřela v Rychnově jedna rodina, jejíž předkové měli po více než 200 let přezdívku "Doft" (pocházející od David) a v průběhu tohoto dlouhého času měli stále v držení jimi postavený Horní mlýn a načas také Minkův neboli Sensův mlýn. Doftmüllerovi také po více období zastávali rychtářský úřad.

Ze školních věcí v roce 1907 stojí za zmínku, že 1. ledna byl učitel obecné školy Rudolf Hatschbach přeložen na obecnou školu do Kokonína.

Ve stejný den vstoupil do školních služeb v Rychnově učitel Johann Langer. Ten sloužil do té doby ve škole v Albrechticích.

Při vaření polévky, které pořádala obecní skupina Spolku Němců v Čechách pro chudé přespólní a pro žáky obou škol od 10. prosince do 28. února, se rozdělilo 3752 porcí silné polévky s nákladem 210 korun, kterážto částka musela být složena z příspěvků a různých podniků.

24. prosince byly při vánoční nadílce 29 školákům rozděleny obcí opatřené kožené boty, oděvy, vánočky a hotové peníze. Suma darů činila 188 korun, z čehož 96 korun bylo kryto nadačními úroky.

Lidová knihovna, vedená odbornou učitelkou Gattermannovou, vykazala v tomto roce 68 čtenářů a 801 výpůjček.

V neděle a svátky byly školní děti od třetí třídy počínaje voděny pod dozorem učitelstva do kostela na ranní bohoslužby.

V posledních třech měsících školního roku byly školní děti vzhledem k příznivému počasí voděny po třídách ke koupání do Michelova koupaliště. Vykoupalo se ve 49 vyučovacích dnech 1561 školáků.

31. prosince odešli z rychnovské obecné školy učitel Franz Schier a učitelka Marta Burgheimová. Učitel Schier byl přeložen do jednotřídky v Českém Šumburku jako ředitel, učitelka Burgheimová na dívčí obecnou a měšťanskou školu do Jablonce.

Dlouhotrvající drsná zima s sebou přinesla to, že mezi školní mládeží se vyskytovala častá infekční onemocnění, která postihla také mnoho dospělých.

6. srpna přešel nad Rychnovem a okolím nečas, vichřice s krupobitím, které místy zcela zničilo polní plodiny a ovocné stromy. Padaly kroupy velikosti holubích vajec. Udeřivšími blesky bylo v sousedních obcích více obytných domů zapáleno a lehlo popelem. Blesk udeřil do domu Josefa Langa na Kopanině a téměř ve stejné chvíli do usedlosti pana Dittricha v Jeřmanicích.

Spolkový život v roce 1907 plynul téměř klidně. Vyjma několika povyražení v obci a přespólních slavností měl pouze hasičský sbor při následujících ničivých požárech co činit:

6. března požár komína u Franze Hübnera, č. 185,

23. dubna požár domu u Franze Weisse, č. 308 z Košov,

25. dubna požár komory u Josefa Maschkeho, č. 237,

18. srpna požár domu u Pilze na Dobré Vodě,
7. listopadu požár domu u Antona Pfeifera, č. 103.
Tak skončil rok 1907 pro Rychnov v radostném očekávání brzkého vodovodu.

1908

Na zasedání zastupitelstva, konaném 18. února, se jako bod 3 projednával vodovod. Usnesení o tom zní takto: Zdejšímu úřadu ze strany pana vrchního inženýra Nippela z Liberce předložený projekt, týkající se podchodu železniční tratě projektovanou stavbou vodovodu, byl projednán a rozhodnuto s vyhotovením této smlouvy vyčkat tak dlouho, až bude vyřízena naše žádost o dotaci, po čemž teprve může být připraveno rozhodnutí, zda se bude stavět nebo ne.

21. dubna referoval představený na zasedání obecního zastupitelstva o nynějším stavu výstavby vodovodu a dáno ve známost, že krytí stavby, obnášející 100.000 korun, je následující:

1. z prostředků zemského výboru 10.000 korun
2. ze zajištěné dotace od c.k. rolnického ministerstva 10.000 korun
3. z očekávané dotace z c.k. ministerstva vnitra
4. z od obce k prospěchu tohoto účelu přidané sumy 4.800 korun
5. ze Spořitelním a záložním spolkem založeného fondu 2.600 korun
6. a zbývající suma ve výši přibližně 70.000 korun

bude kryta z vhodné půjčky. Tato půjčka je splatná do 50 let.

Obyvatelstvo vně ležících obecních částí jako Košovy, Zálesí, Liščina, Dobrá Voda a Hranice nemusí poukazovat na vodovod žádnou platbu ať v té či oné podobě.

Na tomto zasedání vysvětlil představený znovu vážnost a velký význam této záležitosti a požádal pány zastupitele, aby po důkladném zvážení dali svůj hlas tak, že ten, kdo hlasuje pro stavbu vodovodu, odevzdal bílou, a ten, kdo je proti tomu, černou kuličku. Podle následujícího sčítání odevzdaných kuliček byla výstavba vodovodu schválena 16 ze 24 odevzdaných hlasů.

(Poznámka autora: Jakkoli bylo toto rozhodnutí významné pro náš rodný Rychnov, jakkoli blahodárný se ukázal vodovod pro naše obyvatelstvo, musí se proti tomu postavit, že státní a zemské dotace byly schváleny pouze z toho důvodu, že obec zřídila vodovod hlavně pro potřeby zemědělství. Zemědělci byli ale téměř bez výjimky horlivými odpůrci plánovaného vodovodu, a tak muselo zastupitelstvo usilovat, aby potřebné dotace získalo oklikou.)

Hospodští z okresu Jablonec, kteří chtěli své hospody nechat otevřené přes normální zavírací hodinu, museli dosud přinést 8 dní předem kolkovanou žádost o prodloužení zavírací doby na c.k. okresní hejtmanství do Jablonce.

Zasedání starostů a představených okresu rozhodlo ve shodě s okresním úřadem od 15. dubna 1908 žádosti o prodloužení zavírací doby a jejich odsouhlasení ponechat na obcích. Dosud museli přinést tuto žádost 8 dní před prodlouženým večerem, od nynějška mohou

hospodští ještě v poslední den požádat o souhlas k zamýšlenému prodloužení zavírací doby místní úřad na neokolkovaném formuláři. Pro hospodské znamenal tento postup velké ulehčení na čase i na výdajích za kolký.

Na zasedání zastupitelstva dne 8. srpna oznámil starosta Hübner, že výstavba vodovodu bude svěřena firmě W. Streitzig z Liberce a Florian Korazza z Jablonce. Tito předložili ze všech uchazečů nejnižší nabídky. Cena stavby byla dojednána 77.000 korun.

Bylo jednáno ohledně rozestavení hydrantů v obci a rozhodnuto na tržišti (dnešní náměstí) na místě jednoho hydrantu postavit jako monumentální stavbu kašnu císaře Františka Josefa.

Představený informoval, že Zemskému úřadu v Praze mělo dojít anonymní psaní z Rychnova, ve kterém bylo naznačováno, že stavba vodovodu v Rychnově není nezbytná, neboť zemědělci mají vody dostatek, a schválená dotace bude zneužita.

9. července 1908 byla zahájena stavba vodovodu.

Podle přípisu c.k. okresního hejtmanství Jablonec č. 11855 měla obec přispět na renovaci kostela částkou 525 korun 50 haléřů. Tento příspěvek byl částečně kryt ze stávajícího církevního majetku a zbytek z obecních prostředků.

Od kohosi neznámého bylo prostřednictvím informační kanceláře v Berlíně věnováno chudým v Rychnově 919 korun. Tato částka byla vložena na vkladní knížku 545 k užítku chudinského fondu.

22. srpna se uskutečnilo zasedání obecního zastupitelstva, na němž představený oznámil, že ze Spořitelny z Hodkovic přišel přípis, že tato schválila obci Rychnov půjčku 60.000 korun na výstavbu vodovodu. Původně měla být tato půjčka vzata od Zemské banky v Praze.

Přípravné práce ke zřízení monumentální kašny na tržišti budou předány komisi pro výstavbu vodovodu během podávání zpráv na jejím příštím zasedání.

Na zasedání zastupitelstva dne 31. srpna se jako první projednávaný bod objevil žádost, podaná zdejším občanským spolkem, v níž žádali, aby se zastupitelstvo postavilo proti plánovanému zřízení cihelny v Pláňském lese. Protože přítomní nebyli usnášeníschopní, byla zvolena komise, která má věc projednat se zástupci občanského spolku, stanovit eventuelní body a předložit je k usnesení zastupitelstvu.

Jako třetí bod bylo dáno na vědomost, že při licitaci, konané 30. srpna byla školní stodola vydražena Josefem Rösslerem z č. 424 za 370 korun. Odhadní hodnota byla 200 korun.

19. září byl na zasedání zastupitelstva předložen k projednávání rozpočet. Pro obecnou školu činil požadavek 4.772,- korun, pro školskou obec 10.878,- korun, pro obec 14.218,- korun.

Na mimořádném zasedání zastupitelstva 26. září 1908 byla předmětem projednávání projektovaná stavba cihelny v Pláňském lese.

Podle protokolu ze zasedání z 19. téhož měsíce byly body, dojednané 14. září t.r. na zasedání stavební komise, schváleny potud, že od podnikatelů bude obci ještě přislíbeno:

1. předkupní právo, 2. v podniku pokud možno zaměstnávat pouze německé dělníky, 3. hřiště v Pláňském lese, užívané mnoho let školními dětmi, ponechat i do budoucna ke stejnému účelu a tento pozemek obci za nízkou cenu prodat.

Podle došlého dopisu stavitele Herbiga a společníků z Jablonce z 23. září chtějí podnikatelé sice s obcí zůstat v dobré shodě, ale některé ústupky stanoveným požadavkům nebudou učiněny.

Vzhledem k tomuto docela odmítavému a posměšnému chování bylo po delší poradě jednomyslně rozhodnuto odeslat na c.k. Okresní hejtmanství do Jablonce protest dále uvedeného znění:

“Zastupitelstvo městysu Rychnova protestuje proti povolení ke zřízení parní cihelny v Pláňském lese v Rychnově, o které požádali pánové Herbig a společníci, protože musí v

tomto zařízení spatřovati, pokud nesplní alespoň obcí stanovené, dole uvedené podmínky, velké nebezpečí v každém směru, obzvláště po stránce zdravotní a sociální.

V bezprostředním okolí Rychnova není vyjma Pláňského žádný les. Pláňský les tvoří do jisté míry plíce tohoto městysu, který ještě v tomto roce doufá v povýšení na město. Tento les je ze všeobecné hygienické podstaty pro na obyvatelstvo bohatou obec nepostradatelný. Již po léta prohlašoval neochvějně bývalý majitel lesa, Jeho výsost Alain hrabě Rohan, zastupitelům obce, že Pláňský les neprodá buď vůbec, nebo nikomu jinému než obci Rychnov, s čímž obec najisto počítala. Nyní je přes všechna očekávání přece prodán a k tomu ještě k vysloveně průmyslovému účelu. Již dlouho je zde úmysl v části lesa, nejbližší položené k obci, zřídit veřejný park, který potřebujeme a nikde jinde založit nemůžeme. Rozšíření územního plánu Rychnova bylo v této části obce a bezprostředním okolí déle předvídáno. Z provedení bylo ale posud vzhledem k opakovaným příslibům předchozího majitele upuštěno. Nyní nemá být udržen ani dosavadní stav, nýbrž má na místě panského lesa a budoucího parku vzniknout cihelná pustina s ošklivými jámami, kůlnami a pecemi, vlečkami, kouřícími komíny a všelijakými cizími lidmi; životní prostředí obce musí zamýšleným zařízením velmi utrpět.

Škola je vzdálena pouze asi 800 metrů od chystaného komína. Takový provoz vyvine neobvykle velký kouř, obec a škola tím musí být nevyhnutelně ošklivě obtěžovány a jejich vývoj zbrzděn.

Lesem vedou přímé cesty na Pelikovice stejně jako k jedinému zdejšímu, směrem na Pelikovice ležícímu, otevřenému koupališti. Koupaliště, kterého je touto přímou cestou možno dosáhnout za 10 minut, patří představenému obce Pelikovice panu Michelovi, leží bezprostředně na rychnovské hranici a je každé léto co nejhojněji navštěvováno nejen dospělými z Rychnova a okolí, nýbrž také školní mládeží, pro kterou je zde zřízena příležitost ke koupání a plavání.

V budoucnu bude dosažení koupaliště možné již pouze asi hodinovou obchůzkou. Cesty, které tam vedou lesem, jsou bezpochyby již velmi dlouho veřejné, jsou ale nyní díky vysokým náspům a kolejím téměř neschůdné. Vysoké náspy a koleje musí být překračovány.

Tento stav musí se stavbou a zahájením provozu cihelny přirozeně způsobit ještě mnoho horšího, takže tyto staré spojovací cesty budou zcela přerušeny.

Obec Rychnov rozhodně trvá na stanovisku, že lesem vedoucí spojovací cesty, z nich zvláště Peterweg a Kaiserstrasse, jsou veřejné, když prokazatelně přibližně jedno století jsou používány bez překážky všemi lidmi a za žádných okolností nesmějí být současnými vlastníky Pláňského lesa jakkoli zavírány nebo bez svolení obce jako správkyně veřejných statků překládány.

Obec je rozhodnuta uplatnit své vlastní právo stejně jako svých občanů proti současným vlastníkům Pláňského lesa. Jedná v tomto vztahu jako nezávislý úřad a jako správce veřejných statků. Dáváme ve známost, že byla mezi jiným zahájena jednání ve věci prohlášení těchto cest za veřejné.

Absolutně není přípustné, že by tyto cesty před zákrokem byly "svobodně do odvolání" otevřeny, takže vlastníkům Pláňského lesa nikterak nepřísluší takové právo uzavírání a otevírání veřejných cest.

Mimoto obec protestuje proti stavbě ne pouze jako účastník, nýbrž také jako stavební úřad. Vlastníci dosud nepožádali obec o vydání stavebního povolení, o něž musí bezpodmínečně požádat, což se zásadně liší od živnostensko-úředního schválení podniku. Obec proto tímto okamžitě podává oznámení a prohlašuje, že ona je odhodlána již učiněné přípravy ke stavbě z její strany zakázat, jestliže nebude rychle a náležitě podle stavebního pořádku požádáno o stavební povolení.

S výhradou všech svých práv jako stavebního úřadu požaduje obec pro případ, že požadované povolení ke zřízení cihelny od živnostenského úřadu přece bude uděleno, přísné dodržení všech závazků uložených podnikatelům živnostenským úřadem, zvláště živnostenským inspektorátem. Požadováno je zejména prodloužení komína na 50 metrů od soklu dále urychlené opětovné zalesnění oněch vytěžených částí Plánského lesa, na nichž nebude dále probíhat těžba cihlářské hlíny, a dále, že přiměřeně rozsáhlý lesní komplex směrem k obci nebude vůbec vykácen a tamní pozemek pro cihelnou těžbu nesmí být použit. K tomu příslušně bude vzat zřetel na vyjádření pana živnostenského inspektora a pana lesního technika.

V celé poloze lesa na straně obce by takto nejen vznikla škoda, nýbrž obraz obce by byl ošklivě znetvořen. Dále bude již nyní bezpodmínečně vyžadováno uvolnění všech skrz les vedoucích cest.

Zárok v Plánském lese nesleduje žádný jiný prokazatelný a řádný zájem, než tento pro potřeby cihelny vytěžit, proto požaduje obec Rychnov pro sebe zřízení a zaknihování předkupních práv k ochraně od tohoto, pokud se týká všech oněch částí panského lesa které již nebudou použity, nebo nebudou vůbec prodány.

Zkušenost učí dále, že zřízení takových velkých provozů je pevně svázána s invazí cizojazyčných dělníků, jejichž poměry s sebou pravidelně přinášejí zlé sociální škody pro příslušnou obec a celý kraj.

Obec Rychnov se necítí žádným způsobem zavázána zakoušet toto otevřené nebezpečí, které bezesporu určitě přijde po očekávaném vpádu cizích lidí do dříve klidného obvodu obce. Cítí se zavázána k obraně proti tomuto hrozícímu nebezpečí.

Současně musí být vykonána příslušná bezpečnostní opatření a obec požaduje od těchto podnikatelů, kterým za tento stav může děkovat, aby jí dali pevný příslib, že budou využívat pouze domácích dělníků německé národnosti a tím obci změnou sociálních poměrů nahradí zvláště vznik nepředvídaných výdajů při přese vše následujícím využití cizojazyčných dělníků (zvláště pokud jde o veřejnou bezpečnost a větší školní náklady). To podnikatelé mají užitek z podniku, obec by ale měla nést všechny škody z přílivu cizího obyvatelstva.

Je vhodné k tomuto také připomenout, že současný vlastník Plánského lesa tento velký lesní celek získal od hraběte Alaina Rohana za mimořádně nízkou cenu a že se mu mimořádnou stavební činností v okrese a velkým obsahem jílu v půdě otevírají nejlepší možné obchodní vyhlídky. Nechá se očekávat očividně mohutná těžba, takže ochranný pás proti městu padne mnohem dříve, než úřední lékař a státní technik předpokládali.

Obec si nakonec přeje, aby zdejší hřiště školních dětí na severní straně lesa sloužilo jako samostatné dětské hřiště a lidový park, k čemuž by měl vlastník potřebný pozemek v přibližné výměře 3 jiter nechat obci k dispozici a to asi za cenu režijních nákladů.

Nemůže být také zamlčeno, že se obyvatelstva Rychnova, vzhledem k velkým změnám v obci, které jsou ve výhledu, zmocňuje velký neklid, což také vyplývá z v příloze připojeného podání německého občanského spolku pro Rychnov.

K tomu zde ukazujeme, že tento spolek slučuje většinu vlastníků domů a občanů městysu a že na jeho hlas se hledí jako na hlas veřejnosti.

V tomto se obec ohražuje proti zřízení cihelny, podává návrh, aby tento podnik v navržené formě z uvedených důvodů a pro jemu odporující veřejné mínění nebyl schválen a dále zákrokem již nyní zastaveny práce, které byly započaté bez živnostenského povolení a bez žádosti o stavební povolení.

Rychnov 26. září 1908

Ernst Peukert Karl Ullrich Anton Hübner
E. Tischler Anton Peukert.”

Na 5. října 1908 konaném zasedání zastupitelstva bylo projednáváno plánované zřízení monumentální kašny na náměstí. Bylo rozhodnuto dohodnout se se státní průmyslovou školou v Liberci, zda by bylo možné od nich obdržet návrhy.

Na tomtéž zasedání bylo oznámeno, že jablonecký pivovar, který měl po mnoho let pronaját Kattelreich v Rychnově pro získávání ledu, jej již nepotřebuje a vypovídá nájemní smlouvu.

2. listopadu byla na zasedání zastupitelstva pevně stanovena odběrní cena za spotřebovanou vodu z vodovodu, který bude zakrátko otevřen.

Bylo vypracováno 15 paragrafů, z nichž důležitější jsou zde zaznamenány:

§ 1. Ode dne uvedení vodovodu do provozu budou úřadem starosty nebo lépe řečeno obecním zastupitelstvem ustaveny orgány, které od každého majitele domu, který se nachází v obvodu odběru vody, případně v něm bydlících partají podle velikosti odběru vody vyberou na konci každého čtvrtletí zpětně následujícím způsobem vodní daň.

§ 2. Za vodu potřebnou pro obvyklé domácí použití, to je k pití, vaření a mytí, pokud poslední dva způsoby nepatří k provozování živnosti, která bude bez jakéhokoli měření, je za každou obytnou nebo hospodářskou místnost, případně dílnu

roční paušální poplatek	4 koruny
za pokoj a kuchyň nebo pokojík navíc	6 korun
za 2 pokoje a kuchyň nebo pokojík	10 korun
za 3 pokoje a kuchyň nebo pokojík	14 korun
a za každý další pokoj navíc	4 koruny

Živnostníci jako řezník, pekař, hospodský, obchodník s lahvoým pivem, destiláty, stejně jako výrobci ovocných šťáv, limonád a sodové vody atd., kteří potřebují ke své živnosti větší množství vody zaplatí vyjma dříve uvedené vodní daně vždy podle příslušného rozsahu živnosti roční paušální poplatek od 4 do 30 korun. Zůstává však vyhrazeno obecnímu zastupitelstvu stejně tak jako živnostníkům, zřídit na náklady odběratelů vody vodoměry. V tom případě je poplatek 40 haléřů za jeden kubický metr vody. Za čištění kočárů a vozů je roční poplatek 2 koruny, za zřízené koupelny a splachovací záchody ročně od 4 do 20 korun.

Na zasedání zastupitelstva, konaném 21. listopadu, bylo jednáno o opětovné žádosti o povýšení městysu Rychnov na město a byla sepsána následující listina:

Na doporučení c.k. místodržitelství v Praze bylo rozhodnutí zastupitelstva, týkající se žádosti městysu o povýšení na město, jednomyslně změněno a to tak, že tato žádost se nebude vztahovat na celý katastrální obvod, ale omezí se pouze na obec Rychnov a bude znít nyní následovně:

Na návrh starosty Antona Hübnera bylo podle předchozího prohlášení jednomyslně schváleno u příležitosti 60. výročí nejjasnějšího panování Jeho veličenstva císaře Františka Josefa I. přednést na vhodném místě, že obec Rychnov může být povýšena na město.

Ze státní průmyslové školy v Liberci došly návrhy na monumentální kašnu na náměstí. Byly shledány jako velmi dobré, ale pro nedostatek finančních prostředků byly odloženy do budoucna.

(Dnes již přešlo čtvrtstoletí a věc upadla v zapomnění. Dřívější zastupitelé nemohou být ušetřeni výčitky, že dobrá obchodní léta nevyužili k ozdobení náměstí monumentální kašnou.)

Ve druhé polovině měsíce prosince mohli občané Rychnova odebírat první vodu z dokončeného vodovodu. Oficiální otevření se mělo nejdříve uskutečnit v pozdějším termínu. Hned poté, co byly dokončeny všechny domovní přípojky, zazněl ze všech stran chvalo zpěv na nádhernou vymoženost a pokrok nové doby. Dřívější, po staletí nezbytné donášení vody na velkou vzdálenost bylo u konce. Až z "Friedenu" (pravděpodobně název oblasti mezi nádražím a Občanskou ulicí - poz. red.) chodili lidé pro vodu na vaření do Rinnelu mezi domy 254 a 255. Voda vyvěrala na loukách, hnojených záchodovou močůvkou, proti výše jmenovaným domům na pravé straně Mohelky a byla vedena v dřevěném korytě nad potok.

16. a 17. prosince se uskutečnily v Rychnově nové volby obecního zastupitelstva. Ve třech volebních obvodech bylo zvoleno vždy 10 zastupitelů a 5 náhradníků.

Až sem jsou záznamy pro tento rok vybrány z knihy obecních protokolů. Nyní následují zprávy z církevních knih.

Ve výše zmíněném roce se uskutečnila renovace kostela a věže, která stála 3.624 korun. Obec Rychnov přispěla 525 korunami, Rádlo 261 korunou a Pulečný 162 korunami, patronátní úřad 1.844 korunami, zbytek byl kryt z církevního majetku.

31. prosince opustil farář Franz Svoboda Rychnov, aby se přemístil do svého nového působiště do Semil. Farář Svoboda měl v začátcích mnoho roztržek s pěveckým spolkem "Liederkranz", kterému předepsal předkládat předem na farní úřad písně, zpívané n svatbách a pohřbech, ke schálení textů."Liederkranz" z pochopitelných důvodů toto nařízení neplnil a dokonce vůbec nezpíval, ať v kostele nebo na hřbitově. Tak byly ve slavnostní dny sloužené svatební obřady bez dosavadního zpěvu prázdné a nevýrazné a farář Svoboda sám přišel prosit, aby "Liederkranz" zase jako dříve zpíval při církevních slavnostech na chóru a na hřbitově bez omezení.

Církevní matrika sděluje v roce 1908 o pohybu katolického lidu, že 73 dětí bylo pokřtěno, 38 párů oddáno a 63 osob uloženo k věčnému odpočinku.

O našich školách je k zaznamenání, že 1. ledna 1908 nastoupili do služby na zdejší obecné škole učitel Eduard Kotschwar a učitelka Marie Stengel.

Na konci školního roku 15. července byl počet žáků na obecné škole 206 chlapců a 218 děvčat, na měšťanské škole 97 chlapců a 83 děvčat, dohromady 604 dětí. V mateřské školce bylo 67 chovanců.

Při vaření polévky, pořádaném Svazem Němců v Čechách, bylo rozděleno domácím i přespolním potřebným školákům 3.573 porcí polévky.

31. srpna byl učitel Eduard Kotschwar po krátké službě v Rychnově přeložen do Lučan a učitelka Felizitas Grund opustila školní službu dobrovolně. Na její místo nastoupil 16. září učitel Rudolf Munser, dříve v Pilníkově, a Elizabeth Katz, která působila na škole v Příchovicích.

6. a 8. prosince uspořádal učitelský sbor u příležitosti 60. výročí panování Jeho výsosti císaře Františka Josefa I. v Michelově sále s dětmi obou škol představení, které vzhledem k ryzímu obsahu bylo po oba dny velmi dobře navštíveno.

23. prosince se uskutečnila slavnost vánočního stromku ve školce. Chovanci mohli být díky zasláným příspěvkům bohatě obdarováni.

Mezi chudé děti obou škol bylo 24. prosince rozděleno 28 párů kožených bot, 40 vánoček a 96 korun z nadačních úroků.

Rok 1908 byl pro spolky stejně jako pro všechno obyvatelstvo a školní mládež plný radosti a bohatý na události. Náš císař přece prožíval své 60. výročí panování. U této radostné

příležitosti byla obcí vysázena lipová alej z Ještědské ulice na Kokonínské cestě až ke Školnímu kříži a 23. dubna obdržela za přítomnosti veškeré školní mládeže jméno "Císařská alej".

28. a 29. června uspořádala obec za pomoci všech obecních spolků v Pláňském lese velkou císařskou lidovou slavnost pod protektorátem jeho jasnosti knížete Rohana, který se také osobně se svou velectěnou rodinou slavnosti zúčastnil.

Při této příležitosti došlo k rozhovoru knížete s obecními zastupiteli také o prodeji Pláňského lesa, přičemž kníže dal zastupitelům slib, jestliže bude dříve nebo později zamýšlet Pláňský les prodat, bude mít obec přednostní nárok na koupi.

Ale "s obratností mocipána žádná věčná smlouva není dána". Kníže odjel po slavnosti se svou rodinou do lázní v Itálii a nadlesní Stütz se správcem sychrovského majetku prodali v nepřítomnosti a bez vědomí knížete celý Pláňský les stavitelům Herbigovi, Stumpovi a společníkům za směšnou cenu. Rychnov ostrouhal. Ale také lstivým prodejcům nepřinesl podvodný postup žádné požehnání. Poté, co se kníže dozvěděl o této skutečnosti, skončil správce majetku svůj život v sychrovském tunelu, kde se v noci nechal přejet vlakem. Nadlesní Stütz byl po více než čtyřicetileté službě knížetem vyhnán bez pense.

2. prosince se uskutečnila císařsko - holdovací slavnost, uspořádaná obecním zastupitelstvem, všemi obecními spolky a školní mládeží k 60. výročí panování monarchie. Po slavnostním obřadu v kostele se ubíral průvod spolků a školní mládeže na náměstí, kde měl starosta Anton Hübner slavnostní projev. O nějaký čas později předal starosta Hübner zlatý kříž za zásluhy s korunou.

Ve stejný den bylo připravené vodovodní vedení slavnostně otevřeno pod jménem "Vodovod císaře Františka - Josefa".

5. června uspořádal spolek veteránů smuteční slavnost u příležitosti 50. výročí smrti polního maršála Radeckého.

Pro hasičský sbor přinesl rok 1908 přestávku na odpočinek, naštěstí v Rychnově během celého roku nebyl zaznamenán žádný požár.

Všechny obecní spolky byly během léta a podzimu zaměstnány vícerymi císařskými slavnostmi.

V Rychnově byly již dříve pořádané týdenní trhy zase zavedeny. První týdenní trh se uskutečnil 17. dubna.

5. června se oběsil na hřbitově pro znechucení životem Josef Massopust. Jeho následoval v dobrovolné smrti 8. října Josef Peukert, který se ve starém sále ležic v posteli také oběsil.

28. prosince se uskutečnilo zasedání nově zvoleného zastupitelstva, na kterém měl být vybrán budoucí starosta. Všichni zastupitelé byli zajedno v tom, že dosavadní starosta má vzít úřad ještě jednou, neboť si počínal výborně v záležitosti vodovodu a celkového vedení, stejně tak nejlépe vyřídil záležitosti placení. Avšak Anton Hübner přes všechna domlouvání starostenský úřad nevzal, takže sezení zůstalo bez výsledku.

Již během několika předchozích let byly zaznamenány dobré obchody, ale rok 1908 dosáhl vrcholu ve všech průmyslových odvětvích. Železnice dosáhly v tomto roce největších příjmů za dobu své existence. Chytré hlavy předpovídaly z tohoto stavu brzkou válku a měly pravdu, neboť válka byla opravdu za dveřmi.

1909

4. ledna 1909 byl dosavadní starosta Anton Hübner ve volbách obecního zastupitelstva potřetí zvolen starostou. Slavnostní slib všech nově zvolených zastupitelů byl uskutečněn hned po skončení voleb prostřednictvím přítomného pana Dr. Göttlichera jako komisaře zemské vlády.

Na zasedání zastupitelstva, uskutečněném 11. ledna, přišla řeč na přihlášku tajemníka Kutschery k penzijnímu pojištění u německých Spořitelů v Čechách. Nejmenší sazba pojistného 108 korun ročně byla vcelku obcí zaplácena a přihlášení tajemníka Kutschery k penzijnímu pojištění bylo schváleno.

1. února se uskutečnilo jednání zastupitelstva, na němž byla předložena žádost pana Karla Hofrichtera z č. 177 o udělení hostinské koncese pro dům č. 196.

Ačkoliv tento dům patří Adolfu Hofrichterovi, c.k. nadporučíkovi v aktivní službě, tentýž kvůli svému povolání nemůže výčepní koncesi obdržet. Výčepní koncese na tento dům však již mnoho let existuje a je vedena řádným způsobem, má se proto předložit c.k. okresnímu hejtmanství přimluva k jejímu schválení.

Zmíněný Adolf Hofrichter o něco později neblaze proslul nejen ve svém domově v Rychnově, nýbrž také v celém císařství. Aby složil účet dychtivosti své manželky po vyšším postavení v důstojnickém štábu, zkusil nadporučík Adolf Hofrichter své hodnostně starší kamarády zákeřným způsobem odstranit jedem, aby postoupil přinejmenším na hodnost kapitána.

Jeho zločinný, touhou po slávě diktovaný plán dospěl k cíli pouze v jednom případě, v němž pouze nějaký štábní kapitán Mader posilující prášky otrávené cyankali po jejich přijetí dychtivě spolykal a hned se zhroutil mrtev.

Jako pachatel činu byl po nějakém čase vypátrán Adolf Hofrichter a dostal trest 20 roků. Po státním převratu v roce 1918 byl též osvobozen, později ale zase opět uvězněn.

Na tomtéž zasedání byl přečten přípis, podle něhož na základě nejvyššího zmocnění c.k. ministerstva vnitra podle výnosu z 20. října 1908 číslo 9955 povoluje se, aby obcí Rychnov postavené vodovodní vedení neslo jméno "Vodovod jubilea císaře Františka Josefa I."

Bylo referováno ve věci porady, konané stavební komisí ohledně pojmenování ulic a cest v Rychnově, a byla přijata následující pojmenování a to počínaje od náměstí:

1. Od náměstí k nádraží Bahnhofstrasse (Nádražní)
2. Od náměstí k hranici Pulečného Hauptstrasse (Hlavní - dnes Kokonínská)
3. Od náměstí k domu č. 468 Schulstrasse (Školní)
4. Od kostela východním směrem k domu č. 11 Hochstrasse (Vysoká - dnes Ještědská)
5. Před kostelem s domy č. 79, 80 a 81 Kirchplatz (Kostelní náměstí)
6. Od domu č. 82 západně k rádelské hranici Liebenauer Strasse (Hodkovická - dnes Lužická)
7. Od domu č. 78 jižním směrem k domu č. 344 Mozartgasse (Mozartova - dnes Příkrá, část Údolní a Čechovy)
8. Od školní stodoly k domu č. 56 Berggasse (Horská)
9. Od domu č. 53 východním směrem k domu č. 28 Mühlgasse (Mlýnská)
10. Od domu č. 440 na Friedenu k domu č. 189 Bürgergasse (Občanská)
11. Od domu č. 343 kolem Kasáren k domu č. 193 Bismarckgasse (Bismarckova - dnes Topolová)
12. Náměstí u Ketelteichu Kaiser Josefs Platz (náměstí císaře Josefa - dnes pouze křižovatka ulic Sokolské, Požárnické a Wolkerovy)
13. Od domu č. 173 jihovýchodním směrem k domu č. 222 Goethegasse (Goethova - dne Sokolská k požární zbrojnici, pak Požárnická)
14. Od domu č. 253 jižním směrem k domu č. 244 Malergasse (Malířská)
15. Od domu č. 259 Klingergasse (Klingerova) k domu č. 236 Flurgasse (Polní - dnes Květinová)
16. Od domu č. 262 cesta jdoucí k domu č. 279 Körnerstrasse (Žitná - dnes Smetanova)
17. Od domu č. 455 východním směrem k továrně Johann-Schöffel-Gasse (Johanna Schöffela - dnes Wolkerova)
18. Nově založená cesta mezi domy č. 366 a 402 východním směrem Glasschleifergasse (Brusičská)
19. Okolo tržiště Marktplatz (Tržní náměstí - dnes náměstí Míru)

Na zasedání zastupitelstva, konaném 15. dubna, byla předložena stížnost z dolní části, že při pojmenovávání ulic nebyl vzat ohled na silnice v Dolním Rychnově. Na návrh ředitele školy Wandera byla úzká ulička vedoucí pod viaduktem až k domu č. 119 označena jako Talweg (Údolní).

Na návrh obecního radního Eduarda Tischera je do budoucna nařízena účast zastupitelstva na církevních slavnostech.

Byly projednávány zdravotní závady na rychnovském hřbitově a nadhozena otázka po snaze zřídit městský hřbitov.

9. května se uskutečnilo zasedání zastupitelstva, na kterém bylo rozhodnuto postavit kanalizaci v Schillerstrasse (dnešní Husova) a všichni majitelé okolo ležících domů o tom mají být připsesem vyrozuměni.

Byla oznámena uzávěrka prozkoumaného rozpočtu za rok 1908:

- a) na chudinský fond příjmy 5.025 korun výdaje 5.025 korun
- b) na školní obec příjmy 12.822 korun výdaje 12.822 korun
- c) na obecní úřad příjmy 105.508 korun výdaje 107.928 korun

Z toho vyplynula ztráta v obecním hospodaření 2.420 korun.

Účet za vodovodní potrubí byl veden odděleně.

Současně byl také oznámen stav obecního jmění:

Podle inventur činilo jmění dohromady 95.686 korun

celkový stav dluhu 235.681 korun

Z toho vyšel čistý dluh 139.995 korun.

Ze zdravotního hlediska byla všechna hnojiště u domů, které leží v sousedství ulice, i ty, které jsou odvráceny, shledány závadnými. Tyto závady bylo nařízeno zemědělskému výboru projednat a odstranit.

Tato záležitost hnojových jam vedla mezi zemědělcem a bývalým radním Anton Peukertem z č. 320 a obcí k dlouholetému procesu, ve kterém obec přišla zkrátka a musela zaplatit soudní výlohy. Anton Peukert se vzepřel rozhodnutí umístit na své vedle silnice ležící hnojiště dřevěné bedně.

Anton Hübner jako starosta a zástupce žalující obce Rychnova podal proti žalovanému Antonu Peukertovi později odvolání k zemskému místodržitelství do Prahy. Náhodným porovnáním obžalovacího spisu s odvoláním přišel v Praze úředník na to, že obě části spisu byly psány jednou rukou a starosta Hübner vedl podezřelou dvojí hru. Následně vykazují obecní protokoly ještě vícere porady o hromadě hnoje Antona Peukerta.

C.k. okresní hejtmanství v Jablonci zaslalo na obecní úřad přípis, podle něhož měl Rychnov pro tam bydlící a pro řezníky z okolo ležících obcí Dalešice, Pulečný, Pelikovice a Rádlo postavit jatky. Tento plán však nedošel uskutečnění, protože zdejší řezníci měli vlastní místa k porážkám.

Stran zřízení telefonní sítě v Rychnově se uskutečnila 8. května schůzka zájemců, na které pan Dr. Tausche z obchodní komory z Liberce promluvil o smyslu a užítku telefonu. Schůzka byla ale slabě navštívena a zůstala bez výsledku.

Na zasedání, konaném 12. srpna, byl přečten přípis c.k. okresního školního rady, týkající se rozdělení Grosswaldu mezi školní obvody Rychnov a Rádlo. Jelikož k Rychnovu mělo být přiděleno pouze cca 25% celého lesního komplexu, bylo rozhodnuto podat proti rozhodnutí odvolání s žádostí, aby obci Rychnov byla přikázána nejméně polovina lesního obvodu.

Grosswald nebyl rozdělen, zůstal dále v držení knížete Rohana a Rychnov nedostal těch okresním školním radou přiřčených 25%.

Žádost milosrdných sester řádu sv. Karla Boromejského v Praze o usazení se v Rychnově byla zamítnuta, respektive odložena. Toto se uskutečnilo o několik let později podle přání obyvatelstva ve formě klášterní stavby.

Poté, co Anton Peukert neuposlechl nařízení k zabezení své hnojové jámy, bude toto bednění neprodleně provedeno ze strany obce Augustem Ullrichem na náklady Antona Peukerta.

21. srpna se uskutečnilo zasedání zastupitelstva, na kterém předsedající starosta Hübner přednesl závěrečné vyúčtování vodovodního zařízení. Celkové náklady činily 122.000 korun. Tak se ukázaly vícenáklady oproti dříve předloženému rozpočtu více než 20.000,- korun.

Od pohřební kaple měla být příští jaro vysázena alej až k vodojemu. Avšak k této výsadbě nedošlo stejně tak jako k projektovanému zřízení monumentální kašny na náměstí a dalším projektovaným pracem, které se při dobré vůli v dlouholetých dobrých obchodech ve všech oborech průmyslu nechaly uskutečnit.

Na návrh obecního radního Eduarda Tischera bylo rozhodnuto zakročit na vyšším místě, aby nyní konečně byla provedena již dlouho plánovaná přístavba pro velký provoz nepostačující nádražní budovy.

28. října se uskutečnilo veřejné zasedání zastupitelstva, na kterém byl přečten opis protokolu z okresního výboru v Jablonci o smírčím jednání z 6. října 1909, týkajícím se sporných cest v Pláňském lese, a bylo přijato následující usnesení:

Zastupitelstvo městysu Rychnov se připojuje na základě dnešní porady ke smíru, navrženému dne 6. října 1909 v obecní kanceláři mezi vlastníky Pláňského lesa pány Josefem Stumpfem a Emilianem Herbigem, zastoupenými panem Dr. Hugo Löwem, koncipientem u Dr. Adolfa Abelese, advokáta v Jablonci, a obcí Rychnov, zastoupenou pány Eduardem Tischerem a Josefem Pilzem, a zástupci okresního výboru Jablonec, a to panem Adolfem Neumannem, členem výboru, Emilem Martinkem, tajemníkem okresního zastupitelství, Augustem Klamtem, úředně autorizovaným stavebním inženýrem, a Heinrichem Pradem, okresním cestmistrem, v celém jeho rozsahu a bere tento smír v následujícím na vědomost:

Současný vlastník Pláňských pozemků a zvláště cest Zálesí - Liščina, Pieterweg a Kaiserstrasse zavazuje sebe a své právoplatné nástupce ve vlastnictví těchto pozemků, dokud budou tito vlastníky zmíněných tří cest, nechat spojovací cestu Zálesí - Liščina a Pieterweg otevřenu pro veškerý provoz v současném rozsahu tak dlouho, jak bude potřeba pro okolní obyvatelstvo mít tento průjezd k dispozici.

Stane-li se během tohoto času někdy Pieterweg nepoužitelnou, bude pro zmíněný provoz po dobu trvání této nepoužitelnosti otevřena takzvaná Kaiserstrasse.

Vlastníci těchto zmíněných cest mají nyní i v budoucnu, jak dlouho bude výše uvedená potřeba trvat, spojovací cestu Zálesí - Liščí jáma nebo Pieterweg, v případě, že těmto přímým by měla být dopravy odejmuta, přeložit na Kaiserstrasse. Tak mají titíž na starost, a to ještě před zrušením dopravy na výše zmíněných cestách, zajistit pro tentýž účel sloužící cesty, vhodné pro dopravu ve stejném rozsahu, ať již zcela nebo po úsecích.

O existenci výše uvedené potřeby pro dopravu rozhodne na návrh jedné ze stran okresní zastupitelství v Jablonci.

Toto rozhodnutí bude sděleno c.k. okresnímu hejtmanství a okresnímu zastupitelství v Jablonci, pro předejití eventuelní v budoucnu se vyskytnuvší pochybnosti o veřejném charakteru těchto cest. Zákazové tabule, nacházející se na těchto cestách, budou odstraněny a cesty budou opatřeny tabulemi s nápisem "veřejná cesta".

Ústní žádosti současných majitelů Pláňského lesa o povolení k položení kolejí polní dráhy z cihelny napříč přes kolemjdoucí obecní cestu k nádraží nákladní elektrické dráhy se až do odvolání vyhovuje a k provedení stavební sekci se přikazuje.

Potvrzuje se, že tento opis plně a zcela souhlasí s originálem.

Starosta.

Předsedajícím bylo předneseno nyní již konečné celkové vyúčtování vodovodního vedení s celkovou sumou 121.535 korun 25 haléřů.

3. října se uskutečnila úřední kolaudace vodovodu a obec uspořádala při této příležitosti v hospodě "U města Prahy" za spoluúčinkování obou pěveckých spolků a kapely Schmidt slavnostní hodokvas, na kterém byla zaznamenána veliká účast občanů.

Návrh zdejší obecní školní rady ohledně oddělení obecné školy od měšťanky byl projednán a poté, co byla nutnost oddělení uznána, bylo rozhodnuto toto provést. Avšak přešlo ještě mnoho let než bylo toto oddělení opravdu provedeno.

Podle přípisu c.k. okresního hejtmanství v Jablonci stran zavedení daně ze psů dal pan dr. Albrecht podnět a přednesl návrh, že má daň ze psů být zavedena také v obci Rychnov.

Stran tohoto se rozvinula delší debata a v následujícím hlasování kuličkami byl návrh dr. Albrechta 13 z 22 odevzdaných hlasů přijat.

Z vícestraných vyjádření bylo zjištěno, že jeho veličenstvo kníže Alain Rohan pojal plán postavit dům pro sestry řádu sv. Karla Boromejského. Má-li toto opravdu přijít v úvahu, je žádoucí, aby tento ústav byl všeobecně přístupný péči o děti a nemocné, stejně jako pro všechny ostatní případy, jinak bude zaujato stanovisko proti stavbě jednostranného ústavu.

Daň ze psů bude zavedena od 1. ledna 1910 zkušebně na jeden rok a výtěžek z ní bude poukázán chudinskému fondu.

Na zasedání zastupitelstva 18. listopadu bylo rokováno o hrubém výtěžku z obecních domů od roku 1901 do roku 1908, který byl od roku k roku stále menší a menší. Stran toho bylo rozhodnuto věc tak pozměnit, že současní nájemci mají platit ne jako dosud podle výčepu, ale nějaké přesné nájemné. Bylo rozhodnuto, že nájemce Anton Benda má od 1. ledna 1910 odvádět roční nájemné 550 korun.

Církevní agenda zmiňuje z roku 1909, že za do Semil přeloženého faráře Svobodu přišel do Rychnova 5. března jako duchovní správce v Bavorsku narozený farář Theodor Hahn. 18. dubna se konalo jeho slavnostní ustavení.

V měsíci srpnu poctila svou návštěvou rychnovskou faru kněžna Rohanová, rozená kněžna z Auersbergu. Při té příležitosti měla hovořit s farářem Hahnem také o stavbě domu pro sestry. Kněžna byla doprovázena svými čtyřmi dcerami, princeznami z Rohanů.

Podle církevních matrik bylo ve zmíněném roce pokřtěno 63 dětí, oddáno 41 párů a 54 lidí pohřbeno.

Ze školní kroniky stojí za zmínku, že 8. února po krátké nemoci zemřel všemi oblíbený učitel Eduard Reiss. 10. února se uskutečnil za účasti školních dětí a velkého množství jeho kolegů v povolání jeho pohřeb.

Za onemocnělou industriální učitelku Marii Kletschkovou vyučovala po celý rok provizorní učitelka Marie Majerová z Jablonce.

Počet školáků v obecné škole činil 220 chlapců a 205 dívek, dohromady 425, v chlapecké měšťance 115 žáků, v dívčí měšťance 116 žákyň. Obě školy vyučovaly dohromady 656 školních dětí.

Jako nová učitelská síla nastoupil do školní služby na obecné škole učitel Emil Schaurich.

23. a 24. prosince se uskutečnila obvyklá slavnost vánočního stromku a podělení chudých školáků botami, penězi a vánočkami.

Spolkový život se rozvinul v tomto roce k horečné činnosti. Bylo slaveno vícero slavností založení, tělovýchovný spolek a spolek veteránů oslavily 45 let svého trvání, hasiči 35 let a pěvecký spolek "Liederkranz" 5. prosince své 60-ti leté jubileum.

Jako nový spolek byl založen 2. února "Svaz křesťanských žen" pod čestným předsednictvím kněžny Johany Rohanové.

U požárů v Rychnově zasahovali hasiči čtyřikrát:

17. března požár stodoly u Matziga č. 13 a Wünsche č. 18

7. června požár stodoly u Franze Rösslera č. 19

2 listopadu požár seníku u Heinricha Wenzela č. 466

11. prosince požár stodoly u Franze Müllera č. 301

Ze všeobecných obecních zpráv stojí v roce 1909 za zmínku, že 21. března se uskutečnilo slavnostní dekorování starosty Antona Hübnera vedoucím úřadu Müllerem z Müllersheimu zlatým záslužným křížem s korunou, uděleným mu jeho výsostí císařem. Slavnostního aktu se zúčastnilo obecní zastupitelstvo, všechny spolky, honorace a starosta z Jablonce.

Na jaře bylo započato za nádražím v Pláňském lese se stavbou parní cihelny Herbig a společníci. V říjnu byly již vypáleny první cihly, které byly použity ke stavbě strojovny. Komín měl výšku 50,3 metru.

12. prosince byl vyznamenán stříbrným záslužným křížem s korunou zdejší četnický strážmistr Josef Rillich.

1910

5. února se uskutečnilo zasedání zastupitelstva, na kterém byl předložen přípis patronátního úřadu Sychrov, týkající se další placení poplatku z krámského místa ve výši dvanáct korun ročně do pokladny církve. Další placení tohoto poplatku bylo z následujících důvodů odmítnuto:

Pozemek, na kterém byly až do roku 1864 na církevní slavnosti umístěny prodejní boudy, je veřejným statkem, pak podle obecního pořádku pro království České je obec jako správkyňe také uživatelkou veřejných statků a měla vlastně již od počátku vybírat poplatek z místa za prodejní boudy obec a nikoli farní úřad. Vzhledem k této okolnosti byl také ten do roku 1908 placený poplatek z krámského místa neoprávněný.

Tento protest obce byl však bezvýsledný a poplatek z krámského místa musel být dále placen a v dohledné době se v této věci nedá očekávat nějaká změna.

Na návrh obecního radního Eduarda Tischera bylo rozhodnuto zaslat k projednání na nejvyšší c.k. zemskou školní v radu Praze následující protest:

Na základě výnosu c.k. zemského školního rady z 5. května 1909 č. 24177, kterým byla zavedena denní školní bohoslužba a který byl c.k. okresním školním radou směřován s obejitím obecních školních rad na všechna vedení škol a ředitelství měšťanských škol, protestovalo rozhodně městské zastupitelstvo na svém zasedání 5. února 1910 proti tomuto ustanovení, protože tento výnos znamená těžkou újmu pro naši mládež a také z následujících důvodů:

1. Je ohrožováno zdraví žáků, když tito jsou po často půlhodinové cestě před vyučováním nuceni navštěvovat ještě mši.

2. Následné vyučování musí takovýmto zabráním sil našich žáků nutně trpět.

Ostatně nemůže nikdo podle ústavy státu být k nějakému náboženskému jednání nucen, též ani děti proti vůli jejich rodičů.

Z výše uvedených důvodů ohrazuje se zastupitelstvo Rychnova co nejrozhodněji proti nařízení denní školní bohoslužby a vidí v tom také, protože to nařízení bylo doprovázeno

obcházením obecních školních rad, urážku obecních školních úřadů, a očekává jistě, že toto nezákonné opatření bude co nejdříve vzato zpět.

K povolování otevření restaurací přes určenou zavírací hodinu bylo na zasedání zastupitelstva, konaném 13. září určeno následující:

Každý hostinský, který chce nechat svůj výčep otevřený přes zavírací hodinu, je zavázán toto nahlásit včas u starostenského úřadu, kde sám za každou přes zavírací dobu otevřenou hodinu musí odvést korunu jako příspěvek do chudinského fondu.

O uskutečnění hlášení a zaplacení poplatku bude vydáno potvrzení, na kterém bude vyznačen čas povoleného prodloužení a zaplacení poplatku.

Na uspořádání věnečků a jiných tancovaček nemá předchozí nařízení žádný vliv.

Pro umožnění právního povolení otevření svých lokálů přes zavírací hodinu hostinským také u dříve neuvedených případů bylo rozhodnuto, že budou pro povolení připraveny tištěné formuláře, které si hostinští ze starostenského úřadu předem vyzvednou a v případě potřeby ještě před druhou hodinou noční vyplní a od dvou hostů jako svědků nechají podepsat. Takto vyplněná cedule bude viditelně umístěna u výčepu. Za tím účelem odváděny poplatek je hostinský oprávněn vybírat od hostů. Všeobecně je hostinský zavázán tento poplatek další den bez prodlení odevzdat na starostenský úřad.

O žádosti pana Augusta Ullricha a konsorcia bylo rozhodnuto přenechat samotný Katelteich k těžbě bílé hlíny proti složení paušálního poplatku 100 korun s podmínkou, že do podzimu 1911 budou práce skončeny a těžbou vzniklé jámy budou na náklady konsorcia opět zaplněny. Všeobecně bylo rozhodnuto, že rybník bude tak brzy, jak jen bude možné, zasypán a místo zplanýrováno.

Tohoto kopání bílé hlíny byla poslední vlna asi od roku 1820, která byla hlavně ze strany obce na jejích pozemcích okolo Steigerhausu, od rodiny Hofrichterovy na jejích loukách a od mnoha drobných domkářů na jejích zahrádkách i v samotných domech. Majitelé domů, kteří neměli žádný vlastní pozemek okolo domu, vykopali docela jednoduše v předsíni šachtu, ze které hlubokými postranními chodbami kopali všemi směry a bílou hlínu vykopávali také pod domy sousedů. Tímto drancováním si pozvolna sedaly domy a ve čtyřicátých letech minulého století musely být některé domy kvůli nebezpečí zřícení zbourány.

Bílá hlína živila mnoho desítek let chudé vrstvy lidu. Bílá hlína byla dodávána malířům pokojů v širokém okolí a chudí lidé ji formovali do koulí nebo čtyřhranných tvárnic, které prodávali z nůši v Liberci, Jablonci a v horách k vymazávání schodů.

Kupci mohli mít do tohoto času v neděli otevřeny své krámy do 11 hodin dopoledne. Ministerstvo obchodu však uchystalo uzavření obchodů po celou neděli. Z tohoto důvodu odeslal výbor obchodníků okresu Jablonec protestní resoluci k zachování současného stavu na ministerstvo obchodu do Vídně.

Pro neustávající déšť a velká vlhka po celé léto zaslala obec na úřad do Prahy žádost o odepsání daně a poskytnutí subvence postiženým rolníkům.

Na zasedání zastupitelstva 19. října přednesli obecní radní Tischer a dr. Albrecht žádost, aby se před začátkem programu rychle projednaly události z 15. října, týkající se překážek stavební komise proti jeho výsostí knížetem Rohanem na farní louce v Rychnově zamýšlené výstavbě opatrovny malých dětí, neboť toto zařízení se jeví velmi nutným.

Představený sděluje, že toto zařízení podle programu bude projednáváno a dává ve známost, že kníže Rohan se svou chotí oslavil 10. října stříbrnou svatbu. Proto jubilujícímu páru gratulovala obec Rychnov 8. října prostřednictvím deputace.

Při této příležitosti byl také projednáván projekt výstavby opatrovny malých dětí v Rychnově, která má být postavena k příležitosti 25. leté stříbrné svatby.

10. října došel od knížecího páru příspěvek 100 korun pro zdejší obecní chudé.

15. října se uskutečnila prohlídka stavby ze strany stavební komise a 16. října byl za přítomnosti knížecí rodiny, duchovenstva a obecních zastupitelů položen základní kámen domu sester.

Na zasedání zastupitelstva 8. listopadu přednesl dr. Albrecht protest proti stavbě knížetem Rohanem projektované opatrovny malých dětí, který byl zastupitelstvem schválen, podepsán a zaslán knížeti.

Zněl takto:

“Jeho výsosti knížeti Alainu Rohanovi na Sychrov!

Obecní zastupitelstvo Rychnova, okres Jablonec, jednomyslně na svých zasedáních v říjnu 1909 a lednu 1910 rozhodlo zaslat Vaší výsosti dopis, jehož obsah podle přání obecního zastupitelstva měl být dán Vaší výsosti na vědomí prostřednictvím pana nadlesního Tetsche, že Vám má být dán na vědomí postoj obecního zastupitelstva a názor převládající většiny obyvatelstva Rychnova k Vaší výsostí zamýšlenému zřízení dětského asyly pod vedením řeholních sester.

Bohužel nebyl tento dopis nedopatřením odeslán, načež nyní věc dozrála k rozhodnutí, dát ze strany obecního zastupitelstva popud, předat Vám jednoznačné mínění zastupitelstva stejně tak jako široko převažující většiny obyvatelstva.

S ohledem na dosud existující občanskou shodu a náboženský mír nedoporučuje zastupitelstvo zřízení institutu jednostranného vyznání pod vedením řeholních sester.

Podle smýšlení a duchovní orientace současného obyvatelstva lze určitě předpovědět, že se takový institut nemůže udržet. Na zřízení mateřské školy v takovémto institutu se podle stanoviska již mnoho let osvědčeného Spolku mateřské školy nepomýšlelo.

Doplnění školou pro ruční práce a šití nemůže být také obcí schvalováno proto, že sem přibude už po léta zdaněným živnostem výkonných švadlen, krejčovských a modistek nezdaňovaná konkurence.

Jinak se má věc, když se Vaše výsost odhodlá takový institut zřídit na světské bázi a pod světským vedením.

S tím pak bude souhlasit a podporovat to k životaschopnosti nejen obecní zastupitelstvo, nýbrž také Spolek mateřské školy a veškeré obyvatelstvo. Obzvlášť když v tomto institutu bude široký rozsah péče o nemocné a chudé a institut bude sloužit také jako zaopatřovací ústav k umístění chudých dětí a sirotků. Pak bude nejen obec Rychnov, ale i okolo ležící vsi, jak bude v jejich silách, materiálně takový blahodárný institut podporovat.

Obecní zastupitelstvo se cítí zavázáno dát Vaší výsosti toto na vědomí a jednomyslně na svém zasedání 8. listopadu 1910 rozhodlo se na Vaší výsost v tomto duchu tímto dopisem obrátit.”

Přes všechn odpor Dr. Albrechta a Eduarda Tischera uskutečnila se stavba domu sester, když se tak stalo sice podle opožděného, nicméně přání matek a dětí.

Záležitost, týkající se umístění obecního hřbitova, byla přidělena stavební a zdravotní komisi k projednání a podání zprávy.

Zdejší spořitelni a záložní spolek požádal o úplatné přenechání stavebního místa východně od obecního domu s podotknutím, že projektovaná stavba je počítána tak, že, bude-li chtít obec postavit radnici, tato může být spojena s budovou spořitelny, čímž se dosáhne zcela zastavěné fronty na náměstí.

Na zasedání zastupitelstva, konaném 21. prosince byl předložen dopis od knížete Rohana, v kterém jeho výsost vzhledem k obcí vznesenému protestu proti zřízení dětského domova stavbu odřekl.

K tomu hovořil dr. Albrecht o sbírce podpisů, kterou uspořádal farář Hahn a další osoby a předložil návrh poslat knížeti ještě jednou dopis následujícího obsahu:

“Obecní zastupitelstvo Rychnova potvrzuje přijetí vašeho přípisu a bere zprávu, že jste od zřízení vámi plánovaného ústavu ustoupil, s uspokojením na vědomí. Nová agitace, zahájená prostřednictvím faráře Hahna, jehož svého času obecní zastupitelstvo usilovalo získat jakožto německého faráře, nám dává novou jistotu, že jsme měli pravdu, když jsme nedoporučovali v zájmu náboženského smíru a občanské shody v obci zřízení jednostranného církevního ústavu.”

V tajném hlasování ohledně odeslání výše uvedeného dopisu byl tento ze 16 odevzdaných hlasů přijat pouze 9.

Obecní radní Eduard Tischer osobně jel na Sychrov a proti domu řádových sester protestoval, což mu ale nevadilo, aby svého syna ve zdejší katolickém kostele nechával konat ministrantskou službu.

Kníže Rohan kvůli nenávisným machinacím rychnovského obecního zastupitelstva uznal za vhodné od zřízení kláštera v Rychnově ustoupit a tento ústav zřídil v nějaké jiné obci.

Dr. Albrecht a Eduard Tischer, stejně jako od obou ovlivněné zastupitelstvo ale nepočítali s náboženským smýšlením obyvatelstva obce, neboť na radu faráře Hahna bylo v obci a okolí posbíráno 1264 podpisů pro zřízení domu pro sestry v Rychnově a prostřednictvím delegace předáno jeho výsosti knížeti Rohanovi.

Na základě tohoto prosebného listu vyjádřil se kníže, že má radost, že v Rychnově přeci jen ještě všichni nepřišli o rozum a že teď bude navzdory všemu odporu sociální institut pod duchovním vedením v Rychnově postaven. A ještě na podzim byl farní pozemek, na kterém měl být klášter zřízen, vyměněn za církevní pozemek.

Z církevních záležitostí v roce 1910 stojí za zmínku, že se páter Növer nechal kvůli štvání Dr. Albrechta a Eduarda Tischerera proti církvi a víře přeložit 1. října na jiné místo a páter Dr. Theis nastoupil do rychnovského kostela jako kaplan.

Pokřtěno bylo v tomto roce 53 dětí, oddáno 64 párů a pohřbeno 50 osob.

Ve spolkové činnosti se neodehrálo nic zvláštního, pouze hasičský sbor zasahoval u následujících požárů v obci:

4. května požár střechy v kotelně Wilhelma Müllera, č. 1,

12. září požár domu Franze Müllera, č. 398,

31. října požár stodoly u Karla Preisslera, č. 100,

14. prosince požár v podkrovní místnosti u Johanna Tippelta, Liščí jáma “Hostinec u lesního rohu”.

Rok 1910 se vyznačoval mnoha silnými a prudkými bouřkami. 1. srpna se navečer ukázala nad Rychnovem silná průtrž mračen doprovázená bouří, tak že okolo deváté hodiny vystoupila Mohelka a všechny strouhy z břehů a voda v proudech tekla ulicemi. Zvláště Občanská ulice byla těžce postižena, neboť zde voda vnikla do domů a naplavila tam kameny a bahno z luk.

23. srpna vypukla opět prudká bouře a kolem šesté hodiny večer udeřil blesk do domu Hörbeho v Jeřmanicích, který v krátkém čase vyhořel do základů.

Přibližně ve stejném čase šel řezník Eduard Hübner z Rychnova domů do Rádla a byl cestou zasažen bleskem (přezdívaný Kopscheduard).

28. března se otrávil pár milenců Karl Rössler z č. 12 a Marie Ullrichová z č. 7 ve dvoře otce Karla Rösslera cyankáli. Těla obou byla pohřbena 30. března za účasti více než 600 smutečních hostů do společného hrobu.

V roce 1910 stojí za zaznamenání čilá výstavba. Kromě více malých domů byla vystavěna na Hlavní (Kokonínské) ulici velká budova konsumního spolku a také vilový dům Eduarda Jägera ve Školní ulici, ve kterém byla také zřízena brusírna skla.

Ze školních záležitostí stojí za to poznamenat, že 1. února nastoupil zdravotní dovolenou těžce nemocný učitel z obecné školy Richard Munser a na jeho místo nastoupil kandidát učitelského úřadu Rudolf Geling.

28. února přišel z c.k. zemské školní rady v Praze výnos, podle kterého industriální učitelka Marie Kletschková byla převedena na trvalý odpočinek. Paní Kletschková působila na zdejší škole od otevření nové obecné školy v roce 1877, tedy 33 let.

28. dubna zemřel po dlouhém pobytu v nemocnici učitel Richard Munser, který působil na zdejší obecné škole od roku 1900. V něm ztratila škola zdatnou a svědomitou sílu. Jeho pohřeb se uskutečnil 30. dubna za účasti spolků z Rychnova a Dalešic, Okresního učitelského spolku, školní mládeže a obyvatelstva.

Za pensionovanou industriální učitelku Kletschkovou nastoupila jako náhrada k vyučování ručních prací na zdejší školu Marie Singerová.

Na konci školního roku 1910 čítala obecná škola 220 chlapců a 200 děvčat, v měšťanské škole nebyl počet uveden.

Při obvyklém vaření polévky obecní skupinou Spolku Němců v Čechách bylo rozděleno potřebným domácím a přespolním školákům 3.937 porcí polévky.

V obecné škole vyučovali v

1. chlapecké třídě učitel Johann Langer,
2. “ “ Emil Preissler,
3. “ “ Emil Schaurich,
4. “ “ Rudolf Munser,
5. “ “ Richard Munser,

1. dívčí třídě Adele Rundensteinerová,
2. “ Marie Stengelová,
3. “ Eduard Schwanig,
4. “ Elisabeth Katzerová,
5. “ Emma Sartori.

V chlapecké měšťanské škole působil jako třídní učitel v

1. ročníku Heinrich Huyer,
2. “ Fritz Endler,
3. “ Josef Czerwinka.

V dívčí měšťanské škole úřadovala jako třídní učitelka v

1. ročníku Henriette Gattermannová,
2. “ Paula Vogt,
3. “ Adelheid Lorenzová.

Náboženství vyučovali na obou měšťanských školách v 5. chlapecké třídě a ve 4. a 5. dívčí třídě katecheta Anton Ramsch, ve 2. a 3. třídě farář Hahn a v 1. třídě obecné školy páter Növer.

Starokatolické náboženství vyučovat každé úterý od 10 do 11 hodin farář Mertz z Jablonce.

16. září nastoupil službu na zdejší obecné škole jako nová síla učitel Arnold Seidel. Jeho následoval 19. října učitelský kandidát Max Rundensteiner, který zastoupil onemocnělou učitelku Emmu Sartori.

23. prosince se uskutečnila v mateřské školce obvyklá slavnost vánočního stromku a 24. prosince bylo rozděleno chudým školákům obou škol 24 párů kožených bot, 96 korun nadačních úroků a množství vánoček.

1911

Na zasedání obecního zastupitelstva konaném 23. února byl zveřejněn výsledek sčítání lidu z 31. prosince. Rychnov měl ke konci toho roku 476 obydlených domů s 886 rodinami a 3234 osobami. K tomu ještě 83 osob, patřících ke zde bydlícím rodinám, avšak nepřítomných, tedy celkem 3.317 obyvatel. Tito se dělí na 1.556 mužů a 1.668 žen.

Z toho bylo příslušno 2.179 do Rychnova, 254 do obcí okresu Jablonec, 790 mimo okres a 11 do cizích států.

Podle vyznání bylo 3.172 římskokatolických, 26 starokatolíků, 17 protestantů, 12 izraelitů, 6 bez vyznání a 1 jinověrec.

Podle mateřského jazyka čítal Rychnov 3.228 Němců a 6 Čechů.

Stav dobytka činil 52 koní, 340 ks hovězího, 192 koz, 25 prasat, 131 včelstev, 1.423 slepic, 6 hus a 130 ks jiné drůbeže.

Možné škody na vodovodu přiměly obec nechat vodovod proti takovým škodám pojistit.

Příjmy z daně ze psů za uplynulý rok činily 382 korun, za překročení zavírací hodiny v hospodách 402 korun a z daně z nápojů 11.179 korun.

Z došlých přípisů bylo výtčeno:

Zamítnutí žádosti o spojení obecné školy s měšťanskou ze strany c.k. zemské školní rady. Bylo rozhodnuto znovu zažádat o spojení škol a obecní školní rada byl pověřen provedením.

Žádost Adolfa Hübela o zvýšení jeho odměny za službu regenschorihy byla 16 z 20 hlasů zamítnuta.

V záležitosti zřízení dětského domova v Rychnově vyšly různé články, mimo jiné článek v "Německých rozhledech" z 14. ledna 1911, který se jevil urážlivý vůči rychnovskému zastupitelstvu. Dr. Albrecht navrhl podat žalobu na vydavatele nebo redaktora.

Rozpředla se delší debata, ve které starosta Hübner prohlásil, že je lépe od žaloby upustit, neboť jestliže v zastupitelstvu jsou na tuto stavbu různé názory, kdo by pak měl nést eventuelní náklady žaloby. Obecní rada Franz Pietsch navrhl, že ti zastupitelé, kteří se k

návrhu žaloby připojí, by měli také nést náklady řízení. Josef Pilz vyslovil v delší řeči přání, že by v tomto bodě měli být všichni zastupitelé solidární a v hlasování schválili žalobu na náklady obce.

Z c.k. poštovního ředitelství v Praze došlo povolení ke zřízení telefonního připojení do Jablonce a okresu.

Vedení severojižní německé dráhy nabídlo obci Rychnov odprodej opuštěného strážního domku č. 372 nad pískovnou a přidalo k informaci, že pokud by nebyl schválen nákup, obec jej může též pronajmout.

Na zasedání zastupitelstva 13. března byl předložen písemný dotaz pánů Baumruka a spol. ohledně úplatného přenechání komplexu pozemků za nádražím napravo od fojtské cesty a ohledně ceny.

K tomu bylo rozhodnuto, že v případě, že celý pozemek bude koupen k výstavbě průmyslového zařízení, bude cena za čtvereční sáh pevně stanovena na 2 koruny. V odpovědi bude toto oznámeno kupujícím a bude vyžádán druh průmyslového podniku.

Již v minulém roce projektovaná kanalizace ulic byla zahájena a v ulicích Školní, Husově a u Katelteichu bylo započato.

U příležitosti výstavby spořitelny na náměstí byl na vedení Spořitelního a záložního spolku dán návrh, aby v této budově byla provedena opatření k umístění obecní kanceláře za mírné nájemné, neboť současné kanceláře v obecním domě jsou nedostatečné a neodpovídají už vzhledu obce.

3. dubna se uskutečnilo zasedání obecního výboru, na kterém bylo rozhodnuto dát všem majitelům prodejních bud na a okolo náměstí výpověď, boudy odstranit a nová prodejní místa na obecním pozemku nepovolovat.

Ohledně komisionální kontroly stavby kompoziční pece pánů Karla Maschkeho a Pilze bylo ohlášeno a shlédnuto, že tato stavba má být 20 metrů dlouhá a 10 metrů široká a průjezd je plánován.

Při zástavbě okolí bude kompoziční pec zrušena a budova je připravena pro účely bydlení. Komín je navržen tak, že kvůli obtěžování sousedů kouřem je zvýšen.

Na zasedání obecního výboru dne 15. května bylo rozhodnuto pojmout do obecního rozpočtu jako výkaz o majetku obecnou školu 60.000 korunami, měšťanku s přístavbou malířské školy 127.000 korunami a vodovodní vedení 120.000 korunami.

Julius Schläger z Vrkoslavic požádal prostřednictvím obce o vydání koncese na provoz elektrického divadla a tato žádost byla s doporučením postoupena c.k. okresnímu hejtmanství.

28. srpna se uskutečnilo zasedání výboru, na kterém bylo předloženo oznámení c.k. ministerstva pošt, podle něhož bude kancelář pošty umístěna v budově spořitelny po jejím dokončení.

Patronátní úřad na Sychrově poslal obci přepis, ve kterém vyjádřil protest proti zřízení obecního hřbitova.

Z plynárny v Kokoníně byl obci Rychnov zaslán podnět, ve kterém Kokonín nabízí dodávat potrubím do Rychnova plyn pro vaření i pro průmyslové účely. Ukázalo se však, že ani zastupitelstvo, ani obyvatelstvo o to nemá zájem.

Rok 1911 se vyznačoval po celé léto neutuchajícími velkými vedry a nedostatkem deště. Následek tohoto sucha se projevil velkým nedostatkem vody ve vodovodu, v Mohelce a také v jinak vydatných pramenech. Na polích a lukách schly plodiny a seno, takže ceny důležitých potravin rychle vyrostly do značné výše. Obec hledala možnost boje proti drahotě a nechala dovést z baltských přístavů větší množství čerstvých a uzených mořských ryb, které byly prodávány obyvatelstvu za nízké ceny.

Ty čerstvé mořské ryby byly za 40 až 48 haléřů za kilo, uzené mořské ryby a úhoři naproti tomu byly dávány až za 2 koruny.

Také dva vagóny brambor, zelí a mrkev byly dovezeny z jižních krajů a kvalita zboží byla všeobecně uznávaná. Zelí se prodávalo za 12 haléřů, mrkev za 14 haléřů. 50 kilo dobrých brambor se dávalo za 4 koruny 25 haléřů.

U zdejších sedláků a obchodníků stálo 5 litrů brambor až 60 haléřů, kilo zelí 32 haléřů a mrkev také tak.

S ohledem na v nedávné době rychle po sobě jdoucí požáry, které nasvědčovaly zhářství, se cítila obec povinná k uklidnění obyvatelstva zřídit strážní službu a nadto vypsala odměnu na dopadení zháře ve výši 400 korun. Současně bylo obyvatelstvo vyzváno odevzdat obdržené paličské dopisy nebo pohružky na obecní úřad nebo četnickou stanici nebo tamtéž učinit oznámení.

Došla druhá žádost o schválení koncese k provozu elektrického divadla od Marie Posseltové z Nové vsi a tato žádost byla s doporučením postoupena na okresní úřad.

Stran zprávy v Libereckých novinách ze 17. prosince, týkající se výstavby železnice z Rychnova do Jablonce, je ze strany obce zaujato stanovisko k její přípustnosti.

Tato dráha měla na rádelském kopci odbočovat z hlavní tratě a přes kopec vést Grosswaldem do Jablonce a tam vyústit na nádraží. Rychnov by byl stavbou těžce poškozen, neboť osobní a nákladní doprava by byla novou železnicí odvedena.

Ze školy stojí z roku 1911 za zmínku, že 26. května nastoupila službu v obecné škole učitelka Rosa Oswaldová.

Počet žáků dosáhl na konci školního roku (15. června) v obecné škole 231 chlapců a 220 děvčat, v měšťanské škole 132 chlapců a 95 děvčat, dohromady 678 školních dětí.

Během zimních měsíců bylo rozděleno při vaření polévky drženém Spolkem Němců mezi chudé domácí i přespolní školáky 5743 porcí dobré masové polévky v hodnotě 359 korun.

1. prosince opustila učitelka Emma Sartori školu v Rychnově, když se přestěhovala do své nové služební obce Schönbachu. Na její místo nastoupil dříve v Huti působící učitel Ernst Wünsch.

Církevní knihy zmiňují z tohoto roku, že 1. dubna byla povolena stavba domu sester a opatrovnického ústavu pro malé děti.

Patronátní ústav v Sychrově požadoval od obce prostřednictvím zdejšího farního úřadu zaplacení po tři roky dlužného poplatku z krámských míst ve výši 12 korun ročně. Obec na návrh dr. Albrechta a Eduarda Tischera tři roky tuto platbu odmítala a musela být donucena k dalšímu placení teprve rozhodnutím soudu.

Podle církevních matrik bylo v roce 1911 pokřtěno 56 dětí, oddáno 56 párů snoubenců a pohřbeno 58 osob. Tak bylo zaznamenáno více úmrtí než narození. Měl-li by tento stav déle trvat, vedlo by to k pozvolnému úbytku německého obyvatelstva.

Jak již bylo zmíněno, bylo celé léto horké a chudé na déšť. Byly zhusta naměřeny teploty přes 40 stupňů a vznikaly častější lesní a polní požáry ze samovznícení. Při požárech domů a stodol, které nejvíce ukazovaly na zhářství, zasahoval hasičský sbor:

2. dubna požár stodoly u Josefa Hofmanna v č. 87,
24. září požár stodoly u Vincence Peukerta v č. 48,
5. listopadu požár stodoly u Tobiase Rilka v č. 124,
26. listopadu požár stodoly u Pauluse,
7. prosince požár domu u Wünsche v č. 18.

Ze zvláštních událostí stojí za zmínku, že se 6. listopadu zastřelil Franz Kittel v 39. letech.

8. listopadu byl za veliké účasti obyvatelstva pohřben.

1912

Na zasedání výboru, které se konalo 25. ledna přečetl starosta Hübner zprávu poslance Fahrnera, že žádosti městysu Rychnov o povýšení na město bylo konečně 28. prosince 1911 vyhověno dekretem Jeho veličenstva, který byl předán 7. ledna 1912 c.k. místodržitelství v Praze.

Listina zněla:

“Jeho c. a k. apoštolská výsost nejvyšším rozhodnutím z 28. prosince 1911 městys Rychnov na MĚSTO nejmilostivěji povýšiti ráčila.”

Tím došlo ke splnění dlouholeté přání a usilování starosty Hübnera a přípravné práce, jako pojmenování ulic a jiné, byly korunovány úspěchem. Ze současných obecních radních se stali důstojní městští radní. Tajemník Kutschera obdržel při této příležitosti namísto současných 40 korun za vybírání nápojové daně již 50 korun ročně.

Ředitelství železnice plánovalo zavedení dvojjazyčných jízdenek, proti čemuž vzneslo městské zastupitelstvo na ředitelství protest.

1. února se konalo zasedání výboru, na kterém byla předložena žádost zdejšího hasičského sboru o příspěvek na pořízení výsuvného žebříku. Nyní již objednaný žebřík stojí 1350 korun. Na to je k dispozici fond ve výši 600 korun, dotace z centrálního svazu 300 korun, příspěvek 100 korun od Spořitelního a záložního spolku a 250 korun z obecní sbírky. Chybějící obnos by měl být kryt z obecní pokladny.

Z obecní části Vogtland vedla dříve cesta pro povozy i pro pěší přes koleje do vnitřní obce. Závozy u přejezdu byly staženy pouze krátký čas při průjezdu vlaku. Po zřízení nádraží zůstal stav stejný, pouze závozy byly často delší čas zavřené při křižování vlaků nebo posunování nákladních vlaků, takže povozy a pěší museli čekat 15 až 20 minut u závor ve sněhu a dešti. Již léta naléhala obec u zástupců dráhy na odstranění tohoto nedostatku.

Na tomto zasedání byl předložen přípis Úseku údržby železnic z Liberce k tomuto problému. Po delší poradě bylo rozhodnuto svolat shromáždění zainteresovaných z Dolního Rychnova a Vogtlandu a také majitele povozů, aby byl vyslechnut jejich názor.

Pěší požadovali železnou lávku přes nádraží, povozníci, kteří odváželi písek z pískovny, požadovali cestu podél náspu, přemostění Mohelky a pokračování cesty až k domu č. 344 k tam existující cestě.

Ale ze všech těchto plánů a požadavků nebylo nic a teprve po letech při stavbě továrny Haasis byla překážka provozu odstraněna, ale namísto lávky přes nádraží byl zřízen podchod pod kolejemi.

Z obce Pulečny bylo předloženo pozvání na shromáždění, svolané na 24. února kvůli zřízení spojovací cesty z části obce Zálesí do Pulečného.

Stran změny jména obce Rychnov bylo jednáno a rozhodnuto přednést kvůli zamezení záměny s jinými obcemi stejného jména na nejbližším řádném zasedání města návrh jména "Rychnov v severních Čechách" (Reichenau in Nordböhmen).

Ale všechna námaha zůstala bez výsledku, neboť naše rodiště se ještě dnes jmenuje "Rychnov u Jablonce".

Na zasedání městské rady, konaném 8. března, přečetl předsedající přípis c.k. Okresního hejtmanství Jablonec, že vzhledem k jmenování městem je také pro nové město Rychnov žádoucí odpovídající městský znak. Městská rada rozhodla po delší poradě držet se dosavadního znaku městyse a ten lemovat stříbrnou obrubou a v horní části korunovat pětidílným cimbuřím. K potvrzení, popřípadě změně tohoto městského znaku bylo nutno zaplatit ředitelství pomocných úřadů ministerstva vnitra 330 korun.

Autor si dovoluje k záležitosti znaku poznamenat, že náš městský znak vyhlíží jako falšování historických skutečností, neboť každý, kdo znak bedlivě prohlédne a zná kvalitu půdy okolo kostela svatého Václava, musí přiznat, že na znaku patrný potok před kostelem ani dnes, ani v době stavby kostela neexistoval.

Dále byly na zasedání předloženy voličské seznamy k nadcházejícím volbám. Z těchto seznamů bylo vidět, že na 1. volební sbor připadlo 30, na 2. 103 a na 3. 525 voličů.

Jedna akciová společnost na barevné sklo v Mnichově hledala v novinách vhodné pozemky v severních Čechách pro stavbu továrny na sklo. Obec nabídla společnosti pozemky za nádražím.

14. a 15. dubna se uskutečnily v Rychnově volby do městského zastupitelstva, při kterých se žádná velká změna v sestavě neudála.

Volba starosty byla konána 29. dubna a Anton Hübner byl zvolen počtvrté starostou. Jeho šťastná hvězda ale právě vyhasla a Anton Hübner již neměl být v čele obce po celé volební období.

Na zasedání městského zastupitelstva dne 5. června navrhl městský radní Eduard Tischer vznést protest proti konkurenčnímu vyučovacímú ústavu ve ve stavbě se nacházejícím klášteře s opatrovnou pro malé děti.

Dosavadní obvodní lékař Dr. Albrecht opustil Rychnov a péči o nemocné byl až do znovuobsazení místa lékaře v Rychnově pověřen Dr. Brückner z Kokonína.

Z předložených žádostí o místo obvodního lékaře byla zastupitelstvem dána přednost žádosti Dr. Fritze Krejciho, toho času lékaře v Libčevsi u Bíliny, a jemu bylo místo přiděleno.

18. června referoval předsedající, že obchodník Anton Peukert z č. 81 se projevil před několika zastupiteli, že u příležitosti 60 let trvání jeho firmy věnuje městu dar 5000 korun na výstavbu radnice a nadto ročně 2000 korun na splátky půjček a úroků.

Jelikož obecní dům potřeboval ve všech částech nákladné opravy, mělo být od každé opravy upuštěno a se stavbou radnice podle plánů Spořitelního a záložního spolku co nejdříve započato. Radnice měla být 17 metrů dlouhá a 12 metrů široká a měla tvořit jednu řadu s budovou spořitelny.

Bohužel Anton Peukert nepočítal se spořivostí a hamižností příslušníků své rodiny. Jeho žena a tchán (Honspouls Mouler - malíř od Jana Pavla) si počínali při plánu Antona Peukerta jako šílení a působili na něho, aby vzal dané slovo zpátky. Byl donucen ke svému zahanbení vysvětlit městskému zastupitelstvu, že ohledy na rodinu mu v jeho plánu zabránily. Obecní dům ale zůstal ve zchátralém stavu stát a bude pravděpodobně ještě dlouho stát k "ozdobě" náměstí.

Na řádném městském zasedání dne 24. července bylo jednáno o odvolání rolníka Antona Peukerta z č. 320 (Milscher) proti zabezení jeho hnojové jámy a bylo rozhodnuto jeho odvolání zamítnout a za všech okolností na zabezení trvat.

Poté, co nemohla být provedena stavba radnice, bylo rozhodnuto podrobit obecní dům generální opravě.

Pro vbrzku očekávané stěhování úřední kanceláře z obecního domu do budovy spořitelny bylo potřebné obstarání nového nábytku a k tomu byly uvolněny peněžní prostředky. Tento nábytek byl nakoupen u firmy Bratři Stinkové z Liberce za cenu 766 korun.

22. září 1912 se uskutečnilo stěhování městských kanceláří do nové budovy spořitelny a nábytek ze staré kanceláře byl prodán za 25 korun panu Schmidtovi.

28. srpna se mělo zastupitelstvo postarat o ubytování 58. pěší brigády, sestávající ze 74 důstojníků a kadetů, 1176 mužů a 58 koní, a z toho vzešel obci výdaj 384 korun, z něhož bylo ze státní pokladny zpětně nahrazeno jen 361 korun.

C.k. poštovní a telegrafní úřad byl 28. ledna přestěhován z domu č. 48 do ještě ne zcela dokončené budovy spořitelny.

Vzhledem k brzkému penzionování poštmistra Vincence Peukerta bylo toto místo volné. C.k. poštovní ředitelství v Praze ustanovilo na toto místo poštmistrou Marii Gotscherovou, dosud působící v Nemanicích u Domažlic.

Stran toho rozhodlo městské zastupitelstvo dát c.k. poštovnímu ředitelství na vědomost, že městské zastupitelstvo stejně tak jako obchodníci a živnostníci s tím nejsou spokojeni a požadují toto jmenování vzít zpět a to z následujících důvodů:

a) Poštovní úřad v Rychnově má významný úřední obvod s noční službou a dopravou do zahraničí, k čemuž musí mít představený úřadu sám přece bezpodmínečně potřebné znalosti a má odpovídat požadavkům. Když poštmistrou Marie Gotscher dosud působila v osamoceně ležící obci Nemanice, je obava, že tato žena stěží bude odpovídat zdejšími požadavkům.

b) Jmenování ženy z tak malé a odlehlé krajiny poštmistrou pro c. a k. poštovní úřad je přímo urážkou pro obyvatelstvo, když dokud byla obec ještě vsí nebo městysem, sloužila mužská síla jako představený úřadu a nyní, když je povýšena na město, má fungovat žena jako představený úřadu.

K tomuto protestu však nebyl ze strany c. a k. poštovního ředitelství v Praze vzat zřetel a Marie Gotscher nastoupila jako poštmistrou v Rychnově.

Církevní knihy udávají v roce 1912, že 15. května bylo započato se stavbou kláštera a zaopatřovacího ústavu pro malé děti. Ve stejný den opustil také dr. Albrecht pole svého politického a lékařského působení v Rychnově a to, jak fáma svého času říkala, ze studu nad svými nepodařenými plány stavbu kláštera všemi prostředky překazil.

Vodovodní potrubí, které zásobovalo vodou z Ignaciova pramene na horních farních loukách faru a kamenné koryto, nacházející se u hostince "U města Prahy", bylo poškozeno a dřevěné trubky byly shnilé. Pramen byl obezděn a zaopatřen poklopem a místo dřevěných byly položeny emailované železné trubky. Vydaly denní množství vody 1728 litrů. Při této stavbě byl vedle pramene nalezen pruský dělostřelecký náboj. Ve válce na tomto místě zapadl jeden Rakušany pronásledovaný Prus a při tom mohl náboj v bažině ztratit.

Na farní budově se objevily povážlivé trhliny. Vrchní inženýr Heckelbacher chtěl faru jako stavbu hrozící zřícením zcela uzavřít. Označil některé pokoje za zdravotně závadné a neobyvatelné a prohlásil novou stavbu za nezbytně nutnou. Patronátní úřad na Sychrově se poptával u obce ohledně příspěvku na novou stavbu fary. Městský úřad prohlásil, že není s to pro nedostatek peněz zaplatit jakýkoli příspěvek. Fara zůstala s trhlínami, pouze dvě hostinské místnosti byly obývány.

Pokřtěno bylo 46 dětí, 31 sňatků bylo uzavřeno a pohřbeno bylo 48 lidí.

Ze školy se v roce 1912 uvádí, že 31. ledna odešla učitelka z obecné školy Elisabeth Katzerová a přestěhovala se do Jablonce. Na její místo nastoupila učitelka Adelheid Halberstadtová, dosud působící v Jablonci. 30. března odešla ještě jedna učitelka z Rychnova. To byla Adele Rundensteinerová, která byla rovněž přeložena do Jablonce. Za ni přišla na zdejší obecnou školu z Jablonce učitelka Adele Chladeková.

Knihovna obecné školy čítala na konci školního roku 164 svazků, knihovna v chlapecké měšťance 162 svazků, knihovna v dívčí měšťance 148 svazků, učitelská knihovna 163 svazků. Lidová knihovna, která byla umístěna v měšťanské škole, čítala 600 svazků.

Při vaření polévky, které pořádal v zimních měsících Spolek Němců v Čechách bylo rozděleno mezi zdejší i přespolní nuzné školáky 5743 porcí.

23. prosince uspořádal jako každoročně předseda spolku mateřské školy slavnost vánočního stromku s obdarováním chovanců a 24. prosince se ve školách uskutečnilo rozdělení 27 párů kožené obuvi a 96 korun nadačních úroků chudým školákům.

Hasiči za celý rok vyjeli pouze ke dvěma požárům a to

21. srpna k požáru domu u Sammela na Liščině a

14. září k požáru domu ženy, známé pod jménem Schneiderliese (Krejčích Líza) v obecní části Hranice.

29. června nastoupil v Rychnově nový obvodní lékař Dr. Krejci a dostal byt v budově spořitelny.

V měsíci červenci obdrželi hasiči nový výsuvný žebřík.

Stavba kláštera a dětského zaopatřovacího ústavu byla během léta dokončena.

Pracovní a mzdové poměry ve skleněném průmyslu byly od počátku století zpravidla příznivé a uspokojující. Pouze v roce 1902 nastalo delší přerušení práce a snížení příjmů. Menší pauzy byly zaznamenány téměř každoročně po vánocích vlivem slev v exportních domech. K delší stagnaci v téměř celém průmyslu došlo však v roce 1912. Nejlepší roky ve všech odvětvích průmyslu byly, jak již bylo dříve zmíněno, roky 1908 a 1909.

3. listopadu v poledne přijelo 200 tureckých vojáků s 12 důstojníky železnicí do Liberce, kde byli umístěni ve starých dělostřeleckých kasárnách (v ulici Laufergasse). Tyto jednotky byly v Balkánské válce v boji s Černohorci zatlačeny na rakouské území, kde byly zastaveny a odzbrojeny Rakušany.

Do zajetí bylo vzato na 1600 mužů, z nichž 1100 bylo umístěno a zaopatřeno v Uhrách, 200 ve Znojmě a 200 v Liberci. Zbytek přišel do Josefova (*z kontextu není patrné, zda se jedná o pražskou čtvrť Josefov nebo o Josefov u Dvora Králové nad Labem - na obou místech byly vojenské posádky*).

Balkán byl odjakživa jablkem sváru v historii střední Evropy. V roce 1877 se uskutečnila v Berlíně konference zainteresovaných mocností a Rakousko dostalo mandát v buřičské Bosně, v Hercegovině a v území Sandžaků (*turecká provincie*) obnovit klid silou zbraní. Na za tím účelem svolaném zasedání parlamentu nesouhlasili němečtí poslanci s vojenským obsazením těchto území s odůvodněním, že s přibýváním slovanských národů v monarchii stát přestane být německy spravovaným Rakouskem.

Tehdejší ministerský předseda musel však v říšském sněmu získat většinu, která by vyjádřila souhlas s obsazením těchto území. Němečtí ministři byli nahrazeni slovanskými, většinou haličskými, a okupace byla v letech 1877 až 1878 provedena. Ale Rakousko v tom čase přestalo být německy spravovaným státem. Na německých parlamentních křeslech se pevně usadili Češi.

Srbové naproti tomu už po léta usilovali o přívětivé a přátelské vztahy s Rakouskem, aby tam mohli odbýt svou nadprodukcí jatečného dobytka a ovoce. Tomu nebyli rádi Uhři, protože spatřovali v Srbsku nebezpečného konkurenta jejich vývozní produkce. Srbové ale neměli žádnou jinou zemi pro odbyt jejich přebytků jatečního dobytka a tak se proměnilo dlouho hledané přátelství v hořkou nenávist proti Rakousku, která se projevila již v roce 1908 u příležitosti obsazení Bosny. Podníceni Itálií, chtěli Srbové obsazení Bosny silou zbraní překazit. Naneštěstí došlo však v roce 1908 v Itálii ke katastrofálnímu zemětřesení na Sicílii a Itálie musela své štvavé politiky proti Rakousku zanechat. Jinak by již bylo tehdy došlo k válce mezi Srbskem a Rakouskem.

Také v roce 1912 se ukázaly těžké válečné mraky na horizontu, avšak ovoce ještě nebylo zralé a měly přejít ještě dva roky, než vzplál dlouho obávaný světový požár.

Rakousko si ale přichystalo okupaci Bosny v letech 1877 - 1878 začátek svého konce.

1913

Na zasedání městské rady a právního oddělení, které se konalo 7. ledna, informoval předsedající starosta Anton Hübner, že patronátní úřad v Sychrově zažaloval město Rychnov kvůli uhrazení poplatků z prodejních stánků. Ohledně toho bylo svoláno jednání na 9. ledna 1913 k okresnímu soudu v Jablonci. V té věci se starosta informoval u právního zástupce Dr. Thiebena v Jablonci, který výslovně prohlásil, že poplatek nemá být placen dobrovolně, nýbrž má být požadován rozsudek soudu.

Tato záležitost byla důkladně projednána na základě nynějších ustanovení a bylo rozhodnuto nechat věc projednat a předat ji právnímu zástupci Dr. Thiebenovi.

15. ledna se uskutečnilo zasedání městské rady, na kterém starosta Hübner podal zprávu o jednání z 9. ledna ohledně poplatků z prodejních míst.

Vzhledem k tomu, že obec Rychnov podala včasné odvolání proti rozhodnutí c.k. místodržitelství na c.k. ministerstvo kultury a školství, odkud ještě nešlo vyřízení, byla tato věc odložena až do rozhodnutí správního úřadu.

Dále bylo sděleno, že 16. ledna byla nařízena kolaudace (závěrečné převzetí) dětského domova a městské zastupitelstvo je na ni pozváno.

Pro odběr novoročních blahopřání bylo schváleno 86 korun.

Dále bylo jednáno o obsazení uvolněného místa četnického velitele. Dosavadní velitel četníků Josef Rillich byl pensionován a přestěhoval se do Jablonce.

Kronikář se cítí být nucen požádat o několikatýdenní dovolenou a práci přerušit, neboť se musí kvůli onemocnění nohy, které utrpěl při železniční nehodě, odebrat do nemocnice, kde mu pravděpodobně budou muset pravou, nemocnou nohu amputovat.

8. května se uskutečnil převoz sanitním autem do jablonecké nemocnice, kde byla 15. května noha nad kolenem amputována. Podle pravidel je po amputaci nutný několikaměsíční pobyt v nemocnici k zahojení velké rány a plnému uzdravení.

Ale díky mé zvláště zdravé a silné tělesné konstrukci došlo k zahojení k údivu lékařů velmi rychle, takže jsem mohl být 13 týdnů po operaci, 28. května, přes svých 64 let, z nemocnice propuštěn.

29. května jsem začal opět pracovat na kronice našeho domova, k čemuž ještě musím poznamenat, že jsem také v nemocnici, přes častější vážnější bolesti, neodpočíval a dělal jsem přípravné práce k pozdějšímu zápisu.

Pro dnešní a také pozdější občanstvo může být zajímavé předat k zachování přezdívky domů ze starých dobrých časů. Musí být ještě poznamenáno, že v dřívějších časech každý dům podle své živnosti nebo nějakého tělesného nedostatku dostal příslušnou přezdívku.

Ještě před 50 lety, když nebylo ještě v Rychnově žádné označení ulic ani cest, bylo pro cizí lidi těžké doptat se na člověka nebo rodinu pouze podle příjmení, pokud neznal přezdívku domu nebo rodiny. V Rychnově bylo příliš mnoho obyvatel s příjmením Maschke, Peukert, Wenzel, Preissler a jiných.

Kronikáři padla náhodou do rukou knížička Josefa Ullricha (Brutullrich), ve které jsou přezdívky uvedeny podle tehdy stojících domů. Tyto jsou zde uvedeny pro budoucí obyvatelstvo.

1 Doftmühle, Öbermühle 2 Doftbäcke, Neukejfer 3 Doftmöllers Brechhäusel 4 Arbsebäcke
5 Pauers Naz 6 Schöffeltounel 7 Schamelhäusel (abgebrannt) 8 Schworzkoup 9
Scheuflerhaus 10 Schusterfranz 11 Rießlerhaus 12 Rießlers Naz 13 Öbermatzig 14
Schworzkoups Florian 15 Rießlers Honnel 16 Rießlers Augstin 17 Rießlers Vinzenz 18
Anastase Franz 19 Tombäcke 20 Houfejusel 21 Ahler Wohner 22 Milschers Franz 23
Röchters Seffl 24 Siedefillip 25 Moundreiter 26 Friedels Jusef 27 Ahle Kaspern Hans 28
Pauerchröstel 29 Minksmühle, Sanzmühle 30 Schenke 31 Honswenzel 32 Peukerts Pold 33
Prosselpauer 34 Honsodel 35 Peukerbäcke 36 Holzpreißler 37 Ahle Sool, Treppflejscher,
38 Manls Franz, Kapsgeier Kolbe 39 Schöffltounl, ahle Röchter 40 Koukerle 41
Moschkebäcke 42 Luckseffl 43 Finkehaus 44 Polds Hans 45 Matejswaber 46 Milschers
Franz, Winklaugstin 47 Peukerts Ausgedingehäusl 48 Peukerts Vinzenz 49
Pottermölchhäusl 50 Peukerts Naz 51 Ahle Schule 52 Schneiderjusel 53 Ebelschmiede 54
Klenner Bargschneider 55 Möchlschneider 56 Strömpwörker, Klaumadl 57 Peukerts
Töschler 58 Nazeschöffl 59 Loms Naz 60 Bäckfranze Flor 61 Schmiedschneider 62
Flejscherliese 63 Möchlschneiderhaus 64 Kundlastübel 65 Manels Antoun, Tanzpreißler 66
Krauseantel, Honnel 67 Goldschmied, Pletschl 68 Pelznaz 69 Moschkebäcke 70 Brutullrich
71 Flurlhaus 72 Flachsmohn, Jusel, Kaka 73 Jungröchter, Kolkmohn 74 Teklahaus 75
Doftelhaus (abgetragen) 76 Bäcklanghaus 77 Glöcknerhaus 78 Luckestübel 79
Kirchschenke 80 Pfarrei 81 Koschenwirtschaft 82 Neupauer 83 Schäffelsefflhaus 84
Pietschpauers ahle Haus 85 Pietschpauer (abgetragen) 86 Ahler Körchvoter 87 Töschernaz
88 Stejnmoschke 89 Jörschtounels Bäcke 90 Tapperbäcknhaus 91 Jörschtounels Töschler
92 Boschetusche Julie 93 Töschernaze Baustelle 94 Wohnerejdens Haus 95 Horfehaus,
Joukelreiter 96 Horfehaus 97 Honse Klenns Suhn 98 Strömpeseffhaus 99 Rohans Suhn 100
Doftbäcke 101 Michelschneiderhaus 102 Honsepauer 103 Paulushaus 104 Bargsefflhaus
105 Jouklnaze Biemsche 106 Pforrtounl 107 Jouklwirt 108 Jouklfranz, Benz 109

Schmiedsteffnhaus 110 Oppltschuster 111 Garberhonne 112 Rohanhaus 113 Rohanhaus 114 Schmiedewenzl 115 Schusterfranz 116 Hanslschuster 117 Pfuckfillip 118 Ahle Schule, Niederfriedl 119 Schneidernaz, Kellner- 120 Schützenwirt Wirtshaus 121 Mäuselgarbers Prokop 122 Mäuselgarberhaus 123 Sammelhaus 124 Schworzpauer 125 Houfburg 126 Matzjustns Tounl 127 Bendlaugust 128 (abgetragen) 129 Zolkermühle, Bäcklangmühle 130 Pareschl 131 132 133 Klitschneier 134 Bendlfranz 135 Pieterchröstl 136 Bendlschneider 137 Bendlfranz 138 Putikhaus 139 Pelzseffs Grußer 140 Ullrichtounl 141 Goutljulle 142 Pieterjuslsseffl 143 Garbernaz 144 Lohme Mauer 145 Jusl, Kaka 146 Antounse Tounl 147 Prokelhaus 148 Mühlbauer 149 Mühljörchs Franz 150 Mühljörchs Naz 151 Oberappenhaus 152 Korlei 153 Bäcklangs 154 Pieterpold 155 Pietermühle 156 Mäuselschuster 157 Schmiedehoneses 158 Pieterjusef 159 Bargerhaus, Goutschneider 160 Sandhacker 161 Finkehaus 162 Fochtkanterhaus 163 Schmieds Mouler 164 (abgetragen) 165 Guldenmünz 166 Lefflsefflhaus, Spinnweben- 167 Lindnergarberhäusl Fabrik 168 Tutngraber 169 Ambroushaus, Schmiedsteffn 170 Sachries, Gemeindehaus 171 Rutens Karl 172 Knicker Kajtan 173 Schmiedepold 174 Garberflejscherhaus 175 Jörchshons 176 Katls Seffls 177 Matschnazlhaus 178 Kosperbäcke 179 Puttiks Honeses 180 Schusterjörchl 181 Schusterjörchl 182 Schusterjörchl 183 Kanterfranz 184 Bellerhaus, Förster- 185 Bernatschuster schneider 186 Matejsschuster 187 Naze Nazes 188 Anastase Antoun 189 Pollakbäckns, Teichfranz 190 Jakobsseffls Franz 191 Katls Seffl 192 Waschketounl, Törke 193 Wenze Andries 194 Katls Franz 195 Tusnfabrike 196 Katls Seffl 197 Klenn Pietsches 198 Möllernaz 199 Kaschlwörtshaus 200 Bruttounls 201 Katls Augusts Korl 202 Lutschhaus 203 Schmerzbäcknhaus 204 Försterschneiders 205 Försterschneiders 206 (abgetragen) 207 Opltschusterhaus 208 Antounsetounls Töschler 209 Katls Seffls (abgetragen) 210 (abgetragen) 211 Katls Seffl 212 Vochtmarianne 213 Mohnschneider 214 Jakobs Seffl, Flurls Eduard 215 Grundjuslhaus 216 Jakobs Seffl 217 Jakobs Tounl 218 Teklahauss, Wossersoppe 219 Schieferhaus, Klaumadl 220 Honnlschneiders Klenner 221 Pouls Augstin 222 Scheunbäcke 223 Bei Perzseffn 224 Lohms Adolf, Herrgout 225 Walters Hansl 226 Bei Schworzn 227 Franzetounls Burg 228 Pouls Langer 229 (abgetragen) 230 Kröstels Strömpörker 231 Bei der Manlnanns Pepi 232 Schneiders Tounl 233 Schamelejden 234 Manelnanne 235 Radlersklenns 236 Seidelliese, Herein 237 Klingerwört 238 Töschlerbäckns, Matejsschuster 239 Schneiders Tounl 240 Stefanseffls 241 Schworznecker, Willibalds 242 Ahle Töschlerhaus, Siegmund 243 Matschseffl, Poscher 244 Schlesingers Kröstof 245 Langs Jakob 246 Anastase Edwards Suhn 247 Schamelschuster 248 Schusterfranz 249 Mehnerthaus 250 Kaplonbäcknhaus 251 Klinkschusters 252 Schamelschneider 253 Hornbläser 254 Ahle Waller 255 Papierwaller 256 Honels 257 Stodtmühle 258 Spönnak 259 Bei Poulnazn 260 Flejschers Augstin 261 Flejschers Flor 262 Katelliese 263 Schmerzbäcknhaus 264 Kwitschalschmiede 265 Hosenhaus, Honsfriedl 266 (abgetragen) 267 Holzpreißler, Manlhaus 268 Benedik 269 Katlklare, Manels Jusef 270 Große Seidls Haus 271 Zoppschmiede 272 Wunderschlosser 273 Preißlerappens Antoun 274 Ahle Kaspers 275 Ahle Pouls Eiden 276 Beim Knajchte 277 Ahle Pouls Tochter 278 Schenkfranze Hansl 279 Pouls Suhn 280 Klingerdröckhütte 281 Ahle Naze Kalupe 282 Katls August 283 Klingerhaus 284 Pacters Dominik 285 Matzichs Weißkoup 286 Bei der Elißn 287 Honspouls Grußer 288 Poulnaze Kukuk 289 Hansjusels 290 Häscherhaus 291 Elisfranzegust 292 Beldaschuster 293 Zockerhäusl 294 Hansjuselshaus 295 Schusterhaus 296 Rejnstejn 297 Schleiferschusters Haus 298 Sprötzlich 299 Radl (abgebrannt) 300 Oplthäusl 301 Honspouls Gustl 302 Honspouls Schuster 303 (abgebrannt) 304 (abgetragen) 305 Jägerjörgns Witfroue 306 Puschnaze Haus 307 Klitschneier Töschler 308 Honspouls Görtler 309 Koschner Stejnschneider 310 Schulwenzlhaus, Hieblmadl 311 Pottergloser 312 Honspouls Mouler 313 Ahle Langs

Wörtschoft 314 Beim Pachter 315 Schmiedeseffl 316 Liskeschäffl 317 Beran, Puschbaroun
318 Kaschelwört 319 Beim Preußlerappen 320 Milschers Augstin 321 Goblmoschke 322
Sammelbäcke 323 Menertklarens Flor 324 Beim Erdgeiste 325 Blanneförster 326
Schweinfeix, Boschegold 327 Benzantoun 328 Bei der Pragschn 329 Schworzcoup 330
Schäferbäcke 331 Flurlmarienne, döcke Seidl 332 Radofskischneider 333 Bei Jouschkn
334 Bargklara (abgebrannt) 335 Pieterjusels Seffl 336 Jörschtounls Töschler 337 Pareschls
Tochter 338 Schneiderhaus 339 Wabers Augstin 340 Dröcker 341 Schnorrugusthaus 342
Honsjusels 343 Seffljusels Hansl 344 Stejnmatzergustl 345 Schworzpauers Klenner 346
Försterschneiders Antoun 347 Bei Prockln 348 Drabketöschler, Klingerliesl 349 Rutenhaus
350 Mühljörchs, Jusls Seffl 351 Jägerjörchens 352 Rohanhaus 353 Marhöfl 354
Drabketöschler 355 Uräppl 356 Jörschtounls Bäcke (abgetr.) 357 Bei Goutfriedln 358
Langs Jakobs (abgetragen) 359 Pieterjuselsseffls 360 Wohnerbäcke 361 Bittners Antoun
362 Puschnaze Eidn 363 Goutls Prokop 364 Poulsche Schneider 365 Waschketöschlers
366 Pelzseffs Grußer 367 Boschehäusl (abgebrannt) 368 Tusche Jusef 369 Biehms Suhn
370 Rutens Karl 371 Wächterhäusl 372 Wächterhäusl 373 Wächterhäusl 374 Wächterhäusl
375 Gelbgießer 376 Frühauf 377 Beim großn Vocht 378 Blaneferschters Franz 379
Kaschelwirts Grußer 380 Möllers Augstin 381 Bei der Houfeseffln 382 Bernatschuster 383
Bei der Sauern 384 Schmiedpold Jusef 385 Stejnpölz 386 Muckerhaus 387 Beim
Schweizer 388 Granzschmiede 389 Bernatschuster 390 Schusterhonse Dröckhütte 391
Goutejule 392 Poltbarber 393 Wabertusch (abgetragen) 394 Hornbläser Korl 395 Beim
Uhrmacher 396 Lackierhündl 397 Försterwörtshaus 398 Stejnsपालers Klenner 399 Beim
Schindelmacher 400 Mauergust, Zockergust 401 Tambor 402 Lepolds Kaiser vu Brasilien
403 Im Grundloche 404 Schmiedschneiders 405 Honselns Antoun 406 Justejachim 407
Peukerfranzes 408 Granzschenke 409 Lindnergarbers 410 Jouschke (abgetragen) 411
Gassengarbers 412 Röchters Seffls Grußer 413 Bei Habln 414 Röchters Seffls Grußer 415
Schusterjörchls Eidn 416 Michelhansl 417 Ströckerhaus 418 Beim Garber 419 Koretzhaus
420 Stejnsपालers 421 Justefranzes 422 Brucknhändler 423 Kundlatsche Hons 424 Rieblers
Bittner 425 Stejnsपालerhaus 426 Tounse Schuster 427 Poltlhaus 428 Stroußneiräumer 429
Neue Schule 430 Anastase Edeward 431 Jörschtounls Schandorm 432 Graberseffhaus 433
434 Kowarschschmiede 435 Lange Pouls 436 Postboutns Schuster 437 Bernatschusters 438
Görtlerkrause 439 Bäcklang's Grußer 440 Hauspouls Gustl 441 Klingerstefan 442
Bahnhofsgebäude 443 Magazin 444 Radlers Hannels Johann 445 Kopaner Brousche 446
Sprengerbäcke 447 Hoffmannschneider 448 Schusterhonse Bäcke 449 Neumanndröcker
450 Katls Augusts Korl 451 Jonas 452 Rochus 453 Jouklnaz 454 Augusts Korl 455 Rute
Krause 456 Rohans Heinrich 457 Klejne Baier 458 Lodnherrns 459 Pelzlfranze 460 Große
Pietsches 461 Hoffmannschneider 462 Flejscherliesn Toni 463 Koschner Weiß 464
Simmbäcke 465 Rochus 466 Sauers Antoun 467 Mühljörchs Töschler 468 Böldermoschke
469 470 471 472 Bendelfranzes 473 474 Zockergusts 475 Mehnertflejschers 476
Novotniflejscher 477 Poltbarbern Blouser 478 Honsodl 479 Kosperebäckns 480 Stejnsपालers
481 Koulnrößler 482 Tokanschuster 483 Mäuerlust 484 Mäuerlust 485 Große Hartig 486
Mäuerlust

Zápis přezdívka byl proveden také z toho důvodu, že jsem mohl vyplnit pauzu, kdy jsem nemohl mít delší čas knihu protokolů z roku 1913. Ta se dostala na každý pád pod starý písemný materiál a mohla být nalezena teprve po dlouhém, namáhavém hledání pod prachem a odpadky.

Následuje zpráva o zasedání městského zastupitelstva z 6. února 1913. Předsedající podal zprávu o příjmech a výdajích v roce 1912, odděleně o chudinském fondu, škole a obci, které činily

celkem příjmy 50.657,- korun

celkem výdaje 47.042,- korun

Z toho vyplynul přebytek hospodaření 3.615,- korun.

Nápojové poplatky činily v roce 1912 celkem 11.780,- korun, o 474 korun více než v předchozím roce, poplatky z masa činily 567,- korun, to je o 161 korun méně než rok předtím. Za výběr těchto poplatků obdržel tajemník Kutschera plat 60 korun, strážník Josef Ullrich 30 korun.

Z došlé pošty se projednával následující dopis:

Obyvatelé obecní části Vogtland a společníci podali odvolání proti rozhodnutí zastupitelstva z 28. prosince 1912, týkajícímu se úvahy o cestě přes nádraží, které bylo přečteno. Doslovné znění tohoto přípisu je urážlivé vůči zastupitelstvu a správním orgánům, přičemž je vytykána špatná správa obecního majetku a hájení zájmů lidu a je dáno na vědomost nadřízenému úřadu.

Proti tomuto obvinění byl na návrh pana ředitele měšťanské školy Wandera podán protest, který byl protokolárně zaznamenán. Odborný učitel Endler navrhl, aby tento protest nebyl pouze protokolován, nýbrž aby také strany, které odvolání podepsaly, byly na něj upozorněny a dotázány, zda znají obsah tohoto přípisu.

Účet hasičského sboru za peníze vydané v roce 1912 ve výši 283 korun byl odsouhlasen k proplacení.

Žádost pánů Karla Senseho z č. 29 a Antona Peukerta z č. 81 a 28 o prodej pozemku (veřejný statek) nacházejícího se mezi nemovitostmi č. 28 a 29 byla projednána podle předložené skicy a rozhodnuto přenechat tento pozemek za cenu 3 koruny za čtvereční sáh.

Žádost Josefa Wünsche z č. 18 o povolení zřízení kantýny v jeho novostavbě č. 18 v Rychnově byla předložena c.k. okresnímu hejtmanství s poznámkou, že podle rozhodnutí městského zastupitelstva z 6. února 1913 tato žádost nemůže být doporučena, protože Josef Wunsch a zvláště jeho manželka Boschena Wünschová jsou podle zkušeností velmi svárliví a ani nařízení obce ani zákonná ustanovení nedodržují, v důsledku čehož tam není možný policejní dohled.

Na zasedání rady z 27. února předložila Josefa Krausová žádost o povolení postavení zelinářského a cukrářského stánku mezi domy č. 57 a 58. Tato žádost byla po komisionální prohlídce, uskutečněné 18. února, zamítnuta.

Smlouva s okresním výborem Liberec o těžení silničního štěrku z obecního lomu byla přijata, avšak odběr štěrku se měl dít pod kontrolou dozorčího orgánu, určeného městem.

Zdejší farním úřadem byla předložena žádost o úpravu příjmu pro kostelní chórovou službu, konanou panem Adolfem Hübelem. Ta měla být vyřízena na příštím zasedání.

Na zasedání městského zastupitelstva, konaném 13. března, byla projednána žádost manželů Josefa a Boschény Wünschových ohledně změny rozhodnutí z 9. října 1912, týkajícího se zamítnutí přístavby k domu č. 84, a bylo rozhodnuto na rozhodnutí trvat a žadatele o tom uvědomit.

Podle došlého vyrozumění z notářské kanceláře v Jablonci nebyl finanční prokuraturou povolen v roce 1910 proběhnuvší prodej pozemku 1508/2 (veřejný statek) jihovýchodně od železničního viaduktu panu Franzi Krausovi z č. 486, protože správa dráhy vyslovila obavu, že tato parcela může být zastavěna a tamnější vodní tok může stavbě překážet. Proto bylo rozhodnuto kupní cenu za parcelu vyplatit zpět panu Franzi Krausovi.

Žádost zdejšího německého tělovýchovného spolku o koupi nějakého pozemku ke zřízení mládežnického hřiště a eventuelní pozdější výstavby tělocvičny byla projednána a rozhodnuto věc laskavě prozkoumat a místo co nejdříve společně prohlédnout.

Úprava Občanské ulice (Bürgergasse) od Nádražní až k vodní strouze u domu č. 392 měla být nyní provedena. Zde v úvahu přicházející majitelé domů mají být vyrozuměni o tom, že tito dřívější ploty mají odpovídajícím způsobem vrátit v předešlý stav a podél svých pozemků nechat postavit chodník s obrubníky a rigoly.

Žádost farního úřadu o úpravu platu pro Adolfa Hübela za službu regenschoriho byla znovu projednána a bez usnesení odložena k pozdějšímu rozhodnutí.

Pravost vyměřování obecních pozemků (veřejný statek) mezi domy č. 28 a 29 byla zpochybněna panem Sensem a současně vešlo ve známost, že na tomto pozemku se nacházející buky byly panem Sensem prořezány. Na to dotázán, odpověděl pan Sense, že vzhledem k tomu, že platí roční nájem ("nájem z křoví"), je oprávněn vše, co na tomto pozemku vyrostlo, také sklízet.

S ohledem na to bylo rozhodnuto, že až do zjištění přesných hranic mezi tímto a sousedním pozemkem se nebude pronajímat používání tohoto pozemku s tam se nacházejícími křovinami a stromovím a do té doby se z tohoto pozemku nebude vybírat nájemné.

25. března se konalo mimořádné zasedání městského zastupitelstva na základě přípisu c.k. okresního hejtmanství Jablonec z 23. března č. 14265, v kterém je od města požadována přestavba popřípadě výstavba nové farní budovy.

Tato záležitost byla důkladně projednána a po delší rozpravě o nezbytnosti této stavby a povinnosti města nést stavební náklady bylo přijato následující rozhodnutí:

Níže podepsaní jsou toho názoru, že neexistuje právní povinnost města přispívat na přestavbu případně novou výstavbu farní budovy.

Tudíž městské zastupitelstvo nemůže v této věci zaujmout stanovisko, pokud nebude přinesen právoplatný důkaz, že město je povinno také výlohy nést.

Jako delegáti k podání této zprávy dne 27. března 1913 v 9 hodin byli zvoleni následující pánové: Anton Hübner, Eduard Tischer, Franz Preissler, Eduard Jäger, Josef Pilz a Josef Ullrich.

Výše uvedené rozhodnutí, které bylo podepsáno všemi členy zastupitelstva, bylo předáno vedoucímu delegace pro jednání.

Na zasedání zastupitelstva 31. března v obecné škole byla projednávána úprava Občanské ulice. Ve věci schválené úpravy této ulice od Nádražní ulice k vodní strouze u domu č. 392 bylo rozhodnuto tuto část ulice pokud možno provést v celé šíři 10 metrů a vydláždit v šíři 3,5 až 4 metry. Cena úpravy byla odhadnuta na 1.700 korun. Provedení akce bylo uloženo stavebnímu odboru. Kámen a štěrk je včas k dostání.

Zřízení sportovního hřiště pro mládež je především na rozhodnutí tělovýchovného spolku a pak teprve bude předloženo obci.

Žádost pana Karla Hofrichtera ohledně převzetí lampy u domu č. 454 (kasárna) jako pouliční lampy byla na základě rozhodnutí výboru z roku 1904 zamítnuta.

Nově sepsaný řád trhu byl přijat podle předlohy.

Novější žádost manželů Josefa a Boschény Wünschových z č. 18 na ponechání nepovolené přístavby na domě č. 84 byla kvůli lepšímu informování odložena na příští zasedání.

Podíl obce u německé Volksbank v Litoměřicích byl na její žádost zvýšen z 24 na 50 korun.

Na návrh pana Eduarda Jägera bylo rozhodnuto oznámit prostřednictvím oběžníku, že hnojení zahrad a luk obsahem žump je v sousedství pitné vody všeobecně a zejména uprostřed města u cest a ulic zakázáno a přestoupení bude trestáno pořádkovou pokutou 5 korun ve prospěch rychnovského chudinského fondu.

Bylo zjištěno, že cesta na Dobré Vodě od domu Antona Stejskala k domu č. 427 je zatížena těžkým provozem a z toho důvodu mají být umístěny u zmíněných domů značky zákazu vjezdu.

Z obvodu obce byl provždy vypovězen kvůli vícenásobnému trestání Josef Pleschtil z č. 312. Pleschtil, příslušející do Klokočí v okrese Turnov. byl 3. dubna c.k. okresním soudem v Liberci podle rozsudku z 2. dubna 1913, V756/12/4943, odsouzen ke dvěma měsícům těžkého žaláře za spáchání veřejného násilí.

Vzhledem k tomu, že Pleschtil během svého pobytu v Rychnově již opakovaně zaval podnět k zakročení bezpečnostních a soudních úřadů, což nyní nejnověji vedlo k odsouzení k dvouměsíčnímu těžkému žaláři, bylo jednomyslně rozhodnuto, že Josef Pleschtil je kvůli špatnému životu podle článku 3 zákona z 5. března 1862 R.G.B. č. 13 a §11 Obecního pořádku pro Království České ze 16. dubna 1864 L.G.B. č.7 vypovězen z obvodu obce s výzvou k opuštění území obce do 14 dnů.

Proti tomuto rozhodnutí bylo Josefu Pleschtilovi připuštěno odvolání k c.k. okresnímu hejtmanství v Jablonci, které by mělo být do 14. dnů doručeno starostenskému úřadu.

Staviteli panu Herbigovi bylo přiznáno u stavební komise na jeho návrh znalečné v následující výši: Do jedné hodiny 10 korun a za každou další hodinu příplatek 5 korun.

Plynárnou Kokonín byl předložen návrh smlouvy k zavedení plynu do Rychnova a postoupen k bližšímu posouzení finanční a právní sekci.

Byl předložen a projednán přípis c.k. Okresní školního rady Jablonec z 15. dubna 1913 číslo 1053 a na návrh obecního školního rady bylo jednomyslně rozhodnuto, odsouhlasit oddělení 5 dívčích tříd od obecné školy a jejich reorganizaci na samostatnou dívčí obecnou školu se žádostí, je-li to možné, aby obě tak vzniklé obecné školy byly spojeny se stávajícími měšťankami na jednu chlapeckou obecnou a měšťanskou a jednu dívčí obecnou a měšťanskou školu pod samostatným vedením. S tím spojené vícenáklady na věcné potřeby a učební pomůcky budou k uhrazení převzaty obcí.

Na žádost faráře Hahna ohledně uzavření spojovací cesty nad márnicí po Kokonínské cestě za Školním křížem přes pozemkové parcely 888/2 (vlastnictví církve) a 889 (farní pozemek), byla tato prohlášena za veřejnou, neboť tato cesta existuje již více než 40 let.

Stavební sekce byla pověřena zabývat se šetřením ve věci výstavby chudobince.

24. května se uskutečnilo mimořádné zasedání městské rady. Předmětem jednání byly trvající potíže s opětovným pronájmem rychnovské lékárny způsobené nadměrným zadlužením.

Předsedající sdělil, že pan Rudolf Fröhlich je duševně chorý a je umístěn v sanatoriu u Prahy. Proto vede prozatím lékárnu zástupce.

Z této příčiny se ukázalo, že již od 1. ledna 1913 je nájemní vztah mezi paní Luckeovou a panem Fröhlichem zrušen. Úřad se však domáhá toho, aby lékárna byla uvedena do právního stavu. Následkem toho paní Luckeová pronajala lékárnu panu Fritz Schmiadelovi, vedoucímu lékárny v Mikulášovicích, který ji hodlá převzít a obsadit 1. července 1913.

Proti tomuto pronájmu však podala námitku Živnostenská banka v Praze, která měla u této lékárny pohledávku ve výši 6000 korun. Požadovala nucený veřejný pronájem, přičemž by samozřejmě tento český nacionální agitační ústav mohl uskutečnit to, že docela jistě by tuto lékárnu obdržel pro ně vhodný Čech.

Proti této machinaci se musí ze strany obce zaujmout stanovisko všemi dostupnými prostředky. To by se dalo udělat tak, že by ze strany Spořitelního a záložního spolku byla tato pohledávka ve výši 6000 korun převzata postoupením a v případě potřeby ze strany obce na tuto částku převzato ručení. K tomuto účelu bylo současně svoláno zasedání Spořitelního a záložního spolku.

Pan Pilz přečetl dopis, který obdržel od dr. Thiebena z Jablonce, který dával různé rady ohledně zahájení řízení, a vzhledem k tomu, že pan Dr. Thieben je právě přítomen v budově Spořitelny, byl tento pozván, aby se zúčastnil zasedání rady.

Pan dr. Thieben informoval o stavu lékárny, dlužích paní Luckeové a právu této české banky na lékárnu. Dále nastínil také možné riziko, že za těchto podmínek lékárna v Rychnově nezůstane a mohla by být eventuálně přeložena do Kokonína, kterýžto stav by pro Rychnov znamenal snížení významu.

Stav věci byl velmi vážný a vyžadoval rychlý zákrok.

Pan dr. Thieben dále objasnil, že pro obec nehrozí docela žádné nebezpečí ohledně poskytnuté záruky. V první řadě by ručil lékárník se svým nájmem, druhá spoluručitelka je také paní Therese Fröhlichová, která má být zámožná. Poté, co pan dr. Thieben zodpověděl ještě nějaké otázky a záležitost byla zevrubně projednána, bylo jednomyslně rozhodnuto, že obec převezme ručení za oněch 6000 korun při následujícím přijetí zastupitelstvem pod podmínkou, že pan dr. Thieben uvede do pohybu všechny možné páky. Tím bude věc tak rychle jak je možné urovnána a obec nebude nijak do společné záležitosti zatažena.

Na zasedání zastupitelstva, konaném 2. června byla projednána zpráva stavební a zdravotní komise.

Ve stavební komisi byl podán ve věci postoupení pozemků ke zřízení cest následující návrh:

Poté, co se objevila v obci Rychnov a zvláště ve středu obce nutnost postupně stavět plánované cesty, je připraveno následující rozhodnutí:

K novému založení a zvláště prodloužení již existujících cest bude bezplatně převeden pozemek u novostaveb v šíři 5 m podél celého stavebního pozemku.

U již existujících staveb, u kterých z důvodu termínu jednání komise bezplatné převedení pozemku pro účely cest nebylo předepsáno, stejně jako u všech ostatních vlastníků pozemků, kde se jeví nutné postoupení nezastavěných pozemků pro účely cest nebo založení volných prostranství, budou vlastníci požádáni, potřebný pozemek ve veřejném zájmu bezplatně přenechat. V opačném případě a v případech zvláště hodných zřetele může být tento pozemek městem odškodněn ve výši 5 korun za každý čtvereční sáh pod podmínkou, že v případě zástavby tohoto pozemku nebo jeho části musí být obdrženy odškodnění v příslušném rozsahu vyplaceno obci zpět.

Případná změna vlastníka na této podmínce nic nemění.

V oněch částech, kde se nachází obecní pozemek nebo veřejný statek a pro účely obce není užíván, mohou být stejné části přenechány výměnou nebo prodejem za stejnou cenu.

Bal předložen návrh tělocvičného spolku na přenechání obecního pozemku východně od Schillerstrasse (Husova) do pronájmu pro mládežnické hřiště. Vzhledem k tomu, že jsou nutná různá šetření, byl odložen do dalšího zasedání.

Předsedající informoval o změnách ve zdejší lékárně a oznámil, že situace byla velmi vážná a hrozilo nebezpečí, že bude lékárna buď ztracena, nebo přinejmenším obdrží Rychnov nějakého českého agitátora jako vedoucího lékárny. Pak zde bylo bolestivé místo, že paní Lucke jako koncesionářka své právo zastavila jedné české společnosti proti půjčce 6000 korun. Tato částka je právě zažalována a k náhradě byl soudně stanoven nucený pronájem lékárny.

Vzhledem k naléhavosti bylo neprodleně 24. května 1913 svoláno zasedání rady a Spořitelního a záložního spolku, kde byl přítomen pan dr. Thieben z Jablonce, který podal nezbytné rady a poučení.

Po neodkladné poradě byl přijat s podmínkou následného schválení zastupitelstvem závěr, aby Spořitelní a záložní spolek závazek 6000 korun přijal postoupením, přičemž obec Rychnov převezme ručení.

Tato zpráva byla vzata na vědomí a rozhodnutí rady z 24. května 1913, týkající se převzetí ručení za půjčku 6000 korun, v plném rozsahu přijato.

Stavební záležitost manželů Josefa a Boscheny Wünschových z č. 18, týkající se stavby domku č. 84, byla přikázána k prošetření stavební komisi.

Na základě přípisu c.k. okresního hejtmanství Jablonec z 27. května 1913, č. 27492, bylo dáno ve známost, že vyšší místa nemohou přijmout změnu názvu Rychnova na "Rychnov v severních Čechách" (Reichenau in Nordböhmen). Současně s tím se tázala, zdali by možná nebyl žádaný přídomek "u Jablonce nad Nisou" (bei Gablonz a.N.) nebo "okres Jablonec" (Bezirk Gablonz). Stran toho bylo rozhodnuto chtít od celé věci upustit.

Na zasedání městské rady 26. června byla nově projednána otázka pojmenování města Rychnova. Akt odmítnutí, týkající se změny jména "Rychnov", byl předložen okresním hejtmanstvím Jablonec s poznámkou, že toho času se obec Rychnov oficiálně nazývá "Rychnov" a přízvisko "Jablonec" by pak přece bylo dobré. Protože ale toto označení již existuje, bylo schválení odmítnuto.

Byla předložena žádost dobrovolných hasičů o výstavbu domu na náčiní. Byla projednána a předána stavební komisi k důkladnému šetření a podání zprávy.

Na zasedání městské rady 24. července byl předsedajícím přečten přípis (důvěrný) od poslance pana Fahrnera, ve kterém se upozorňuje, že ze strany města Rychnova je možno se ucházet o obdržení malé vojenské posádky od c.k. ministerstva války, kterážto žádost nemusí být zcela bez výsledku, neboť je pro to vhodný čas.

Tento návrh byl důkladně projednán a přijato usnesení informovat se na vyšších místech v té věci, jaké výhody posádka nabízí, co požaduje vojenské vedení a co nabídnou jako pronájem. Přesto ale by měla být rychle odeslána stran toho žádost na c.k. vojenskou správu.

(Poznámka autora: Pan poslanec Fahrner si asi v této věci ztropil ze zastupitelstva žert, vždyť přece Jablonec a jiná větší a starší města se dlouhá léta marně ucházela o přidělení vojenských jednotek.)

Dále byl předložen přípis pana Antona Smidta z Frýdlantu ohledně příslibu záruky za jeho v Rychnově se nacházející osvětlovací zařízení. Protože toto zařízení již více než dvacet let existuje, nebyl návrh podroben žádnému projednávání a poskytnutí ručení bylo odmítnuto.

Dále bylo projednáno psaní zdejších hostinských, týkající se opatření k omezení prodeje piva v lahvích a kořalky v konsumním spolku a u obchodníků. V této záležitosti nemohla městská správa vydat žádné nařízení a hostinští byli poučeni, aby svoji žádost směřovali na živnostenský úřad.

Podle přípisu okresního výboru v Jablonci bylo rozhodnutí zastupitelstva, že spojovací cesta přes pozemkové parcely 888/2 a 889 od márnice na Kokonínskou cestu až za Školní kříž byla prohlášena za veřejnou, zbaveno platnosti.

Odvolání Josefa Pleschtila z č. 302 proti vyhoštění z obce Rychnov bylo ze strany c.k. okresního hejtmanství Jablonec vyhověno. Pleschtil tím mohl rychnovské obyvatelstvo dále svými surovostmi obtěžovat a trápit.

Obchodníci podali městské správě žádost, týkající se zákazu obchodu vším možným zbožím cizími podomními obchodníky.

27. srpna se konalo zasedání městského zastupitelstva, na kterém byla projednána žádost železniční správy Liberec o odebrání uhelné škváry na povrch silnic. Železniční správa dodá škváru bezplatně a bez dopravného na zdejší nádraží. Bylo rozhodnuto objednat pro šterkování obecních cest 30 vagónů škváry.

Pro stavbu domu na náčiní k uložení výsuvného žebříku a dalších rekvizit byly předloženy tři náčrtky s rozpočty, které byly shlednuty a postoupeny stavební sekci k důkladnému prozkoumání a podání zprávy.

Obchodník pan Antonín Peukert z čís. 81 měl obci velkodušně věnovat jemu patřící dům čís. 116 v Hodkovicích s poznámkou, že kvůli okolnostem jej sám prodá. V přípisu sdělil pan Anton Peukert, že dům sám prodal a výtěžek za dům ve výši 6000,- korun obci převede. Převod se bude provádět dluhopisy. Potvrzení této částky má být zakrátko připojeno panem Peukertem samotným.

Ve věci odvolání rolníka Antona Peukerta z č. 320 na zemský výbor v Praze proti příkazu zdejšího úřadu ohledně zabezdění jeho hnojové jámy byla věc zaslána zdejšímu úřadu k doplnění.

Při prohlížení této věci byl nalezen přípis pana ředitele měšťanky Pohla ze Smržovky na zemského kulturního radu, jehož pomoci bylo žádáno k zakročení ve prospěch Antona Peukerta.

Tento přípis obsahuje lživé a pro členy zastupitelstva urážlivé údaje a výrazy, pročež byla věc postoupena právní sekci k důkladnému prověření a k zařazení potřebného, aby autor tohoto písma byl pohnán k zodpovědnosti.

Františka Novotná, přistěhovaná s dcerou do zdejšího domu Wilhelma Kaulfersche č. 41 nepředložila přes opakované výzvy žádné domovské dokumenty.

K tomu ještě přibylo to, že tato žena i se svou dcerou nemá žádné opravdové povolání a zvláště dcera vede nejasný způsob života. Žena měla být prý narozena 9. března 1863 v Jenišovicích, okres Turnov a dcera 16. května 1889 v Dobrušíně u Roudnice.

Vzhledem k těmto okolnostem byla paní Novotná s dcerou vyhoštěna z území obce Rychnov podle §11, čl. III zákona z 5. března 1862.

Na zasedání zastupitelstva, konaném 15. října, informoval předsedající, že 6000 korun v cenných papírech, věnovaných obchodníkem Antonem Peukertem u příležitosti 60. výročí jeho obchodu namísto prodaného domu v Hodkovicích bylo podle přání dárce použito jako fond k výstavbě a údržbě chudobince.

Úřední pečeť a obecní tabule jsou nyní změněny přiměřeně statutu města.

Rychlá jízda automobilů je ve městě zakázána a rychlost je stanovena na 15 kilometrů v hodině.

C.k. okresní hejtmanství sdělilo, že ministerstvo pro kulturu a vyučování zrušilo rozhodnutí okresního hejtmanství Jablonec, podle kterého obec Rychnov by měla odevzdávat poplatky z krámských míst do církevní pokladny v Rychnově.

Okresní výbor Jablonec oznámil zdejšímu úřadu, že pro rok 1913 má obec Rychnov poskytnout jako příspěvek na okrskového lékaře 330 korun.

13. listopadu se uskutečnilo jednání městského zastupitelstva, na kterém se ještě jednou jednalo o zavedení plynu. Na dotaz předsedajícího, co bude se záležitostí zavedení plynu, vyjádřil odborný učitel Endler svůj názor, že by bylo lepší, pokud by zastupitelstvu přišla žádost ze strany občanstva, projednat tuto záležitost na nějaké blízké poradě.

Na návrh odborného učitele Endlera bylo přijato následující usnesení:

Ačkoliv Německý národní svaz na svém zasedání 20 října sám rozhodl, že před vyřízením finančního plánu nebudou brány na poradu jiné náměty, má přece zastupitelstvo Rychnova za velmi naléhavé vyzvat poslance k bezpodmínečnému provedení tohoto rozhodnutí.

Když bude také opět výnos finančního plánu v první řadě sloužit čistě státním zájmům, je přece všeobecně známý zákon pro úředníky a učitele, kterým má být od vlády přinesena tak dlouho očekávaná a slibovaná pomoc.

Považujeme sice odpovídající plat úředníků a učitelů za přinejmenším stejně důležitý jako péči o naši brannou moc, musíme ale, když už vláda má péči o úředníky a učitele nikoli také za státní potřeby, ale za lidové potřeby, jako občané tohoto města požadovat, aby také byl daný slib dodržován.

K našim poslancům provoláváme: "Bez lidových potřeb také žádné státní potřeby."

V tomto smyslu žádáme od německých poslanců, aby především

1. k uvedenému zákonu také přidali služební řád

2. učitelstvu přinesli již dlouho žádanou pomoc, a jmenovitě o to měli starost, aby zoufalství plná nouze českého učitelstva byla ještě v tomto roce ukončena a aby

3. známé, nejskromnější požadavky německých Čechů co nejrychlejšího splnění došly, a to, když toho bude zapotřebí, nuceně přikázáno bylo.

Na zasedání městské rady, které se uskutečnilo 15. prosince, informoval předsedající, že sbírka ke 4. Dni na ochranu dětí vynesla obnos 199 korun a 50 haléřů, z čehož polovina, pokud to zastupitelstvo schválí, bude odeslána okresní komisi. a druhá polovina by měla být v obci prospěšně uložena.

Z církevních záležitostí je v roce 1913 k zaznamenání, že 20. června velevážený biskup monsignore Josef Gross přišel do Rychnova a měl sv. biřmování, na kterém bylo na 900 biřmovanců.

Při této příležitosti byl biskupem slavnostně vysvěcen nově postavený klášter a zaopatřovací ústav pro malé děti.

V kostele bylo na podnět faráře Hahna zřízeno elektrické osvětlení. V kostele se na biřmování rozzářilo 153 lamp. Zřízení světla si vyžádalo částku 654 korun.

30. června se uskutečnil slavnostní odjezd veleváženého pana biskupa.

Ve stejný čas slavilo "Křesťansko německé jinošstvo" slavnost vysvěcení jejich praporu.

Pohyb obyvatelstva činil podle církevní matriky 70 katolických křtů, 50 svateb a 51 úmrtí.

Školní kronika sděluje z roku 1913, že 2. ledna nastoupil tříměsíční zdravotní dovolenou odborný učitel Josef Czerwinka, a kvůli jeho zastoupení konal školní službu Otto Pörner, který vyučoval v 1. třídě obecné školy, zatímco učitel Arnold Seidel vyučoval na chlapecké měšťance.

13. února kontroloval okresní školní inspektor měšťanské školy a 5. března, 9. dubna a 21. května obecnou školu.

V květnovém termínu složili úspěšně učitelé z obecné školy Rudolf Munser a Eduard Schwanig zkoušky učitelské způsobilosti pro měšťanskou školu, první v Trutnově, druhý v Liberci.

30. června měl v Rychnově u biřmování přítomný velevážený pan biskup dr. Josef Gross ve 3. třídě obecné školy pro děvčata a v 1. chlapecké třídě měšťanské školy zkoušení z náboženství.

Na lidové škole učili v:

1. dívčí třídě Ernst Wunsch

2. " Adele Chladek

3 " Hedwig Schwan

4. " Adelheid Halberstadt

5. " Rudolf Munser

1. chlapecké Otto Pörner

2. " Johann Langer

3. " Emil Preissler

4. " Emil Schaurig

5. " Eduard Schwanig.

1. ročník chlapecké měšťanky Josef Czerwinka

2. " " " Fritz Endler

3. " " " Heinrich Huyer

1. " dívčí " Henriette Gattermann

2. " " " Paula Vogt

3. “ “ “ Adelheid Lorenz

Jako ředitel obecné a obou měšťanských škol působil Emil Wander.

Vyučování ženských ručních prací vykonávala průmyslová učitelka Hermine Kittel.

Náboženství vyučoval ve 2. a 3. dívčí třídě obecné školy farář Theodor Hahn, v 1. dívčí kaplan Taus, v ostatních třídách obecné a v obou měšťanských školách katecheta Ramsch.

Starokatolické vyučování náboženství měl každý čtvrtek starokatolický farář März z Jablonce, zatímco evangelické vyučování náboženství vedl vikář Ernst Schneider každé pondělí.

Privátní školka, založená a udržovaná zdejším německým spolkem mateřské školy, byla do 31. března vedená Hedwigou Lischkovou a od té chvíle slečnou Rosou Maschkeovou.

Školka byla navštěvována 54 dětmi.

Při vaření polévky obecní skupinou Svazu Němců v Čechách se v zimních měsících rozdělilo 6404 porcí potřebným domácím i přespolním žákům při nákladech 421 korun.

17. srpna byla slavena slavnost narozenin jeho výsosti císaře slavnostní bohoslužbou za účasti školní mládeže s učitelským sborem.

16. září byl zahájen nový školní rok prosebnou bohoslužbou.

19. listopadu se zúčastnil učitelský sbor se školní mládeží zádušní mše za zemřelou císařovnu Alžbětu, která byla 19. listopadu 1898 v Ženevě probodena Italem Luchenim.

Ve školce byla 21. prosince uspořádána obvyklá slavnost vánočního stromku. 24. prosince se uskutečnila vánoční nadílka pro nuzné děti obecné a měšťanské školy za přítomnosti pana starosty a obecního školního inspektora. Bylo zde rozděleno 26 párů kožených bot, 96 korun nadačního úroku a 56 vánoček. Tato vánoční nadílka měla být asi na dlouhý čas poslední radostnou nadílkou, neboť chmurné válečné mraky se shlukly na obzoru a mladým i starým se ohlásily těžké časy.

Ze spolkového života je v roce 1913 třeba zaznamenat pouze, že dobrovolní hasiči zasahovali u dvou požárů:

23. března u požáru domu Jaresche z Liščí jámy a 1. září u požáru historicky známého “Starého sálu” Franze Hübnera v Mlýnské 37.

Sociálně demokratická strana utrpěla na začátku roku těžkou ztrátu. V noci z 11. na 12. února 1913 byl zabit ranou z revolveru sociálně demokratický poslanec říšského sněmu soudruh Franz Schumeier křesťanským sociálem Antonem Kunschakem z Vídně na severozápadním nádraží. Schumeier byl 49 let starý.

Jeho pohřeb se konal 16. února. Zúčastnilo se ho více než půl milionu lidí. Smuteční průvod doprovázelo 18 květinových vagónů. O udržování pořádku se staralo 4000 pořadatelů. Příčina tohoto krvavého činu byla v politických názorech.

1914

V tomto na zdrcující příhody tak bohatém roce se konalo 1. zasedání městské rady, netuše nadcházející hrůzy, 10. ledna.

Návrh smlouvy od pana Antona Schmidta z Frýdštejna, týkající se dodávky elektrického proudu, byl postoupen k projednání právní komisi kromě kopií smlouvy vyžádaných firmou Panitschka z Huti a Libereckou dálkovou rozvodnou pro Lukášov.

Na zasedání městského zastupitelstva, konaném 19. ledna, bylo ve věci manželů Bondiových kvůli požáru skladů uhlí rozhodnuto postavit na jihozápadní straně jejich pozemku kamennou novostavbu k umístění kanceláře a stáje, k čemuž by bylo opatřeno povolení. Jako zakončení má pan Bondi nechat vystavět od novostavby k hranici sousedního pozemku pana Schmidta z č. 169 východním směrem mimo určenou stavební čáru čtyři metry vysokou prkennou stěnu bez povolení obce.

Odvolání pana Peukerta z Ještědské č. 320 proti výnosu obce o zabezení hnojiště u svého domu bylo komisí zemské správy vyhověno. K tomuto bodu se rozpoutala delší debata poté co pan Eduard Tischer tvrdil, že v této záležitosti udělal úřad starosty chybu a že Antonu

Peukertovi mělo být odvolání uděláno úřadem respektive starostou samým. Starosta negoval toto obvinění a chce na příští zasedání předložit důkazy.

Pan odborný učitel Endler informoval, že podle výpisů z účtu jsou příjmy z prodeje obecních pozemků po léta užívány pro obecní účely, což znamená snížení základního jmění obce, a dal návrh, aby v budoucnu takové příjmy byly určeny pro základní jmění obce.

C.k. okresní hejtmanský úřad Jablonec se mělo obce dotazovat, zdali dále trvá na právu konání dobytčího trhu. Obec sdělila, že se konání dobytčího trhu nezříká.

Pan dr. Thieben z Jablonce informoval, že 29. ledna ve 3 hodiny odpoledne se koná jednání v záležitosti poplatku z místa pro prodejní stánky u kostela u c.k. okresního soudu v Jablonci.

Na zasedání městského zastupitelstva konaném 26. února byla spolu s příslušnými listinami přednesena záležitost zabezení hnojiště Antona Peukerta z č. 320, z čehož byl konstatován pravý stav věci. Byl přečten k tomu připojený dopis Antona Peukerta z č. 320, v němž tento potvrzuje, že všechna tři odvolání psal sám.

Bylo předloženo rozhodnutí c.k. okresního soudu Jablonec z 29. ledna, podle něhož je obec Rychnov povinna zaplatit dlužný poplatek z prodejních stánků ve výši 36 korun spolu s 5% úrokem z prodlení a soudními výlohami ve výši 234 korun do 14 dnů s exekucí při nesplnění termínu. Rozhodnutí bylo postoupeno právní komisi k opatření dobrozdání u jiného advokáta, zda má odvolání vyhlídky na úspěch.

Městské zastupitelstvo rozhodlo, že německý jazyk je ustanoven výlučným úředním jazykem.

23. února 1914 skonal v Praze následník a dědic našeho dřívějšího pána, kníže Alain Rohan. 27. února se uskutečnilo převedení tělesných ostatků Jeho výsosti za asistence nejjasnějšího pana biskupa dr. Josefa Grosse z Litoměřic do rodinné hrobky ve Svijanech. Princ Alain Rohan se ujal ve věku 21 let dědictví zesnulého a stal se tak naším současným patronátním pánem.

U příležitosti skonu jeho výsosti byl odeslán úřadem starosty truchlící rodině soustrastný dopis.

V důsledku nové hrozby našemu německému jazyku skrze vládní nařízení bylo rozhodnuto odeslat následující rezoluci vládě ve Vídni:

Vláda předložila nový návrh zákona o užívání jazyka. Tento návrh nejen nebere žádný ohled na naše oprávněné požadavky, nýbrž jimi přímo pohrdá a otevírá dveře a brány českizaci německých Čech.

Jsme pobouřeni, že vláda si troufá k Němcům, kteří jí jsou ve velmi nebezpečném čase věrně poslušni, aby projednání takového návrhu pouze očekávali.

Jsme toho opravdu syti, dále hrát nám připisovanou roli a vyzývat poslance, aby vládu nenechávali v pochybnostech o tom, že německý lid v Čechách by raději neodpočíval a neoddechoval, dokud není dosažena samospráva. Nejde to jinak, jdeme do nejostřejšího boje, nezalekneme se a necouváme před žádným prostředkem.

Toto zasedání městského zastupitelstva z 26. února 1914 bylo poslední, které vedl starosta Anton Hübner.

Poté, co vyšla na světlo denní ta skutečnost, že pan Hübner hrál ve věci zabezení hnojiště Antona Peukerta dvojí roli, když jako starosta nejdříve zabezení hnojiště nařídil a pak pro Antona Peukerta vlastní rukou odvolání proti svému vlastnímu rozhodnutí sepsal, nebylo možné, aby dále zaujímal čestné postavení starosty a tak se vzdal po 13 letech nezavadného vedení obecních věcí svého úřadu starosty dne 31. března stížen pověstí nečestnosti.

9. března se konalo zasedání městského zastupitelstva bez starosty. Na něm městský radní Tischer sdělil, že starosta Hübner 6. března podal proti němu žalobu pro nactiutrhání a že

tato žaloba byla soudcem zamítnuta, neboť se nejedná o urážku, ale pouze o oprávněnou kritiku, ke které pan Tischer jako městský zastupitel má nejen právo, nýbrž také povinnost. Nakonec předložil Tischer ono odvolání, takže se každý z přítomných pánů mohl sám přesvědčit, že bylo skutečně psáno starostou Hübnerem.

Po diskusi bylo přijato toto rozhodnutí:

“Máme za prokázané, že odvolání pro Antona Peukerta opravdu bylo vytvořeno a napsáno panem starostou, a překládáme naše stanovisko v této věci, že vyslovujeme panu starostovi přísný nesouhlas.” Panu Josefu Ullrichovi připadl nezáviděníhodný úkol, panu starostovi tento přípis doručit.

13. března svolal městský radní Ullrich městské zastupitele na mimořádnou poradu a přečetl jim jemu od starosty adresovaný dopis, v němž starosta sděluje, že k 31. březnu se vzdává svého úřadu. Pánové Josef Ullrich a ředitel měšťanské školy Wander byli určeni rozhodnutí starosty ohledně jeho odstoupení doručit c.k. okresnímu hejtmanství v Jablonci. Podle paragrafu 52 bylo vedení úřadu převedeno na prvního radního pana Eduarda Tischerera a podle paragrafu 22 se má vykonat dodatečná volba během 14 dnů.

31. března byli svoláni městští zastupitelé úřadujícím městským radním panem Eduardem Tischerem k poradě o stavu plánované výstavby továrny firmou Haasis. Na tuto poradu byl pozván také odstoupivší starosta Hübner, aby jako nejlepší znalec této záležitosti mohl podat o stavu věci vysvětlení.

Pan Hübner sdělil: Pan Haasis měl opravdu zájem v Rychnově v sousedství železnice zřídit velkou továrnu a požádal městský úřad, aby spolu s dotčenými majiteli pozemků stran ceny vešli v kontakt. Vlastníci také zpočátku přislíbili velkou vstřícnost. 30. března byli majitelé pozemků pozváni na úřad, kde však proti svému dřívějšímu slibu dostavivšímu se zástupci firmy Haasis vyslovili přehnaně vysoké cenové požadavky, čímž byl zpochybněn projekt. Po oznámení jmen odpor kladoucích vlastníků opustil pan Hübner jednání.

Nyní se rozproutila živá diskuze s výsledkem, že velké podnikání je vítáno už kvůli pracovním příležitostem a značným daňovým příjmům. Bylo přijato rozhodnutí, že v případě že firma Haasis odstoupí od plánované stavby továrny, obyvatelstvo Rychnova bude o příčinách informováno následujícím oběžníkem:

“Plánovaná stavba továrny se bohužel neuskutečnila. Vinu nesou ony strany, které svými bezuzdnými požadavky dovedly plán ke krachu.

Kvůli neodůvodněným vysokým cenám pozemků jednotlivých vlastníků promeškalo město možnost rozvoje, jakou si již více nemůže přát. Městské zastupitelstvo už nemá žádný prostředek naříditi nebo ovlivnit vlastníky pozemků, stejně jako jim vysvětliti velký význam projektu pro celé město, jak se již stalo. Odpovědnost za to, že pan Haasis nestaví, nesou jedině a plně oni, kteří zcela neopodstatněně žádali vysoké ceny za pozemky.”

Pan Tischer přinesl informaci, že na konci školního roku 1913-1914 zůstávají na obecné škole čtyři paralelní třídy. Pan ředitel měšťanské školy Wander k tomu poznamenal, že odvolání kvůli malému počtu žáků ve třídách by bylo bez výsledku a zrazoval od něho.

20. dubna se uskutečnilo zasedání městského zastupitelstva, na kterém měl být volen nový starosta. Před volbou byla ještě vypracována následující pravidla a určeno, že

1. starosta nemá být současně účetní
2. pokladna bude měsíčně uzavírána a kontrolována
3. komise, ustavené zastupitelstvem na zasedání dne 6. května 1912, mají samostatně pracovat. Dosavadní předseda komise si podrží předsednictví při poradách komise.

Volba byla provedena pomocí hlasovacích lístků. Z 24 odevzdaných hlasů získal pan Konrad Henlein 13 hlasů a byl tak zvolen starostou.

Pan Josef Pilz poté informoval o plánované výstavbě továrny a vysvětlil, že záležitost si stojí příznivě. Pan Haasis chce také zaplatit vlastníkům pozemků požadovanou cenu.

Problémy vyvstávají pouze s kolejištěm. Poslanec Fahrner se ujme té věci a doufejme, že dobře dopadne. Bylo rozhodnuto nabídku pana Haasise 3000 korun za pozemek, potřebný pro stavbu od obce, přijmout.

Od okresního zastupitelství Jablonec došel přípis ze 7 dubna, podle kterého bylo rozhodnuto, že má být postavena 2535 metrů dlouhá silnice z Rychnova do Košov. Stavební náklady mají podle předběžného rozpočtu činit 40.832 korun, z čehož město Rychnov má zaplatit polovinu, to jest 20.416 korun.

Na zasedání 3. června informoval předsedající, že stavba továrny firmy Haasis se nyní zdá být jistou a s pracemi již bylo započato. Zastupitelstvo se rozhodlo postavit příjezdovou cestu k továrně z náměstí skrz viadukt s mostem a nábrežní zdi na Mohelce. Podle cenové nabídky firmy Corraza z Jablonce činí stavební náklady cesty, mostu a pobřežní zdi okolo 13.000 korun.

S pomocí příjmu za prodej pozemku 3000 korun zůstává městu sehnat ještě 10.000 korun, které však budou pokryty očekávanými daňovými příjmy z továrny.

Obyvateli Dolního Rychnova a Vogtlandu léta požadovaný přechod nádraží byl nyní do té míry zchátralý, že správa dráhy zřídila průchod pod kolejištěm.

Naléhavě potřebě zjednodušení úředního styku bylo pomozeno zavedením telefonu do kanceláře úřadu. Náklady zavedení činily 62 korun.

Finanční komise navrhla zvolit vlastního účetního. Tento by měl vést účetní část pokladní správy, měsíčně uzavírat a sestavit roční vyúčtování.

Předseda finanční komise pan Pilz prohlásil, že práce účetního je velká a měla by být také placena tím spíše, že dosavadní vedoucí pokladny dostával ročně 120 korun. Při volbě obdržel z 25 odevzdaných hlasů pan učitel Endler 21 hlasů. Ten prohlásil, že práci přijímá, schválený plat 120 korun však nebere a prosí tyto peníze rozdělit o vánocích nuzným dětem.

Starosta Henlein poté informoval o vedeném jednání kvůli převzetí Schmidovy elektrárny firmou Haasis.

Na 5. července konaném zasedání městského zastupitelstva vzpomněl pan starosta Henlein před zahájením jednání velkého neštěstí, které se přihodilo našemu vznešenému císaři. 28. června padla jeho c. a k. jasnost, nemilostivější pan arcivévoda, následník trůnu František Ferdinand, současně se svou chotí, vévodkyní z Hohenbergu, za oběť hanebnému atentátu v Sarajevu.

Náš staříčkový vládce, náš právě sotva uzdravený mocnář musí na sebe nechat dopadnout tuto opětovnou těžkou ránu osudu. Místo pokoje a radosti v pozdních dnech života pouze těžký smutek, hluboká bolest a nové starosti.

Pan starosta Henlein a ředitel měšťanky Wander navštívili c. k. okresní hejtmanství a tam jménem města a školy vyjádřili soustrast.

Při jízdě z radnice do muzea byl vznešený pár zastřelen gymnasistou z osmé třídy jménem Prizip z Grahova. Arcivévoda a jeho choť byli převezeni do Konaku, kde svým smrtelným zraněním podlehli.

3. července se uskutečnil slavný pohřeb nejjasnějšího páru. Asi nikdo netušil v těchto smutečních dnech hrozná následky té zákeřné vraždy. Jejím následkem celý svět povstal a vstoupil do největší a nejstrašnější války, jako kdy svět viděl.

Arcivévoda František Ferdinand byl snad srbským vyslancem ve Vídni varován, aby se neúčastnil manévru v Bosně, přičemž ten odkazoval na to, že se obyvatelstva Srbska od doby anexe Bosny a Hercegoviny v roce 1908 zmocnila velká zášť a rozčilení, že obsazení obou zemí Rakouskem rozbilo sen diplomatů o Velkém Srbsku.

Arcivévoda však přece nedbal na varování, když spoléhal pevně na loyaltitu Bosňanů a vzhledem k bezpečnostním opatřením se cítil úplně jistý.

Ještě druhá okolnost přispěla podstatně k od roku 1908 stoupající nenávisti Srbů proti Rakousku. Srbsko bylo a ještě dnes je zemědělským státem, jehož odbytištěm pro přebytečný jateční dobytek, ovoce a obilí mohlo být pouze Rakousko. Srbsko mělo už desítky let dobrou vůli udržovat s Rakouskem na základě jeho odloučenosti od světových trhů přátelské vztahy nebo se dát docela pod jeho svrchovanost.

Toto Srbské úsilí se nelíbilo uherským velkostatkářům, kteří se cítili srbskými dovozy poškozeni, a Uhersko usilovalo všemi prostředky bránit dovozu levnějších srbských zemědělských výrobků.

Dovoz živého jatečního dobytka byl tak znemožněn, že srbské přechodové stanice byly vyhlášeny jako zdroje slintavky a kulhavky. Aby vývoz dobytka přece jen učinily proveditelným, postavili Srbové v hraničních stanicích jatka, aby nyní v zemi přebývajícím dobytek mohli jako maso převážet přes hranice. Ale také pro hovězí maso byly dovozní kvóty přísně sníženy, takže při v Rakousku se vyskytujícím nedostatku masa ceny neustále stoupaly.

Při tomto šikanování bylo přirozené, že zlost Srbů proti Rakousku stoupala k zuřivosti, takže se Srbové stále více obraceli k silné Ruské říši. Srbská zlost vedla nakonec 28. června 1914 k osudné vraždě následnického páru. Rakousko nenechalo tento zločin srbského státního příslušníka projít v klidu, požadovalo přísné potrestání atentátníka vlastním soudem a různé další disciplinární tresty, jimž by se bývali Srbové ve své slabosti proti Rakousku také podrobili, kdyby bylo Rusko Srby nepopichovalo ke vzpurnosti.

Staříčský císař František Josef by se byl býval ve svém stáří asi těžko odhodlal k válce, kdyby k tomu nebyl nucen německým císařem Vilémem. Jako důkaz válečných tužeb císaře Viléma slouží následující událost:

V roce 1908 byl autor umístěn v expedici zboží Ústecko - Teplické železnice v Chabařovicích. Na podzim toho roku pobýval císař Vilém II. inkognito u císaře Františka Josefa ve Vídni. Zpáteční cesta se uskutečnila stejně jako cesta tam v noci. Při opouštění rakouské hranice u Podmokel nechal podat císař Vilém našemu císaři následující telegram: "Polní maršál zavelí a Německo maširuje." Tato depeše měla být asi tajná, ale náš telegrafista ji zachytil a pod příslibem mlčení se s námi se všemi o ni podělil. Z tohoto telegramu se dá zřetelně poznat, že německý císař nutil našeho panovníka do války.

O několik dní později, když jsme chtěli po ukončení služby v šest hodin večer opustit své kanceláře, svolal nás dohromady přednosta a sdělil nám, že musíme sloužit přes noc, protože může dojít do 12 hodin v noci k vyhlášení války mezi Rakouskem a Srbskem. K tomu předal každému z nás zapečetěný balíček s válečným jízdním řádem a další knihu s předpisy o chování v době války.

Pan přednosta nám dále řekl: V případě, že do 12 hodin v noci nepřijde žádná další zpráva, nacházíme se se Srbskem ve válečném stavu. Pak je třeba odstranit pečeti z obdržených balíčků a máme se seznámit s obsahem válečných předpisů a jimi se řídit.

Naštěstí přišlo ale krátce před 12 hodinou hlášení, že válečné nebezpečí je odstraněno, neboť Srbové ustoupili.

V roce 1908 nutila Itálie Srby do války proti Rakousku, ale po velkém neštěstí na ostrově Sicílii byla Itálie nucena od své štvavé politiky proti Rakousku ustoupit. Trvalo ještě téměř šest let, než ve vzduchu visící válka vypukla. K velkému překvapení všech vyhlásilo malé Srbsko velkému Rakousku 26. července 1914 válku.

O válce se nedá napsat nic lepšího, než lze využít ze zápisů v kronice Spolku veteránů, vedené bývalým starostou Antonem Hübnerem.

V důsledku vyhlášení války byla nařízena 26. července na základě císařského výnosu částečná mobilizace. Všichni záložníci, náhradní záložníci a členové domobrany 1. nasazení do věku 37 let museli do 24 hodin narukovat k mobilizujícímu armádnímu sboru.

27. července: Všude veliké zděšení. Všechno běhá křížem krážem, veliké množství lidí táhne celý den k nádraží, doslova stěhování národů. Následuje další vyhlášení války a to Rusko, Belgie, Francie a Anglie vyhlásí válku Rakousko-Uhersku a Německu. Následuje všeobecná mobilizace, také druhé nasazení domobrany je povoláno, noví branci musí ihned narukovat.

Veškeré zakázky sklářského průmyslu, pasířství a olejomalby jsou zrušeny. Je hrozný a úzkostný čas, plný očekávání. Veškeré zábavy, tancovačky a podobné jsou zakázány, zavírací hodina v hospodách je stanovena na 12. hodinu noční. Ze spolku veteránů jsou povoláni zástupce náčelníka, velitel a 60 mužů.

Rodiny narukovavších obdrží státní podporu a to ženy a děti nad 8 let denně 85 haléřů, děti do 8 let polovinu. Každá rodina, která musí platit nájemné z bytu, nadto obdrží ještě polovinu celkového denního příspěvku na zaopatření. Příspěvky byly vypláceny c.k. berním úřadem v Jablonci na 14 dní dopředu.

Do získání státní podpory je povoleno Veteránským spolkem vyplácet ženám chudých členů podporu 3 koruny týdně z rezervního podpůrného fondu. V obci samé jsou prováděny sbírky. V obecné škole je zřízena lidová kuchyně a chudé rodiny denně dostávají polévku.

K rozšíření bezpečnostní služby je na vyšší příkaz organizována občanská jednotka, která drží přes noc strážní službu a to následujícím způsobem: Každý večer jsou ustaveni čtyři velitelé stráží, kteří současně působí jako kontrolní orgány, a den předem povoláno 40 mužů prostřednictvím služební karty, aby se dostavili do obecního domu. K tomu je zařízena severovýchodní, přízemní místnost jako strážnice.

Katastr obce byl rozdělen na 8 rajónů a to:

I. rajón: Vodojem a okolí

II. rajón: Od nádraží k Hornímu mlýnu

III. rajón: Hochstrasse (Ještědská) od kostela k domu č. 1 a severní strana k Rösslerovu návrší

IV. rajón: Hranice a Dobrá Voda

V. rajón: Dolní Rychnov od Zölkerova mlýna k nádraží

VI. rajón: Vogtland a okolí

VII. rajón: Liščí Jáma a Svatý Kříž

VIII. rajón: Zálesí a Košovy

Velitelé stráží posílají stráže po provedeném poučení na předepsaná stanoviště a to tak, že první směna má službu od 8 večer do půl jedné v noci a druhá do 5 hodin ráno.

Jako odznak obdrží na stráž jdoucí muži žlutou pásku na rukáv s nápisem "Rychnovská občanská jednotka" a signální píšťalku. Ti, kteří mají vlastní zbraň, si ji mohou vzít s sebou.

Na zasedání zastupitelstva konaném 9. srpna informoval starosta Henlein o přijatém a již uskutečňovaném opatření k obstarávání potravin z důvodu mobilizace.

Částka 112 korun, která je na spořitelni knížce a která pocházela ještě z koupě ryb a brambor, má být použita na nákup potravin.

Za narukovavšího policistu Josefa Ullricha by měl být na výpomoc přijat nový strážník, přece však musel být takový plán vzdán, neboť všichni pro takovouto službu vhodní mladí muži byli povoláni.

Úřadem nařízené hlášení pohotovosti pro týlová zařízení Červeného kříže v Rychnově bylo předloženo.

Místo: otevřená kreslárna se sousední místností v přístavbě měšťanské školy, jejíž prostor měl oddělené předsálí a s ostatními školními místnostmi nebyl nijak propojen.

Nemocničních lůžek a matrací je k dispozici 12, stoly 4, židlí 12, petrolejové lampy 4 a 3 elektrické. Peněžní prostředky na zaopatření a občerstvení doufá obec sehnat s očekávanou pomocí "Červeného kříže".

Na poradě 6. září informoval předsedající, že v darech došlo již na hotovosti 2200 korun. Také bylo darováno 69 zlatých prstýnků jakož i jiné zlaté a stříbrné předměty jako válečná pomoc. Šperky byly odeslány k roztavení. Polovina hotových peněz byla již použita k nákupu potravin.

Přípis městské kanceláře o zavedení nouzových prací způsobil delší diskuzi. Jsou plánovány dvě stavby silnic. Jedna na Košovy, druhý skrz viadukt do Dolního Rychnova. Přípravné práce cesty na Košovy byly teprve v prvním stádiu, k tomu ještě přijde, že obec Pulečnou prohlásila v jednom přípisu, že odmítá jakýkoli příspěvek na tuto stavbu silnice.

Snahy zajistit 26000 korun potřebných na stavbu byly dosud bez výsledku. Přesto má být započato s výkupem pozemků. Kvůli silnici skrz viadukt musí být dále vedena jednání s panem Corazzou a do 13. září mají být dokončena.

U příležitosti 28. září konané církevní slavnosti bylo rozhodnuto od konání trhu kvůli válce upustit.

Na zasedání konaném 28. listopadu se projednával nastalý nedostatek vody ve vodovodu takový, že výše položené domy byly docela bez vody. Byly zvažovány dvě možnosti jak to pomoci přečkat:

1. Získání nových pramenů,
2. Pořízení vodoměrů, kvůli nimž by obyvatelstvo zacházelo s vodou šetrněji.

Pan Josef Ullrich se k tomuto bodu vyjádřil a mínil, že pořizovací cena vodoměrů dosahuje 12000 korun a on je názoru kvůli těmto penězům získat nové prameny. Pan Franz Preisler sdělil, že potrubí dává 82 litrů za minutu, kteréžto množství při normální potřebě vody musí být dostatečné. Vodní komise byla pověřena s knížecí lesní správou vstoupit v jednání o získání nových pramenů.

Město bylo vyzváno nadřízeným úřadem, zřídit karanténu pro případ výskytu nakažlivých chorob. Všechny pokusy najít vhodný dům byly neúspěšné. Nouzová stavba vyžaduje nejméně 4000 korun. Úřad starosty se proto obrátil na ředitelství Severojižní německé spojovací dráhy, aby pronajalo prázdný strážní domek ve Vogtlandu. Odpověď zněla, že správa dráhy přenechá domek za roční nájemné 36 korun, pokud obec bude krýt náklady potřebných oprav. Tento návrh byl městskou radou přijat.

Odborný učitel Endler jako účetní přednesl návrh na rok 1915, z něhož vyplývaly pro město celkové potřeby ve výši 22.303 korun.

Proti tomu stál příjem ve výši 16.602 korun.

Schodek ve výši 5.701 korun

má být pokryt 35% obecní daní.

Pro školy je potřeba 11.652 Korun.

Po odečtení krytí, které je k dispozici ve výši 2.500 Korun,

zbývá schodek 9.152 Korun,

kteřý má být pokryt 55% školní daní.

Městská rada ve shodě s finanční komisí zvažovala upsání válečné půjčky a přednesla návrh na 10.000 korun, které má město upsat. Tato částka byla přijata. 7.500 korun obdrží obec z této půjčky jako bankovní úvěr, 2.500 korun má být kryto z výnosů cenných papírů.

Dopis spolku domkářů z 18. listopadu se zabývá začínající akcí boje proti stále stoupajícím cenám všech potravin.

Ze strany starostenského úřadu byly již ve shodě s dalšími představiteli obcí učiněny všechny možné kroky a žádosti u nadřízených úřadů, aby bylo dalšímu zdražování zabráněno. Na dobrý úmysl spolku domkářů je třeba odpovědět, že představenstvo obce

vítá každý dobrý úmysl, který chce v tomto čase přispět k pomoci, samo ale nemůže provést daný podnik, neboť musí dále vést již existující zařízení obecného blaha. Chce ale tento počin silně podporovat.

Na darech došlo 3.800 korun, z nichž byly zakoupeny potraviny. Denně je rozděleno více než 120 porcí polévky, již dva týdny jsou také rozdělovány brambory.

Dary zlatých a stříbrných předmětů daly okolo 1000 korun, které jsou rezervovány pro případné pozůstaté z padlých ve válce. 90 vojáků obdrželo spodní prádlo a oděvy z vlny. 125 vojáků může být obdarováno vánočními dárky.

V záležitosti stavby silnice na Košova připravilo shánění sumy více než 20.000 korun potřebných ke složení při zahájení stavby značné problémy, neboť v peněžních ústavech nastal nedostatek peněz. Přesto měla pokračovat jednání ohledně výkupu pozemků s dotčenými vlastníky.

Po opakovaných žádostech města na ředitelství "Elektrické dráhy" o zřízení čekárny u nádraží bylo ředitelstvím sděleno, že vbrzku bude vedle nádraží zřízena dřevěná čekárna.

Vzhledem k válečné době se konala 3. října v Turnově-Daliměřicích prohlídka mládenců z Rychnova narozených v letech 1892, 1893 a 1894, při níž bylo 14 odvedeno a museli narukovat 26. října. Z nejjasnějšího rozkazu byly nařízeny prohlídky ročníků 1878 až 1890 od 16. listopadu do 31. prosince. Při těchto prohlídkách bylo v jednotlivých obcích shledáno schopných 40 až 60% branců. Nástup prohlédnutých následoval postupně. Ročníky 1890 až 1885 rukovaly 15. ledna, ročníky 1884 až 1881 1. února a ročníky 1880 až 1878 15. února 1915.

K zavedené bezpečnostní službě obdržel starostenský úřad v Rychnově 5. srpna následující nařízení:

Všem obcím!

Nynější neobvyklé poměry si vyžadují nejvyšší pozornost pro bezpečnost jednotlivců i obce, stejně jako pro udržení pořádku a veřejného klidu. S tím souvisí také bezpečnost státu. Vzhledem k tomu, že je mnoho orgánů veřejné bezpečnostní služby postiženo povoláváním k vojenské službě, nezbyvá mi nic jiného, než se obrátit na obce s výzvou, aby provedly co nejrychleji a vhodným způsobem organizaci bezpečnostních služeb.

Jako vodítko zde má platit, že v první řadě přicházejí v úvahu již na pohled podle oblečení poznatelné osoby, to jest příslušníci uniformovaných spolků, tedy veteráni, vojenské spolky a hasiči, a po nich mladší, rozvážní lidé, kteří se v celé obci těší důvěře. Z těchto pánů by měl být učiněn výběr, a na to docela zvlášť upozorňuji, že není příliš velký výběr takových pánů, kterým má být svěřena bezpečnost jednotlivců a obce, a tím je ztíženo plnění velkého rozsahu konaných služeb.

K tomu účelu by bylo vhodné svolat neprodleně obecní zastupitelstvo a bezpečnostní službu v obci podle praktických hledisek zorganizovat. Jakmile bude organizace provedena, musí být neprodleně o způsobu provedení jmenování zvolených osob podána zpráva, aby tyto osoby mohly být vybaveny právy veřejné stráže.

C.k. rada místopředsedství Dr. Czerny

7. srpna následovalo novější oznámení následujícího obsahu:

Všem obcím!

Poněvadž předpokládám, že organizování bezpečnostních služeb v obcích je již provedeno, žádám, aby byla jména oněch mužů, kteří mají tuto službu obstarávat, neprodleně oznámena zdejšímu úřadu a v krátkosti připojen způsob provádění služeb. Aby se předešlo

každému nedorozumění, zdůrazňuji výslovně, že se jedná o výkon služeb, které se týkají vlastního zájmu obcí, zvláště jejich obyvatel, kde mají být vykonávány bez odměny.

C.k. rada místodržitelství Dr. Czerny

Církevní kronika uvádí z roku 1914, že obchodník pan Anton Peukert z č. 81 velkodušně daroval kostelu nové varhany v hodnotě 9000 korun.

Na kůru kostela byla položena nová podlaha a zavedeno elektrické osvětlení.

Katolicky bylo pokřtěno 55 dětí, oddáno 36 párů a pohřbeno 32 osob.

Obecná a měšťanská škola uzavřely rok 1914 s uspokojivým výsledkem. Zdravotní stav a školní docházka byly chvályhodné.

Početní stav dosáhl na pětitřídní obecné škole 184 chlapců a 169 děvčat, dohromady 353 žáků v pěti paralelních třídách. Učitelský sbor sestával z pánů: Eduarda Schwaniga, Rudolfa Munsera, Arnolda Seidela, Ernesta Wünsche, Johanna Langerera, Emila Preisslera a Emila Schauricha. Jako učitelky působily sl. Adele Chladek, Hedwig Schwan a Adelheid Halberstadt.

Na tříleté chlapecké měšťance vyučoval ředitel Emil Wander a odborní učitelé Heinrich Huyer a Fritz Endler.

Počet žáků byl 147. Tříleté dívčí měšťance s 96 žákyněmi předsedaly: sl. Henriette Gattermann, Paula Vogt a Adelheid Lorenz. Jako industriální učitelka působila sl. Hermine Kittel. Vyučování náboženství ve všech třech školách se věnovali farář Theodor Hahn, kaplan Georg Hatscher a katecheta páter Anton Ramsch. Starokatolické náboženství vyučoval starokatolický farář H. März z Jablonce. Ve výuce evangelického náboženství působil každé pondělí od 4 do 5 hodin evangelický vikář Ernst Schneider.

Privátní mateřská škola založená německým Spolkem mateřské školy byla vedena v Rychnově narozenou sl. Rosou Maschke a byla navštěvována 39 dětmi. Žákyně třetí třídy dívčí měšťanky se účastnily týdně 1 hodinu vyučování v mateřské škole.

Vaření polévky zachovávané mužskou obecní skupinou Svazu Němců v Čechách bylo zahájeno 20. listopadu a bylo za 50 dní rozděleno přespolním i nuzným domácím školákům 6213 porcí polévky v celkové hodnotě 414 korun 41 haléřů, takže jedna porce polévky vyšla na 67 haléřů.

3. a 10. května uspořádal učitelský sbor v sále restaurace "Spolková síň" ("Vereinshalle" - dnešní "Lidový dům") školní představení. Obě představení dala čistý výnos 256 korun, které byly převedeny německým střeleckým spolkům.

V posledních třech měsících školního roku byli školáci pod vedením třídních učitelů za příznivého počasí v hodinách tělocviku voděni ke společnému koupání do Michelsova rybníka v Plánském lese. Koupali se ve všech 27 třídách se 705 žáky.

Podle přípisu okresního školního rady z Jablonce ze 16. března 1914 číslo 659 nařídil c.k. zemský školní rada výnosem z 25. února kvůli menšímu počtu žáků s koncem školního roku 1913-1914 ponechání 4 provizorních paralelních tříd na zdejší pětitřídní obecné škole.

Knihovna obecné školy obsahuje 160 svazků se 1769 výpůjčkami, knihovna chlapecké měšťanky 194 svazků s 1306 výpůjčkami, knihovna dívčí měšťanky 177 svazků s 1592 výpůjčkami. Učitelská knihovna čítá 293 svazků.

Lidová knihovna vedená odbornou učitelkou sl. Gattermannovou čítá 620 svazků a v posledním období bylo vypůjčeno 41 osobami 234 knih. Zdejší spořitelní a záložní spolek daroval této knihovně 40 korun.

Z činnosti spolků je v roce 1914 třeba zmínit, že tělocvičný spolek, založený v roce 1864 doktorem Franzem Möllerem, slavil 27., 28. a 29. června své 50. leté jubileum stejně tak

jako rovněž dr. Möllerem ve stejném roce založený spolek veteránů, který slavil 12. a 13. června.

Dobrovolní hasiči mohli rovněž v tomto roce oslavit 40 let svého trvání. Hasiči měli v uplynulém roce práci pouze při jednom jediném požáru v obci. To byl onen požár hostince "U ranního slunce" ("Zur morgensonne") 23. května.

Všechny obecní spolky z Rychnova byly válkou těžce postiženy, neboť valná část jejich členů byla povolána do válečné služby.

1915

První zasedání městského zastupitelstva se v tomto roce uskutečnilo 10. února.

Starosta Henlein informoval o závadách na vodovodním vedení. Byla objevena prasklá trubka a závada byla opravena. Vodojem ale neodpovídá potřebám, neboť propouští příliš mnoho vody stěnami.

Obec trvala bezpodmínečně na svém požadavku vůči firmě Streitzig, aby firma dala do 1. dubna rezervoár do kvalitního stavu.

Ve věci výkupu nových pramenů bylo jednáno s knížecí správou, nebylo však dosud dosaženo žádného výsledku, neboť cena byla příliš vysoká.

Stran akce stavu nouze referoval předsedající, že lidová kuchyně denně rozdělí 150 porcí polévky dospělým a 120 porcí dětem. 146 rodinám jsou poskytovány brambory.

Z okresu obdržela obec podporu 1.617 korun.

Pan radní Eduard Tischer vzal na přetřes drahotu. Zásoby mouky, obilí a luštěnin u našich pekařů a kupců docházejí. Úsilí získat novou mouku a luštěniny zůstává zčásti bez výsledku. Radní Tischer si přeje, aby se obec spojila s vyšším úřadem a požádala, zda by mohl zasáhnout ku pomoci a také vynaložit prostředky, po nichž by se dalo očekávat zlepšení poměrů.

Odborný učitel Endler požaduje, což se týká vlády, nechat zaznamenat všechny ve státě existující zásoby, neboť pouze touto cestou se dá doufat v nějaké zlepšení. Tato žádost by měla být směřována na c.k. místodržitelství.

Karanténa v opuštěném strážním domku má jeden pokoj se čtyřmi postelemi. Stavební a zdravotní komise byly zmocněny k vykonání potřebných stavebních prací.

Nabídka obecního školního rady na přenechání opuštěných školních tříd třem ženatým učitelům po dobu trvání výpadku přídavků, případně války, byla odsouhlasena.

Podle přípisu okresního výboru z 19.ledna 1915 rozhodl okresní výbor, že práce na výstavbě silnic z Košova a Dobré Vody se nesmí konat, dokud nebudou upraveny peněžní záležitosti.

Na silnici na Košova deponovalo město na zahájení stavebních prací 26.283 korun a na silnici na Dobrou Vodu 4.000 korun, jimiž měly být kryty náklady na výkup pozemků a další eventuelní vícenáklady. Peníze se obstarávají nanejvýš těžce. Je zde ale naděje, že obě cesty by mohly být subvencovány státem, takže obě stavby silnic by byly provedeny jako práce ve stavu nouze.

Odborný učitel Endler jako vedoucí rozpočtu informoval o uzávěrci za rok 1914. Podle toho jsou:

	příjmy	výdaje	stav k 31.12.1914
Město	32.916 K 89 h	31.287 K 28 h	+ 1.629 K 61 h
Pokrač. škola	1.566 K 27 h	1.551 K 74 h	+ 14 K 53 h
Dům č. 51	1.237 K 98 h	1.126 K 53 h	+ 111 K 45 h
malířský ateliér	1.750 K -	1.997 K 72 h	- 247 K 72 h
Ulice	7.500 K -	7.540 K 44 h	- 40 K 44 h
chudinský fond	2.891 K 32 h	4.114 K 15 h	- 1.222 K 83 h
Školy	14.859 K 11 h	9.375 K 94 h	+ 5.483 K 17 h
Stav pokladny 31.prosince1914:		5.727 K 77 h.	

Podle přípisu okresního výboru z 6. února 1915 bude další vybírání nápojové daně povolováno c.k. komisí zemské správy s tím, že bude dělena 2/4 pro obec, 1/4 pro vodovod a 1/4 pro školní obec.

Nové volby do městského zastupitelstva, které byly plánovány na jaro, se podle úředního nařízení nebudou až do skončení války konat.

Na zasedání městské správy dne 11. dubna informoval předsedající, že plánovaná výstavba silnic na Košova a Dobrou Vodu byla okresem vypsána k zadání prací. Vzhledem k příznivému vyřízení žádosti o dotaci nebude město těžce zadluženo.

Stran zhoršujícího se stavu výživy byly v Jablonci a bezprostředně připojených obcích zavedeny lístky na chléb a mouku. Obci Rychnov bylo podle přípisu c.k. okresního hejtmanství ponecháno, aby si zvolila lístky na chleba nebo se rozhodla pro přidělování. Starostou bylo odpovězeno, že jsme pro stejný způsob jako v celém okrese. Pro zaopatřování obyvatelstva moukou a chlebem byl zvolen osmičlenný výbor ze zastupitelů města.

Na důvěrné poradě byla projednána žádost firmy Anton Schmidt z Frýdštejna o sjednání smlouvy na dodávku světelného a motorového elektrického proudu.

Během vyjednávání obce s firmou Schmidt došlo na otázku, že stavebník fabriky, Haasis z Jablonce je v jednání s Antonem Schmidtem ohledně nakoupení světelného zařízení. Firma Schmidt trvá na tom, že tato smlouva bude do 12. tohoto měsíce uzavřena, jinak by začali rychle s demontováním světelných zařízení. Rychnov by byl takovým násilným aktem zase uvržen do dřívější tmy.

Pan Haasis se svěřil v dopise, že jedná s firmou Schmidt ohledně nákupu světelného zařízení a po získání závodu počítá s cenou proudu 55 haléřů na světelný a pro motorový 35 haléřů a po skončení války myslí, že cena klesne na 50 a 30 haléřů. Obec by ráda působila na Antona Schmidta, aby zatím neprováděl demontáž a nabídku firmy Haasis přijal.

Obec připravila Antonu Schmidtovi dopis, ve kterém se zmiňuje, že neuzavře žádné ujednání na 20 let činnosti, ježto konec konců světlo není dokonalé a jsou zaznamenávána častá přerušení.

Na zasedání zastupitelstva, konaném 25. dubna, informoval starosta Henlein, že prodej elektrického zařízení firmě Haasis je uzavřen a nová továrna bude od 1. dubna dodávat proud.

Vešel ve známost přípis okresního výboru v Jablonci ze 14. dubna 1915, že podle výnosu místodržitelství v Praze ze 16. března byl pro silnici na Košovy, rozpočtovanou částkou 49.632 korun, schválen státní příspěvek ve výši 32.000 korun. K ještě nekryté potřebě 17.632 korun má přispět Rychnov polovinou, tedy 8.816 korunami, a má splnit všechny podmínky uvedené v přípise ze 14. srpna 1914.

Bylo jednohlasně rozhodnuto projekt silnice, který byl předložen okresním výborem, přijmout a kladené podmínky splnit.

Potřebné hotové peníze ve výši asi 12.000 korun nemohly být dosud opatřeny. Městská rada byla zmocněna učinit všechny potřebné kroky, aby okresním výborem požadovaných 8.816 korun mohlo být tak brzy, jak je jen možné, složeno.

Jednání o vyplacení pozemků jsou v běhu, cena za čtvereční sáh se pohybuje mezi 10 a 70 haléři.

Druhý přípis z 15. dubna 1915 přinesl zprávu, že také silnice na Dobrou Vodu obdrží státní příspěvek ve výši 14.000 korun, takže ještě 7.700 korun zůstává nekryto. Obec Rychnov má k tomu přispět 1.166 korunami. Také ve vztahu k této výstavbě silnice bylo rozhodnuto uvolnit peníze a splnit podmínky.

Je připravena směrnice pro kupce obecních pozemků pro stavební účely, že tyto mají být do 3 let zastavěny. Nebude-li tato směrnice splněna, případně tento pozemek opět obci s navrácením 75 % kupní ceny, takže kupující utrpí 25% škodu.

Stran válkou zaviněného nedostatku chleba a mouky a zdražování informoval starosta Henlein, že zásobovací komise zvolená 11. dubna rozhodla provádět samostatně pečení chleba za mzdu a prostřednictvím obce jej prodávat, čímž chleba zdražující překupnictví bude vyřazeno a obec dostane do svých rukou kontrolu nad spotřebou.

Velikonoční sbírka Svazu Němců v Čechách dala 524 korun, z nichž na péči o mrzáky a na podporu vdov a sirotků ve válce padlých rychnovských vojáků bylo vydáno 264 korun.

Na státních podporách bylo vyjednáno 1.460 korun pro naši lidovou kuchyni a 1.340 korun pro skláře.

Škola provedla sbírku kovů, která dala v mědi 64,5 kg, v mosazi 170 kg, v tombaku 15,5 kg, ve zvonovině 8 kg, v olovu 126 kg, v cínu 25 kg, v tubách od barvy a obalech lahví 39 kg, v zinku 109,5 kg a v hliníku 2 kg, dohromady 559,5 kg.

Na zasedání zastupitelstva konaném 28. května informoval předsedající, že od firmy Klaus z Liberce byl koupen psací stroj značky Adler včetně rozmnožovacího přístroje za cenu 310 korun.

Zásobování moukou a obilím působí stále větší potíže. Starostové a představení okresu rozhodli poslat do Prahy a do Vídně sedmičlennou deputaci, aby na odpovědných místech vysvětlila zde panující poměry.

Tato deputace nebyla bezvýsledná stejně tak, jako byla dobrá depeše na úřad pro válečnou dopravu obilí ve Vídni, která byla odeslána u příležitosti jedné demonstrace v Jablonci.

Vláda rozhodla vbrzku vydávat státní chlebové lístky za účelem stejnoměrného rozdělování. Tím mohlo být v Rychnově opět možné přenechat prodej chleba pekařům a obchodníkům. Přirozeně se museli tito držet zákonných ustanovení a chléb vydávat pouze proti lístkům.

Úsilím pana starosty Henleina se podařilo, že na stavbu silnic na Košova a Dobrou Vodu bylo zapůjčeno od obchodníka pana Antona Peukerta z č. 81 potřebných 12.000 korun za v současnosti výhodných podmínek.

Městská rada uzavřela s panem Antonem Peukertem vstřícným způsobem smlouvu o vrácení peněz:

Obec Rychnov přijala pro stavbu silnic na Košova a Dobrou Vodu od pana Antona Peukerta z č. 81 půjčku ve výši 12.000 korun a to na 5% úrok.

Dokud pan Peukert žije, je půjčka nevypověditelná. V případě jeho úmrtí je ponecháno jeho dědicům půjčku obci napříště ponechat, nebo s jednorocní výpovědní lhůtou vyžádat zpět.

Na návrh městské rady bylo rozhodnuto, že město Rychnov na 2. válečnou půjčku upíše částku 5000 korun. Obnos přijme obec sama skrze investuru akcií chudinského fondu a zčásti skrze úvěr na 1. válečnou půjčku.

Závada na vodovodu si vyžádala znalecké dobrozdání o nekvalitně provedené opravě vodojemu firmou Streitzig u stavitele Dauta v Jablonci. Tento zní: Po provedené opravě vodojemu udělal se při naplněné nádrži a zcela uzavřených přívodních a výtokových ventilech patrný významný pokles vodní hladiny v nejkratším čase, což pouze ukazuje na neúplnou opravu, zvláště na úpatí jsou místa, která bezpodmínečně propouštějí vodu.”

Aby se této závadě odpomohlo, doporučil pan stavitel Daut uvolněná, dutě znějící místa odstranit a nahradit dobrou betonovou směsí, mimoto by bylo k doporučení na stávající úpatí umístit 10 až 15 cm silné ve velmi dobrém míchacím poměru hladce rozetřené a vyhlazené nové úpatí a dávat pozor na dobré spojení připojených zdí.

Městský radní Josef Ullrich navrhl: Městské zastupitelstvo žádá firmu Streitzig, aby k potřebným opravám poskytla dobrovolný příspěvek 200 korun, když firma Streitzig v plném rozsahu odborného posudku provede opravy. Vyplacení částky bude následovat 1 rok po provedené opravě a pouze pak, jestliže výsledek zkoušky ukáže absolutní těsnost nádrže.

Cesta pro pěší ze silnice nad hřbitovem přes patronátní pozemky č. 888/2 a 889 byla na zasedání městského zastupitelstva z 24. dubna 1913 prohlášena za veřejnou.

Na odvolání patronátního úřadu v Sychrově bylo rozhodnutí okresním výborem z formálních důvodů zrušeno, protože nebylo zahájeno žádné řízení. 21. května 1915 se uskutečnila obchůzka této pěší cesty ke smírnému řešení případu, které se zúčastnil také farář Hahn.

Stavební výbor dal podnět, že obec má tuto cestu v šíři 1 m s náležitými postranními příkopy a břehy upravit. Tato dohoda byla městským zastupitelstvem uznána a provedena.

Na zasedání městského zastupitelstva konaném 1. září informoval starosta Henlein, že zemřelý obchodník (podle všeho Anton Peukert - pozn. red.) před svou smrtí velkodušným způsobem pamatoval na obec.

Podle závěti obdržela obec příspěvek 1.000,- korun k rozdělení mezi obecní chudé, dále nadační fond ve výši 10.000,- korun, jehož úroky budou použity každoročně k dobročinným účelům, určeným městským zastupitelstvem, stejně tak jako pro obecnu,

měšťanskou a řemeslnou pokračovací školu v Rychnově nadační fondy ve výši po 5.000,- korunách, celkem 15.000,- korun. O použití nadačního kapitálu má každoročně rozhodnout obecní školní rada společně s obecním zastupitelstvem v Rychnově.

Tyto peníze však nemohou v nynějších válečných časech dospět k vyplacení a budou do vyplacení úročeny.

Za k vojenské službě povolaneho vedoucího rozpočtu odborného učitele Endlera byl provizorně určen pan Josef Müller z č. 470 a za policejního strážmistra Josefa Ullricha pan Ignác Pelzel.

Bylo rozhodnuto aprovizací získané přebytky potravin cele dát k dispozici výboru pomoci pro účely podpory potřebných zdejších rodin.

Stran vydržovacích příspěvků bylo dáno ve známost, že problémy týkající se přebírání výplat těchto příspěvků se nedají odstranit a z toho důvodu tyto výplaty nemohou být přebrány dokud stávající potíže nebudou odstraněny.

Na zasedání zastupitelstva konaném 24. října přednáší starosta Henlein vyhlášení 3. rakouské válečné půjčky a poznamenává, že nadace mohou být použity na úpis půjčky. Starostovi byla udělena plná moc přijmout úpis v hodnotě 20 až 30.000 korun.

Podle vyrozumění prostřednictvím dr. Abelese z Jablonce měl tento v úmyslu částky odkázané zemřelým obchodníkem panem Antonem Peukertem z č. 81 obci a školám v celkové výši 25.000 korun vložit do 3. válečné půjčky.

K tomu dává zastupitelstvo své svolení, když rozdíl mezi kurzem a nominální hodnotou je rovněž ve 3. rakouské válečné půjčce ať už hotově složen.

Dále dává městské zastupitelstvo své svolení ke konceptu nadačních listů pro nejvyšší nadační dozorčí úřad.

V knize protokolů obce důsledně nejsou přinášeny žádné záznamy o událostech na bojištích v roce 1915. Stejně tak postrádají tyto knihy poznámky o poměrech časů našeho města. Pisatel se zde proto cítí nucen důležité příhody z místních a vnějších poměrů vybrat z kroniky veteránů.

Tyto záznamy zní:

15. února. Poté, co se situace ze strany Rusů proti Rakousku - Uhersku hrozivě vyvinula, takže Rusové již obsadili velkou část Haliče, pevnost Prschemysl 22. února dobyli a obsadili, čímž více než 100.000 mužů, v tom také mnoho Rychnováků, zajali, ano sami až do severních Uher postoupili, byla povinnost domobrany rozšířena a to na ročníky 1877 až 1866.

Rovněž tak byla povinnost domobrany rozšířena na všechny funkcionáře obecních správ a tak se museli někteří obecní představení, zastupitelé, policisté a bezpečnostní strážníci, kteří dosud byli od odvodu osvobozeni, přece objevit u povinných prohlídek ročníků, dostavit se a v případě jejich schopnosti narukovat.

V Rychnově museli starosta Konrád Henlein a policista Josef Ullrich jít k odvodu a byli shledáni schopnými. Starosta byl však pozdějším nařízením od narukování až na další osvobozen.

Jakmile byl odvod pryč, byl už opět nařízen další, takže byl zahrnut také ročník 1897.

Je to hrozný čas, provoz na železnici byl z velké části pro civilní obyvatelstvo přerušen, takže jen málo vlaků za den bylo ponecháno pro potřebu veřejnosti. Jezdily pouze vojenské vlaky, vlaky červeného kříže s raněnými a nákladní vlaky.

Kvůli tomuto válečnému času vážně veškerý obchodní styk, potraviny jsou pořád dražší a ubývá jich, takže aby se předešlo nouzi, je státem zabaveno veškeré chlebové obilí a spotřeba je všeobecně pevně stanovena. K tomu jsou zavedeny chlebové lístky, podle nichž je k dostání na hlavu a týden buď jeden bochník chleba o váze 1 kg a 20 deka nebo 40 deka mouky.

V Rychnově je chléb od pekařů, kteří musejí péci jednotně, dodáván buď do měšťanské školy nebo do krámu Konzumního spolku, odkud si jej mohou rodiny vyzvednout proti předložení chlebových lístků. Pečení bílého pečiva je docela zakázáno. Všechny osoby, které prokazatelně vykonávají těžkou práci, dostávají půl porce týdně navíc. Hospodářům je povoleno si ponechat pro potřebu své rodiny odpovídající chlebové obilí, dát si ho umlít a upéci, opatří-li si povolení ze strany c.k. okresního hejtmánství.

Rovněž tak je omezeno krmení dobytka, oves je zabaven a majitelé koní smí zkrmit na jednoho koně pouze tři kila ovsu denně, kteréžto množství bylo později sníženo na jedno kilo na den a koně.

Církevní knihy obsahují z roku 1915 málo poznámek. Křestní matrika zaznamenává 43 katolických křtů, kvůli válečnému stavu bylo uzavřeno poměrně málo sňatků. V Rychnově bylo mezi 38 uzavřenými sňatky vícero válečných sňatků. Mnoho obětí si vyžádala smrt, úmrtní matrika zaznamenává 53 úmrtí.

Ze škol je k zaznamenání, že vzhledem k nedostatku učitelů způsobenému válečným stavem byly ponechány v obecné škole 4 paralelní třídy, 5. chlapecká a dívčí třída byly spojeny do jedné.

Narukovat do vojenské služby museli učitelé: pan Johann Langer, Emil Preissler a Rudolf Munser. Od 1. do 4. třídy muselo být z toho důvodu zavedeno polodenní vyučování.

Na místo do Tiefenbachu přeložené provizorní industriální učitelky slečny Hermine Kittelové nastoupila školní službu v Rychnově odtamtud přicházející industriální učitelka Marie Singerová.

14. ledna nastoupil na zdejší obecné škole učitel Ernest Wunsch, který byl v důsledku zranění v poli dočasně propuštěn na dovolenou, a byla mu dána 4. třída. 15. února byl týž opět přeložen ke službě do školy na Rádle.

Od 1. do 5. března byl proveden za spoluúčasti učitelského sboru úřední soupis obilí a moučných produktů (rozhodný den 28. únor). Výsledek byl následující: pšenice 94, žito 25.751, ječmen 3.511, oves 85.186, kukuřice 1.365, žitná mouka 14.672, ječná mouka 6.215, ovesná mouka 259, kukuřičná mouka 594, pšeničná krupice 682 a drcený ječmen 303 kilogramů.

Stravovaných obyvatel bylo sečteno 3.018 (podnájemníků a nocležníků 49).

Počet rodin (domácností) činil 968, koní 47.

1. března nastoupila službu na zdejší obecné škole učitelka slečna Elsa Preisslerová, rozená Rychnovačka, a byla jí přidělena 1. třída. Díky této nové učitelské síle mohlo být opět v 1. a 2. třídě obecné školy zavedeno celodenní vyučování.

Kvůli válečnému stavu a jím způsobenému nedostatku učitelů, bylo učitelstvem posunováno sem a tam jako na šachovnici, takže 2. března už nastala na našich školách opět další změna.

Toho dne přišel ze školy z Radvanic u Trutnova na naši školu učitelský kandidát Josef Püschel a byla mu přidělena 3. a 4. třída s polodenním vyučováním.

V měšťanské škole onemocněl odborný učitel Josef Czerwinka a musel být zastupován učitelem z obecné školy Arnoldem Seidelem.

15. dubna nastoupil opět školní službu v Rychnově 15. února z Rychnova do Rádla přeložený učitel Ernst Wunsch a obdržel k vyučování 4. třídu. 15. května byl však znovu povolán do pole.

Nedostatek potravin se projevoval kvůli válce stále křiklavěji a tak se uskutečnilo od 25. do 28. května nové úřední sčítání obilných a moučných produktů. Toto sčítání bylo opět prováděno učitelským sborem.

16. května byly v Rychnově zavedeny státní chlebové lístky, průkazy o spotřebě chleba a mouky. Chlebovým komisařem byl určen ředitel měšťanské školy Emil Wander a učitelský sbor spolupracoval při rozdělování týdenního přidělu chleba a mouky.

15. června byl uzavřen školní rok děkovnou bohoslužbou. S ohledem na válečné události byla uspořádána hodnotící slavnost, na které se rozdělily školní zprávy a vysvědčení.

Zpráva o školním roce hlásí, že knihovna obecné školy obsáhla 181, chlapecké měšťanky 169 a dívčí měšťanky 174 svazků.

Lidová knihovna, spravovaná slečnou Gattermannovou, čítala kolem 600 svazků. 19 čtenářů si vypůjčilo 89 knih.

Návštěva školy v 1. a 2. třídě obecné školy byla omezena větším množstvím případů spalniček.

Vzhledem k válečným stavem ovlivněnému nebezpečí nákazy nechalo se 122 žáků poprvé a 35 opakovaně očkovat.

Německá privátní mateřská škola, vedená vychovatelkou slečnou Rosou Maschke, byla navštěvována 60 chovanci. Žačky třetí třídy dívčí měšťanky se účastnily týdně jedné hodiny vyučování v mateřské škole.

Pětiletá obecná škola byla navštěvována 347 dětmi, 179 chlapci a 168 děvčaty. Trojtřídní chlapecká měšťanka byla navštěvována 126 žáky a trojtřídní dívčí měšťanka 100 žákyněmi.

Nový školní rok začal 16. září prosebnou bohoslužbou.

Během prázdnin byl odborný učitel Fritz Endler povolán do vojenské služby a na jeho místo byl určen učitel obecné školy Eduard Schwanig.

Protože vyjma obou náhrad Josefa Nowotnyho a Olgy Bondi byl určen také zde bydlící penzionovaný vrchní učitel Johann Schlafmann okresním školním radou k zastupování na obecné škole za povolání učitelství, mohlo být vyučování otevřeno také v obecné škole ve všech třídách celodenně s jediným spojením obou 5. tříd.

4. října byla sloužena ve farním kostele slavnostní mše k svátku jmenin našeho císaře a 19. listopadu u příležitosti dne úmrtí císařovny Alžběty. Těchto mší se účastnila školní mládež pod vedením učitelského sboru.

28. listopadu byl povolán do vojenské služby náhradní učitel Josef Nowotny. V důsledku toho muselo být ve 4. a 5. třídě obecné školy zavedeno polodenní vyučování.

6. den ochrany dětí, který byl rozšířen na péči o válečné sirotky, dal díky příčinlivé spolupráci celého učitelského sboru nevídanou částku okolo 300 korun, z čehož 100 korun bylo přiděleno obecní válečné péči a zbylá částka zaslána na německou sekci.

23. prosince se konala v mateřské škole obvyklá slavnost vánočního stromku, avšak chovanci nemohli být kvůli válečnému stavu tak bohatě obdarováni, jako v předchozích mírových letech.

Pro školy byla 24. prosince uspořádána nadílka, při které bylo nuzným žákům rozděleno 54 párů kožených bot v ceně 480 korun a 96 korun nadačních úroků. Obvyklá vánočka nemohla být kvůli nedostatku mouky vyrobena a rozdána.

O spolkových věcech se dá ve válečných letech zaznamenat málo, neboť velká část členů spolků narukovala a nemohla se vyvíjet žádná činnost.

Toliko hasiči vykazovali ještě známky života, ačkoli také těch několik málo branců, kteří nebyli povoláni do válečné služby, se pouze jednou během roku 28. července zaktivizovalo k požáru hostince "U ranního slunce".

S radostným doufáním konečného vítězství sil střední Evropy šli naši vojáci do války. V několika týdnech bylo téměř celé Srbsko obsazeno, německá vojska stála zakrátko před Paříží. Od vítězství k vítězství šla spojenecká vojska, jasné nadšení vzplálo ve všech vlasteneckých věrných srdcích.

Přece však místy přišel zvrát. Rakušané se museli ze Srbska stáhnout skoro útekem, Německá vojska byla Francouzi hnána zpět, ruský parní válec pronikl do Uher.

Dosud s Rakouskem a Německem spojená Itálie bojovala na straně nepřátel a táhla po přemrštěných požadavcích na vlastnictví území, které Rakouskem nemohly být splněny, proti silám středu do války.

Jedna válečná půjčka stíhala druhou, potravin bylo díky existující šmelině stále méně a ceny rostly ze dne na den. Lid je válkou unaven a ještě neexistuje žádná naděje na nějaké vítězství.

9. ledna se konalo zasedání městského zastupitelstva. Starosta Henlein přednesl návrh obecního rozpočtu na rok 1916. Tento byl přijat a zněl:

Celkové potřeby města	22.659 korun
Krytí	13.761 korun
Zůstává tak schodek	9.898 korun

Tento schodek má být kryt 55% obecní daní.

Celkové potřeby školní obce	13.195 korun
Krytí	7.533 korun
Z toho vyplývá schodek	5.662 korun

který má být kryt 35% školní daní.

Za vedoucího rozpočtu pana Josefa Müllera, povolaneho do válečné služby, byl provizorně zvolen pan Emil Eichler.

Městský radní Josef Pilz dal návrh, aby jako výpomocná písařská síla byl provizorně přijat syn pana Franze Brosche z č. 495 v Rychnově, jménem Karl Brosch. Tento návrh byl přijat a Karl Brosch měl podle návrhu pana Emila Eichlera po první dva měsíce dostávat nástupní plat 30 korun měsíčně.

Za novoročenky bylo přijato 52 korun, které byly poukázány mateřské škole.

Ředitel měšťanky Wander dal ve známost, že na boty a na opravy pro školní děti bylo vynaloženo okolo 500 korun.

Na výzvu Libereckého výboru pomoci pro dělostřelecký regiment č. 94 byl tomuto schválen příspěvek ve výši 50 korun.

Otec chudých pan Josef Maschke z č. 468 referoval o poměrech ve staré škole a navrhl ustanovit jednoho ženatého muže k dohledu nad pořádkem za volný byt v domě. Tento návrh byl přijat.

Starosta Henlein informoval o zásobování potravinami a bylo rozhodnuto příslušný podíl města Rychnova z dosaženého přebytku okresního zásobovacího výboru věnovat obecnímu výboru pomoci ku prospěchu domů se vracějících vojáků a jejich rodin.

Současně bylo rozhodnuto připravit dosažený přebytek z obecního zásobování potravinami obecnímu výboru pomoci pro nuzné rodiny.

Byl vzat na vědomí přípis komise zemské správy v Praze z 11. prosince 1915 číslo 128.721/III, podle kterého lhůta deseti let, po kterou jsou prováděny stavební úlevy na základě paragrafu 101 stavebního řádu z 8. ledna 1889 v 5 českého zákoníku, uplynula, a bylo rozhodnuto požádat prostřednictvím okresního výboru o povolení dalších deseti let a to pro celou obec Rychnov.

27. ledna se konalo mimořádné zasedání zastupitelstva, na kterém referoval městský radní Tischer, že pan starosta Konrád Henlein bude 26. února v Turnově prohlédnut při následujícím odvodu domobrany a bylo by nutné požádat o zproštění, případně odložení termínu narukování.

Bylo jednohlasně rozhodnuto, aby k tomu byla advokátem panem Dr. Thiebenem sepsána žádost a pány Josefem Pilzem z č. 188 a Josefem Ullrichem z č. 495 předána okresnímu hejtmanství v Jablonci.

Žádost by měla být proto sestavena, že pan starosta Henlein je nepostradatelný ve své funkci starosty, dále člena okresního zásobovacího výboru stejně jako předsedy obecního zásobovacího výboru atd.

7. května se konalo zasedání zastupitelstva a starosta Henlein dal na vědomí, že byla předložena výzva k upisování pro 4. rakouskou válečnou půjčku.

Na návrh pánů Franze Preisslera, ředitele měšťanky Emila Wandera a Josefa Ullricha bylo jednomyslně přijato usnesení upsat 50.000 korun na sedmileté státní pokladniční poukázky

jako 4. válečnou půjčku na základě nabídky podané bankovním domem Merkur v Jablonci a k tomuto si vyžádat svolení okresního výboru.

Dále informoval pan starosta o zřízení domu pro veterány. Tato zpráva byla vzata na vědomí.

Policejní strážmistr Eduard Seidel, který byl současně školníkem v obecné škole, zemřel. Bylo rozhodnuto promluvit o místě školníka s vdovou Seidelovou, zda by tuto službu nechtěla za plat dále provizorně vykonávat.

S obsazením místa policisty bude kvůli válce vyčkáno, protože toto by mělo být obsazeno poddůstojníkem a před skončením války nebude žádný vhodný muž nalezen.

Ve věci opravy vodojemu přinesl pan starosta Henlein přípis firmy Streitzig z Liberce. Bylo rozhodnuto s pracemi na opravě kvůli nedostatku pracovních sil ještě počkat v naději, že tyto práce budou provedeny zcela uspokojivým způsobem, jakmile budou pracovní síly k dispozici.

Starista Henlein referoval, že kvůli menšímu odbytu ve válečném čase byl snížen nájem hostince v obecním domě již v roce 1915 o 200 korun a že také pro tento rok kvůli těžkým obchodním poměrům se ukazuje jako nutné nové snížení nájemného o dalších 200 korun. Toto snížení výnosu bylo všemi zastupiteli doporučeno.

Bylo rozhodnuto kvůli válečnému stavu zatím neprodávat obecní pozemky a přenechány budou pouze pozemky těch nájemců, kteří nejsou ve zpoždění s placením nájemného.

Na zasedání městského zastupitelstva, které se konalo 13. srpna, byla předložena žádost vdovy po zemřelém policejním strážmistovi Seidelovi o přiznání penze, která přísluší podle posledního platu jejího zemřelého manžela.

Tato žádost musela být zamítnuta, neboť zemřelý Seidel nebyl zařazen do penzijního pojištění, pročež neměl žádný nárok na penzi. Vdově Seidelové byl přiznán jednorázový drahotní příspěvek ve výši 50 korun.

Ignazi Pelzelovi, zastávajícímu výpomocnou policejní službu, a prozatímnímu písaři Karlu Broschovi byl na jejich žádost zvýšen měsíční plat o 10 korun, takže Ignaz Pelzel od nynějška dostával 60 korun a Karl Brosch 40 korun měsíčně.

8. prosince se konalo zasedání městského zastupitelstva. Před začátkem programu přečetl předsedající pan starosta Henlein u příležitosti skonu jeho apoštolského veličenstva císaře Františka Josefa I. listinu následujícího obsahu, určenou městským správcům, spolkům, sdružením, úřadům jakož i obyvatelstvu:

“21. listopadu t.r. v 9 hodin večer odešel náš nejvznešenější císař jeho výsost František Josef I. na zámku Schönbrunn v 87 roce svého života po téměř 68-letém panování ke svým předkům.

Hluboce pohnuti truchlíme také my u rakve tohoto šlechtného panovníka, jemuž nebylo dopřáno dožít se vítězného konce světové války, kterému by se býval mohl dokonce vyhnout, kdyby naši nepřátelé nebyli tak zaslepeni úplným podceňováním síly našich zbraní. Máme za to, že přichází chvíle, kdy, jak on říkal, naše historické cíle jsou na dosah. Skutky vznešeného panovníka byly stále doprovázeny vážným smyslem pro povinnost, podivuhodným sebezapřením a nekonečným dobrem. Hrozná rána osudu, které tohoto nyní životu vyrvaného císaře také jako člověka, manžela a otce postihly, snášel bez jakékoli hořkosti se vzácnou houževnatostí, posilován nejvroucnějším lidským soucitem jeho věrného lidu.

Tříkrát poctil zemřelý panovník naši obec Rychnov svou vznešenou návštěvou. Pokaždé projevoval vlídnost naší obci. Pod jeho přeslavným panováním byl Rychnov povýšen na městy a později na město.

Nyní byl nejdobrotivější vznešený panovník od nás odloučen a odpočívá po svém na události bohatém působení v hrobě.”

Zemřelému panovníku byla v pondělí 4. prosince v 8. hodin ráno ve zdejší farní kostele sloužena smuteční bohoslužba.

Kromě tohoto byl přečten následující, politickým úřadům určený dopis:

“Město vyslovuje hluboký smutek nad skonem svého milovaného panovníka, jeho apoštolské výsosti císaře Františka Josefa I. a prosí vyříditi svoji nejhlubší soustrast na nejvyšší místa.

Novému panovníku Jeho Výsosti císaři Karlu I. slibuje město Rychnov trvalou věrnost a oddanost a vyjadřuje mu své nejsrdečnější přání šťastného požehnaného panování.

Nechť slouží toto současné důležité období v historii našeho státu ke slávě nejjasnějšího císařského rodu, ku prospěchu naší domoviny a k dobru našeho lidu.”

Starosta Henlein informoval, že rozpočty pro rok 1917 ukazují stejná čísla jako v roce 1916. Dále sdělil předsedající, že v důsledku snížení tržeb spotřebního zboží na jednu čtvrtinu předchozího roku, které vlivem současných poměrů ještě více klesají, příjmy v rozpočtu obce už nemohou být nalezeny, proto musí být započaty kroky k pokrytí deficitu. Stran nově vypsané válečné půjčky předložil předsedající přípis centrální banky německé Spořitelny, týkající se úpisu 5. rakouské válečné půjčky, a podle návrhu městské rady bylo rozhodnuto upsat státní půjčku 100.000 korun u centrální banky německé Spořitelny v Praze na 40 let, bez daně a na 5,5% úrok a za účelem umožnění tohoto úpisu u zmíněné banky přijmout komunální úvěr na 40 let s anuitní splátkou ve výši 30% shora uvedeného úpisu za podmínek pevně stanovených v původním dopise centrální banky německé Spořitelny z 21. listopadu tohoto roku a k tomu získat povolení okresního výboru..

Na žádost paní Peukertové o snížení nájmu za provoz pohostinství v obecním domě bylo rozhodnuto snížit tento nájem od 1. prosince 1916 ze 400 na 300 korun, ale pouze po dobu válečnou.

Předsedající dal na vědomí, že podle nařízení úřadu přebytky v zásobování mohou být použity opět pouze pro zásobování.

Poté, co jsou potraviny přicházející prostřednictvím obecního zásobování odevzdávány obyvatelstvu bez započítání zisku, nebude se v tomto roce moci počítat s žádným významnějším přebytkem. Přece však se snad dosáhne pokladního přebytku přes 2.000 korun, který bude podle nařízení použit tak, že bude rozděleno zdarma na 2.244 osob po 5 kg, t.j. celkem 11.220 kg řepy vodnice v pořizovací hodnotě 2.244 korun.

V pamětní knize veteránského spolku jsou o válečném roce 1916 k dispozici následující zápisy:

Situace se stává stále kritičtější, vyhlášení války následují jedno za druhým, takže do 9. března 1916 se jich uskutečnilo již 28 a to:

- 1) 28.7.1914 Rakousko- Uhersko Srbsku
- 2) 1.8.1914 Německo Rusku
- 3) 3.8.1914 Německo Francii
- 4) 3.8.1914 Německo Belgii
- 5) 4.8.1914 Anglie Německu
- 6) 5.8.1914 Rakousko-Uhersko Srbsku
- 7) 6.8.1914 Srbsko Německu
- 8) 10.8.1914 Černá Hora Rakousko-Uhersku
- 9) 11.8.1914 Černá Hora Německu
- 10) 11.8.1914 Francie Rakousko-Uhersku
- 11) 11.8.1914 Anglie Rakousko-Uhersku
- 12) 23.8.1914 Japonsko Německu
- 13) 25.8.1914 Rusko - Japonsku
- 14) 28.8.1914 Rakousko-Uhersko Belgii
- 15) 2.11.1914 Rusko Turecku
- 16) 5.11.1914 Francie Turecku
- 17) 5.11.1914 Anglie Turecku
- 18) 7.11.1914 Belgie Turecku

- 19) 7.11.1914 Srbsko Turecku
- 20) 23.5.1915 Itálie Rakousko-Uhersku
- 21) 20.8.1915 Itálie Turecku
- 22) 7.10.1915 Rusko Bulharsku
- 23) 7.10.1915 Francie Bulharsku
- 24) 7.10.1915 Itálie Bulharsku
- 25) 7.10.1915 Černá Hora Bulharsku
- 26) 14.10.1915 Bulharsko Srbsku
- 27) 15.10.1915 Anglie Bulharsku
- 28) 9.3.1916 Německo Portugalsku

Ještě další budou pravděpodobně následovat.

Potravin je stále skrovněji a jsou k dostání jen na průkazky. Ačkoliv jsou pro jednotlivé druhy pevně stanoveny ceny, jsou pod rukou potravinu ke koupi za každou cenu, jsou-li vůbec k dostání. Takže se zaplatí za brambory 4 koruny za pět litrů, za máslo 12 korun, za mouku 7 korun, za rýži 20 korun, za fazole 2,50 korun, za proso 5 korun, za hovězí maso 8 korun, za vepřové 10 korun za 1kg, za 1 vejce 50 haléřů a za 1 litr mléka 40 haléřů. Také jiné spotřební zboží jako oděvy a prádlo rostou značně v ceně a také nejsou docela k mání, takže pár kožených bot stojí 50 až 60 korun, pár holínek 100 korun. 1 metr látky, který stál dříve 10 korun, není k mání pod 70 až 80 korun.

V těchto hrozných bojích našli také mnozí naši spoluobčané z obce Rychnov svoji hrdinskou smrt a to do 31. prosince 1916:

1. Emil Lindner, č. 286, zemřel v ruském zajetí
2. Gustav Maschke, č. 251, na italské frontě
3. Richard Hübner, č. 328, na italské frontě
4. Arnold Rössler z č. 16
5. Josef Preissler, č. 175
6. Josef Zappe,
7. Josef Simm, č. 464
8. Josef Jirschin, č. 415
9. Rudolf Preissler, č. 194
10. Johann Weiss, č. 245
11. Josef Weiss, č. 496
12. Ernst Preissler, č. 248
13. Franz Kraus, č. 200
14. Wenzel Dominka, č. 167
15. Ernst Maschke, č. 98
16. Ernst Staffen, č. 297
17. Franz Peukert, č. 66, důstojník čekatel
18. Berthold Hübner, č. 472
19. Alfred Seiboth, č. 154
20. Rudolf Massopust, č. 21
21. Wilibald Tokan, č. 482
22. Franz Waller, Svatý kříž č. 3
23. Reinhold Kraus, č. 455
24. Oskar Felgenhauer, č. 204
25. Heinrich Preissler, č. 354
26. Richard Maschke, č. 441, poručík
27. Ernst Sprenger, č. 354
28. Guido Peukert, č. 53
29. Anton Ullrich, č. 437
30. Oskar Pelzel, č. 435

31. Robert Sprenger, č. 354
32. Emil Lindner, č. 296
33. Erwin Hartig, č. 122
34. Josef Müller, č. 380
35. Konrad Vogt
36. Anton Rössler, č. 17
37. Karl Waller, Svatý kříž č. 6
38. Anastas Peukert, č. 4
39. Rudolf Lindner, č. 296

Vojenská vyznamenání za statečné chování a svědomitý výkon služby obdrželi dosud:

Rudolf Peukert, č. 184, šikovatel: stříbrný záslužný kříž

Richard Maschke, č. 441, poručík: Signum laudis

Richard Munser, č. 66, nadporučík: Signum laudis

Gustav Fischl, č. 167, strážmistr: stříbrný záslužný kříž s korunou

Reinhold Preissler, štábní šikovatel: medaile za statečnost

Berthold Hofmann, vrchní pyrotechnik: železný záslužný kříž s medailí za statečnost

Eduard Josef Masopust, č. 447, lodník 1. třídy: železný záslužný kříž s medailí za statečnost

Gustav Fischl, č. 167, strážmistr: železný záslužný kříž s medailí za statečnost

Wenzel Dominka, č. 470, šikovatel: stříbrná medaile za statečnost 1. a 2. třídy

Ernst Lindner, č. 400, velitel čety: stříbrná medaile za statečnost 1. a 2. třídy

Oskar Preissler, č. 457, kaprál: stříbrná medaile za statečnost 1. a 2. třídy

Josef Ullrich, č. 353, velitel čety: bronzová a stříbrná medaile za statečnost 1. třídy

Josef Ullrich, č. 70, šikovatel: bronzová a stříbrná medaile za statečnost 1. třídy

Johan Langer, učitel, praporčík: stříbrná medaile za statečnost 2. třídy

Franz Ullrich, č. 118, šikovatel: stříbrná medaile za statečnost 2. třídy

Rudolf Preissler, č. 175, kaprál: stříbrná medaile za statečnost 2. třídy

Rudolf Elstner, č. 306, kaprál: stříbrná medaile za statečnost 2. třídy

Karl Waller, Svatý kříž č. 6: stříbrná medaile za statečnost 2. třídy

Heinrich Kundlatsch, č. 426, dragoun: stříbrná medaile za statečnost 2. třídy

Johann Langer, učitel, praporčík: bronzová medaile za statečnost

Rudolf Fischl, č. 167, praporčík: bronzová medaile za statečnost

Rudolf Hübner, č. 136, šikovatel: bronzová medaile za statečnost

Emil Jäger, č. 79, velitel čety: bronzová medaile za statečnost

Anton Schmidt, kaprál: bronzová medaile za statečnost

Hugo Fischl, č. 167, svobodník: bronzová medaile za statečnost

Hermann Holan, č. 152, hulán: bronzová medaile za statečnost

Josef Preissler, č. 355, kanonýr: bronzová medaile za statečnost

Bruno Seiboth, č. 335: bronzová medaile za statečnost

Artur Preissler, č. 207: bronzová medaile za statečnost

Theodor Lang, č. 21, pěšec: bronzová medaile za statečnost

Ernst Pelzel, č. 223, pěšec: bronzová medaile za statečnost

Na poli cti z vyznamenaných padli:

šikovatel Wenzel Dominka

svobodník Hugo Fischl a

Karl Waller ze Svatého kříže.

Po smrti byli vyznamenáni:

poručík Richard Maschke válečným křížem III. třídy s válečnou dekorací medaile za statečnost,

důstojník čekatel Franz Peukert z č. 66 stříbrnou medailí za statečnost 1. třídy,

velitel čety Robert Sprenger stříbrnou medailí za statečnost 2. třídy,

svobodník Richard Hübner z č. 466 a
pěšák Oskar Felgenhauer z č. 204 bronzovou medailí za statečnost.

Dále padli na poli cti:

Peukert Anastas syn, č. 4

Fischl Rudolf, č. 167

Tischer Anton, č. 217

Hausmann Wilhelm, č. 67

Müller Wilhelm, č. 103/495

Preissler Karl, č. 100

Müller Josef, č. 103/495

Preissler Franz, č. 76

Preissler Alois, č. 333

Hartig Anton, č. 122,

Weiss Gregor, č. 495

Lindner Richard, č. 289

Drabke Ernst, č. 284

Müller Emil, č. 104

Czernweny Josef, č. 61

Preissler Ernst, č. 189

Hofmann Adolfs sohn, č. 53

Sammel August, č. 471

Preissler Josef, č. 15/194

Massopust Karl, č. 2

Fischl Hugo, č. 167.

Církevní kroniky informují z válečného roku 1916 rovněž o rozličných útrapách. Kromě jiného byly všechny kostelní zvony z velké i malé věže sejmuty, zkonfiskovány a přelity na vražedné hlavně děl. Pouze malý, v roce 1649 odlitý zvon sv. Karla, který zněl ještě ve starém, v roce 1711 zbořeném dřevěném kostele, zůstal ušetřen hrozného osudu. Stejný osud hrozil také píšťálám varhan. Také ty měly být přetaveny na děla, avšak k jejich zničení nedošlo.

Obchodník s obrazy a malíř Josef Maschke nechal z vlastních prostředků renovovat hřbitovní kříž, který již vyžadoval opravu.

Vzhledem k válce podává církevní křestní matrika zprávu z roku 1916 pouze o 26 katolických křtech. Sňatků bylo uzavřeno 36, z nichž bylo vícero "válečných svateb". Dvojnásobný počet proti narozeným si vyžádala smrt. Matrika zemřelých vykázala 52 úmrtí kromě synů domoviny, kteří padli na válečných polích.

Školní kronika informuje z roku 1916, že na začátku školního roku bylo vyučováno v obecné škole v pěti postupných třídách a jedné páté paralelní třídě.

Žáků bylo 149 chlapců a 147 děvčat.

Obecná a měšťanská škola fungovaly pod společným vedením ředitele měšťanské školy Emila Wandera.

Učitelství obecné školy sestával z penzionovaného vrchního učitele Johanna Schlafmanna, který vyučoval polodenně v 1. a 2. třídě, náhradnice Olgy Bondi ve 3. třídě, Marie Huyer ve 4. třídě a v 5. třídě vyučoval Emil Preissler.

Trojtřídní chlapeckou měšťanku navštěvovalo 118 žáků.

Odborný učitel Josef Czerwinka byl z důvodů nemoci uvolněn. Jako třídní v 1. třídě fungoval odborný učitel Heinrich Huyer, ve 2. třídě učitel Emil Schaurich, ve 3. třídě učitel Eduard Schwanig.

Trojtřídní dívčí měšťanka čítala 110 žákyň.

Odborná učitelka Adelheid Lorenz byla třídní v 1. třídě, odborná učitelka Henriette Gattermann ve 2. třídě a odborná učitelka Paulka Vogt ve 3. třídě.

Farář Theodor Hahn se věnoval vyučování náboženství v 1. třídě obecné školy a katecheta Anton Ramsch v ostatních třídách obecné školy a ve všech třídách měšťanky.

4 října se zúčastnila školní mládež církevní slavnosti svátku našeho vznešeného panovníka císaře Františka Josefa I.

To byl poslední svátek našeho císaře, neboť již o několik málo týdnů později, 21. listopadu 1916 rozžehnal se staříčkový panovník s časností v 87. Roce svého života po 68. letém panování.

To, co učinil během svého panování pro rozvoj všeho školství, především ale pro obecné a měšťanské školy, zajistí mu po všechny časy vznešený pomník v historii Rakouska.

2. prosince se zúčastnili žáci obou škol církevní smuteční slavnosti za zemřelého panovníka. Poté se shromáždili se svými učiteli ve třídách a drželi smuteční hodinu s vyprávěním a básněmi ze života císařova.

Sbírka na zabezpečení dětí a péči o válečné sirotky, konaná 2. prosince ve školách a školáky od domu k domu - VII. den zabezpečení dětí - dala přes těžkou nouzi největší částí obyvatelstva výnos 176 korun.

28. Listopadu byl zastupující učitel Josef Nowotny povolán do vojenské válečné služby. Protože nemohla být zajištěna náhrada, muselo být ve 4. a 5. třídě zavedeno polodenní vyučování s učitelem Emilem Preisslerem.

Zařízení na přípravu školní polévky bylo vedeno jako v loňském roce na účet obecního výboru válečné pomoci a kvůli nedostatku potravin muselo být přidělování omezeno na děti školní obce. Zařízení bylo otevřeno 11. listopadu a celkem bylo vydáno 9.044 porcí polévky. Celkové výdaje na tento účel byly 680 korun. Práce v polévkovém zařízení byly vykonávány zdarma ženami a dívkami ze všech vrstev obyvatelstva.

23. prosince se uskutečnila v mateřské škole obvyklá nadílka a 21. prosince nadílka nuzným školním dětem, ve které bylo dáno k rozdělení 15 párů kožených bot v hodnotě 270 korun a 159 korun nadačních úroků.

V mateřské školce došlo ke změně, když dosavadní učitelka slečna Rosa Maschke se kvůli vdavkům vzdala další služby. Na její místo nastoupila absolventa příslušných zkoušek učitelka Marta Fiedler z Kokonína.

Že se také naše učitelstvo zachovalo jako věrní obránci vlasti, osvědčila vyznamenání učitelů nadporučíka Rudolfa Munsera (Signum laudis) a Johana Langerera (bronzová medaile za statečnost a stříbrná medaile za statečnost II. třídy).

Čím strašnější je válka, celý svět naplněný hlukem, city lidu znepokojené, tím větší ticho nastává v zázemí. Nouze a starost padly na všechny, veškerý život se zdá být odumřelý. Průmyslová výroba je zcela zastavena. Pracující lid už nedostává ani mzdu potřebnou na jen za lichvářské ceny sehnatelné potraviny.

Tento stav s sebou přináší to, že také všechny spolkové záležitosti jeví pouze zdání existence. Hasiči ani jednou v průběhu roku nezdolávali požár.

Následky tohoto hrozného času byly krádeže a zabíjení. V domě č. 28 (u Pauerchristeln) byla zavražděna již postarší Lotte Vich jedním známým Dontem z okolí Trutnova.

1917

První zasedání městského zastupitelstva v tomto roce se konalo 25. února a bylo jednáno o úrocích z nadace Antona Peukerta ve výši 550 korun. Bylo rozhodnuto tyto převést k použití výboru pomoci pro válkou postižené.

Stran úroků nadace Antona Peukerta pro obecnou, měšťanskou a průmyslovou pokračovací školu, připadlo dispoziční právo obci společně s obecní školní radou a výborem pro pokračovací průmyslové vzdělávání.

Městský radní pan Karl Preissler jako předseda pomocného výboru informoval o vaření polévky a válečné kuchyni. V ní bylo podáno v době od 8. listopadu 1916 do 24. února 1917 během 75 dnů denně 157 dětem a 60 rodinám celkem 15164 porcí, což znamenalo výdaj 1062 korun. Průměrně bylo denně podáno 202 porcí.

O stavu vodovodu informoval městský radní Ullrich a sdělil, že se současnými poplatky za vodu už nemohou být výdaje pokryty. Pan starosta Henlein oznámil, že musí být opětovně požádáno o povolení k vybírání vyšších vodovodních poplatků a návrh zvýšit dosavadní paušální poplatek o 50%.

Bylo rozhodnuto, že od nynějška by měl každý obytný nebo hospodářský pokoj popřípadě každá dílna platit roční paušální poplatek

	6 korun
za 1 pokoj a kuchyň nebo pracovnu	9 korun
za 2 pokoje - “ - - “ - - “ -	15 korun
za 3 - “ - - “ - - “ - - “ -	21 korun

a za každý další pokoj o 6 korun více.

Ohledně dalšího zachování výročního trhu (jarmarku) se rozpoutala delší debata a po důkladnější poradě bylo rozhodnuto výroční trhy zachovat také do budoucna jako doposud. Vzhledem k nedostatku příjmů do obecní pokladny a zvýšeným výdajům způsobeným dlouhotrvající válkou bylo rozhodnuto vyzvednout následující úspory a použít je ke splacení půjčky: chudinský fond obce Rychnov 5217 korun, chudinská nadace císaře Františka Josefa 1000 korun, fond pro výstavbu chudobince obce Rychnov 8722 korun, jubilejní lidová slavnost 1575 a 1000 korun, jakož i fond ke zřízení monumentální kašny císaře Františka Josefa 356 korun.

Dále z nápojové daně, části obce: Zálesí 235 korun, Svatý Kříž 199 korun, Košovy 416 korun, Hranice 445 korun, Liščí jáma 635 korun, Dobrá Voda 315 korun. Povolení dohlížecího úřadu je připraveno a fondy budou v budoucnu vedeny na vlastní účet.

Spořitelní vklad “Fond pro ochranu dětí a péči o mládež” ve výši 152 korun bude zrušen a dán k dispozici výboru pomoci pro tentýž účel.

Za do válečné služby povoláního účetního pana Emila Eichlera byl ustaven provizorním účetním penzionovaný vrchní učitel Johann Schlafmann s ročním platem 300 korun.

Pan předsedající přečetl návrh smlouvy mezi Elektrickým podnikem Haasis a obcí. Bylo rozhodnuto vyžádat si od pana Haasise co nejdříve k předložení návrh smlouvy, kterou on hodlá uzavírat s odběrateli proudu.

20. května se konalo zasedání městského zastupitelstva, na kterém pan starosta Henlein před začátkem denního programu věnoval vřelou vzpomínku zemřelému městskému radnímu panu Josefu Ullrichovi a držel následující řeč:

“než přejdu k dennímu pořádku, vzpomenu do věčné vlasti se odebravšího našeho milého, váženého městského radního

pana Josefa Ullricha,

jehož neočekávaná příliš brzká smrt nás zarmoutila. Pan Ullrich nebyl jen Nestorem zastupitelstva, nebyl pouze dlouholetým věrným členem tohoto orgánu, byl také městským radním a starostou a získal si nesporně velké zásluhy o obec. Zemřelý stál jednu generaci ve středu veřejného života Rychnova a dal své zkušenosti a své spolehlivé pracovní síly nezištně a bez ohledu na sebe do služby naší obce.

Všechno, co se v posledních desetiletích v Rychnově událo, je spojeno se jménem zesnulého pana Ullricha. Nestalo se nic, na čem by neměl pan Ullrich podíl nebo nepřispěl radou. Jeho služby byly často a mnohostranně žádány, byl vždy k mání, když jej bylo potřeba.

Vzhledem k jeho neumdlévající chuti do práce vznikla jeho smrtí ve veřejném životě hluboká mezera, která nebude moci být tak lehce a tak brzy vyplněna. My všichni hluboce

cítíme, co jsme v panu Ullrichovi ztratili. Jeho čestná, přímá mysl, spojená s otevřeností a spravedlností byly způsobilé získávat mu na všech stranách důvěru a přátelství. Byl to prostý, ryze německý muž, jehož lze přirovnat k našemu pevnému německému dubu. Jeho vzpomínku chceme držet po všchnu budoucnost ve cti. Přejeme si s upřímným srdcem, aby mu byla matka země lehká a on mohl naléztí přijetí na lepším onom světě.
Čest jeho památce!”

Namísto věnce pro zesnulého městského radního pana Josefa Ullricha věnovala obec 20 korun pro válkou postižené.

Starosta Henlein informoval o založení ošetrovatelského místa pro nemocné s plicními chorobami v okrese Jablonec, na které mají obce ročně přispívat. Ale vzhledem k tomu, že obecní finance tolik utrpěly válkou, že trvalé zvýšení příspěvku na potřeby ošetrovatelského místa pro nemocné s plicními chorobami může být pokryto teprve po skončení války, navrhl starosta předběžně schválit pro letošní rok příspěvek 200 korun z fondu na pomoc zraněným ve válce. Tento návrh byl přijat.

Podvýbory různých sekcí hlásí, že v důsledku úmrtí a rukování chybí u sekcí předsedové. Proto byli provizorně zvoleni:

pro vodovod pan Eduard Jäger,
pro sanitární sekci pan Franz Schöffel z č. 58,
pro myslivecký výbor pan August Lindner z č. 294,
pro žnovou komisi pan Heinrich Seiboth z č. 149,
pro policejní sekci pan Eduard Jäger z č. 66,
jako cestmistři pánové Eduard Tischer z č. 190,
August Lindner z č. 294,
a Anton Lindner z č. 289.

Jako dohlížitel přes dobytek a maso byl provizorně ustaven:
pan Franz Ullrich z č. 7.

Na návrh městské rady bylo rozhodnuto dosažený přebytek z obecního zásobování ve výši 3000 korun a z okresního zásobování ve výši 5784 korun převést výborům pomoci a zásobování k užití pro účely podpory a zásobování. Stran výměny 1. a 2. válečné půjčky proti 6. válečné půjčce bylo rozhodnuto tuto záležitost postoupit městské radě spolu s finanční komisí.

Stran nadace Antona Peukerta bylo schváleno rozhodnutí obecního školního rady, vyhradit úroky obecné a měšťanské škole, každé 275 korun, celkem 550 korun k pořízení bot pro chudé žáky, dále vyhradit úroky pro průmyslovou pokračovací školu ve výši 275 korun k pozdějšímu pořízení stolů.

Dále bylo rozhodnuto použít úroky z nadace obce ve výši 550 korun k rozdělení potřebným rodinám a provedení toho postoupit výboru pomoci.

Starosta Henlein dal ve známost, že s koncem roku 1917 skončí povolení k vybírání 3 haléřů z každého v obci Rychnov vytočeného litru piva. Bylo rozhodnuto tento poplatek vybírat dalších 6 let od 1. ledna 1918 do 31. prosince 1923.

Z této nápojové daně dosažené příjmy by měly být použity ze dvou čtvrtin pro opravy cest a pěšin a odkanalizování, z jedné čtvrtiny na údržbu škol a z jedné čtvrtiny na regulaci vody.

9. září se uskutečnilo zasedání městského zastupitelstva, na kterém informoval ředitel měšťanské školy Wander, že starostovi panu Konrádu Henleinovi byl propůjčen válečný kříž III. třídy a přednesl mu k tomuto vyznamenání blahopřání městských zastupitelů.

Předsedající dal ve známost, že výměna 1. a 2. válečné půjčky proti 6. válečné půjčce přinesla obci zisk 400 korun.

Další zpráva zní, že brambory jsou konfiskovány, dále 400 metrických centů sena odevzdáno. Bylo rozhodnuto, udělat vše pro to, aby brambory v obci zůstaly a ohledně sena se přimluví na vyšších místech, aby našim sedlákům zůstalo, neboť v důsledku špatné sklizně panuje nedostatek.

Na zimu je objednáno 40 vagónů uhlí, avšak dosud nebyl ještě dodán jeden jediný vagón. Topného dřeva bylo lesní správou knížete Rohana přiděleno obci 500 metrů, avšak obec se musí sama postarat o jeho pokácení.

Alej stromů na silnici Rychnov - Hodkovice je přerostlá a má být kvůli nedostatku topiva vykácena, kmeny a chrástí prodány. Stejně tak mají být stromy u Katzebornu (Katčiny studánky) a také všechny ostatní stromy stojící na obecních pozemcích skáceny a prodány. Provedení skácení a prodeje je svěřeno pánům řediteli měšťanské školy Wanderovi, Eduardu Jägerovi z č. 66 a Franzi Schöffelovi z č. 58. Dělníci pověřeni kácením stromů budou pojištěni proti úrazu.

Pronájem pohostinství v obecním domě byl vypovězen, nový nájem má být nabídnut prostřednictvím oběžníku.

Starosta Henlein informoval, že použití rozličných fondů ke krytí deficitu v obecních potřebách bylo okresním výborem schváleno.

Byla předložena smlouva Elektrického podniku Haasis, avšak z ohledem na to, že v důsledku války není městské zastupitelstvo kompletní a částečně je pouze provizorní, bylo uzavření smlouvy přesunuto na pozdější dobu, neboť nynější obecní zastupitelstvo za to nemůže přijmout odpovědnost.

Poslední zasedání městského zastupitelstva v roce 1917 se uskutečnilo 30. prosince. Na něm bylo rozhodnuto vybírat ke krytí 35% poklesu školních poplatků a 55% poklesu obecních daní povinnou přírůžku ke všem daním.

Pan starosta Henlein dal ve známost, že v důsledku úpravy ulic pěší cesta, která odbočuje u domu č.p. 496 z Nádražní ulice a vede přes luční pozemkové parcely č. 1509/30, 1509/31 a 1509/1 a ani v mapě ani nikde jinde není vyznačena, se stala bezpředmětnou a tudíž může být zrušena.

Požadavek Spořitelního a záložního spolku v Rychnově na pozemek ke zřízení mostní váhy byl zastupiteli vzat na vědomí. Bylo rozhodnuto tento požadavek postoupit k dalšímu projednání stavbení komisi.

Předsedající informoval, že zdejší lékárna je nabídnuta k novému pronájmu a má být učiněno opatření, aby tato byla opět přenechána nějakému německému nájemci.

Žádost o udělení milosti Josefa Kotka z Vrkoslavic k jeho výsosti císaři Fratišku Josefu I. s prosbou o prominutí kvůli negativním důsledkům pro jeho politická práva spojeným s jeho vyobcováním z Rychnova, došla prostřednictvím c.k. Okresního hejtmánství v Jablonci byla vzata na vědomí a s ohledem na jeho dobré chování od vyobcování bylo přijato usnesení rozhodnutí o vyobcování zrušit.

Farní knihy hovoří v roce 1917 o velkém nedostatku životních potřeb a drahotě kvůli válce. Farář Hahn měl z nadšení a v očekávání konečného vítězství centrálních mocností učiněno takové opatření, že po každé vítězné bitvě byly na farní zahradě vystřeleny tři rány z hmoždíře, aby byla obyvatelstvu předána zpráva o vítězství. Zatímco během prvního válečného času bylo farářovo vítězné hřmění slyšet velmi často, jak šla dlouhá válečná léta, bylo stále řidší.

Ačkoli senzacechtivé noviny psaly o brzkém vítězném konci války, pochybují rozumní lidé o pravdivosti těchto zpráv. Státní tiskárny peněz vrhaly miliardy bezcenných papírových peněz mezi lid. Stříbrné, niklové a měděné mince byly staženy a nahrazeny železnými. V pamětní knize veteránského spolku jsou uvedeny z válečného roku 1917 následující záznamy:

Válka nepřetržitě pokračuje, potravin je pořád méně a dražších. Plodiny, ovoce a ostatní potraviny jsou státem zabaveny, jsou určeny nejvyšší ceny pro jednotlivé druhy a výdej potravin je povolen pouze přes obecní aprovizační (zásobovací) místa. Zajisté se výdej obyvatelstvu děje pouze proti lístkům a ve velmi nepatrném množství na jednu osobu. Například 1 1/2 kilogramu brambor na osobu a týden, máslo pouze 2 až 3 deka na osobu a týden. V důsledku toho jsou lidé nuceni opatřovat si nezbytné potraviny černým obchodem. Tím jsou ceny donekonečna zvyšovány, takže se lidé sami předhánějí jeden každý si podle možností opatřit zásoby.

Církevní křestní matrika udává z roku 1917 nejnižší číslo křtů za dobu existence kostela. Dohromady bylo pokřtěno pouze 18 dětí. Stejně tak se to má se sňatky. Bylo uzavřeno 22 sňatků, v tom větší množství "válečných". Smrt naproti tomu měla bohaté žně. Katolickým způsobem bylo pohřbeno 59 osob.

Školní kronika informuje z roku 1917, že 10. února v důsledku nedostatku uhlí bylo zastaveno vyučování na většině škol v okrese. 26. února bylo vyučování v obecné a měšťanské škole a v privátní mateřské škole opět zahájeno. Kvůli šetření s topivem byla používána pouze budova obecné školy tak, že dopoledne se zde vyučovaly měšťanské školy a odpoledne obecná. K zahájení nového školního roku zůstaly všechny učitelské síly ve službě a všechny třídy mohly být otevřeny stejným způsobem jako v minulém školním roce. Vyučování bylo plně obstaráno s výjimkou 2. a 5. třídy obecné školy, kde bylo pouze polodenní vyučování.

4. listopadu se zúčastnila školní mládež s učitelským sborem slavnostní akademie ke cti jmenin císaře Karla. Z toho důvodu bylo mezi větší školáky rozděleno 200 knížeček "Náš císařský pár".

Právě na této slavnosti bylo mezi školní mládeží započato se sbírkou na 7. den ochrany dětí (2. prosince), která díky účinné pomoci učitelstva dala s ohledem na panující nouzi nevídaný výnos 213 korun.

Díky starostlivosti obecního školního rady, který opatřil v průběhu léta 30 párů kožené obuvi s dřevěnými podrážkami v hodnotě 540 korun, mohlo být na zimu poděleno 30 potřebných dětí.

Jako vánoční nadílka bylo rozděleno mezi dalších 34 chudých žáků 96 korun nadačních úroků a 120 korun milodarů.

Prostřednictvím okresní péče o děti dorazilo v lednu dalších 15 párů kožených bot s dřevěnou podrážkou k rozdělení mezi potřebné děti.

Z výroční zprávy školy je třeba vybrat, že zdravotní stav žáků byl velmi příznivý přes v důsledku neustávajícího válečného stavu pro větší část obyvatelstva se pořád tíživěji vyvíjející výdělečné možnosti a do nezměrnosti rostoucí drahotu potravin.

Také bédování nad zpustnutím školní mládeže kvůli trvajícím válečnému stavu bylo u nás bezpředmětné.

Počet žáků činil na začátku školního roku v obecné škole 149 chlapců a 147 děvčat.

Učitelský sbor sestával z penzionovaného vrchního učitele Johanna Schlafmanna v 1. a 2. třídě, učitelky Bondiové ve 3. třídě, Marie Hujerové ve 4. třídě a učitele Emila Preisslera v 5. třídě.

Trojtřídní chlapecká měšťanská škola byla navštěvována 118 žáky.

Třídní učitelé byli v 1. třídě odborný učitel Heinrich Huyer, ve 2. třídě za nemocného odborného učitele Josefa Czerwinku učitel Emil Schaurich, ve 3. třídě učitel Eduard Schwanig.

Trojtřídní dívčí měšťanskou školu navštěvovalo 110 žákyň.

1. třídu vedla odborná učitelka Adelheid Lorenzová, 2. třídu Henriette Gattermannová a 3. třídu Paula Vogt.

Průmyslová učitelka Marie Singerová vyučovala na obecné a měšťanské škole.

O německou soukromou mateřskou školu s 28 chovanci pečovala slečna Marta Fiedlerová z Kokonína.

Do vojenské válečné služby byli povoláni:

Učitel Rudolf Munser jako nadporučík, učitelé Johann Langer a Arnold Seidel jako praporčíci, poslední se dostal do ruského zajetí, a odborný učitel Fritz Endler jako poručík.

Školní vývařovna polévky byla hrazena z válečného zaopatření. Během zimy byla rozšířena na válečnou lidovou kuchyni a denně vydávala asi 1300 porcí polévky. Školní mládeži bylo rozděleno 11.390 porcí. Kuchyně zůstala otevřena pro školní mládež také přes prázdniny a byla užívána denně 140 žáky.

Sbírky mezi žáky na péči o děti, na péči o mládež a válečné sirotky, na červený kříž, na milodary pro naše frontové bojovníky daly během školního roku nevídanou částku bezmála 500 korun.

Soupis osevních ploch v Rychnově, provedený učitelským sborem obecné a měšťanské školy v první polovině měsíce července dal následující výsledky:

Ozimá pšenice 2,72 ha, jarní pšenice 3,88 ha, ozimé žito 43,9 ha, jarní žito 14,24 ha, ječmen 2,23 ha, oves 73,23 ha, pšenice se žitem 9,15 ha, směs 1,32 ha, krmné fazole 3 a, hrách 2 a, brambory 45,33 ha, dorschen (druh řepy) 0,49 ha, mrkev 0,2 ha, krmná řepa a košťálové zelí 5,22 ha, hlávkové zelí 0,76 ha, jiná zelenina 0,09 ha, jetel 67,39 ha, ostatní pícniny 2,03 ha, čistý úhor 25,76 ha, zahrady 4,79 ha, louky 177,77 ha, pastviny 12,34 ha, les 123,15 ha, rybníky 3 a, soukromé cesty 3,76 ha, veřejné cesty, ulice, náměstí 27,12 ha, neplodné pozemky 23,3 ha, stavební pozemky a dvory 15,18 ha.

31. července odešel odborný učitel pan Josef Czerwinka po 44 letech služby, v tom 40 letech na zdejší obecné a měšťanské škole ze svazku školy.

V kolegovi Czerwinkovi ztratila škola mimořádně svědomitého a zdatného učitele, učitelský sbor opravdového přítele a žáci příkladného vychovatele mládeže.

Jako jednatel zdejšího spořitelního a záložního spolku (přes 20 let) zasazoval se vždy úspěšně o pro školu dobročinné účely.

Jeho žákům, kterých lze počítat na tisíce, zůstane učitel Czerwinka vždy v čestné vzpomínce.

Spolkový život kvůli válce vedl jen zdánlivou existenci, žádné veselé slavnosti nebyly slaveny. Obyvatelstvo toužilo po míru a přece nebyla žádná vyhlídka na brzký a vítězný konec války, která zabíjí národy.

1918

První zasedání v tomto roce se uskutečnilo 13. února. Starosta Henlein dal ve známost jako jediný bod k projednání na žádost firmy Haasis návrh smlouvy s obcí ve věci dodávky elektrického proudu. Bylo rozhodnuto, dříve než dojde k uzavření smlouvy, svolat na 22. února schůzi zájemců.

12. května se uskutečnilo zasedání městského zastupitelstva, na kterém informoval předsedající o stavu v záležitosti osvětlení s firmou Haasis.

K pronájmu obecního hostince se našel jediný uchazeč pan Bruno Janda a hostinec mu byl přenechán za roční nájemné 300 korun.

Ředitel měšťanské školy dává ve známost, že budova obecné školy trpí kvůli tam se nacházející válečné kuchyni velké škody a vyučování je provozován značně rušeno. Žádá, aby byla válečná kuchyně pokud možno přeložena z obecné školy do obecního domu.

Bylo rozhodnuto přijmout půjčku od vzájemného spořitelního a záložního spolku v Rychnově ve výši 105.000 korun za 5% úroky a ke splacení do 40 let a tuto částku použít na splacení půjčky v hodkovické spořitelně ve výši 60.000 korun, Emě Peukertové ve výši 30.000 korun a dalších malých dluhů.

15. září se uskutečnilo zasedání městského zastupitelstva, na kterém dal starosta ve známost, že obecní školní rada v Rychnově měl dát na c.k. okresního školního radu žádost, kterou měl chtít navrhnout g.k. zemskému školnímu radovi oddělení nynějších pod jedním vedením spojených škol obecné a měšťanské v Rychnově na dvě skupiny, tak že buď budou rozděleny podle pohlaví a s jedním místem ředitele měšťanské školy nebo že při rozdělení obecné a měšťanské školy bude zřízeno jedno místo vrchního učitele.

C. k. okresní školní rada požádal přípisem z 12. července, aby městská správa v Rychnově k tomu zaujala stanovisko.

Pan ředitel měšťanské školy Wander podal objasňující výklad v této záležitosti, po němž bylo zastupitelstvem jednohlasně rozhodnuto rozdělení škol pod dvě zvláštní vedení podpořit.

Pan starosta dal ve známost, že je nutno přijmout rozhodnutí ve věci rozdělení úroků nadace Antona Peukerta. Navrhl použít úroky ve výši 275 korun pro obecnou školu a pro měšťanskou školu ve stejné výši k pořízení oblečení pro chudé žáky, a pro průmyslovou pokračovací školu 275 korun k pořízení stolů po skončení války.

Stran opětovného pronájmu hostince v obecním domě dal předsedající ve známost, že jsou k dispozici dva zájemci a sice pan Ignaz Pelzel a paní Matilde Keilová, hostinská v Pulečném. Bylo rozhodnuto tuto záležitost přenechat k rozhodnutí městské radě.

Kvůli velkému nedostatku topiva navrhl pan starosta prodat ještě stojící stromy v aleji na kokonínské silnici od kostela k jablonecké cestě a provedení svěřit panu řediteli Wanderovi, Eduardu Jägerovi a Franzi Schöffelovi.

Z okresního výboru došla žádost o výkup rašeliny z rychnovských obecních pozemků k výrobě rašelinových briket z místa u domu č. 476. Bylo rozhodnuto okresu rašelinu z tohoto pozemku postoupit. Mohou být udělány díry a vybrány vzorky.

Pan starosta dal ve známost, že při eventuálním prodeji I. válečné půjčky 10.000 korun a zástavního listu vyplyne pro obec zisk a okolky se zástavními listy budou odstraněny.

Na závěr zasedání učinil pan starosta Konrád Henlein oznámení, že musí s koncem účetního roku s ohledem na své zdraví odstoupit z vedení obecních věcí a poděkoval zastupitelstvu za vzájemnou důvěru a všem spolupracovníkům za poskytnutou pomoc.

Zápis z jednání

o 18., 19. a 20. listopadu konaných zasedáních městské rady stejně jako o mimořádném zasedání městských pověřenců z 22. listopadu 1918 večer v 7 hodin v kanceláři městského úřadu.

Přítomno bylo na zasedání 11 členů kromě 3 pánů z vojenské rady. Předmět porady tvořilo z Liberce na žádost zdejšího přednosty stanice povolání liberecké vojsko pro Rychnov, jakož také vytvoření vlastní vojenské rady ve středu 19. tohoto měsíce ve spolkové hale, rovněž pro Rychnov.

Odpovídající výdaje požadované vojenskou radou od obce tvořily předmět požadované informace o libereckém vojsku a zdejší vojenské radě. Informace zněla, že vojenská rada nemá právní účinnost a je v rozporu s lidovou brannou mocí v Jablonci.

Lidová branná moc je podřízena okresní národní radě v Jablonci jako ústřednímu orgánu a odtud vycházejí různé rozkazy. Placení lidové branné moci se děje prostřednictvím okresní národní rady v Jablonci, takže obec je zproštěna placení této branné moci.

Vojenskou radou požadovaný příspěvek 5000 korun stejně jako otázka placení umístění, světla a topení jsou bezpředmětné. Přítomný zástupce vojenské rady vysvětluje, že jsou z Jablonce chybně informováni a lituje, že vojenská rada v této formě nebude uznána, že tedy se musí přihlídnout k dalšímu dění a vojenská rada je považována za rozpuštěnou. Prosí městské zastupitelstvo, aby vzniklá vydání a odměny pro mužstvo byly převzaty na účet obce.

Zastupitelstvo hodlá, aby věci odpomohlo, částku dle účtu ve výši 488 korun 78 haléřů převzít pod podmínkou, že v budoucnu budou takéto důležité záležitosti lépe projednány a teprve podle skutečnosti a správnosti provedeny.

Rozhodnutí o vzetí peněz z obecní pokladny uzavře příští zasedání nebo městská rada.

Rychnov 22. listopadu 1918.

Podepsán: Eduard Tischer.

Protokoly v knize protokolů obce pro rok 1918 ukazují nejjasněji úpadek společenského, veřejného a obchodního styku způsobeného válečným zmatkem. Během celého roku se uskutečnila pouze dvě zasedání městského zastupitelstva a po složení funkce starostou Konrádem Henleinem shrnul jako starosta úřadující městský radní Eduard Tischer jednání ze čtyř zasedání v shora uvedené krátké zprávě.

Je politováníhodné, že v čase zániku mocností středu a vyhlášení Československé republiky nejsou zaznamenána žádná zasedání městského zastupitelstva, na kterých by byla přijata nějaká rozhodnutí k poměrům v novém státním uspořádání. Jeví se potřebné k podání zpráv o posledním válečném roce a čase převratu doslova reprodukovat záznamy z kroniky veteránského spolku. Znějí takto:

Válka trvá dál. Potravin je pořád méně a dražších. Již od měsíce května bylo započato s krácením přidělů chleba z množství 1226 gramů na osobu a týden na 3/4, později na 1/2 a dokonce na jednu čtvrtinu. A to ještě k tomu jakého chleba. Bramborová mouka, piliny, řepné řízky a mnoho jiného, co vůbec nevíme, bylo používáno k výrobě chleba, takže tento často už vůbec není k jídlu.

Brambory nejsou vydávány a ten člověk, který si je nemůže obstarat bokem, nemá žádné a je odkázán na válečnou kuchyni, ve kterou je od začátku války proměněna vývařovna polévky v mateřské školce. Tam byl denně vydáván na osobu 1 litr polévky, částečně bezplatně pro chudší obyvatelstvo, částečně proti úhradě. Vlivem těchto okolností rostou ceny potravin z týdne na týden, takže v měsíci srpnu 1918 musíme kupovat kilogram brambor od 2 korun do 3 korun 60 haléřů, litr mléka od 1 do 2 korun, mouku od 16 do 22 korun, 1 kilo žita nebo pšenice za 12 korun, 1 vejce za 2 koruny, 1 kilo chleba za 30 korun, 1 kilo másla za 60 korun, zelí, řepu a mrkev kilogram za 1 korunu 20 haléřů. Ten člověk, který nemá prostředky, aby si mohl koupit tyto dražší potraviny, musí zůstat o hladu. Maso je k máni velmi málo. Hovězí pouze na lístky a na několik týdnů jednorázově 15 deka na osobu. Cena se pohybuje mezi 12 až 16 korunami za kilogram. Vepřové stojí 40 až 50 korun za kilogram a je rovněž velmi zřídka k máni. Také ovoce je velmi drahé. 1 kilogram borůvek stojí 2 až 4 koruny, třešně, jablka, hrušky, švestky 4 až 8 korun za kilogram. Úroda obilí je lepší než loni, naproti tomu ale vyrostlo velmi málo brambor, takže obyvatelé Rychnova v listopadu již neobdrželi přidělené žádné brambory. Tyto mohly být získány jen bokem za drahé peníze.

K tomuto hladomoru se ještě přidružila zákeřná choroba takzvaná “španělská chřipka”, která vyvrcholila v měsíci říjnu. Tato nemoc zachvátila mnoho okresů, ba zemí a byla všeobecně nazývána plicním morem. Ke zmírnění této nouze bylo císařem Karlem zřízeno Dílo veřejného blaha, podle něhož bylo mnoho dětí ze severních Čech posláno během letních prázdnin do krajů, které jsou lépe zásobeny potravinami, například jižní Čechy, Morava a zvláště Uhry.

Také z Rychnova bylo 50 dětí od 3. srpna do 2. října hosty v Žihárci v Uhrách (dnes Slovensko poblíž Šali), aby se tam zotavily. Avšak výsledek nebyl takový, jaký byl očekáván, neboť děti tam neměly obvyklou stravu a péči. Občas musely také pracovat společně s ostatními, takže o nějakém odpočinku se obecně nemohlo mluvit. Na cestě domů byly děti dlouhým transportem, dva dny a jedna noc, velmi vyčerpány, a tak přišlo domů vícero nemocných. Z Rychnova jeli jako doprovod pan učitel Schaurich a paní Lina Preißler z č. 194.

Válečný stav se v průběhu roku stále více přirostřoval a rozšiřoval, takže se bojovalo na mnoha stranách současně. V Itálii, Albánii a zvláště na západní frontě ve Flandrech, kde bojovali vedle německého vojska také Rakušané proti tam rozvinuvším se Francouzům, Angličanům, Italům, Američanům a dalším zámořským vojskům. Přes příznivé novinové zprávy o nás a našich spojencích má se stav věcí vylíčený od našich zpravodajů ve skutečnosti docela opačně. Vojska našich spojených sil jsou v důsledku dlouhotrvající války velmi zesláblá a teskní konečně po míru, ať už přijde jakkoli.

Také v zázemí je obyvatelstvo unaveno válkou vzhledem k nedostatečnému zásobování potravinami, nouzi o topivo stejně jako nedostatku oblečení a obuvi a stále požadovaným obětím. Zatím se životní podmínky pořád zhoršují.

Zařátkem října požádali spřátelení Bulhaři západní mocnosti o separátní mír a přerušili dosavadní spojenectví s mocnostmi středu. Také spřátelení Turci požádali o příměří a oddělili se pozvolna od mocností středu.

28. října vyhlásili Češi československý stát a ustanovili své již předem zvolené členy Národní rady a sice pana profesora T. G. Masaryka státním presidentem a další pány jako hodnostáře.

Tato Národní rada měla dosud sídlo v Paříži a převzala místodržitelské funkce, správu země, poštu a telegraf, železnici a veškerou správu země. Sídlo nového vedení bylo otevřeno ve starém sídelním městě, zlaté Praze.

Rakouský dvouhlavý orel a nápisy s vpředu umístěnými literami c.k. byly z úředních budov odstraněny. Velký starý rakousko-uherský stát byl rozebrán a rozdělen. Vznikly republiky Polská a Československá. Království Srbské obdrželo země z rozděleného Rakouska a titul Jugoslávie. Italové dostali přímoří a jižní Tyroly. Československo dostalo ke království Českému historické země Moravu a Slezsko. Uhry vyhlásily samostatnost své země jako republiky.

Nyní se vzchopili také Němci v Čechách k neuskutečnitelnému plánu zřízení státu rakouských Němců. Tento záměr byl však už předem z jasných důvodů beznadějný.

Císař Karel Rakouský musel s veškerými Habsburky rezignovat na trůn a hodnost.

Rakousko-uherské mocnářství přestalo existovat.

Aby přece zůstal panovníkem, uprchl ve dnech převratu z Vídně do Uher, aby zachránil pro sebe a svoji dynastii uherskou královskou korunu. Tento plán však ztroskotal.

Přesto zůstal Karel vytrvalý ve svém úsilí usednout na nějaký trůn, lhotejno která země mu toto přání splní. Při tomto hledání trůnu přijel také do Prahy, aby se nechal korunovat králem českým a historických zemí. Ale také sem přijel příliš pozdě, neboť v Praze byla už přijata jiná forma vlády.

Císař Karel se musel na příkaz vítězných mocností se svou rodinou přestěhovat do Švýcarska, kde po nějakém čase zemřel. Usilování o trůn však ještě se smrtí Karlovou nezaniklo, neboť excísařovna Zita se ještě dnes, po téměř dvaceti letech, snaží svého syna

Otto přivést buď na uherský nebo rakouský trůn. Nejsou však žádné vyhlídky, aby se tento cíl naplnil.

Po převratu byly v německých městech a vesnicích z bojeschopných mužů ustaveny ozbrojené skupiny. Také v Rychnově byl ustaven takový střelecký oddíl pod názvem “vojenská rada”, jako v roce 1848 “národní garda”. Vojenská rada ale předčasně skončila, když vojáci v ranních hodinách obsadili v Rychnově nádraží, poštu a veřejná místa.

Naše obyvatelstvo bylo ale rádo, že dlouhá, lidstvo vraždící válka byla u konce a většina národa se odevzdala dobrovolně svému novému osudu. Bylo mu po nekonečném utrpení lhostejno, v jaké státní formě bude trávit svůj další život. Snad ale byli všichni zaníceni tou radostně nadějnou myšlenkou, že nyní je všechna bída u konce a že nyní konečně opět budou znít zvony míru a ohlásí lepší čas, ve kterém bude opět dostatek potravin a dalších potřebných věcí k mání za bývalé mírové ceny.

Avšak v tomto ohledu se lid dožil zklamání, neboť potraviny nebyly levnější a delší čas byly k mání pouze na lístky. Také oběživo zažilo proměnu. Byly zhotoveny nové druhy peněz, které ale měly pouze přibližně hodnotu desetiny rakouské koruny.

1919

8. ledna se uskutečnilo první zasedání městského zastupitelstva pod vedením na místě starosty úřadujícího městského radního Eduarda Tischera.

Jako druhý bod programu bylo jednáno o připsu okresního výboru Jablonec, týkajícím se zřízení karanténní nemocnice. Po krátkém rozhovoru o již provedených krocích, stejně jako

o doplňujících bližších zprávách okrskového lékaře, bylo zřízení nemocnice schváleno, přičemž vzniklé výdaje půjdou na účet obce.

Vzniklé příjmy a výdaje budou řádně zaúčtovány, aby posloužily k žádosti o podporu u okresu, země a státu jako podklad, ale také u zde v úvahu přicházejících obcí, které budou nemocnici užívat společně.

Obyvatelstvo je naléhavě žádáno o příspěvky, zařizovací předměty, prádlo a postele, nutný vodovod provede pan Zacharias Lang, elektrické osvětlení firma Haasis.

Provedením byl pověřen výbor, který kvůli naléhavosti se má rychle sejít a začít s prací, aby mohli být přijati v nouzové nemocnici nemocní neštovicemi. Akci je přislíbena podpora ze strany okresního výboru pod číslem 2108 z roku 1918 a vrchního okresního lékaře Dr. Melzera.

Poté co byl zastaven 4. ledna 1919 vyživovací příspěvek pro rodinu strážníka Josefa Ullricha, byl tento příspěvek upraven tak, že až na další má být dáváno měsíčně 150 korun s příplatkem na drahotu 50 korun.

Plat úřadujícího starosty byl po zdůvodnění panem Eduardem Ullrichem stanoven na 2400 korun ročně.

Zprávou na pana tajemníka Kutscheru je potvrzeno, že byl ve službě obce Rychnov již od 1. prosince 1891 a podle rozhodnutí zastupitelstva z 10. dubna 1892 byl definitivně ustaven.

Podle zprávy okresního úřadu o pozastavení konání tancovaček a zábav dal předsedající ve známost, že by měli být zpraveni hostinští stejně jako oddíl zdejší policejní stanice. Má být usilováno tento úřední výnos podle možnosti dodržovat.

26. března se uskutečnilo mimořádné zasedání městského zastupitelstva, na kterém byla projednána rezoluce ze shromáždění konaného 24. března k otázce zásobování. V této rezoluci bylo požadováno odstoupení pana Franze Brosche, ředitele školy Wandera a Eduarda Ullricha. Tato rezoluce byla předána delegací v kanceláři městského úřadu. Za účelem rokování se členy delegace bylo zasedání přerušeno.

Výsledek: Předsedající má předložit tuto otázku k projednání hospodářskému výboru a poté městskému zastupitelstvu k vyslovení usnesení, a to tak, aby k vyřízení došlo během 8 dnů.

Odborný učitel Fritz Endler pohovořil o nadcházejících volbách, zvláště proto, že podle § 59 členové nového městského zastupitelstva mají vykonat slib věrnosti československému státu.

Zastupitelstvo města Rychnova je názoru, že volby budou konány pouze pod tlakem okolností a domnívá se, že všechny obce okresu by měly kvůli slibu vyjádřit názor, podle něhož všechny stojí na stanovisku práva sebeurčení. Pan Rudolf Kraus, jako zástupce komunistické strany, vyjádřil stejné stanovisko jménem dělnictva.

Pan předsedající byl požádán o vyzkoumání, zda a jaké stanovisko přijmout další obce, případně naše stanovisko v příštích úředních dnech zastupovat.

Na návrh pánů Eduarda Ullricha a Rudolfa Krause bylo schváleno jako dar 100 korun padlým v březnu v Krušných horách.

Na zasedání zastupitelstva konaném 2. dubna bylo vedeno podání proti přeložení zdejšího přednosta stanice k ministerstvu železnic v Praze.

Obchodníci a řezníci z Rychnova požadují v městském zastupitelstvu adresovaném dopise na základě jejich 26. března připraveného rozhodnutí přikázání všeho dosud ve škole nakupovaného zboží a zavazují se toto poskytovat pouze podle podepsaných podmínek.

Předsedající dal ve známost přípis okresního hospodářského rady z Jablonce, podle kterého na základě nařízení československého vedení jsou stávající obecní hospodářské rady rozpuštěny, popřípadě zcela přeměněny.

Podle tohoto přípisu se mají dva pánové z Rychnova dostavit 4. dubna na jabloneckou radnici, kde jim budou předány pokyny pro nové ustavení hospodářských rad.

Po delší poradě bylo přijato usnesení s ohledem na shora uvedený přípis okresního hospodářského rady současnou zdejší hospodářskou radu rozpustit, novou sice zvolit, avšak všechny další jednotlivosti a uspořádání odložit do té doby, až by byly k známy nové prováděcí předpisy.

Na 7. dubna připadající velikonoční trh se měl podle všech okolností konat. Náš trh neupadl v zapomnění.

K otázce zdravotního pojištění domácích dělníků vyjádřil úřadující městský radní Eduard Tischer opětovně podpůrný názor a umožnil schůzi a všech zainteresovaných.

Pan Drabke hovoří o zásobování mlékem malých dětí a podněcuje ke zřízení lázně. Obě záležitosti jsou předány zdravotnické sekci, která již dříve jednou stejnou věc projednávala.

11. dubna se konalo zasedání k účelu uspořádání zásobování naší obce a sice pro období do ustavení nového městského zastupitelstva a byli zvoleni funkcionáři do nové hospodářské rady.

Prodej masa byl přikázán řezníkům, znají provozní náklady a mohou zvýšit v místě běžné výdělky. Hospodářská rada bude prostřednictvím pana Eduarda Tischera (?) jako masového komisaře hlídat prodej masa případně tvorbu cen.

Prodej takového zboží, které nepatří k zásobování, bude opět přenechán obchodníkům.

Ve škole je vydáván pouze chleba. Tuto práci si ponechal pan Effner. Přejímku mouky, když došla z Jablonce, převzal pan Anton Maschke, rovněž vydaje na pekaře. Běžné záležitosti pokud jde o lístky byly v pondělí, ve středu a v pátek vždy od 1 do 2 hodin vyřizovány v kanceláři úřadu.

Předsedající sdělil, že zdejší Spořitelni a záložní spolek věnoval na péči o navrátilce 100 korun. Příspěvek byl postoupen chudinskému výboru.

Po tomto zasedání 11. dubna nejsou k dispozici v knize protokolů až do 18. července žádné záznamy, avšak během toho času se konaly nové volby městského zastupitelstva.

18. července se konalo sestavování rozličných komisí a sekcí. Byly nově sestaveny 1. stavební komise, 2. finanční komise, 3. právní komise, 4. zdravotní komise, 5. chudinská sekce, 6. tržová sekce, 7. světelná a vodní sekce a 8. policejní sekce.

Na zasedání nového městského zastupitelstva 8. srpna jsou asi uvedena jména většiny členů a mají to být titíž, kteří také opožděně jsou zde uvedeni:

Starosta Eduard Jäger

1. zástupce Josef Drabke

2. zástupce Fritz Endler

Městští radní: Eduard Tischer, Franz Pietsch, Rudolf Peukert, Karl Schmidt, Rudolf Krause,

Oskar Wenzel, August Lindner, Ernst Lang.

Městští pověření:

Ženy: Marie Preißler, Anna Vilck, Anna Dreßler.

Muži: Johann Chvalina, Karl Hofrichter, August Hübner, Josef Milde, Josef Reinisch, Anton Appelt, Johann Langer, Heinrich Seiboth, Emil Eichler, Josef Ullrich, Johann Jung, Heinrich Andersch, Josef Honsejk, Johann Michel, Adolf Seiboth, Hermann Scholz.

Náhradník: Karl Ferdinand Schmidt.

Otázka platu nového starosty pana Eduarda Jägera byla upravena takovým způsobem, že tomuto byl přiznán roční plat 2400,- korun a drahotní příplatek 1000,- korun. Plat tajemníka Josefa Kutschery byl 2700,- korun a jeho penzijní pojištění zvýšeno o 100 korun. Vláda vydala nařízení o zákazu pojmenovávání veřejných náměstí a ulic po bývalých panovnicích a osobnostech císařské rodiny. Bylo rozhodnuto postoupit tuto záležitost k provedení policejní sekci.

Trhová sekce byla prostřednictvím předsedy pana Josefa Mildeho pověřena sepsat inventář trhových rekvizit.

Ve věci žádosti kominického mistra Ernesta Brettschneidera z Hühnerwasser o získání koncese k výkonu jeho živnosti v Rychnově bylo rozhodnuto tuto žádost zamítnout, neboť nynější kominík vykonává svou službu ke spokojenosti občanů.

Dále předložil zdejší spolek Wandervogel žádost o přenechání místnosti ve staré škole pro jejich účely. Bylo rozhodnuto žadatelům přenechat jednu místnost v obecné škole a provedení svěřit obecnímu školnímu radovi.

23. října se uskutečnilo zasedání městského zastupitelstva, na kterém byl předložen rozpočet pro účetní rok 1919 s 76% navýšením pro obec a 85% navýšením pro školu. Návrh rozpočtu pro rok 1920 bude připraven do začátku prosince a předložen finanční komisi.

Odborný učitel Fritz Endler požádal pana starostu, aby v příštích úředních dnech v Jablonci vznesl podnět, aby obcím byly přiděleny další příjmy, kterými by mohly být prováděny vládou požadované sociální úkoly.

Stran obilné komise dal Josef Drabke návrh, aby stávající komise byla úředně anulována a utvořena nová. Odborný učitel Fritz Endler navrhl, ab do ní byli zvoleni 3 zemědělci, 1 spotřebitel a 2 členové obecního zastupitelstva.

Při doplňkových volbách hospodářského výboru informoval pan Josef Drabke, že hospodářský výbor sestává pouze z 5 členů a bylo by lepší rozpustit uhelnou a kontrolní komisi a hospodářský výbor rozšířit a postoupit mu agendu obou těchto komisí.

Hospodářská rada má v budoucnu sestávat z 8 členů.

Předseda policejní komise pan Josef Milde navrhl zaměstnání druhého strážníka od 1. ledna 1920 a aby majitelům Pláňského lesa nebyla žádným způsobem poskytována policejní asistence. Tento návrh byl postoupen k provedení městské radě.

Mezi volnými návrhy navrhl pan Josef Drabke předat školnímu ředitelství následující přípis:

Zastupitelstvo města Rychnova konstatuje, že dosavadní vybavení školních tříd již neodpovídá době a žádá učitelstvo, aby se rozhodlo při následující měsíční poradě k odstranění náboženských obrazů a symbolů. Tento přípis bude podle usnesení městského zastupitelstva doručen školnímu ředitelství.

Mimo to bylo rozhodnuto zaměstnance obce podle zákonného předpisu pojistit u zdravotní pokladny.

Na zasedání městského zastupitelstva, konaném dne 3. listopadu, byl jako první bod přečten zápis z jednání z 23. října. Pan Franz Pietsch jako předseda stavební komise přednesl, že u VIII. článku 1 přenechání pozemku panu Karlu Sensemu z č. 29 by měl být připojen dodatek, že na cestě po hrázi mlýnského rybníka musí zůstat pro každého zaručeno právo volné chůze každý vlastník má tuto cestu udržovat v dobrém stavu.

Pan starosta dal ve známost, že u nás nedostatečný petrolej je k dostání z Německa, avšak peníze musí být zde složeny předem. Zdejší Spořitelni a záložní spolek by byl ochoten k nákupu petroleje zapůjčit částku 30.000 korun.

Po delší diskuzi navrhl pan Josef Drabke, aby obecní zastupitelstvo rozhodlo po dodatečném schválení finanční komisí vzít od zdejšího Spořitelního a záložního spolku půjčku ve výši 30.000 korun k opatření petroleje. Tento návrh byl přijat. Dále bylo rozhodnuto, že hospodářská rada spolu s petrolejovou komisí přijme další kroky ke správnému rozdělení petroleje.

Pan Josef Drabke navrhl jednat ve věci užívání tělocvičny v měšťanské škole dělnickým tělovýchovným spolkem. Tento návrh doplnil pan Josef Ullrich tak, aby v týdnu oba tělocvičné spolky cvičily každý 3 dny a o nedělích střídavě. To bylo přijato.

Poslední zasedání městského zastupitelstva v roce 1919 se uskutečnilo 15. prosince.

Starosta pan Eduard Jäger jako předsedající informoval o stavu petrolejové záležitosti a

vyslovil, že z pověření úřadu mají být do petrolejové komise zvoleni dva obecní zastupitelé.

Dále dal předsedající ve známost, že pan Josef Drabke rezignoval na svůj úřad zástupce starosty stejně jako na další jím držené funkce v rozličných komisích a proto je k doplnění nutno uskutečnit nové volby. Vzhledem k tomu, že volba zástupce starosty přísluší Německé sociálnědemokratické straně, byl zvolen pan Karl Schmidt z č. 402.

Poté, co se ukázalo nezbytné ustanovit druhého strážníka, navrhl pan Karl Schmidt nejprve veřejně vyhlásit funkci s ročním příjmem 1.200 korun a drahotným přídatkem 800 korun, ženatým příspěvek na bydlení 300 korun jakož i paušál na uniformu.

Předsedající informoval, že Spořitelní a záložní spolek má vůči obci pohledávku 161.806 korun a navrhl toto zaknihovat.

15. června se uskutečnily podle nového zákona o obecních volbách československého státu volby do obecních zastupitelstev. V Rychnově bylo zvoleno 15 zástupců Sjednocené občanské strany, 14 sociálních demokratů a 1 Čech.

Ve farních knihách se nenacházejí pro rok 1919 žádné zvláštní zápisy, dají se zde pouze vybrat data o pohybu obyvatelstva. Uskutečnilo se 28 křtů, 53 sňatků a 63 pohřbů podle katolického způsobu.

Školní kronika informuje z roku 1919, že kvůli neštovicím zavřené školy byly 13. ledna opět otevřeny. Utlumení a likvidace nemoci byla asi hlavně podmíněna zřízením karanténní nemocnice v domě č. 51 (stará škola) pro obce Rychnov, Rádlo a Pulečný.

1. května byl za do Smržovky přeloženého učitele Rudolfa Munsera přeložen z Pulečného do Rychnova učitel Alfred Bröckelt.

Podle úředního nařízení byl školní rok uzavřen 28. června.

Zdravotní stav žáků: Asi jako následek války se vykskytovaly v průběhu školního roku mezi školáky "španělská chřipka" a neštovice.

Stav učitelského sboru v obecné škole: Emil Schaurich v 1. třídě, Johann Schlafmann 2. třída, Olga Bondi 3. třída, 4. třída Johann Langer, 5. chlapecká třída Emil Preißler, 5. dívčí třída Marie Huyer. Učitel obecné školy Eduard Schwanig byl kvůli nemoci propuštěn na dovolenou.

Počet žáků činil 138 chlapců a 131 děvčat.

Ve trojtřídní chlapecké měšťance působili v 1. třídě Franz Posner, ve 2. třídě Fritz Endler a ve 3. třídě Heinrich Huyer. Počet žáků byl 113 chlapců.

Trojtřídní dívčí měšťanka byla navštěvována 99 žačkami. 1. třídu vedla jako třídní učitelka Paula Vogt, 2. třídu Henriette Püschel a 3. třídu Adelheid Lorenz.

Jako ředitel obou měšťanských škol a vedoucí obecné školy působil školní ředitel Emil Wander.

S ohledem na velké zdražení obuvi vyvíjela obecní školní rada dostatečnou činnost v této pro školní docházku tak důležité věci. Bylo opatřeno 95 párů kožených bot s dřevěnými podrážkami v nákupní ceně kolem 3.000 korun a tyto byly 1. listopadu rozděleny podle potřeby chudým žákům.

Obvyklá vánoční nadílka se v tomto roce nemohla konat, protože nadační úroky kvůli určení nadace do válečné půjčky nebyly k dispozici a poměrně značné vánoční úspory byly použity pro chudé školní děti k obstarání bot.

Spolkový život během dlouhých válečných let téměř docela vyhasl a začínal se teprve pozvolna křísit.

Čas po válce by měl asi nazývat mírem, ale náš německý lid nenalezl žádnou úlevu, naopak situace se přiostrčila v mnoha věcech. Tak byly zavedeny kromě jiného různé nové daně jako daň z obratu, vodní daň, daň z luxusu a jiné, jimiž byl lid nemálo zatížen.

Právě tak si stály poměry při nákupu důležitých potravin, obuvi a oblečení. Jednotlivé životní potřeby byly k máni prostřednictvím lístků.

Po válce toužebně očekávané oživení sklářského průmyslu, leštění a olejomalby se nedostavilo a lid měl hospodářsky trpět

1920

Obecní záležitosti byly poprvé projednávány na zasedání městského zastupitelstva 3. února. Ve věci úpravy příjmů obecních úředníků bylo rozhodnuto zvýšit obecnímu tajemníku Josefu Kutscherovi plat na 3600 korun ročně a přiznat mu podle zákona 20% příspěvek na bydlení ve výši 720 korun, stejně tak mu platit penzijní pojištění ve výši odpovídající jeho ročnímu příjmu z obecních prostředků.

Policistovi Josefu Ullrichovi byl zvýšen příjem na ročních 3000 korun a penzijní pojištění ve výši 90 korun ročně bude kryto z obecních prostředků. Obecnímu poslu Franzí Matzigovi byl schválen roční příjem 180 korun. Veškerá zvýšení mezd platí od 1. ledna 1920.

Dále bylo rozhodnuto přiznat starostovi za vykonané práce v zásobování roční plat 600 korun, který bude kryt z výnosu zásobování, ale jen tak dlouho, dokud bude toto trvat. Vzhledem k tomu, že se stalo nutností ustavit ještě druhého policistu, bylo toto místo vypsáno. Při hlasování o došlých žádostech obdržel Wilhelm Preissler největší množství hlasů. Tak byl Wilhelm Preissler přijat na jeden rok provizorně s ročním příjmem 2400 korun a uniformou.

Stran vytvoření obecního vzdělávacího výboru navrhl pan odborný učitel Endler vyjmenovat ze zastupitelstva 4, z učitelského sboru 1, z obou pěveckých spolků, tělocvičného spolku, Spolku přírodního zdraví, Svazu Němců v Čechách, Malířského vzdělávacího spolku, mládežnické organizace a Vandervogel (Toulaví ptáci?) vždy po 1 členu, rovněž přibrat z Konsumního spolku a z obou Spořitelů jako dárce.

O návrhu válkou poškozených k přikázání daně ze zábavy bylo rozhodnuto doptat se stran toho u okolních obcí a záležitost postoupit městské radě.

Pan Rudolf Kraus navrhuje, aby mládeži do 16 let nebyla dovolena návštěva představení kina a tanečních zábav. Mladí lidé od 16 do 18 let si mají nechat vystavit potvrzení o svém stáří na městském úřadě. Toto rozhodnutí bude dáno ve známost prostřednictvím oběžníku. Na zasedání zastupitelstva konaném 3. května dává ve známost odborný učitel Endler jako předseda finanční komise návrh školní obce. Stran tohoto bylo rozhodnuto vybírat 125% přírůžku ze všech povinných daní. Dále bylo rozhodnuto zvýšit vodní poplatky na 6000 korun ročně a poplatek z osvětlení na 1400 korun ročně.

Zástupce starosty pan Karl Schmidt přednesl rezoluci v záležitosti obecních financí, která by měla být odeslána na komisi zemské správy, na ministerstvo financí a na presidium ministerské rady, což bylo také schváleno.

Pan Franz Pietsch jako předseda stavební komise dává ve známost, že pan Emilian Herbig, městský stavitel v Jablonci, jako znalec stavebnictví oznamuje následující sazby poplatků: do 2 hodin 35 korun, za 2 - 4 hodiny 50 korun, za 4 - 6 hodin 75 korun, za 6 - 8 hodin 100 korun.

Pan Pietsch proto navrhl zvýšit městské stavební poplatky pro Rychnov následujícím způsobem, a to stávající částky pro jeden přízemní obytný dům do 100 m² stavební plochy o 20 korun, přes 100 m² stavební plochy o 25 korun, obytnou budovu s podkrovím do 100 m² stavební plochy 25 korun, nad 100 m² stavební plochy 30 korun, jednopatrové domy do 100 m² stavební plochy 35 korun, nad 100 m² stavební plochy 40 korun, dvoupatrové domy do 100 m² stavební plochy 45 korun, nad 100 m² stavební plochy 50 korun, tovární budovy nebo jiné velké budovy pro průmyslové účely za každých 100 m² stavební plochy 20 korun a za kůlny atd. 5 korun.

Pan Franz Pietsch informoval, že obecní dělníci s hodinovým platem 3 koruny v důsledku ještě existující drahoty potravin a oblečení již nejsou spokojeni a požadují zvýšení. Bylo rozhodnuto hodinový plat zvýšit nejvýše na 4 koruny a s dělníky to projednat.

Pan Josef Milde jako předseda tržní komise informoval o zvýšení poplatku za tržové místo a úmluvě kvůli výstavbě a úklidu tržových bud za 3 koruny za boudu.

K žádosti válečných invalidů o příspěvek bylo na návrh pana Chwaliny schváleno 100 korun.

11. května se uskutečnilo mimořádné zasedání městského zastupitelstva, na kterém dal pan starosta ve známost výnos správy politického okresu, podle kterého obci Rychnov je poskytnuto 24 sudů petroleje a na to připadající částka 61.200 korun má být uložena neprodleně u Union Banky v Jablonci. Po zevrubné poradě bylo rozhodnuto, že obec poskytne částku 15.000 korun pod podmínkou, když jí bude přenecháno částce

odpovídající množství. Zájemci o petrolej by byli, avšak obec není ve stavu sehnat vyšší částku, vyzvat zájemce, aby dali k dispozici větší množství peněz, čímž by mohlo být převzato celé množství.

Pan Josef Sammel z č. 236 zamýšlí otevřít na obecním pozemku hlinoviště a hledá k tomu zde vhodný k pronájmu přenechatelný obecní pozemek. Bylo rozhodnuto tuto žádost postoupit stavební a právní komisi.

Na zasedání zastupitelstva, které se uskutečnilo 19. června, bylo na žádost pana dr. Krejciho rozhodnuto cestu přes pozemkové parcely 117 a 1740 projektovanou na návrh stavební komise zrušit od domu č. 38 k domu č. 434 jako nepotřebnou.

Stran kanalizace od Spolkového domu (Lidový dům) k budově Konsumního spolku (č.p. 209) předložil pan Franz Pietsch cenový návrh firmy Corazza z Jablonce ve výši 13.188 korun.

Pan Karl Maschke jako majitel Spolkového domu se k tomu vyjádřil, že ke stavbě přispěje 10.000 korunami z vlastních prostředků. Zástupce starosty pan Karl Schmidt navrhl schválit stavbu tak, že zmíněný 10.000 obnos bude převzat nějakou soukromou osobou nebo zdejším Spořitelním a záložním spolkem. Pan Rudolf Kraus navrhl se kvůli kanalizaci sejít k projednání s Konsumním spolkem a rovněž také s majitelem mlýna č. 257 kvůli započítí v mlýnské strouze.

Pan Franz Pietsch dává ve známost, že rozpočet na výstavbu Luční cesty se vyšplhal na 30.000 korun a že proto byla tato stavba stavební komisí zamítnuta. Dále navrhuje pan Pietsch, aby byla vzata zpět toho času učiněná nabídka panu Karlu Sensemu ke koupi obecního pozemku za 10 korun za čtvereční sáh. K otevření hlinoviště u hasičské zbrojnice bylo stavební komisí rozhodnuto, že těžba bílé hlíny panem Josefem Sammelem ve vzdálenosti 10 m od zbrojnice může být prováděna.

Německý kulturní spolek vznesl žádost k obci Rychnov, aby poskytla příspěvek 3414 korun k zachování vlastních škol a mateřských školek. Na návrh pana Karla Schmidta bylo rozhodnuto kvůli finančním potížím v obecní pokladně k výši příspěvku nepřihlížet a vedení kulturního spolku v Praze převést jednorázový příspěvek 100 korun.

Pan starosta dal ve známost ministerstvem školství vydaný výnos o dělení vedení škol. K záležitostem bydlení bylo rozhodnuto vytvořit výbor pro bydlení, do kterého má každá strana během tří dnů jmenovat po 3 členech.

Na zasedání zastupitelstva konaném 4. srpna informoval pan starosta, že v Jablonci uložené peníze na nákup petroleje byly vzaty zpět kvůli vysokým cenám od 18 do 20 korun za kilo. Z prodeje petroleje byl předán čistý výnos 200 korun chudinskému fondu a naběhlé úroky dány na zapravení vypůjčených 15.000 korun.

Žádost pana Josefa Sammela o přenechání obecního pozemku k těžbě bílé hlíny byla jmenovaným vzata zpět. Stran kanalizace od Spolkového domu k budově Konsumního spolku sdělil předseda stavební komise pan Franz Pietsch, že pan Karl Maschke chce zvýšit nabízený příspěvek z 10.000 na 12.000 korun, avšak kanalizace není dost dobře proveditelná kvůli kolejím elektrické dráhy, nebezpečí a vysokým nákladům.

Pan Karl Schmidt dal návrh, aby byl vodní poplatek zvýšen ze 6 na 10 korun za rodinu a na každý kus dobytka na 5 korun, aby z očekávaných přebytků mohl být vytvořen Fond pro nezbytné opravy. Tento návrh byl přijat.

Předseda tržní komise pan Josef Milde informoval, že stavěči bud požadují za postavení a sklizení 4 koruny a tyto vícenáklady nahradil přírůžkou k nájemnému z bud.

Byl přečten přípis Spolku přírodního zdraví "Kneipp" ve věci protestu proti povinnému očkování. Pan Karl Hofrichter dal návrh podat tento protest k úřadu. Tento návrh byl jednohlasně přijat.

27. srpna se konalo mimořádné zasedání městského zastupitelstva, na kterém odborný učitel Fritz Endler jako předsedající dal ve známost, že podle výnosu okresního školního rady v Jablonci z 24. srpna 1920 č. 2393 zemský školní rada rozhodl 7. srpna 1920 pod č. j.

2763/52446, že nebude vypisován žádný konkurs pro nyní zřizované místo vrchního učitele a obecní školní rada má podat nejdéle do 14 dnů návrh z učitelských sil zaměstnaných na zdejší obecné škole. K tomu musí být také zřízen byt pro vrchního učitele a také, ježto bude povoleno rozdělení škol, bude pořízen byt pro ředitele.

K účelu zřízení těchto úředních bytů byl vyžádán rozpočet od pana mistra zednického Ullricha. Tento dosáhl 9.180 korun. V tomto rozpočtu není zahrnuto vymalování a pořízení nových kamen, takže se tato částka významně zvýší.

Bylo rozhodnuto přijmout k tomuto účelu u zdejšího spořitelního a záložního spolku dlouhodobou půjčku ve výši 15.000 korun.

Hodkovická spořitelna směřovala na obec žádost aby směla zřídit v Rychnově platební místo. Městské zastupitelstvo rozhodlo odpovědět na tuto žádost zamítavě.

25. října se uskutečnilo zasedání městského zastupitelstva, na kterém předseda světelné komise pan Karl Schmidt přednesl, že kvůli zvýšení cen proudu a nákladům na opravy se se současným poplatkem již nedají krýt výdaje a navrhl zvýšit světelné poplatky o 150% s výjimkou malých sazeb 1 koruny 12 haléřů a 1 koruny 68 haléřů. Tento návrh byl přijat. Obcím bylo doporučeno přijmout státní půjčku. Na návrh pana odborného učitele Endlera bylo rozhodnuto vzhledem k obtížné finanční situaci v obci přijetí půjčky neakceptovat. Spolek vysloužilých vojáků (dříve spolek veteránů) zaslal na obec přepis, ve které je požadováno zřízení pamětní desky v poli padlým nebo zahynuvším bojovníkům. Odborný učitel Endler míní, že by bylo lepší peníze potřebné na válečný pomník použít na zaopatření válečných vdov a sirotků.

Stran mateřské školy dal učitel Langer ve známost, že na posledním zasedání obecní školní rady bylo rozhodnuto mateřskou školu zrušit a zůstatek její pokladny v částce 3.100 korun předat obci.

Na zasedání, které se konalo 23. prosince, dal pan Rudolf Peukert jako předseda obecní školní rady ve známost, že ve školách nastal nedostatek uhlí. Bylo rozhodnuto obrátit se na majitele továrny pana Haasise, aby přenechal školám jeden vagón uhlí.

Pan starosta Jäger informuje, že městu byl úřadem povolen bytový úřad, což má vstoupit v platnost 1. ledna. Podle paragrafů 2, 3 a 29 má být tento úřad obsazen jedním předsedou a čtyřmi přísedícími, sestávajícími ze dvou majitelů domů a dvou nájemníků.

Předseda tržní komise pan Josef Milde informoval, že příjmy z posledního výročního trhu činily 556 korun, výdaje 214 korun, takže přebytek dosáhl 342 korun.

O žádosti pana tajemníka Kutschery o zvýšení jeho platu včetně příspěvku na 19.993 korun se rozpředla delší diskuze. Na plat v takovéto výši mají nárok pouze úředníci s vysokoškolským vzděláním. Pokud také zákon stávajícím úředníkům uznává praxi namísto požadovaného vzdělání, pak se může obecní zastupitelstvo s ohledem na službu ve zdejší úřadě, kde nemůže být řeči o vlastní konceptní službě, rozhodnout nanejvýš k tomu, že pan tajemník může být postaven na úroveň úředníka se středoškolským vzděláním, a to také pouze za předpokladu, že tyto finanční náklady bude vůbec možno zajistit.

Pan starosta Jäger požádal rovněž o zvýšení svého příjmu. Byl předložen návrh městského radního zvýšit tento příjem o 100 korun měsíčně, když pan starosta převezme účetnictví. O tomto bodu se rozvinula delší debata, která skončila tím, že na návrh pánů Rudolfa Strackeho a Rudolfa Peukerta bylo schváleno zvýšení příjmu bez jakékoli podmínky.

Pan učitel Langer předložil návrh, aby daň ze psů byla od 1. ledna 1921 zvýšena ročně z 5 na 10 korun. Tento návrh byl přijat.

V roce 1920 se uskutečnilo první sčítání lidu v československé republice, podle něhož hostil Rychnov v té době 2590 katolíků, 52 starokatolíků, evangelíků 24, židů 14, bez vyznání 69 a 17 Čechů (= československá národní církev). V celém církevním obvodu se nacházelo 5218 osob, z toho 4846 katolíků.

Církevní kroniky informují z roku 1920, že paní Katharina Lang věnovala 3000 korun na pořízení sanktusového zvonu pro malou věž. Cena zvonu činila 3535 korun, starý zvon byl

prodán za 200 korun. Za sbírky a příspěvku Raiffeisen pokladny zůstalo ještě 680 korun jako fond k pořízení dalších věžních zvonů.

Matriky zaznamenávají v roce 1920 68 křtů, 77 sňatků a 55 pohřbů.

Školní kronika informuje z roku 1920, že v obecné škole bylo 5 tříd s paralelkou v 5. třídě. Počet žáků činil 265, z toho 137 chlapců a 128 děvčat.

Jako vedoucí obecné školy působil ředitel měšťanské školy Emil Wander. V 1. třídě vyučoval učitel Emil Preißler, ve 2. třídě Emil Schaurich, ve 3. třídě do 28. února zástupkyně Marie Huyer, od 1. března Arnold Seidel, ve 4. třídě učitel Johann Langer, v páté chlapecké třídě učitel Alfred Bröckelt, v 5. dívčí třídě do 31. ledna učitelka Olga Bondi a od 1. února učitel Eduard Schwanig.

Ve trojtřídní chlapecké měšťance byl třídním učitelem v 1. ročníku Heinrich Huyer, ve 2. ročníku Franz Posner a ve 3. ročníku Fritz Endler.

Ve trojtřídní dívčí měšťanské škole působily jako třídní učitelé v 1. ročníku odborná učitelka Adelheid Lorenz, ve druhém ročníku Paule Vogt a ve 3. ročníku Henriette Püschel. Chlapeckou měšťanku navštěvovalo 105 žáků a dívčí měšťanku 123 žákyň.

Katecheta Anton Ramsch vyučoval náboženství v obou měšťankách a od 3. do 5. třídy obecné školy, farář Hahn v 1. a 2. třídě. Starokatolické náboženství vyučoval farář Hermann Mertz a evangelické vikář Friedrich Hoser, oba z Jablonce.

23. února se vrátil Arnold Seidel jako poslední náš učitel z ruského zajetí do Rychnova.

28. května došel na zdejší obecní školní radu výnos zemského školního rady z 10. dubna 1920 číslo 1/A 1398/6-121.730, podle něhož se obecná škola v Rychnově odděluje od vedení chlapecké a dívčí měšťanské školy a je postavena pod vedením vlastním vrchním učitelem, jehož místo je z tohoto důvodu systemizováno.

Současně s tímto výnosem bylo stanoveno, že také chlapecká a dívčí měšťanka pokud jde o společné vedení budou odděleny, na základě čehož je pro oddělenou dívčí měšťanku systemizováno vlastní místo ředitelky.

Zdraví žáků bylo v celém školním roce uspokojivé. Školáci zůstali od jinde se vyskytujících nákaz ušetřeni, pouze kvůli nedostatku oblečení chudých žáků byla návštěva školy v zimních měsících významně narušena.

Školní sbírka na ochranu dětí a péči o mládež 20. prosince dala znamenitou sumu 620 korun.

23. prosince se konala vánoční nadílka a rozdělení zbývajících obecní školní radou opatřených 78 párů kožených bot s dřevěnými podrážkami, jejichž opatření si vyžádalo 2800 korun.

Poměry pracujících se k naší spokojenosti začaly po uzavření míru zlepšovat. Díky válečným reparacím a náhradám požadovaným od mocností středu plynuly do národního majetku států vítězných sil nepočítané miliardy. Cizí národy hýřily v přehnaném luxusu, naše skleněné a pasířské výrobky nacházely potřebný odbyt za jakoukoli požadovanou cenu.

Naše obyvatelstvo opět ožilo po letech válkou vyvolaných strádání opravdovým zlatým deštěm. Ačkoli potraviny a spotřební zboží byly také ještě drahé, dělnictvo vydělávalo dost peněz, aby mohlo zaplatit každou požadovanou cenu. Chléb a mouka byly také v roce 1920 k mání pouze na vládou vydávané lístky, přece však byl pod rukou k mání chléb za 30 korun a kilo mouky až za 20 korun.

Zatímco všechna odvětví průmyslu se těšila z dobrého vývoje, zůstala pouze olejomalba macešským dítětem lehkého vydělávání peněz.

Vlivem v Německu vypuknuvší inflace a ztráty hodnoty peněz kupovali mnozí snadným výdělkem zbohatnuvší lidé přes hranice za směšné ceny velké činžovní nebo obchodní domy.

Po několika letech, když se Německo opět zotavilo z inflace, byly zahraničním majitelům na takovéto lehce získané reality uvaleny vysoké daně a dávky, takže budovy se staly pro zahraniční majitele rychle bezcennými.

Sami rychnovští občané se nechali vést zdánlivým ziskem, uložili své peníze do berlínských realit, prosoudili ještě kapitál a neměli nakonec z jejich přes hranice propašovaných peněz přece jen docela nic než mnoho zbytečného hněvu.

Nejen ve velkém, nýbrž také v malém kvetlo pašování peněz a zboží tam a zpět. Papírové bankovky na miliony říšských německých marek byly u nás k mání za pár haléřů.

Tuto říšskoněmeckou obrovskou inflaci využívala velká část našeho obyvatelstva k jízdě přes hranice ve starých obnošených šatech, aby se na druhé straně za málo peněz nově oblékli a nakoupili tam za pár haléřů všechny předměty denní potřeby, které v Německu stály miliony marek, a pašovali je sem.

Politické poměry se vyvíjely v letech po státním převratu podstatně jinak než před válkou. Dlouhými léty válkou vyvolaného strádání a obětí ztratila část obyvatelstva víru v Boha, v lidství, státní zákonodárství stejně jako spravedlivé rozdělování pozemských statků.

Tato okolnost přiměla část našeho obyvatelstva, založit na mezinárodním základě podle rusko - bolševistického vzoru komunistickou stranu a věřili, že na internacionální bázi by mohli zjednat zlepšení stávajících poměrů.

Ještě jedna další strana vznikla v Rychnově, stejně jako asi ve většině německých měst a obcí republiky. Byla to "národně-socialistická dělnická strana", jejímž nejhlavnějším úsilím bylo dosáhnout práva na sebeurčení Němců v českém státě.

4. března se konala asi ve všech německých obcích smuteční manifestace za loni v tento den v Krušných horách zastřelené bojovníky za právo na sebeurčení německého obyvatelstva v československé republice.

1921

První veřejné zasedání městského zastupitelstva v tomto roce se konalo 30. ledna. Na něm byla projednávána půjčka 10.000 korun od hospodářského rady na školní vytápění.

Pan Ernst Lang navrhl poskytnout škole bezúročnou krátkodobou půjčku k uhrazení závazku na školním vytápění. Toto opatření bylo přijato.

Bylo jednáno o zavedení policejní zavírací hodiny v hospodách. Pan Oskar Wenzel navrhl, aby tato zavírací hodina byla stanovena na 12 hodin v noci a každý host, který bude po tomto čase zastižen v hospodě, zaplatil za každou hodinu jednu korunu. Při bálech bude placeno 50 korun, při tancovačkách 25 korun. Při spolkových sezeních bude zavírací hodina prodloužena do 1 hodiny v noci. Kontrola bude prováděna policejní sekcí.

Pan Johann Michel navrhl, aby začátek platnosti nařízení o zavírací hodině byl stanoven na 15. února. Návrh byl přijat.

K úpravě platu pana tajemníka Kutschery byl předložen následující návrh městské rady: Základní plat podle stupně X/2 4.800,- korun, k tomu přistupuje 8 trinení (zřejmě tříleté služební období - pozn. překl.) 4.008,- korun, příspěvek na bydlení 804,- korun, pořizovací příspěvek 480,- korun a drahotní přírůstek 960,- korun, dohromady 10.260,- korun.

S touto úpravou platu má od nynějška pan tajemník Kutschera převzít vedení obecního účetnictví.

Pro policejního vrchního strážmistra Josefa Ullricha podala jeho profesní odborová organizace žádost na úřad starosty, schválit jmenovanému pořizovací příspěvek ve výši 370 korun měsíčně.

Toho se týkající návrh městské rady o úpravě platu pro policistu Ullricha zní na základní plat 1500 korun, 6 trinení 1125 korun, 50% drahotní přírůstek 1312 korun 50 haléřů, drahotní příspěvek 900 korun, pořizovací příspěvek 480 korun, dohromady 5.317 korun 50 haléřů.

Nápojová dávka byla určena pro pivo na 4 koruny, víno 6 korun a pálenka na 10 korun za každý hektolitr.

Poplatek za zdravotní prohlídku masa byl zvýšen a přijat následující tarif: Za jednu kozu 2 koruny, jedno tele 4 koruny, jedno prase 10 korun a za jedno velké hovězí 25 korun a za každé dovezené kilo masa 20 haléřů.

Pan Oskar Wenzel jako předseda bytového úřadu dal návrh vybírat za zprostředkované byty zprostředkovací poplatek a to pro nájemné do 500 korun 5%, do 1000 korun 10%, do 1500 korun 15% a do 2000 korun 20%. Tento návrh byl přijat.

Na zasedání konaném 9. března byla zastupitelstvu předložena žádost hospodských o změnu zavírací hodiny a bylo rozhodnuto zavírací hodinu místo na 12 hodin stanovit na 1 hodinu.

Pan odborný učitel Fritz Endler dal návrh, aby byl uvolněn již v loňském roce schválený obnos na novou výsadbu stromů v alejích, aby výsadba mohla být provedena.

Bylo rozhodnuto povolit částku k výplatě a ustavit výbor, který má převzít provedení výsadby a péči o mladé stromky.

Z bankovního úřadu byla obec upomenuta, aby zaplatila dlužné úroky z válečné půjčky. V této záležitosti má být na bankovní úřad odevzdáno vysvětlení, že obec bude moci platit teprve potom, až bude státem provedena regulace válečné půjčky nebo sanování obecních financí.

Stran požadovaného příspěvku od institutu pro hluchoněmé v Litoměřicích bylo rozhodnuto z obecních prostředků schválit částku 50 korun a oběžníkem se obrátit na obyvatelstvo, aby se na tomto cíli čile účastnilo.

Byl přečten přípis německého samosprávného tělesa o propůjčování licencí na kino obcím a bylo přijato usnesení o licenci na kino pro obec Rychnov požádat.

Pan tajemník Kutschera dal dopisem ve známost, že nemůže převzít na něj přenesené dokončení obecního rozpočtu kvůli pracovnímu přetížení.

Odborný učitel Fritz Endler jako předseda finanční komise oznámil, že dva pánové ze zastupitelstva se již vyjádřili, že jsou ochotni ujmout se té námahy dokončit rozpočet obce pro rok 1920 a to pod podmínkou, že zde zmiňovaná částka 300 korun jim bude vyplacena, avšak chtějí peníze věnovat na dobročinné účely.

Pan tajemník Kutschera, při jehož úpravě platu mu bylo přeneseno dokončení obecního rozpočtu, má kvůli odepření tohoto pracovního výkonu uhradit 300 korun ze svých příjmů. Odborný učitel Fritz Endler jako revizor nedávno prováděného sčítání lidu dal ve známost následující výsledky: počet domů 527, z tohoto obydlených 486, partají 858 s 2766 obyvateli, z toho 151 Čechů.

V příštích školních prázdninách se budou konat školní výlety a obec má připravit jednu třídu jako odpočinkové místo pro mladé poutníky.

Ze zápisu z jednání ze 6. června stojí za zmínku, že vysázení stromů v alejích si vyžádalo částku 2009 korun.

Z poštovního a telegrafního ředitelství v Praze došel přípis, podle kterého má obec zaplatit telefonní investici 3000 korun do 15. června nebo dát výpověď telefonního připojení. Bylo rozhodnuto s výpovědí počkat a řídit se podle rozhodnutí jiných obcí.

Pan Rudolf Kraus dal návrh, že by obec měla zřídit na městském pozemku hřiště pro mládež. Zastupitelstvo se připojilo k tomuto návrhu, jenž by měl být předložen městské radě.

Na zasedání městského zastupitelstva, konaném 13. července bylo znovu jednáno o licenci na kino. Správa politického okresu v Jablonci požadovala k tomu potřebné plány a sdělení budovy, ve které se bude kino provozovat. Bylo rozhodnuto zřídit vlastní výbor, který má provádět záležitosti kina. V tomto výboru mají být zvoleni dva pánové z každé strany.

Pro panem Rudolfem Krausem navrhované hřiště pro mládež se ukazuje jako vhodné místo, pronajaté Německému tělocvičnému spolku. Zastupitelstvo má rozhodnout, že toto místo bude Německému tělocvičnému spolku odebráno a zpřístupněno veřejnosti.

Pan Karl Hofrichter se vyslovil proti tomuto plánu s vysvětlením, že on není protivníkem takového zařízení, brání se ale tomu, aby Německému tělocvičnému spolku bylo odebráno místo, které on s velkými obětmi těžkou prací a peněžními prostředky vyrovnal. Německý tělocvičný spolek snad získal kvůli na tom místě konaným pracím a mládežnickým hrám na to místo právo. Po tomto vysvětlení vzal pan Kraus svůj návrh zpátky.

Bylo rozhodnuto projednat s Německým tělocvičným spolkem společné používání místa. V obecné škole byl zabaven vestavěný byt. Bylo rozhodnuto proti tomuto zabavení podat odvolání k vyššímu soudu.

Podle přípisu z politického okresu Jablonec č. 965 z 21. května by měla být ustavena v každé obci disciplinární komise pro obecní zaměstnance. Pan starosta si vyžádal v Jablonci k tomu se vztahující informace.

Na závěr zasedání sdělil pan starosta Eduard Jäger, že skládá svůj úřad jako takový a že žádá rychlé převzatí ze strany 1. místostarosty.

Na 18. července svolaném mimořádném zasedání městského zastupitelstva prohlásil 1. místostarosta pan Karl Smidt, že vlivem složení mandátu starosty jsou mimořádné poměry a on kvůli svému povolání obchodníka nemůže převzít starostu, ježto stav je ještě tím horší, že tajemník kvůli nemoci nemůže konat službu. Žádal, aby se většinová strana (Německé volební sdružení) shodla na kandidátovi.

Německé volební sdružení volilo hlasovacími lístky a pan Karl Hofrichter obdržel z 11 odevzdaných hlasů 10 a ukázal se tak zvoleným budoucím starostou. Pan Hofrichter se hned vyjádřil, že úřad starosty přijme pod podmínkou, že mu bude schválen měsíční plat 1000 korun, neboť by nemohl přinést žádnou materiální oběť.

Poté, co také sociálně demokratická strana uznala tento požadavek, pozdravil pan Karl Schmidt pana Hofrichtera jako nového starostu a popřál mu, aby se pod jeho vedením usídlila prospěšná práce pro blaho veřejnosti a obyvatelstva.

Pan Hofrichter vyjádřil, že chce vést úřední věci jako starosta v daných podmínkách věrným plněním povinností a nastěhuje se do úředních místností města Rychnova pod heslem "práce".

K dalšímu vyřízení dospěla, ještě za předsednictví pana Karla Schmidta, žádost o dovolenou pana tajemníka Kutschery. Žádost byla schválena tak, že pan tajemník před nástupem své dovolené bude ještě několik dní k ruce novému starostovi k vysvětlení rozličných záležitostí a pak by mohl nastoupit svou dovolenou od 14. července do 14. října. Na závěr bylo ještě určeno, že předání úřadu novému starostovi se má konat 18. července 1921 za přítomnosti pana Eduarda Jägera.

Na mimořádném zasedání městského zastupitelstva, které se konalo 10. srpna, bylo jednáno o žádosti, týkající se zakoupení hřiště, pronajatého na obecním pozemku. Žádost byla postoupena městské radě.

Předsedající informoval, že musí být upraveny příjmy policistů. Na návrh pana Ernsta Langa byly přijaty návrhy předsedajícího. Policista Theodor Hübner je k 1. červenci 1921 přijat definitivně.

Příjmy policisty Hübnera:

základní plat	1.500 korun
50% drahotní příplatek	750 korun
20% příspěvek na bydlení	450 korun
osobní drahotní příplatek	1.476 korun
pořizovací příspěvek	480 korun
Celkem	4.656 korun

Příjmy policisty Ullricha

základní plat	1.500 korun
7 trienií á 187,50 Kr	1.321 korun 50 haléřů
50% drahotní příplatek	1.400 korun 25 haléřů
pořizovací příspěvek	480 korun
osobní drahotní příplatek	1.170 korun
Celkem	5.871,75 korun

Komise správy politického okresu žádá o zvýšení dotace pro městskou obchodní akademii v Jablonci. Bylo rozhodnuto zvýšit stávající dotaci na 100 korun.

Na zasedání městského zastupitelstva, konaném 7. září, byl stanovit roční plat školníka na 1.500 korun.

Paní Matzigová požádala o zvýšení své odměny za úklid kanceláří obecního úřadu. Částka byla zvýšena z 50 na 75 korun.

Obecní rozpočet na rok 1921 byl přijat a schválen s 63% činžovní daně a 400% ostatních daní.

9. listopadu se konalo zasedání městského zastupitelstva. Starosta Karl Hofrichter informuje o otázce oddělení obecní části Hranice a dal ve známost údaj obce Kokonín, ve kterém je s ní v plánu a propočtu ploch obecní části Dolní Dobrá Voda mlčky počítáno. Čte protesty obecních částí Hranice a Dolní Dobrá Voda od oněch obyvatel, kteří chtějí zůstat u Rychnova. Po delší diskuzi bylo rozhodnuto připojit se k usnesení ze shromáždění starostů z 22. října 1921. Usnesení zní: Komise okresní správy nechť podané žádosti o oddělení území nedoporučuje a jednotlivé obce nechť odkazuje na postup projednávání. Žádost Bertý Fischerové z č. 25 o zřízení prodejního stánku cukrářského zboží naproti domu pana Josefa Wallera z č. 255 na Hauptstrasse (dnešní Kokonínská) byla zamítnuta. Jmenovaná může požádat o zřízení tohoto prodejního stánku u svého domu.

Předseda tržní komise pan Johann Michel informoval, že příjmy z církevní slavnosti (pouť 28. září) činily 3.318 korun a výdaje 589 korun, takže přebytek byl 2.729 korun.

Na žádost pana Rudolfa Krause byla zahájena sbírka pro akci pomoci Rusku. Tato dala podle sbírkového archu 554 korun, 500 korun z přebytku hospodářské rady a 59 korun 40 haléřů od majitele kina, tedy dohromady 1.113 korun 40 haléřů.

Předsedající informoval, že vedoucí české školy dostal z ministerstva školství příkaz, aby se nastěhoval do bytu zřízeného obcí. Vedoucí školy do dnešního dne tohoto příkazu neuposlechl. Ani v pozdější době se tento do bytu nenastěhoval.

Ministerstvem sociální péče byla podle zákona z 12. prosince 1919 založena ústřední komise pro domácí výrobce skleněného zboží. (Úřední list č. 8 z 23. září 1921.)

Na upomínku Komerční banky (Merkur) v Jablonci kvůli placení splátek na válečnou půjčku bylo rozhodnuto před jejím proplacením už žádné splátky neprovádět.

Poplatky za inzeráty podávané obyvatelstvem v oběžnicích se zvyšují a to za obchodní inzeráty 20 korun, za dražby od 10 do 20 korun, spolková oznámení 10 korun. Ostatní poplatky určí starosta případ od případu. 50% těchto poplatků připadne chudinskému fondu a 50% kanceláři na režijní výdaje.

21. prosince se konalo poslední zasedání městského zastupitelstva v tomto roce. Pan Michel jako předseda tržové komise informoval, že příjmy z výročních trhů a z církevní slavnosti činily 10.166 korun, výlohy na postavení a zbourání stánků 2.360 korun, tudíž byl přinesly přebytek 7.806 korun.

Z chudinské komise informoval pan Michel, že mezi 22 dětí z obecné školy a 11 dětí z měšťanky byly rozděleny kožené boty. Sběrka, která byla provedena, dala 2.068 korun.

Obecní chudí obdrželi na vánoce 10 kilo brambor a 1 kilo mouky.

Výbor mateřské školy obecní školní rady dal následující návrh: Mateřská škola, plánovaná již od roku 1920, má být v roce 1922 zřízena, jakmile bude k dispozici vhodná místnost v obecné nebo měšťanské škole.

Stran bytu vedoucího české školy, který byl požadován v obecné škole, sdělil pan starosta, že vedoucí školy se nastěhoval do bytu v domě č. 460, čímž je tato záležitost dočasně vyřešena. Advokát dr. Pirkl tlumočil v této bytové záležitosti obci, že 5. ledna 1922 se koná jednání kvůli bytovému odvolání u "nejvyššího správního soudu" a žádá o sdělení stanoviska. Bylo rozhodnuto vyčkat rozhodnutí ministerstva a v nepříznivém případě stížnost zamítnout.

Bankovní úřad zaslal obci předpis dlužných úroků z válečné půjčky. Bylo rozhodnuto úroky neuznat a také neplatit, dokud nebudou úroky z válečné půjčky obci přiznány.

Obecní komunistická frakce dala následující žádost: Obecní pozemek, který se nachází od roku 1914 v pronájmu německého národního tělovýchovného spolku, který tento používá od té doby jako tělocvičnou a hrací plochu pro své vlastní účely, nechť je od 1. ledna 1922 dán obcí jako tělocvičná a hrací plocha bezplatně ke všeobecnému používání. Tento návrh byl přijat 12 hlasy proti 10.

Pan Franz Pietsch jako předseda dobrovolných hasičů dal jménem správní rady návrh, aby veškeré rekvizity jako stříkačky, hadice, výsuvné a stoupací žebříky, obleky a zařizovací předměty, zvláště všechny předměty, které patří k hasicí a záchranné činnosti a které toho času spravuje obec, byly převedeny do vlastnictví dobrovolným hasičům.

Bylo rozhodnuto všechna výše uvedená zařízení věnovat rychnovským dobrovolným hasičům pod podmínkou, že převezmou všechny opravy zařízení a budou je krýt z plánovaných hasičských výdajů.

Tím bylo ukončeno veřejné zasedání a po přestávce bylo zahájeno důvěrné zasedání.

Tajemník pan Kutschera požádal o své penzionování a dal požadavek roční penze 15.000 korun od 1. ledna 1922 a doplatek mzdy 24.000 korun.

Protože vedení poklady panem tajemníkem není bez připomínek a při vymáhání nedoplatků byly vykázány větší rozdíly, bylo rozhodnuto sdělit panu tajemníkovi, že prozatím do definitivního urovnání této záležitosti a přezkoumání vedení pokladny nemůže být pomýšleno na vyrovnání platu a penzionování.

Pan tajemník je do té doby zbaven služby a bude dostávat nadále dosavadní plat do rozhodnutí nevyřízené záležitosti.

Jako novoroční příspěvek obecním úředníkům bylo schváleno: vrchnímu strážmistrovi Josefu Ullrichovi 490 korun, policistovi Hübnerovi 388 korun, obecnímu sluhovi Franzu Matzigovi 75 korun, školnicím paní Seidlové a paní Ullrichové po 125 korunách a panu tajemníkovi 60 korun.

Tím končí zprávy z knih protokolů obce z roku 1921.

Církevní knihy neinformují z tohoto roku o žádných zvláštních událostech. Zde má být pouze promítnut pohyb obyvatelstva z matrik:

Křestní matrika vykazuje proti válečným létům významný růst narozených, neboť bylo pokřtěno 75 dětí.

Také počet sňatků byl docela značný, k čemuž asi přispěl dobrý běh obchodů v sklářském průmyslu, takže mohlo 136 mladých lidí vstoupit do manželství.

Proti počtu křtů a sňatků musí být označeno množství úmrtí v tomto roce jako malé, neboť se uskutečnilo pouze 37 pohřbů podle katolického způsobu.

Školní kronika informuje z roku 1921, že 1. ledna bylo rozděleno vedení obecné a měšťanské školy. Ředitel Emil Wander měl od toho dne pod dozorem už jen měšťanskou školu. Obecnou školu dostal dosavadní třídní učitel Arnold Seidel jako samostatný vrchní učitel.

16. května provedl na obou školách inspekci zemský školní inspektor Wilhel Strachowsky společně s okresním školním inspektorem Fühlichem.

Dar z okresního školního fondu v částce 160 korun byl použit na pořízení školních knih.

Pětitřídní obecná škola s paralelkou v 5. třídě byla navštěvována 127 chlapci a 130 děvčaty.

Učitelství sestával z učitele Langerera v 1. třídě, Emila Preißlera ve 2. třídě, Emila Schauricha ve 3. třídě, vrchního učitele Arnolda Seidela ve 4. třídě, učitele Bröckelta v 5. chlapecké třídě a Eduarda Schwaniga v 5. dívčí třídě.

V chlapecké měšťance dosáhl počet žáků 113.

V 1. třídě byl třídním učitelem odborný učitel Fritz Endler, ve 2. třídě Heinrich Huyer a ve 3. třídě Franz Posner.

Dívčí měšťanská škola čítala 123 žákyň.

V 1. třídě působila jako třídní učitelka odborná učitelka Henriette Püschel, ve 2. třídě

Adelheid Lorenz a ve 3. třídě Paula Vogt.

Ženské ruční práce vyučovala v obou školách industriální učitelka Marie Singer.

Okresním učitelským spolkem nově zřízený institut zakládání žákovských ubytoven došel také u našeho učitelského sboru uznání, a tak když skupinové vedení spolkových obcí a obecní školní rada zajistily krytí nákladů, byla na začátku prázdnin zřízena v jedné třídě obecné školy žákovská ubytovna. Jako ubytovatel fungoval vrchní učitel Seidel. O podávání bezplatných snídaní mladým poutníkům se zvláště zasloužil odborný učitel Fritz Endler.

Sbírka na ochranu dětí a péči o mládež provedená ve vánočním týdnu vydala v chlapecké měšťance 280 korun.

Doplňk k dívčí měšťanské škole:

1. září 1921 byla dívčí měšťanská škola oddělena od vedení chlapecké měšťanské školy a dostala vlastní ředitelku.

Učitelství sestával z prozatímní provizorní vedoucí, odborné učitelky Adelheid

Lorenz, třídních učitelů Rudolfa Peukerta v 1. třídě, odborné učitelky Pauly Vogt ve 2. třídě a Henriette Püschel ve 3. třídě.

Jako učitelka ručních prací působila Marie Singer.

Počet žaček na začátku školního roku činil 103 děvčat.

3. listopadu byla otevřena Svazem Němců v Čechách udržovaná vývařovna polévky a z důvodů nemajetnosti dostávalo 24 žákyň v poledne vydatnou polévku.

20. prosince obdržely 3 žákyně od obecní školní rady teplé zimní boty v hodnotě 420 korun.

Ze spolkových věcí není v roce 1921 nic podstatného ke sdělení. Nekonalý se žádné spolkové slavnosti a všechny spolky si musely své záležitosti po ochromení v důsledku války teprve znovu zorganizovat. Pouze hasiči byli aktivní u dvou požárů v Pulečném. Obchody a pracovní poměry ve sklářském průmyslu mohou být označeny jako uspokojivé. Obyvatelstvo si pozvolna přivykalo na nově ustavené státní poměry. Pouze hodnota peněz dávala příčiny k nespokojenosti, neboť bylo nutno za zboží zaplatit 8 až 10 krát vyšší částku než v čase před válkou.

Obyvatelstvo se ještě nevzpamatovalo z pohrom a nouze právě skončené války, když se na nebi objevily zase nové válečné mraky. Odstoupivší císař Karel, který se musel zřeknout na všechny časy práva na trůn pro sebe a svou rodinu Habsburků, přicestoval na každý pád na pozvání uherských monarchistů do Budapešti, aby se tam věnoval jednání o znovuuštění království s jeho nástupem na trůn. Československá vláda spatřovala v královské návštěvě Uher porušení vzájemně uzavřených závazků proti Společnosti národů a nařídila proti Maďarsku mobilizaci.

Doslovný text toho se týkajícího telegramu doručeného starostenskému úřadu zněl:

"Mobilizace nařízena. První mobilizační den je dvacátý sedmý říjen 1921, 0 hodin jedna minuta.

T.G. Masaryk v.r. prezident republiky

Franz Udrschal v.r. ministr války

Obecní úřady budou ihned vyrozuměny, aby zpravily veřejnost plakátováním na nápadných místech 24. října."

Také v Rychnově mělo několik mladých mužů nastoupit k mobilizaci, avšak více jich neuposlechlo povolávací rozkaz a zůstali doma, když si mylně řekli, že jako Němci nemají v českém státě konat žádnou povinnost vojenské služby.

Nedošlo však k válce s Maďarskem a narukovavší přišli po několika dnech zpět aniž by promluvily zbraně. Ti ale, kteří se vyhnuli povinnosti narukovat, byli odsouzeni k citelným pokutám.

1922

První zasedání městského zastupitelstva v tomto roce se konalo 14. února a pan starosta Karl Hofrichter podal zprávu, že konfiskace bytu pro českého vedoucího školy v obecné škole byla ministerstvem školství stažena zpět.

Odvolání k "Nejvyššímu správnímu soudu" mohlo být proto právním zástupcem Dr. Pirkelem zrušeno. Tato záležitost tím byla pro obec definitivně vyřízena.

Došlo k jednání o výdajích. Pan starosta Karl Hofrichter požádal o zvýšení svého platu. Bylo rozhodnuto zůstat u platu 2.000 korun, jak bylo dohodnuto při přebírání úřadu panem starostou, a povolit jako odměnu příplatek 6.000 korun. (Při přebírání úřadu v roce 1921 je poznamenáno, že jako plat bylo požadováno a schváleno 1.000 korun.)

Vrchnímu strážníku Josefu Ullrichovi bude jeho plat zvýšen na 8.000 korun a strážníku Theodoru Hübnerovi na 6.600 korun. Dále obdrží oba strážníci až do odvolání týdně 25 kilo uhlí a ročně 1 m topného dřeva.

Daň ze psů byla stanovena byla stanovena za hlídacího psa na 10 korun, za luxusního psa na 20 korun a za každého dalšího psa na 10 korun.

Nájemné obecních luk bylo od roku 1922 zvýšeno o 100% s přírůžkou 10% pozemkové daně. Zvýšení bylo zdůvodněno vysokým daňovým zatížením.

Daň z osvětlení byla kvůli zvýšení cen elektrického proudu z 2 korun 70 haléřů na 5 korun za kilowatthodinu pro všech 12 cenových tříd zvýšena o 100%.

Amortizace zadluženého kapitálu a mnohé opravy vodovodního vedení vyžadují zvýšení poplatky z vody. Tato byla do budoucna stanovena za jednu místnost 10 korun, za pokoj a kuchyň 15 korun a za každý další pokoj 10 korun.

Firma Haasis zaplatila na dani za rok 1921 částku 35.000 korun. Z této sumy má připadnout 15.000 korun školám a 20.000 korun obci.

Stran poplatků ze zábav bylo rozhodnuto převést 40% chudinskému fondu a 50% školám. Obecní skupina odborů německých zaměstnanců v Jablonci žádá kvůli omezování platů úředníků, zaměstnanců a učitelů protestovat v usnesení.

Na návrh pana odborného učitele Fritze Endlera bylo přijato následující usnesení:

"Městské zastupitelstvo Rychnova protestuje co nejrozhodněji proti způsobu a metodě, jak vláda a většinové strany projednávají úřednickou a učitelskou otázku.

Srážky z platů, které přinesly prosincové zákony, nejsou v žádném případě vzhledem k růstu cen potravin ospravedlnitelné. Městské zastupitelstvo již vítá každé úsilí, aby byla omezena dražota. Ale je nutno začít tam, kde je to oprávněné. Je to přímo neslýchané, že se učitelům připisuje srážka 20 - 30%, zatímco na druhé straně se zdá, že peníze nehrají žádnou roli. Kdyby se vypustila jenom část vojenských výdajů, kdyby se vedly reprezentace v zahraničí ve správné míře, pak bude republika ve stavu postarat se o úředníky a učitele minimálně v dosavadním potřebném rozsahu.

Městské zastupitelstvo v Rychnově požaduje proto naléhavě změnu prosincových zákonů a zvláště také znovuoustavení rovnosti učitelů se státními úředníky."

Obec Kokonín sdělila městu, že je připravena jednat o oddělení domů Na hranici. Již 13 února se uskutečnilo jednání v Kokoníně, na kterém městys Kokonín přednesl prohlášení, že žádost o oddělení u okresní správy byla vzata zpět a nárok se omezí pouze na ty hranice, které byly již v roce 1907 obyvateli Hranice určeny.

Rozvinula se debata, ve které byl přijat návrh pana odborného učitele Endlera, že obec Rychnov je připravena s Kokonínem jednat. Pro tuto záležitost byla zvolena komise, která má tato jednání vést.

Sboru dobrovolných hasičů byl schválen k vyplacení roční účet v částce 358 korun.

Na zasedání městského zastupitelstva konaném 24. dubna bylo rozhodnuto rozšířit Flurgasse (dnešní Květinová) v celé její délce na 10 m.

Přece však musí rozšíření a výstavba ulice zatím přestat, neboť majitelé sousedních pozemků pan Hermann Machke z č. 237 a Adolf Hartrampf působí kvůli postoupení pozemků velké potíže, pouze pan August Peukert z č. 228 se již vyjádřil, že potřebný pozemek bezplatně postoupí.

Pan Johann Michel jako předseda tržové komise informuje, že čistý výnos velikononočního trhu dosáhl 2.200 korun. Bylo rozhodnuto nově upravit platby za boudy a místa a stanovit ceny za postavené boudy se střížním zbožím a konfekcí na 20 korun, ostatní boudy na 15 korun, vestavěné místo na 10 korun a volné místo za běžný metr na 2 koruny.

Předsedající informoval, že při hlasování o oddělení obecní části Hranice 12. března bylo odevzdáno 13 hlasů pro Rychnov a jen 11 hlasů pro Kokonín. Městské zastupitelstvo se připojilo k většině obyvatel Hranice, kteří jsou pro Rychnov, a obec Kokonín je s tímto rozhodnutím srozuměna.

Pan odborný učitel Endler poukazuje na přání obyvatel obecní části Hranice být účastnými na vodovodním rozvodu. Obec se bude muset otázkou zásobování vodou obecní části Hranice zabývat.

Německý tělovýchovný spolek zaslal na město přípis, ve kterém protestuje proti rozhodnutí městského zastupitelstva z 21. prosince 1921, kterým mu bylo bez jakékoli výpovědi bez dalšího odňato na jeho náklady zřízení sportoviště. Pan odborný učitel Endler poukazuje na ukvapení tohoto rozhodnutí a považuje za vhodné předchozí projednání s tělovýchovným spolkem. Pan Rudolf Kraus navrhuje ustavit komisi ze vždy dvou zástupců obce a německého tělovýchovného spolku, která má tuto otázku řešit.

Předsedající informuje, že město (poštovní správě) je povinna zaplatit 3000 korun investiční půjčky nebo 1000 korun stavebních nákladů. Má být tlumočeno poštovnímu ředitelství, že město zaplatí nejvýše 100 korun stavebních nákladů, jinak na telefon rezignuje.

Sborem dobrovolných hasičů byl doručen návrh na vybírání hasičské dávky následujícího obsahu:

Návrh.

Ve prospěch sboru dobrovolných hasičů v Rychnově bude vybírána od 1. ledna 1922 hasičská dávka podle následujících podmínek.

1. Pro přízemní dům za 1 metr čtvereční stavební plochy 4 haléře, pro budovu s vestavěnými podkrovními byty za 1 metr čtvereční 6 haléřů, pro patrové domy za 1 metr čtvereční 9 haléřů zaplatit.
2. Placení hasičského poplatku přísluší majitelům domů.
3. Osvobození od tohoto hasičského poplatku jsou:
 - a) Majitel domu, který se aktivně účastní ve sboru a ročně splní 60% svých povinností u požárů a cvičení, zasedání a pohřbů. (Vyjma zábavy.)
 - b) Ti členové hasičského sboru (majitelé domů a nájemníci), kteří po 30 let patřili ke sboru a během této doby plnili v každém ohledu hasičské povinnosti.
 - c) Nájemníkům, kteří jako členové sboru plnili předepsané povinnosti, nesmí být hasičský poplatek uložen.
 - d) Vdovy, jejichž zemřelý muž 30 let aktivně sloužil a u požárů nebyl žádným cizincem, jsou během svého vdovského času od poplatku osvobozeny.
 - e) Pokud je byt používán příslušníky rodiny a ti plní předepsané hasičské povinnosti, je tato partaj osvobozena od placení hasičského poplatku.
 - f) Nájemníci, kteří pobírají chudinskou podporu, jsou bez končetiny a z 60% kvalifikovaní invalidé, stejně jako nájemníci, kteří jsou odkázáni na dobročinnost spolubydlících, neplatí žádný hasičský poplatek.
4. Majitelé domů, kteří mají ve svém domě více bytů, jsou oprávněni vybírat hasičský poplatek od těch partají, jejichž hlava domácnosti není činná jako horlivý člen sboru.
5. Majitelé domů, kteří mají své nemovitosti v městysu Rychnov, ale žijí jinde, nejsou od hasičského poplatku osvobozeni.
6. Změny v hasičských poplatcích jsou vyhrazeny velitelství a správní radě dobrovolných hasičů, avšak tyto změny musí být předloženy k přezkoumání a schválení městu.

Pro velitelství dobrovolných hasičů

Rychnov 27. března 1922

Frantz Pietsch, náčelník

Rudolf Seidel, jednatel

Zdejší spořitelni a záložní spolek věnoval na vodovodní vedení 500 korun, školám 100 korun, obecním chudým 100 korun, pokračovací škole 100 korun, na sázení zeleně 50 korun a na splátku úvěru za malířský ateliér v měšťanské škole 1842 korun.

Odborný učitel Endler navrhl zřízení fondu na podporu chudých talentovaných žáků za účelem jejich dalšího vzdělávání na vyšších školách. Tento bod má být projednáván na příštím zasedání.

Organizace úředníků samosprávných těles zaslala přípis okresní správní komisi, ve kterém je žádáno o urychlení vyřízení otázky platu penzionovaného pana tajemníka Kutschery. Bylo rozhodnuto upravit penzi podle ustanovení zákona. Stran dalších nároků pana tajemníka má s ním jednat starosta pan Hofrichter.

Na zasedání obecního zastupitelstva konaném dne 25. května byl předložen přípis ministerstva vnitra, ve kterém byla navrhována změna přízviska města Rychnova. Bylo rozhodnuto zůstat u označení Rychnov u Jablonce, protože přízviska „nad dráhou“ nebo „nad Mohelkou“ jsou příliš bezvýznamná.

Obyvatelé dolního Rychnova žádají o výstavbu elektrického osvětlení až k hranicím města. Bylo rozhodnuto dát návrh panu Haasisovi, aby vyhověl přání tamnějšího obyvatelstva a prodloužil vedení až k Zolkerovu mlýnu.

Důvěrné zasedání: K projednání dospěla záležitost tajemníka. Poté, co pan tajemník Kutschera trvá na svém požadavku 15.000 korun penze a 24.000 korun doplatku bylo rozhodnuto ho k 1. lednu 1922 penzionovat a schválit mu výši jeho penze podle třídy X po přesném sečtení jeho služebních let. O požadovaném doplatku nebylo dosaženo žádné dohody. Pan starosta má zkusit vzhledem k nabídce vysoké penze pana tajemníka od doplatku odradit, tím více, že penze je poskytována od 1. ledna 1922 a tím rovněž byl proveden dost značný doplatek.

2. srpna se konalo zasedání městského zastupitelstva, na kterém bylo rozhodnuto o uzavření obecní cesty p.č. 1755 (veřejný statek) na východní straně u domů č. 328 a 219 poté, co pan starosta měl rozhovor s rodinami na této cestě přicházejícími v úvahu. Tyto rodiny nevznesly proti uzavření žádný protest.

Na návrh finanční komise bylo rozhodnuto, že má být na konto pokračovací školy k 1. lednu 1922 převedeno z města 2100 korun, přislíbených pro rok 1921.

Výplatní účet regulace silnic a potoků má být v částce 6613 korun ze zůstatků vrácen zpět městu a závazek u spořitelního a záložního spolku ve výši 10000 korun bude splacen, neboť firma Haasis za roky 1917 - 1920 přispěla do zůstatků tolik, že dluh dle rozhodnutí z 5. července 1914 může být zaplacen.

Konto malířského ateliéru vykazuje schodek 3731 korun a rok od roku vzrůstá. Na dotaci není naděje. Proto má být provedeno zaúčtování tohoto schodku městu.

Obecním částem už není od roku 1916 převáděna na ně připadající část nápojové daně.

Proto má být pro roky 1916 až 1922 použit následující klíč: Liščí jáma 2,7%, Zálesí 1%, Košovy 1,4%, Hranice 1,6%, Dobrá Voda 1% a Svatý kříž 0,6%. Tyto částky za roky 1916-1921 mají být kryty ze zůstatků.

Předseda chudinské komise informuje, že podpory obecním chudým jsou zvýšeny o 50 až 100%.

Pan městský radní Michel jako předseda tržové komise informuje o výtěžku výročních trhů. Příjmy dosáhly 6603 korun, výdaje 2104 korun. Tím je dán čistý výtěžek 4467 (4499?) korun.

Pan Ludwig Schmidt jako majitel nemovitosti č. 1 požádal obec, aby bylo prodlouženo vodovodní vedení až k jeho novostavbě. Pan Schmidt se zavázal uhradit polovinu stavebních nákladů z vlastních prostředků.

Výstavba vodovodu však není možná, protože pro takovou výstavbu nevystačí voda, aby bylo v novostavbě dosaženo potřebného tlaku. Žádost je proto v tomto smyslu zamítnuta. Obecní části Dolní Dobrá Voda, Hranice a Svatý kříž usilují o vedení elektrického osvětlení z liberecké elektrárny pro dálkové přenosy. Jednání natolik pokročila, že obecní části mají ještě během léta obdržet elektrické osvětlení.

Již jsou zahájena jednání s firmou Haasis kvůli připojení obecních částí Liščí jáma a Zálesí na městskou síť.

Okresní správní komise Jablonec požaduje úpravu platu obvodního lékaře. Ze strany obce je provedeno zvýšení provizorně na jeden rok. Za to mají lékaři převzít zvýšené povinnosti v péči o chudé a ve školní službě.

Na zasedání městského zastupitelstva konaném 27. září bylo přítomno 20 pánů zastupitelů a 2 zastupitelky.

Před zahájením programu věnoval předsedající, starosta pan Karl Hofrichter procítěný nekrolog 20. září zemřelému městskému zmocněnci panu Josefu Honsejkovi, ve kterém ocenil stálou spolupráci zemřelého a zdůraznil jeho vždy trvající ochotu přispět k dílu. Přítomní během nekrologu na znamení úcty povstali.

Ze stavební komise informoval předsedající, že panu Josefu Šťastnému byla povolena novostavba domu.

Panu Karlu Müllerovi z č. 322 byla povolena stavba obchodu.

Bylo rozhodnuto prodat panu Oswaldu Hofmannovi z č. 300 stavební parcelu z kat.č. 1511 o výměře 251 čtverečních sáhů za cenu 15 korun za čtvereční sáh.

Ohledně na západ od této stavební parcely ležících parcel na severní straně bylo kvůli přímému ohraničení rozhodnuto vzniklé pozemkové klíny prodat sousedícím vlastníkům.

Tak obdrží, vždy za 15 korun za čtvereční sáh:

Karoline Blumentritt z č. 381	44,5 čtv. sáhu
Heinrich Weiß z č. 400	40,8 čtv. sáhu
Josef Schmidt z č. 384	28,6 čtv. sáhu
Ernst Peukert z č. 354	18,3 čtv. sáhu
Anton Peukert z č. 386	2,2 čtv. sáhu

Bylo rozhodnuto, že všichni kupci, kteří koupili stavební místa ve všech částech, na kterých je zamýšlena, ale ještě neprovedena silnice, mají při koupi přikoupit 5 metrů silnice podél získaného pozemku. Tento silniční pozemek musí být okamžitě bezplatně a prost všech břemen převeden na město. Až do zahájení stavby silnice má kupec k tomuto pozemku právu užívání.

Panu řeznickému mistru Antonu Ullrichovi z č. 344 byla povolena novostavba domu na Hochstraße (Ještědská).

Panu Augustu Urbanovi z č. 208 nebylo přiznáno povolení k užívání přestavěného bytu.

Panu Karlu Müllerovi bylo povoleno znovupostavení plotu podél jeho pozemku až do odvolání.

Panu Oswaldu Hofmannovi bylo povoleno zřízení novostavby na nabytém stavebním pozemku.

Současně bylo rozhodnuto Karlu Hartampfovi prodat díl cesty č. 1755 (veřejný statek), který byl u domu uzavřen na základě rozhodnutí zasedání ze 2. srpna, až po stavební čáru za cenu 15 korun za čtvereční sáh. Rovněž obecní pozemek, na kterém stojí část domu č. 219, z parcely č. 328/2 v celkové výměře asi 20 čtverečních sáhů.

Na cestu určenou k prodeji bude zaknihována následující klausule: Kdyby mělo být později přes tento díl cesty stavěno další vodovodní vedení, musí na požádání městského úřadu Karl Hartrampf nebo jeho právní nástupci výstavbu nebo případné opravy bez překážek dovolit.

Podle přípisu okresní správy v Jablonci mají být do 15. září 1922 desky s názvem obce umístěny dvojjazyčně. Pan starosta již tento přípis vyřídil v tom smyslu, že na posledním zasedání bylo rozhodnuto ponechat označení Rychnov, okres Jablonec, a nyní je v příloženém seznamu výše uvedeného přípisu nazýván Rychnov nad Mohelkou. Buď platí usnesení městského zastupitelstva nebo se při vyžádání vyjádření pouze plýtvalo časem. Má se proto vyčkat na opravu.

Na základě zákona ze 7. května 1874, Říšský zákoník č. 50, bylo politickou okresní správou v Jablonci uspořádáno 14. srpna 1922 na faře v Rychnově konkurenční řízení ve věci opravy hřbitovní zdi, na kterém bylo město s obecní částí Štěrbovina (obec Pelikovice) zavázáno k uhrazení ruční a potažní služby.

Náklady na ruční a potažní službu pro Rychnov a Štěrbovina činí 2.750,- korun. Rádlo a Pulečný odmítly jakékoli placení, protože obě obce mají vlastní hřbitov.

Městské zastupitelstvo došlo k rozhodnutí, že na základě platného konkurenčního práva nemůže být k placení této částky zavázáno město, nýbrž pouze ve městě žijící farníci a farníci obcí Rádlo a Pulečný, bez ohledu na to, že tyto obce vlastní své hřbitovy. Město Rychnov musí dotud trvat na závazku farníků obcí Rádlo a Pulečný, dokud nebude prokázáno, že jsou v důsledku zvláštních dohod mezi odpovědnými místy vyloučeny z placení příspěvku kvůli existujícím obecním hřbitovům.

Protože nejsou žádné prostředky nebo fondy města pro tento účel k dispozici, rozhodlo městské zastupitelstvo dále, na základě zákona z 31. prosince 1894, resp. 1895 Říšský zákoník č. 7, zavést k 1. lednu 1923 daň pro farní obec ke krytí příspěvků připadajících na farníky města. Požadavek pro účely římsko-katolické církve bude kryt z výnosu oné části této daně, která bude vybrána od římsko-katolických farníků. Ostatní část výnosu této daně od ostatních vyznání bude uložena na úroky pro budoucí obecní hřbitov.

Do domovského svazku byly přijaty rodiny

Josef Blösche z Arnoltic (číslo 1779),

Rudolf Hübner z Proseče (číslo 2016),

Karl Waller z Pelikovic (číslo 2018) a

Josef Waller z Pelikovic (číslo 20).

Žádost Rudolfa Ullmanna z č. 398 o propůjčení hostinské koncese byla s doporučením postoupena dále.

Nápojová daň je přijata ve formě prováděcího předpisu. Změněn je paragraf 1 pro výčepní pivo 4 haléře, ležák a plzeňské pivo 4 haléře, speciální piva 6 haléřů, víno 6 haléřů, ovocné šťávy 3 haléře, líh 30 haléřů, slazené pálenky 15 haléřů, ostatní pálenky 10 haléřů za litr.

Výnos dávky bude z poloviny poskytnut městu, z jedné čtvrtiny na vodovod a z jedné čtvrtiny škole.

Masná dávka je přijata ve formě vzorového předpisu s následujícími změnami: za hovězí dobytek nad 70 kg jateční váhy 14 korun, nad 20 kg 6 korun.

Výnos této dávky bude věnován péči o zdraví.

Obecní daň ze zábav je přijata ve formě prováděcího předpisu a výnos poukázán ze 40% chudinskému fondu, 25% škole, 25% mateřské škole a 10% pražskému nemocničnímu fondu.

Daň ze psů je přijata s následujícími změnami: Bod a) 15 korun, bod b) 30 korun. Výnos bude věnován na bezpečnost osob a majetku.

Poplatek z vody je přijat v propracovaných předpisech, protože město nemá žádné vodoměry a jejich opatření bylo vyžadovalo příliš vysoké náklady. Všeobecný poplatek za vodu podle vzorových předpisů nebyl zaveden, protože poplatníci by byli příliš zatíženi.

Uvedené tarify již existují a proto je k tomu ještě nově rozhodnuto: za splachovací záchod 15 korun, za zřízenou koupelnu 100 korun, kromě toho ještě v paragrafu 1 a 5 určené paušální výměry.

Výnos bude věnován na veřejný vodovod.

Daň z osvětlení byla přijata ve formě vypracované osvětlovací komisí a městskou radou. Již existujících 12 tříd má být dále zachováno. Požadavek je vybírán ve formě procent z těchto tříd.

Výnos bude poukázán na krytí potřeb pro uliční osvětlení.

K rozhodnutí o hasičské dani nebylo na základě dobrozdání samosprávného tělesa zatím přikročeno. Jako náhrada za tuto dávku má být hasičskému sboru poskytnut příspěvek z úspor letošního rozpočtu. Do budoucna bude každoročně v návrhu stanovena pro hasičský sbor odpovídající částka.

Pan městský radní Ernst Lang dal podnět k zavedení českého vyučování. O splnění má postarat předsedající s vedením školy.

Pan městský radní Chvalina se dotázal stran bytového úřadu. Předsedající informoval, že bytový úřad nalez tak málo podpory u politické okresní správy, že nemá žádný smysl, aby dále existoval.

Potud zprávy z obce za rok 1922.

Ohledně pohybu obyvatelstva v roce 1922 uvádějí farní matriky 49 křtů proti 109 v roce 1822, svateb se konalo 58 proti 23 v roce 1822. Pohřbeno bylo 38 osob proti 94 v roce 1822.

Církevní kronika informuje, že 13. srpna byl uspořádán koncert nejlepších hudebníků a zpěváků z Rychnova ve prospěch pořízení nových kostelních zvonů. Dřívější zvony byly jak známo během světové války sňaty a roztaveny pro zbrojní účely. Kostelní koncert dal čistý výnos asi 2000 korun. Vstupné bylo 8, 5 a 3 koruny.

17. prosince zemřela na zámku Sychrově Její Jasnost kněžna Johanna Rohanová, dřívější majitelka obcí Rychnov a Rádlo. Kněžna byla slavnostně pochována 20. prosince do rodinné hrobky v Loukově.

Školní kronika sděluje z roku 1922 následující:

27. února provedl inspekci obecné a měšťanské školy okresní školní inspektor pan Karl Führich. Na závěr se konala porada.

1. března bylo zavedeno na chlapecké měšťanské škole (1. třída) jako volitelný vyučovací předmět vyučování češtiny. Jako učitelská síla byl pro tento předmět ustaven jako způsobilý odborný učitel pan Friedrich Endler. Vyučování francouzštiny bylo v této třídě zkráceno na jednu hodinu.

3. března nastoupil onemocnělý odborný učitel pan Heinrich Huyer zdravotní dovolenou do 30. dubna.

8. září na svátek narození Panny Marie bylo vyučování drženo jako v obvyklé všední dny.

11. září nastoupil službu jako nová učitelská síla za onemocnělého odborného učitele Eduarda Schwaniga pan odborný učitel Josef Ginzkey.

7. října zemřel učitel pan Eduard Schwanig. Pohřeb se vyvinul v důstojnou smuteční slavnost.

4. října došel ze zemské školní rady výnos ohledně zrušení tříd na německých školách, podle něhož od 1. listopadu 1922 bude mnoho učitelů posláno na dovolenou s minimálním platem nebo docela propuštěno.

4. prosince se konalo znovuotevření mateřské školy.

11. prosince nastoupil službu nový katecheta na měšťanskou školu jako náhrada za onemocnělého katechetu pana Antona Ramsche.

Kromě toho informuje školní kronika o ničivé lesní nákaze, která v letních měsících způsobila, že velká část jehličnatých stromů v lesích zůstala holá, to způsobila motýlovitá bekyně mniška.

Kam přišel tento škůdce, sežral vše dohola. Tato místa se vyznačovala červenou barvou. Motýlek pak létal jako kobylička kolem. V lázních Reinerz musel být kvůli tomu přerušen

koncert, protože masy naletujících motýlků mnišek rušily muzikanty při hraní. V Rychnově byla zničena velká část Pláňského lesa.

Dodatek k dívčí měšťanské škole:

Školní sbírka uskutečněná 27. února na podporu ochrany dětí a péči o mládež vynesla 230 korun. Tato částka byla zaslána novému ústavu pro hluchoněmé v Liberci.

28. května se konalo školní představení, při němž žákyně měšťanské školy předvedly pohádku Sněhurka. Představení sklidilo velký aplaus. Představení muselo být opakováno 29. května a vyneslo 1951 korun, které byly rozděleny třem školám k pořízení školních pomůcek.

24. června uskutečnily všechny tři třídy výlet na Rádlo, kterého se zúčastnilo mnoho rodičů a hostů. Žačky předvedly kolové a společenské tance a divadelní kusy, které měly velký úspěch.

Sbírka konaná ve prospěch německého kulturního svazu vynesla 860 korun, z nichž 160 korun bylo převedeno na péči o sirotky svazu do Teplic - Šanova.

Na začátku školního roku úřadovala odborná učitelka Adelheid Lorenz opět jako provizorní ředitelka. Jako nová učitelská síla nastoupil do služby na dívčí měšťanské škole odborný učitel Josef Scholze do funkce třídního učitele v 1. třídě.

Paní odborná učitelka Püschelová věnovala částku 100 korun, kterou obdržela na správu lidové knihovny, na pořízení učebnic.

8. listopadu sebraly žačky na den ochrany dětí a péče o mládež částku 222 korun.

15. listopadu obdržela škola od obce 100 ks nových učebnic pro všechny žákyně.

Jako vánoční dárek obdržely 21. prosince čtyři chudé žákyně nové kožené boty v hodnotě 400 korun

Jako pozoruhodnost přítomného času stojí za zmínku extrémně nízký stav německé říšské marky a rakouské koruny.

Za dvě české koruny se dostane 100 říšských marek. Z tohoto důvodu se rozvinula čilá přeshraniční doprava našich obyvatel do Saska a Pruska, kteří na druhé straně nakupovali za směšně nízké ceny a pašovali do Čech všelijaké předměty denní potřeby, zlato a oblečení.

Obchody na druhé straně byly brzy vykoupené, čímž utrpělo říšskoněmecké obyvatelstvo velkou škodu.

Také naši kapitalisté, kteří díky dobrým obchodům ve skleněném průmyslu, který se rozvinul po válce, získali velký majetek, vložili jejich lehko nabyté peníze do koupě velkých činžovních a nájemních domů, které se daly v německých městech získat za málo peněz.

Říšskoněmecké úřady nyní zavedly protiopatření, ustavili přísné hraniční kontroly a mnoho osob, které chtěly pašovat zboží do Čech, byly zadrženy a byly jim uděleny vysoké peněžní pokuty.

Naši boháči, kteří nakoupili na druhé straně domy, nedopadli dobře. Později museli doplatit vysoké zhodnocovací poplatky a byly jim předepsány tak vysoké daně a odvody, že se domy staly pro majitele bezcennými a dnes asi žádný náš občan už dům v Německu nevlastní.

Ve všech městech republiky byla snaha dosáhnout snížení cen potravin, oblečení a předmětů denní potřeby. Přesto toto snížení pokračovalo velmi pomalým tempem. Litr mléka stál pořád ještě tři koruny.

V letních měsících panovalo většinou studené deštivé počasí.

Kronika zdejší obecné školy sděluje zajímavá data o vedení škol. Zápis, který je zde reprodukován, zní:

Od 1. února 1901 do 1. ledna 1921 byla obecná škola v Rychnově spojena s chlapeckou a dívčí měšťanskou školou pod vedením ředitele měšťanské školy pana Emila Wandera.

Zápisy vztahující se k tomuto času nacházejí se proto v kronice obecné a měšťanské školy, která byla vedena panem ředitelem Wanderem.

Dělení společného vedení obecné a měšťanské školy se uskutečnilo výnosem zemského školního rady z 10. dubna 1920 číslo 1/A-1398/6-121.730.

Tímto výnosem byla obecná škola v Rychnově oddělena od vedení měšťanských škol a postavena pod vedení vlastního vrchního učitele, jehož místo bylo z tohoto důvodu systemizováno.

Mezi písemnostmi kroniky obecné školy se nachází pozvání honorace a čestných hostů u příležitosti slavnostního svěcení naší nově postavené obecné školy na 23. září 1877.

Obsah pozvání a slavnostního programu je zde reprodukován:

Obec Rychnov hodlá 23. září 1877 v 9 hodin dopoledne konat vysvěcení nové pětileté obecné školy.

V nejoddanější úctě klademe si za čest Vás na tuto slavnost zdvořile pozvat a tento radostný den oslavit vaší cennou přítomností.

Dovolujeme si zároveň na opačné straně dát ve známost slavnostní program.

Rychnov září 1877.

Obecní zastupitelstvo a obecní školní rada
Stefan Klement, Karl Hofrichter
vrchní učitel, představený

Slavnostní program
k vysvěcení nové školní budovy v Rychnově
22. září.

1. Shromáždění školních dětí ve staré školní budově.
2. Shromáždění vážených P.T. hostů, velebného duchovenstva, obecní reprezentace a obecní školní rady na faře.
3. Shromáždění chvályhodných spolků v obecním domě.
4. Průvod jmenovaných ke staré škole.
5. Průvod dětí a spolků k faře, vyzvednutí čestných hostů a průvod do kostela.
6. Veni sancti
7. Průvod k nové školní budově.
8. Píseň školních dětí zpívaná žáky 4. a 5. třídy za laskavé spolupráce chvályhodného pěveckého spolku.
9. Slavnostní projev starosty.
10. Proslov jedné žákyně.
11. Eventuelní proslovy čestných P.T. hostů.
12. Národní hymna.
13. Předání klíčů.
14. Projev ředitele školy.
15. Vysvěcení školy ctihodným duchovenstvem, během něho přednes žalmu chvályhodným pěveckým spolkem.
16. Průvod do kostela ke slavnostní bohoslužbě.
17. Prohlídka tříd a učebních pomůcek.
18. Slavnostní tabule v hostinci „U města Prahy“.

Nyní následují opět zápisy z kroniky obecné školy.

1. ledna nastoupil pan Arnold Seidel jako služebně nejstarší učitel rychnovské obecné školy službu vrchního učitele.

22. února byla uspořádána mezi žáky sbírka ve prospěch nově zřízeného německého ústavu pro hluchoněmé, která vynesla částku 92 korun. Tato byla ústavu poukázána.

Zdejší obecní skupina Svazu Němců v Čechách věnovala částku 293 korun na vybavení žákovské knihovny.

28. a 29. května (neděle a pondělí) uspořádala obecná škola spolu s oběma měšťanskými školami žákovské představení, které sklidilo v každém ohledu velký úspěch a dosáhlo značného výnosu 1951 korun. Z těchto bylo vždy po 500 korunách poukázáno třem školám k pořízení učebních pomůcek a zbylých 451 korun německému kulturnímu spolku.

Počet žáků činil na konci školního roku 1922 108 chlapců a 110 děvčat, dohromady 218 dětí.

V 1. třídě vyučoval učitel Alfred Bröckelt, ve 2. třídě Emil Preißler, ve 3. třídě Johann Langer, ve 4. třídě Emil Schaurich, v 5. chlapecké třídě Arnold Seidel a v 5. dívčí třídě Eduard Schwanig.

Vývařovna polévky, zřízená obecní skupinou Svazu Němců v Čechách, byla přes vysoké ceny potravin v činnosti až do 7. dubna a rozdělila mezi žáky 6997 porcí vydatné polévky v pořizovací hodnotě 6911 korun, za což náleží skupině upřímný dík.

Okresním učitelským spolkem zřízený institut žákovských ubytoven našel také v našem učitelském sboru plné porozumění. Také v naší obecné škole byla jedna třída připravena jako žákovská ubytovna. Náklady kryla městská rada a Svaz Němců v Čechách. Na noc ubytovaní žáci obdrželi od správce ubytovny vrchního učitele Seidela zdarma snídaní.

25. července obdržel zdejší školní výbor výnos zemského školního rady v Praze, podle kterého je kvůli menšímu počtu žáků 5. třída s paralelkou zrušena a naše dosud pětitřídní obecná škola degradována na čtyřtřídní. Podané odvolání bylo bez úspěchu.

Na počátku nového školního roku 1922-1923 mělo být ve 4. třídě namačkáno 90 žáků.

Protože ale naše třídy nemohou pobrat vzhledem k menšímu prostoru takovou přesilu žáků, byla podle nařízení okresního školního výboru 5. třída přes vydaný zákaz zemského školního rady ku prospěchu naší školní mládeže otevřena.

Počet žáků činil

v 1. třídě 21 chlapců a 10 děvčat, celkem 31 dětí

ve 2. třídě 16 chlapců a 23 děvčat, celkem 39 dětí

ve 3. třídě 19 chlapců a 21 děvčat, celkem 40 dětí

ve 4. třídě 29 chlapců a 23 děvčat, celkem 52 dětí

v 5. třídě 19 chlapců a 19 děvčat, celkem 38 dětí.

Celkem 104 chlapců, 96 děvčat, dohromady 200 dětí.

2. září rozhodl obecní školní rada opět otevřít paralelku k 5. třídě a pokračovat s ní až do nového rozhodnutí zemského školního rady.

7. října zemřel v plné službě působící učitel pan Eduard Schwanig na infarkt, způsobený přestálými útrapami během světové války.

Jeho pohřeb byl znamením úcty a vážnosti, kterým se zemřelý mezi občany těšil.

1. listopadu obdrželo vedení školy od okresního školního výboru sdělení, že zemský školní rada svůj 21. října 1921 vydaný zákaz 5. třídy potvrdil. Kvůli tomu je naše obecná škola od 1. listopadu 1922 zřízena se 4 definitivními třídami a jednou provizorní paralelkou ke 4. třídě.

4. prosince byla opět otevřena mateřská škola zřízená roku 1891, která byla 4. září 1917 uzavřena kvůli onemocnění učitelky.

V prosinci byla uskutečněna školní sbírka pro den vánočního zabezpečení dětí, která vynesla částku 210 korun. Tato částka byla převedena zemské komisi pro péči o mládež v Praze.

14. prosince bylo sděleno výboru zdejší obecné školy okresním školním výborem, že zemský školní rada svým výnosem z 25. listopadu 1922 s ohledem na výsledky zápisu a rozdělení žáků k začátku školního roku 1922/1923 na třídy podle věkových stupňů mění svůj dřívější výnos tak, že je pouze zrušena definitivní paralelka u 5. třídy.

Díky odvolání podaného naším obecním školním radou zůstává obecná škola v Rychnově ku prospěchu naší mládeže také nadále pětitřídní.

22. prosince se uskutečnila vánoční nadílka. 42 nuzných žáků bylo poděleno koženými zimními botami.

Rok 1922 se co se týče průmyslu dal nazvat dobrým, když také ceny potravin, oblečení a věcí denní potřeby byly ještě značně vysoké. Vydělky ve sklářském průmyslu byly nastaveny tak, že si dělnický stav mohl dovolit mnoho příjemných věcí a samotní školáci ve volném čase navlékáním perel, ostříhování kamenů a jinými lehkými pracemi dosahovali zajímavých výdělků.

1923

Pracovní činnost městského zastupitelstva v tomto roce začala veřejným zasedáním 19. února za předsednictví starosty pana Karla Hofrichtera.

Prvním bodem jednání bylo přeložení zástupce starosty pana odborného učitele Fritze Endlera k 31. prosinci 1922. Na návrh volebního výboru byl na tento post zvolen pan městský radní Rudolf Peukert.

Předsedající informoval, že okresní správa v Jablonci podle výnosu z 9. prosince 1922 číslo 103/44 nařídila, že hostinští musí své firemní štíty umístit na své domy dvojjazyčně. Poté, co již sdružení hostinských podalo odvolání proti tomuto nařízení, ušetřilo se stanovisko městského zastupitelstva k této záležitosti.

Někdejší starosta pan Vincenc Peukert odkázal v závěti 300 korun obecním chudým a po 100 korunách na výstavbu vodovodu do obecních částí Zálesí a Hranice.

Komise okresní správy v Jablonci věnovala 1500 korun na podporu nezaměstnaných. K této částce byla ještě schválena suma 3000 korun z obecních prostředků k nakoupení uhlí pro nezaměstnané.

Na základě přípisu komise okresní správy bylo schváleno pro cestu na Dobrou Vodu a Grosswaldem na Horní Dobrou Vodu 3000 korun a 2/3 nákladů na údržbu. 1/3 nákladů má nést obec Rádlo.

Obecní skupině válečných invalidů bylo na jejich žádost schváleno 100 korun.

Městské zastupitelstvo se vyslovalo pro zaměstnání pomocné písařské síly, neboť úřad je nyní bez tajemníka a starosta nemůže úřední záležitosti a písařskou práci sám zvládnout. Tuto věc má zařídít městská rada.

Na zasedání městského zastupitelstva, konaném 30. dubna, bylo rozhodnuto zakoupit pro obec dům Josefa Matziga č. 243 s k němu příslušejícím pozemkem za cenu 4000 korun, neboť Josef Matzig je již velmi starý, neschopný práce a odkázaný na dobročinnost občanů. Jeho dcera je slabomyslná.

Z došlých nabídek na obsazení místa tajemníka byla upřednostněna žádost pana Otto Wankeho, příslušného do Petrova, okr. Šumperk. Bylo rozhodnuto zaměstnat pana Otto Wankeho jako pomocnou úřednickou sílu provizorně na jeden rok. Plat byl schválen ve výši 600 korun měsíčně.

13. července se konalo zasedání městského zastupitelstva, na kterém bylo dáno ve známost, že obec koupila od vrchního poštmistra pana Franze Peukerta z Vratislavic z jeho zdejšího pozemkového majetku parcelu 4x4m za cenu 300 korun ke stavbě transformátorového domku pro elektrické osvětlení.

Žádost paní Barbary Pelzelové o udělení hostinské koncese byla s ohledem na to, že se jedná o starou koncesi, doporučena.

Bylo schváleno zásobování obecních částí Svatý Kříž, Dolní Dobrá Voda a Hranice elektrickým proudem pro osvětlení a energetiku elektrickým podnikem v Liberci.

Vdově po zemřelém policistovi Josefu Ullrichovi byl přiznán vdovský důchod 1383 korun ročně.

Na zasedání zastupitelstva, konaném 1. srpna, informoval předsedající o nutnosti opravy střechy na obecné škole a dal návrh, ať je ke krytí těchto nákladů použito existující spořitelní knížky válečné kuchyně se vkladem 26.000,- korun.

Zástupce starosty Karl Schmidt dal jménem komunistické frakce návrh, necht' je z fondu válečné kuchyně vybráno pouze 13.000 korun a zbývajících 13.000 korun doplněno z fondu péče o mládež. Hlasování ukázalo většinu pro frakci. Pan starosta Hofrichter dal proto návrh vzít na opravu školy půjčku 40.000 korun.

Ukázalo se nutné podrobit Občanskou ulici generální opravě. Provedením byla pověřena stavební komise.

Do komise pro novostavbu hřbitova byli navrženi následující pánové: Frantz Pietsch, August Lindner, Anton Appelt a Ernst Maschke.

21. listopadu se konalo zasedání zastupitelstva, na kterém se jednalo o připsu ministerstva vnitra ohledně odstoupení obecní části Hranice ke Kokonínu. Město Rychnov zaujalo k této záležitosti následující stanovisko:

„Váženému ministerstvu vnitra v Praze!

Městské zastupitelstvo zaujalo na svém veřejném zasedání dne 21. listopadu 1923 k odstoupení obecní části Hranice ke Kokonínu stanovisko a podává poníženě žádost, aby byl požadavek obce Kokonín zamítnut.

K objasnění stavu věci se jeví nutné vysvětlit ještě jednou historii této záležitosti.

Obec Kokonín požádala na základě zákona z 18. března 1921, číslo 117 o odstoupení území z obcí Vrkoslavice, Dalešice, Rychnov a Rádlo. Všechny žádosti byly obcí Kokonín vzaty zpět, pouze ta rychnovská ne. Kokonín se chtěl evidentně na úkor jiných obcí připojením území rozšířit. To, že žádost proti obci Rychnov nebyla vzata zpět, má svůj základ částečně v tom, že ojedinelí obyvatelé obecní části Hranice o připojení ke Kokonínu požádali. Druhý důvod je, jak se vyjádřil starosta Kokonína, akt odplaty, protože Rychnov má měšťanskou školu a proto tuto nemůže získat Kokonín.

Poté co, jak již bylo uvedeno, byla podána žádost o připojení některými majiteli pozemků a domů v obecní části Hranice, bylo uskutečněno 12. března v hostinci „Zur Grenzschenke“ (Hospoda Na Hranici) veřejné hlasování všech dotčených, kterému byl přítomen politický úředník.

Z odevzdaných hlasů bylo 13 pro Rychnov a 10 pro Kokonín, takže větší polovina tím dokumentuje, že chtějí zůstat s Rychnovem.

Hospodářsky souvisí obecní část Hranice s mateřskou obcí Rychnov, protože tam většina obyvatel jsou sklářští dělníci a z toho důvodu jsou na Rychnově závislí. V Kokoníně jsou většinou provozovány pasírny. Oddělením by byli zemědělci z obecní části Hranice nuceni platit ve dvou obcích, což by znamenalo pro zemědělce potíže tím více, že daňoví úředníci jsou tak jako tak značně přetížení.

Rovněž by vznikly značné potíže při vedení matrik, neboť obecní část Hranice patří do církevního obvodu Rychnov, ale Kokonín k Jablonci. Rodné listy, očkovací průkazy a úmrtní listy by byly všemi úřady až po statistický úřad vedeny dvojmo.

Hasičským sborem v Rychnově byla pro obecní část Hranice a Dobrá Voda zřízena vlastní hasičská jednotka. Obecní část Hranice je také vybavena vlastní hasičskou stříkačkou.

Městské zastupitelstvo musí proto trvat na stanovisku z připsu z 10. srpna 1923, ve které je předloženo převzetí dluhů stejně jako náhrada za ztrátu daní.

Městské zastupitelstvo podává k tomuto nejvyššímu ministerstvu poníženou žádost, aby uvedené důvody zhodnotilo a žádost obce Kokonín k přidělení obecní části Hranice zamítlo.

Poslední zasedání městského zastupitelstva v roce 1923 se konalo 17. prosince. Bylo rozhodnuto věnovat padesáti chudým žákům kožené zimní boty v hodnotě 2.800 korun. Na příspěvcích došlo 3.000 korun, takže byl tento obnos pokryt.

Trhová komise informovala, že výroční trh 3. prosince vynesl na poplatcích z místa 3.540 korun. Výdaje činily 1.416 korun a čistý výnos dosáhl 2.124 korun.

Byl předložen přípis patronátního úřadu v Sychrově, ve kterém bylo požadováno zaplacení dlužného nájemného za školní pozemek. Město dluží ještě kupní cenu za stavební pozemek obecné školy z roku 1877 ve výši 2.400 korun.

Vzhledem k malé sazbě nájemného bylo rozhodnuto nájem nadále platit. Dále byl dán podnět, aby patronátnímu úřadu každoročně placený nájem z místa pro krámské boudy ve výši 12 korun byl vyřízen jednou jedinou splátkou.

Okresní správní komisí byla pro nezaměstnané uvolněna částka 4.400 korun pod podmínkou, že obec na tento účel přidá 1.100 korun. Tato částka byla schválena. Pro lid trpící nouzí v Německu byl schválen dar ve výši 100 korun a poukázán mezinárodní organizaci v Praze.

Z církevních událostí z roku 1923 se dá informovat o tom, že bylo pokřtěno 56 dětí, uzavřeno 45 sňatků a 40 osob bylo pohřbeno.

1. února zemřel ve Starých Křečanech páter Anton Ramsch, který sloužil od roku 1905 v Rychnově jako katecheta. Jeho pohřbu se zúčastnil pan farář Hahn spolu s některými učiteli a honorací z Rychnova.

Náš Boží dům byl v tomto roce zkrášlen vsazením nových uměleckých oken s obrazy svatých. Rodiny Josefa Glasera, Reinholda Preislera a Františky Appltové věnovaly okna s obrazy sv. Aloise, sv. Alžběty a Nejsvětějšího Srdce Panny Marie.

Rovněž se podařilo panu faráři Hahnovi sehnat prostředky na nahrazení zvonů zabavených za světové války novými harmonicky naladěnými zvony.

Zpěváci obou pěveckých sborů „Liederkrantz“ (Věvec písní) a „Sängerheim Eintracht“ (Domov pěvců Svornost) uspořádali pro tento účel s domácími muzikanty koncert v kostele, který vynesl čistý výtěžek okolo 2000 korun. Také zámožní kmotři zvonů věnovali značné obnosy na tyto výdaje.

Jediný na věži ponechaný starý malý zvon byl sňat, neboť jeho hlas nebyl v souladu s tóny nových zvonů.

V neděli 23. září 1923 byly zvony dopoledne převezeny povozy z nádraží ke kostelu a hned bylo započato se zdviháním na věž. V radostně blaženém očekávání naslouchal lid, aby uslyšel první tóny nových zvonů. Ale uběhlo celé odpoledne a zvony ještě mlčely.

Přece však náhle o sedmé hodině večerní bylo splněno přání zbožných naslouchajících. Čistě a jasně duněly první tóny zvonů tichým podzimním večerem vzhůru do nebeských výšin.

Díky obětavosti církevní obce se podařilo sehnat prostředky k pořízení zvonů v částce 42.000 korun.

Ze spolkového života v roce 1923 je možno sdělit, že pouze hasičský sbor byl několikrát aktivní a sice u dvou požárů u Millera v Košových, 16. září při požáru hasičské zbrojnice v Pulečném a 15. listopadu u požáru domu mistra klempířského Josefa Randaka v Rychnově.

Měšťanská škola informuje v roce 1923, že 31. ledna se konala ve slavnostně vyzdobené kreslirně chlapecké měšťanky rozlučková slavnost s ředitelem měšťanské školy panem Emilem Wanderem.

Přítomni byli učitelský sbor, starosta pan Karl Hofrichter, obecní školní inspektor pan Rudolf Peukert.

Poté, co zazněla píseň, promluvil odborný učitel Franz Posner o zásluhách oslavence a předal mu jako dar kolegů portrét malovaný malířem Maxem Peukertem.

2. února byl odborný učitel pan Josef Ginzkey přeložen do Jablonce a jeho místo převzal odborný učitel pan Josef Scholze. Ve stejný den nastoupila slečna Adele Köppel do služby jako ředitelka v dívčí měšťanské škole.

8. února došel přípis, podle kterého zemřelý katecheta z měšťanské školy páter Anton Ramsch odkázal v závěti své cenné harmonium měšťanské škole.

21. února byl vyhlášen kvůli pohřbu zavražděného ministra financí Rašina den školního volna.

14. února bylo pod vedením odborné učitelky paní Püschel zahájeno vyučování vaření na dívčí měšťanské škole. K tomu pořízená kamna stála 4.500,- korun a nezbytné nádobí 1.200 korun.

7. března se konala ve všech třídách u příležitosti narozenin pana T.G. Masaryka prostá slavnost, na které učitelstvo hovořilo o životě a působení jubilanta.

Dodatek k dívčí měšťanské škole:

4. ledna podnikly žáčky všech tří tříd za pěkného zimního počasí výlet se sánkami na Černou studnici.

31. ledna se odebral ředitel měšťanky pan Emil Wander na odpočinek. Pan Wander řídil dívčí měšťanku od roku 1901 do roku 1921. U příležitosti jeho loučení s učitelským povoláním mu učitelé a žáci uspořádali rozlučkovou slavnost.

1. února nastoupila službu v dívčí měšťance definitivní ředitelkou jmenovaná odborná učitelka Adele Köppel.

19. března provedl inspekci v dívčí měšťance okresní školní inspektor Fühlich a vyslovil svou spokojenost s výkony žákyň.

Žákyním byly přes zimní měsíce roku 1624 vydávány polévky.

Spořitelni a záložní spolek věnoval na pořízení učebních pomůcek částku 30 korun.

Učitelský sbor věnoval vdově 5. května pohřbeného školníka a vrchního strážníka Josefa Ullricha namísto věnce 200 korun.

27. května uspořádaly žákyně výlet na Gutbrunnwarte (výletní restaurace se sálem na Dobré Vodě – dnes pouze zbořeniště). Zde předvedly kolové a lidové tance a divadelní hru. Bylo prodáváno pečivo a zákusky, připravené ve školní jídelně. Výnos z toho a provedená sbírka daly částku 1200 korun, které byly poukázány školní jídelně.

Na začátku školního roku navštěvovalo dívčí měšťanskou školu 92 žákyň, z nichž 87 se učilo češtinu.

Učitelský sbor zůstal stejný jako v předchozím roce, pouze katecheta Josef Springer byl přeložen do Hodkovic a na jeho místo nastoupil katecheta Bernard Luttna.

Jako nové vyučovací předměty byly ve všech školách v Československu zavedeny domácí práce a občanská výchova. Tyto vyučovací předměty byly s obtížemi zaváděny, protože zpočátku byl nedostatek potřebných učebnic.

Jako dary obdržela škola 200 korun od místní skupiny Svazu Němců v Čechách k pořízení knih, 70 korun od skupiny Stěhovavých ptáků „Starý Rychnov“ a 50 korun od majitele kina pana Wenzela.

1. a 2. prosince uspořádala skupina Stěhovavých ptáků „Starý Rychnov“ maňáskové představení, jehož čistý výnos ve výši 125 korun byl věnován škole k pořízení učebních pomůcek.

5. prosince zesnul provizorní ředitel měšťanské školy Heinrich Huyer. 7. prosince byl za účasti školní mládeže pohřben.

5. května byl za velké účasti občanů pohřben školník měšťanské školy, policejní vrchní strážmistr Josef Ullrich.

Děti z Lipska, pobývající v Rychnově jako hosté kvůli jejich velké nouzi, byly 25. května za zvuků kapely doprovozeny na nádraží, odkud se vydaly na cestu domů.

26. června se konal odpoledne výlet obou měšťanských škol na Gutbrunnwarte. Po týdenním deštivém a studeném povětří, kdy dokonce i padal sníh, byl tento výlet obdařen nejlepším počasím. Mnoho rodičů se výletu zúčastnilo.

Konala se recitátorská, pěvecká, hudební a tělovýchovná představení, která sklídila všeobecné uznání. Provedená sbírka na učební pomůcky vydala 898 korun.

28. června nastal konec školního roku a 1. září začal nový.

Pan katecheta Springer byl přeložen na místo kaplana do Hodkovic a na jeho místo nastoupil pan katecheta Bernard Luttna. Ostatní učitelský sbor zůstal proti předchozímu roku nezměněn.

Na začátku školního roku byl ve všech třídách a kancelářích umístěn obraz pana prezidenta. Z městského zastupitelstva, které bylo nově zvoleno 16. září, byl 4. října zvolen starostou pan Karl Hofrichter (Národně – socialistická dělnická strana), prvním zástupcem pan Rudolf Seidel (Živnostenská strana) a druhým zástupcem pan Karl Schmidt (Komunistická strana).

1. října nastoupil provizorní ředitel měšťanské školy pan Heinrich Huyer pětíměsíční zdravotní dovolenou. Zastupujícím ředitelem byl ustaven okresním školním výborem odborný učitel pan Franz Poster, jeho zástupcem pan odborný učitel Oskar Schmidt.

5. prosince zesnul ředitel měšťanské školy pan Heinrich Huyer po dlouhé těžší nemoci na ochrnutí srdce.

Jeho pohřeb se konal 7. prosince na zdejší hřbitově. Smutečního obřadu se účastnilo veškeré zactvo obou měšťanských škol, učitelstvo okresu a velké množství občanů.

Po církevním posvěcení věnovali zemřelému dojemné nekrology nad otevřeným hrobem pan farář Hahn, odborný učitel Poster a pan vrchní učitel Kavka. Poté zazpívali žáci jako pozdrav na rozloučenou píseň „Už je jistě v radě Boží“.

Žáci 3. ročníku na znamení díků položili palmovou ratolest na rakev svého učitele. Obecní školní rada věnovala u příležitosti skonu ředitele měšťanské školy pana Heinricha Huyera 200 korun a učitelský sbor 192 korun ve prospěch nadace Rudolf Leglera, kterou zřídil německý zemský učitelský spolek.

V týdnu ochrany dětí, uspořádaném německou zemskou komisí pro ochranu dětí a péči o mládež, bylo mezi žáky vybráno 81 korun a prodáno 50 losů po 5 korunách za los.

Obecní školní rada nadělila k vánocům 50 školním dětem nové kožené boty. Výdaje byly kryty z příspěvků a nadačních úroků. Pořizovací cena činila 300 korun.

Kronika obecné školy hlásí z roku 1923, že 2. února zemřel po delší nemoci ve Starých Křečanech školní katecheta páter Anton Ramsch a 5. února byl tamtéž pochován. Ředitel měšťanky pan Emil Wander a učitel Johann Langer se zúčastnili jako zástupci zdejšího učitelského sboru pohřebních obřadů. Ve zdejší farním kostele se konala v ten den smuteční bohoslužba, které se zúčastnili žáci obou škol.

5. února odešla na zdravotní dovolenou učitelka ručních prací Marie Singer a na její místo nastoupila 15. února slečna Rosa Hübner jako výpomoc.

23. března byla uzavřena vývařovna polévky, zřízená místní skupinou Svazu Němců v Čechách v malé škole. Žákům obou škol rozdělila během 72 dnů 3744 porcí vydatné polévky.

17. dubna obdržela obecná škola od spořitelního a záložního spolku příspěvek 20 korun na pořízení učebních pomůcek.

12. června udílel biskup doktor Josef Gross z Litoměřic svátost biřmování a konal ve školách zkoušky z náboženství.

28. června v den uzavření škol došlo k výměně služby mezi zdejším učitelem panem Emilem Schaurichem a učitelem Maxem Draexlerem z Janova, kde pan učitel Schaurich 1. července nastoupil do služby.

V 5. třídě se konala rozlučková slavnost s odcházejícím učitelem, které se zúčastnili kromě žáků jeho třídy ještě pan vrchní učitel Arnold Seidel, starosta Karl Hofrichter a obecní školní inspektor Rudolf Peukert. Ta byla svědectvím lásky jeho žáků a vážnosti, které se odcházející těšil u mladých i starých.

Učitel Schaurich patřil k nejhodlivějším spolupracovníkům ve zdejších lidových spolcích a získal si veliké zásluhy zvláště neúnavným podporováním vývařovny polévky, provozované místní skupinou Svazu Němců v Čechách.

Od roku 1891 existuje v Rychnově německým spolkem mateřské školy zřízená a podporovaná privátní mateřská školka, která musela být 4. září 1917 poprvé kvůli onemocnění tehdejší vychovatelky slečny Marty Fiedler uzavřena.

Místnost byla poté využita jako válečná kuchyně a 1. října 1920 zabavena pro českou menšinovou školu.

Znovuotevření mateřské školy bylo proto kvůli nedostatku odpovídající místnosti až do roku 1922 nemožné.

Kvůli zrušení paralelky k páté třídě 1. listopadu 1922 se uvolnila jedna učebna, která byla velmi vhodná k umístění mateřské školy, a obecní školní rada proto rozhodla mateřskou školu opět otevřít a vydržovat z obecních prostředků.

Její vedením byl pověřen pan vrchní učitel Arnold Seidel a jako vychovatelka byla ustavena paní Rosa Maschke z Rychnova, která složila zkoušky učitelské způsobilosti jako vychovatelka. Jako pomocná vychovatelka působila slečna Kamilla Schulz z Rychnova. Nově zřízená mateřská škola byla při otevření navštěvována 10 svěřenci a na konci školního roku čítala 13 svěřenců.

Pro školní výlety a putování zbyl v minulém roce fond ve výši 237 korun, k němuž přidala obecní školní rada ještě částku 300 korun, takže byla k dispozici suma 537 korun. Z této částky byli při školních výletech podporováni nuzní žáci a hrazeny společné výdaje na vstupné a jízdenky. Zbyla částka 285 korun.

V době prázdnin byly v budově obecné školy provedeny následující opravy: některé třídy byly zcela nově vymalovány, jiné vyspraveny, vadná komínová dvířka vyměněna za nová, okenní rámy opraveny. Střecha byla dosud kryta malými břidlicemi a byla tak poškozena, že oprava byla nemožná.

Proto se muselo přistoupit k celkové výměně střešní krytiny. Střecha byla nejprve pokryta lepenkou a pak eternitovými šablonami, přičemž štítová arkýřová okna byla odstraněna a pro zjednodušení nahrazena šikmými střešními okny se železnými rámy.

Záchody již neodpovídaly hygienickým požadavkům a kanál do žumpy byl částečně zhroucen.

Celé zařízení bylo proto rekonstruováno a zřízena nová žumpa a betonový skluz. Tyto práce si vyžádaly výdaje přes 50.000 korun.

Se začátkem nového školního roku 1. září byly povinné předměty rozšířeny o dva vyučovací obory. K dosavadním předmětům přibyla ještě občanská nauka se státoprávní výchovou a výchovné ruční práce a na místo cvičení tělesná výchova.

Na začátku školního roku sloužili v

1. třídě vrchní učitel Arnold Seidel,
2. třídě učitel Alfred Bröckelt,
3. třídě učitel Emil Preißler,
4. třídě učitel Johann Langer,
5. třídě učitelka Olga Jelinek – Bondi.

Jako učitelka ručních prací sloužila slečna Herta Kutscha. Náboženství vyučoval pan katecheta Bernard Luttna, starokatolické pan farář Herman Mertz z Jablonce a evangelické pan vikář Hugo Piesch, rovněž z Jablonce.

Počet žáků v jednotlivých třídách činil:

- v 1. třídě 10 chlapců, 7 děvčat, celkem 17 dětí,
- v 2. třídě 17 chlapců, 11 děvčat, celkem 28 dětí,
- ve 3. třídě 14 chlapců, 21 děvčat, celkem 35 dětí,

ve 4. třídě 18 chlapců, 20 děvčat, celkem 38 dětí,
v 5. třídě 32 chlapců, 29 děvčat, celkem 61 dětí,
dohromady 91 chlapců, 88 děvčat, dohromady 179 dětí,
z toho bylo vyznání

římsko-katolického 87 chlapců, 78 děvčat, dohromady 105 dětí,
starokatolického 0 chlapců, 4 děvčat, dohromady 4 děti,
evangelického 2 chlapci, 2 děvčata, dohromady 4 děti,
československého 1 chlapec, 2 děvčata, dohromady 3 děti,
židovského 0 chlapců, 1 děvče, dohromady 1 dítě,
bez vyznání 1 chlapec, 1 děvče, dohromady 2 děti.

14. září byli do obecní školní rady zvoleni z učitelstva obou škol pan učitel Emil Preißler a odborný učitel Josef Scholze.

V době od 3. do 10. prosince byla provedena sbírka pro vánoční den ochrany dětí, která vynesla částku 435 korun.

29. prosince se konala vánoční nadílka pro nuzné žáky, při které bylo rozděleno 39 párů kožených bot v hodnotě 2.339 korun.

1924

Činnost městského zastupitelstva začala zasedáním 17. března. Přítomno bylo 30 členů. Jako první bod jednání přišla na pořad úprava Občanské ulice. Došly nabídky od 4 uchazečů, z nichž první zněla na 122.082 korun, druhá na 100.194 korun, třetí na 76.261 korun a nabídka pana Salvatora Ficarry 74.404 korun se závazkem nést z této částky ještě polovinu nákladů na stavební dozor. Bylo rozhodnuto svěřit provedení prací na Občanské ulici panu stavebnímu podnikateli Salvatoru Ficarrovi, který předložil nejlevnější nabídku, a stavební dozor mistru staviteli panu Emiliinu Herbigovi z Jablonce.

Předseda finanční komise pan ředitel měšťanské školy Franz Poster nanesl, že se pro úpravy Občanské ulice musí přijmout půjčka ve výši 120.000,- korun, a přednesl nabídky zdejších peněžních ústavů. Nabídka Raiffeisenkasse nemohla být využita, protože se jedná o společnost s neomezeným ručením a město musí při přijetí půjčky přistoupit ke Kasse jako člen. To je okolnost, která je podle paragrafu 23 zákona o obecních financích z 12. srpna 1921, číslo 329, nepřipustná.

Na to bylo rozhodnuto přijmout půjčku ve výši 120.000,- korun od zdejšího Spořitelního a záložního spolku za následujících podmínek: úročení činí až na další 5%. Půjčka má být splacena v 25 pololetních vyúčtováních.

Město ručí za tuto půjčku veškerým svým majetkem a daněmi. Pololetní výpověď platí oboustranně. Toto rozhodnutí bylo jednomyslně přijato.

Předložena byla žádost o koncesi kominíka Aloise Erbena, která byla postoupena k vyjádření správou politického okresu Jablonec.

Tato žádost byla se sídlem v Rychnově doporučena. Je však nutno poznamenat, že kominík v této části okresu sídlo má.

Uzavření železničních závor: Byl přečten přípis ředitelství stavebního oddělení státních drah, ve kterém bylo oznámeno uzavření veškerých železničních přejezdů v nočních hodinách. Současně byl přečten starostou panem Karlem Hofrichterem sepsaný protest proti uzavření závor.

Bylo rozhodnuto, aby energický protest proto uzavření závor vycházel nejen od města, nýbrž také od tímto opatřením postižených zemědělců.

Dále bylo předloženo k projednání daňovým úřadem v Jablonci velmi nedostatečně zpracované vyúčtování za roky 1921 a 1922.

Je zjevné, že město má u daňového úřadu z let 1921/22/23 pohledávku ve výši 20.000 korun, a přesto v měsíci březnu městu žádné daně převedeny nebyly. Proti tomuto postupu ze strany daňového úřadu má být městem podán protest, s tím, aby daňový úřad vbrzku převedl celý obnos k úhradě probíhajících výdajů.

K vedení obecní kroniky má být vytvořen výbor a do něj mají všechny strany jmenovat svého zástupce.

Z národně-socialistické strany byl zvolen pan August Peukert, z živnostenské strany pan Wilhelm Petrak, za spolek zemědělců pan Heinrich Seiboth, z komunistické strany pan Rudolf Lindner a z křesťansko-sociální strany pan Rudolf Rieger.

Poznámka autora: Jakkoli byl výbor pro kroniku zvolen, přece nevyvinul žádnou činnost. Měly ještě přejít roky, než byla městská správa pod pohrůzkou trestu od správy politického okresu donucena začít s vedením městské kroniky.

Na zasedání městského zastupitelstva, které se uskutečnilo 30. června, bylo předloženo vyúčtování posledního výročního trhu ze 7. dubna. Ze stánků a poplatků z místa bylo přijato 2.258 korun, výdaje za stavbu a bourání stánků činily 987 korun, takže čistý výnos byl 1.271 korun. Svatodušní trh 26. května dal příjmy 2.316 korun a výdaje 723 korun, takže čistý výnos dosáhl 1.593 korun.

Chudinská komise informovala, že měsíčně je třeba vyplatit přespolním chudým částku 261 korun, chudým bydlicím v Rychnově 630 korun, mimoto roční příspěvek 1825 korun pro jednu ženu, umístěnou ve slepeckém ústavu v Praze, rovněž 190 korun měsíčně pro chovance ústavu péče o mládež v Liberci. Letošní požadavek na podporu chudých dosáhl 15.000 korun.

Bylo rozhodnuto odstranit z obecního domu pamětní tabuli císaře Josefa.

Byl předložen přípis patronátního úřadu Sychrov ohledně zaplacení částky za opravu hřbitovní zdi ve výši 1.717 korun. Pan zástupce starosty Karl Schmidt předložil jménem komunistické strany návrh, aby zeď byla zaplacena z církevních prostředků. Předsedající pan Karl Hofrichter vysvětlil, že to nelze, neboť město již od počátku opravy přislíbilo na ni přispět, pročež bylo schváleno zaplacení požadované částky.

Byla předložena žádost Elektrických drah Jablonec týkající se přeložení spojovací cesty vedoucí k bývalému šterkovému lomu kvůli rozšíření kolejiště ve stanici Rychnov. K této záležitosti byl již městskou radou podán následující návrh:

Městský úřad Rychnov, 17. září 1924
Číslo 2384

Ředitelství

Jabloneckých elektrických drah v Jablonci!

Město nevznese na základě usnesení městského zastupitelstva z 30. června 1924 proti částečnému přeložení obecní cesty p.č. 1894 na hranici parcel 1435 a 1437 žádné námítky, pokud budou splněny následující podmínky:

- 1) Cesta bude nově zřízena ve zmapovatelné šíři a oboustranně opatřena silničními příkopy v šíři 50 cm po celé délce.
- 2) Cesta bude v nově položené části opatřena tvrdou dlažbou, trvanlivě zašterkována a zapískována.
- 3) Usazeniny z cihelny nesmí vnikat do silničního příkopu, elektrické dráhy jako ten, kdo strpí skladování, jsou odpovědné za čištění silničního příkopu.
- 4) Kanál, který prochází cestou proti obytnému domu cihelny, musí být přeložen a to tak, že vycházející příkop bude opět tvořit silniční příkop.
Nechává se na ředitelství, zda bude tento kanál položen z 50 cm cementových trub nebo opět zřízen z kamene. V tom případě mohou být opět použity kameny, které nyní tvoří kanál. Pokud budou použity cementové trubky, budou kameny stávajícího kanálu vykopány a zůstanou ve vlastnictví města.
- 5) Od přechodové koleje cihelny až k obytnému domu bude stávající prohlubeň cesty vyplněna tak, aby mírně vyčnívala.
- 6) Městu nesmí touto stavbou vzniknout žádné náklady a také odpovídající zápisy v pozemkových knihách budou provedeny na náklady elektrických drah.
- 7) Za nové stavby přebírají elektrické dráhy dvouletou záruku a zavazují se později zjištěné nedostatky na vlastní náklady odstranit.

Starosta: Karl Hofrichter

Usnesení o opravě nebo novostavbě fary:

Městský starší pan Franz Melichar informoval, že na naší faře musí být provedena oprava.

Městský radní pan farář Hahn se vyjádřil, že on se může vyslovit pouze pro novostavbu, neboť z důvodů hospodárnosti není vhodné investovat do totálně zchátralého domu větší částku a sdělil, že pro novostavbu věnuje z vlastních prostředků částku 5000 korun. Kromě dalšího návrhu uhradit stavební náklady fary z církevních prostředků prohlásil pan Ernst Müller, že komunistická strana by nemohla hlasovat ani pro opravu, ani pro novostavbu fary.

Po delší rozpravě bylo připraveno následující rozhodnutí:

Městské zastupitelstvo se nemůže vyslovit ani pro opravu ani pro novostavbu farního domu, protože:

- 1) oba konkurenční činitelé, patron a farář, v této záležitosti nejsou zajedno,
- 2) obec je finančně i beztoho velmi zatížena,
- 3) tato záležitost se týká jen katolíků a jimi samými má být zařízena.

Dále byl projednáván návrh křesťansko-sociální lidové strany ve věci podpory dětského domova ročním příspěvkem 2.000 korun.

Po delší rozpravě bylo toto většinou hlasů zamítnuto a přijat návrh zástupce starosty pana Rudolfa Seidela, že by děti v dětském domově měly být obdarovány na vánoce stejně jako chudí žáci.

13. října se konalo zasedání městského zastupitelstva. Po zprávě předsedy stavební komise přednesl předseda tržové komise pan Wenzel Zenkner informaci o pořízení nových tržových stánků.

Náklady na to činily 6.000 korun. Nové stánky jsou prakticky zařízeny jako minulé, takže další pořizování za rok se jeví nepotřebné.

Z vodovodní komise informoval předsedající o nutnosti rozšíření vodovodního vedení, respektive pramenišť, a zmínil se, že obnovené prameny by měly dávat 0,64 litru za vteřinu, kterážto podmínka by měla znamenat pro město dostatečné zásobování vodou. Bylo rozhodnuto nechat vypracovat příslušný projekt.

Na návrh velitele dobrovolných hasičů bylo nově zřízené strážní jednotce během požáru přiznáno právo bezpečnostního orgánu.

Starostovi panu Karlu Hofrichterovi byl zvýšen plat na 21.000 korun.

Pro výstavbu hasičské zbrojnice v Dolním Rychnově bylo schváleno 1.000 korun, rovněž pro obnovu knih v pokračovací škole 1.000 korun, pro pořízení rýsovacího náčiní 500 korun, pro zřízenou mateřskou poradnu 2.000 korun, pro vývařovnu polévky 1.500 korun.

Na základě projednání bylo přijato usnesení vybírat v roce 1924 pro město na činžovní daň 60%, na ostatní daně 245%, pro školní obec na činžovní daň 5% na ostatní daně 150%.

Oproti předchozímu roku nastává pokles u činžovní daně o 16% u ostatních daní o 67%.

Potud nejdůležitější události z obecního úřadu.

Farní knihy informují v roce 1924 o 39 křtech, 43 sňatcích a 44 úmrtích.

Když se porovná počet narození s úmrtími, musí nás menší číslo německého dorostu naplnit starostí o budoucnost našeho národa.

Jako pozoruhodné musí být poznamenáno, že faráři Theodoru Hahnovi byla předepsána značná daň z příjmu. Odvolání na příslušný daňový úřad zůstalo bez úspěchu. Farář Hahn si pouze způsobil potíže u zemské správy odůvodněním, že jeho čisté příjmy nedosahují výše 100 korun, pročež má být jeho odvolání vyhověno a on má být osvobozen od placení daně z příjmu.

Následují nejdůležitější záležitosti obou škol:

Dekretem zemského školního rady z 8. února 1924 byl od 1. ledna provizorně úřadující ředitel, odborný učitel pan Franz Poster jmenován k 1. dubnu 1924 stálým ředitelem měšťanské školy.

18. ledna podnikl učitelský sbor s veškerým žactvem měšťanské školy výlet s návštěvou výstavy kultury a hospodářství do Ústí.

Cesta vedla přes Všetaty a Přívory do Litoměřic, odtud lodí do Ústí, odkud ještě odpoledne vystoupili na zříceninu hradu Střekova.

Druhého dne dopoledne byla důkladná prohlídka nádherného Lumpeparku (hadrový park?), odpoledne slepecké školy, kde byli žáci hluboce uchvázeni vyučováním a sledovali zkoušku nevidomých. Dále byla výstava, která nabídla mnoho pozoruhodného.

Dopoledne třetího dne byli žáci ve třech skupinách provedeni úředníky všemi místnostmi závodu světové firmy Georg Schicht a seznámili se při tom s výrobou ztužených tuků, svíček, oleje a mýdla. Ochutnávka housek namazaných ztuženým tukem chutnala žákům znamenitě.

Odpoledne dovezl vlak všechny účastníky přes Lovosice a Liberec zpět do Rychnova. Neobyčejně výhodný výlet vyžadoval od každého žáka výdaj 46 korun. Chudým žákům přispěla obecní školní rada 600 korunami, ředitelství pak z prostředků, které jsou mu k dispozici, téměř 400 korunami.

Na konci školního roku bylo ze školy propuštěno 43 dětí.

Počet žáků činil ke konci školního roku 102 chlapců.

Na příspěvcích obdržela chlapecká měšťanka od „Starorychnovských stěhovavých ptáků“ 50 korun, od obecní skupiny Svazu Němců v Čechách 220 korun, od pana Schölera z Jablonce 20 korun, od spořitelního a záložního spolku 50 korun a od ženské obecní skupiny Svazu Němců v Čechách 50 korun.

V učitelském sboru působili:

Ředitel Franz Poster, odborný učitel Bruno Wlk jako třídní učitel v 1. třídě, odborný učitel Josef Scholze ve 2. třídě a odborný učitel Oskar Schmidt ve 3. třídě.

Římsko-katolické náboženství vyučoval pan katecheta Luttna, starokatolické farář Hermann Mertz a evangelické Hermann Günther.

Ve vývařovně polévky, vydržované Svazem Němců v Čechách byla do konce března poskytnuta 60 přespolním a chudým domácím žákům v poledne vydatná polévka.

Několik dní před koncem školního roku podnikla měšťanská škola výlet na Gutbrunnwarte.

Vedle gymnastických cvičení s hudebním doprovodem byly předvedeny sborové i sólové písně. Zlatý hřeb představení tvořil divadelní kus „Bez práce nejsou koláče“.

Všem výkonům se dostalo od ve velkém počtu se dostavivšího rodičovstva pochvalného přijetí. Provedená sbírka a prodej cukrářem Hansem Demuthem věnovaných zákusků daly nevídanou částku 593 korun, která byla určena na pořízení učebnic.

29. června byla ve všech učebnách instalována výstava předmětů a kreseb zhotovených ve vyučování ručním pracím, která vynesla na příspěvcích pro školní účely 355 korun.

Na začátku nového školního roku 1. září nastoupili do služby jako nové učitelské síly odborný učitel Emil Huyer a Gustav Schäfer.

18. října navštívil naši měšťanskou školu ministr školství a kultury v doprovodu úředníka, prohlédl si učební plány a rozvrhy hodin, informoval se o počtu žáků, nahlédl do školní kroniky a zapsal se do ní. Uspokojen tím, co shlédl, pokračoval v cestě do Liberce.

31. října ukončil pan okresní školní inspektor inspekci a vyslovil se v následující inspekční poradě pochvalně o vykonané práci.

Třídní sbírka konaná v měsíci říjnu na ochranu dětí a péči o mládež vynesla částku 127 korun.

Z výnosu sbírky vánočních darů, provedené úřadem starosty, bylo 5 žákům rozděleno po páru bot.

Dodatek dívčí měšťanské školy:

Výnos loutkového představení spolku stěhovavých ptáků „Starý Rychnov“ z prosince byl 21. února doplněn na 200 korun a zaslán nuzným žákům obecné školy v Marienbergu v saských Krušných horách. Tamní vedení školy podělilo po 50 korunách - 6 říšských markách čtyři chudé děti.

Dosavadní okresní školní inspektor pan Karl Fühlich odešel na konci února na odpočinek a k 1. březnu nastoupil svůj úřad nový okresní školní inspektor pan Adolf Preißler.

Spořitelní a záložní spolek věnoval 29. března částku 50 korun, která byla uschována k nákupu učebnic.

Obecní školní rada věnovala na založení květinové zahrady před měšťanskou školou 400 korun a na dovoz zeminy a písku 200 korun. Park realizoval zahradnický obchod Scholz z Kokonína.

1. třída podnikla dva výlety a to jeden do Kryštofova údolí a druhý do liberecké zoologické zahrady a na Liebigwarte.

2. třída rovněž navštívila libereckou zoologickou zahradu a Špičák.

3. třída putovala na Královku a později navštívila hygienickou výstavu „Člověk“ v Liberci. 21. června se konal každoroční obvyklý výlet na Gutbrunnwarte. Předvedené reje, tance a divadelní kusy vynesly spolu s prodejem pečiva, které vyrobily žákyně kuchařské školy, 1.234 korun, z nichž 100 korun bylo věnováno německému kulturnímu spolku a 300 korun školní knihovně.

28. června v poslední školní den byl uspořádán učitelským sborem 3. ročník malé slavnosti a rozloučení.

Na začátku nového školního roku navštěvovalo dívčí měšťanskou školu 95 žákyně, z toho 6 bylo české národnosti.

V učitelském sboru došlo k té změně, že učitelka ručních prací Marie Singer požádala o penzionování. Jako její nástupkyně byla na naši školu přeložena paní Martha Reimann z Kokonína.

28. října bylo zavedeno vyučování úředního jazyka po třídách 2 hodiny týdně na náklady obecní školní rady.

Říjnová sbírka školy na měsíc péče o děti vynesla 306 korun.

12., 13., 18. a 22. října byla škola navštívena okresním školním inspektorem panem Adolfem Preißlerem.

18. října navštívil měšťanskou školu nově jmenovaný ministr školství a kultury pan dr. Markowitz v doprovodu člena zemské školní rady. Zúčastnil se vyučování úředního jazyka. Byly vydány nové učební plány pro tělesnou výchovu (dříve tělocvik) a ženské ruční práce a nařízeno nové rozdělení hodin.

28. října byl den volna, školní budova byla vyzdobena vlajkou a v jednotlivých třídách byly drženy proslovy o významu dne.

Protože svátek všech zemřelých – Dušičky – připadl na neděli, bylo podle výnosu prezidenta zemské školní rady z 24.10.1924 3. listopadu školní volno.

Jako vánoční nadílku věnovala obec 7 nemajetným žákyním po páru zimních bot v ceně 70 korun za pár.

31.12. odešla na trvalý odpočinek učitelka ručních prací Marie Singer. Pocta a slavnost zamýšlená učitelským sborem jako rozloučení byla s díky odmítnuta.

Kronika obecné školy informuje z roku 1924 následovně:

S ohledem na nízký počet žáků v 1. a 2. třídě nařídilo prezidium zemské školní rady svým výnosem ze 14. prosince 1923, č. 6418, že počínaje 1. lednem 1924 budou žáci 1. a 2. třídy vyučování společně jedním učitelem v jedné třídě, přičemž se nezmění organizace školy, takže tato bude mít i nadále 5 definitivních postupných tříd.

Tímto sloučením tříd se stala jedna učitelská síla přebytnou a proto byla učitelka Olga Jelinek – Bondi přeložena do obecné školy v Priessnitzově ulici v Jablonci.

Obecní školní rada rozhodla 7. ledna požádat u zemské školní rady o povolení, aby 1. a 2. třída směly být na náklady obce nadále vedeny odděleně.

Do konečného rozhodnutí mají být obě třídy vedeny odděleně a vyučování ve 2. třídě bude provádět nezaměstnaný učitelský čekatel Arnold Seidel.

30. května provedl pan dr. Krejci hlavní očkování.

Učitelé podnikli se svými třídami výlety do blízkého i vzdáleného okolí Rychnova.

Na konci školního roku činil počet žáků 91 chlapců a 90 dívek, dohromady 181 žáků.

Podle vyznání bylo 165 dětí římských katolíků, 4 starokatolíci, 4 evangelíci, 1 izraelitský, 3 českoslovenští a 2 bez vyznání.

Učitelský sbor sestával z vrchního učitele Arnolda Seidela v 1. třídě, Alfreda Bröckelta ve 2. třídě, Emila Preißlera ve 3. třídě, Johana Langerera ve 4. třídě a Arnolda Seidela od 1. ledna do 28. června.

Chudinská knihovna zaznamenala přírůstek, neboť obecní školní rada pořídila 70 kusů nově zavedených německých mluvnic v částce 452 korun.

Vývařovna polévky, umístěná v obecné škole a vydržovaná Svazem Němců v Čechách, rozdělila za 77 dnů 3.340 porcí polévky.

V proběhlém školním roce byla veřejná mateřská škola navštěvována 22 dětmi. Jako vychovatelka působila paní Rosa Maschke a slečna Kamila Schulz jako pomocná síla a ošetřovatelka.

Pro školní výlety a putování zbyla z minulého roku částka, ke které ještě přidala obecní školní rada 400 korun. Z tohoto fondu byly placeny společné jízdy vlakem a lodí a podporovány při výletech nuzné děti. Dohromady bylo vydáno 459 korun a zbylo ještě 231 korun.

Na začátku nového školního roku 1. září činil počet chlapců 68, dívek 69, celkem 137 žáků.

31. října měla známá vypravěčka pohádek slečna Marie Linhart v sále „U města Prahy“ představení s vyprávěním pohádek a barevnými světelnými obrázky pro školy. Aby mohli žáci toto představení navštívit, určil okresní výbor na toto odpoledne školní volno.

24. listopadu byla vývařovna polévky, zřízená Svazem Němců v Čechách, znovu otevřena a vydávala polévku 40 dětem z obecné a 70 z obou měšťanských škol.

Vánoční nadílka pro chudé žáky obecné školy se konala 22. prosince a při ní 20 nuzných dětí obdrželo kožené zimní boty.

Spolkové záležitosti v roce 1924 byly mimořádně cílé. Hasičský sbor zasahoval u vícero požárů, z toho 6 krát v Rychnově a sice 7. července při požáru Bienertovy hospody, 10. srpna u Schidova mlýna (bývalá brusírna nebo Sedlakův mlýn). Ještě téže noci byl zatčen majitelův syn kvůli domnělému založení požáru a odvezen ke krajskému soudu v Liberci. Ale přes toto preventivní opatření a ačkoli domnělý žhář sedě v Liberci pod zámekem a závorou, vyhořela ob jednu noc, při střežení objektů četnictvem, 12. srpna k mlýnu patřící stodola. Při tomto požáru byli poškozeni také někteří rychnovští občané, kteří měli ve stodole uschovány různé věci. Tak sedlák Josef Waller z čísla 255 (známý pod jménem Dříč Waller), který ve stodole uschoval nějaké seno, a obchodník s nápoji Adolf Müller z čísla 18, kterému shořel už nikoli nový Landauer. Oba byli ale proti škodám při požáru pojištěni, takže jejich ztráta nakonec nemohla být velká.

Syn vyhořelého Schidy, jemuž u druhého požáru vzhledem k jeho uvěznění u libereckého okresního soudu nemohla být přisouzena žádná vina, byl z vězení propuštěn s jasným přesvědčením, že také k prvnímu požáru došlo bez jeho přičinění.

20. září vyhořel dům Heinricha Holase a 27. října k fáře patřící stodola. Oheň zachvátil také střechu fary a kostela, takže hasiči se museli věnovat také těmto dvěma objektům. Přesto utrpěla střecha fary významné škody a fara musela být pro další zchátralost stržena a postavena fara nová.

Jako poslední požár v tomto roce byl zaznamenán ničivý oheň stodoly sedláka Riegera v Dolním Rychnově (29. října).

Tři spolky slavily v roce 1924 oslavy svého založení. Nejstarší spolek v Rychnově, pěvecký spolek „Liederkranz – Věvec písní“, založený v roce 1849, slavil v sále „Spolkového domu“ v prvních prosincových dnech slavnost 75 let svého založení.

V roce 1864 dr. Möllemem založený spolek vojenských veteránů (dnes Sdružující a podpůrný spolek vysloužilých vojáků) mohl oslavit své 60-leté jubileum.

Rovněž v roce 1864 ustavený německý tělocvičný spolek slavil ve dnech 10. až 12. srpna své 60. výročí existence. Jako památka na tuto slavnost musela působit ta okolnost, že již v první den jubilea, o slavnostním odpoledni, jako úvod vtiskl své razítko oheň Schidova mlýna.

Mohlo zůstat nerozhodnuto, zda to byla náhoda, ale zákeřnost osudu to chtěla, že další slavnost 12. srpna měla kvůli požáru stáje Schidova mlýna opět předčasný konec.

Obchod, zvláště ve skleněném průmyslu, byl zvláště příznivý, takže mačkáři, brusiči a leštiči si přišli k týdennímu platu 1200 – 1500 i více korun.

Jeví se pochybným, zda snadné vydělávání peněz v těchto časech bylo opravdovým požehnáním pro naše obyvatelstvo, neboť část dělnictva často velmi lehkomyslně rozhazovala a žila nad poměry pracujících.

Počasí během roku lze označit vzhledem k našemu klimatu za dobré. Přesto byly ceny zemědělských produktů, stejně jako ostatních potravin a předmětů denní potřeby ještě velmi vysoké.

1925

Na prvním zasedání zastupitelstva v tomto roce 30. dubna byl předložen přípis politické okresní správy v Jablonci, ve kterém si stěžovali domácí živnostníci, že na trzích většinou cizí kupci vychvalují své zboží dryáčnickým způsobem a tím poškozují solidní obchodníky.

K tomu bylo rozhodnuto: Když kupec během trhu nebo svátku nabízí své zboží dryáčnickým způsobem a tím poškozuje solidní kupce a obchodníky, bude po předchozím neúspěšném napomenutí postižen peněžní pokutou od 5 do 200 korun.

Dále byl přednesen výsledek jednání konaného 25. dubna 1925 mezi zplnomocněnými zástupci pana Richarda Haasise a zastupiteli zdejšího města a zastupiteli obce Pulečny, na kterém byla uzavřena smlouva stran přeplatků fakturovaných částek, které zaplatili spotřebitelé proudu panu Richardu Haasisovi jako bývalému vlastníku Elektrického podniku a jejichž předmět nebyl současným vlastníkem rozvodné sítě uznán jako vlastnictví jmenovaných stran.

K úplné likvidaci této záležitosti byla dohodnuta pro obě obce paušální částka 20000 korun. Tato smlouva byla městským zastupitelstvem jednomyslně přijata.

Dále bylo zastupitelstvo informováno, že podle výnosu ministerstva vnitra ze 7. října 1924 č. 66781/25, bylo rozhodnuto, že vláda podle ustanovení paragrafu 1 zákona z 21. prosince 1922 zamítla žádost obce Kokonín, aby z území města Rychnova byla vyjmuta obecní část Hranice a přičleněna k obci Kokonín.

Z částky 13.400 korun má být odpovídající obnos, a sice 5,46%, vyplacen české menšině. O nutnosti výstavby nové zbrojnice pro sbor dobrovolných hasičů v letošním roce hovořil náčelník Reinhold Preißler.

Zastupitel pan Franz Pietsch hovořil o podrobnostech stavby, která vyžaduje náklady 93.400 korun. Naproti tomu stojí k dispozici 72.674 korun, které hasiči nasbírali ze zábav a sbírek.

Bylo rozhodnuto vestavět do zbrojnice byty a na stavbu dát k dispozici 2000 korun. Tato částka má být navrácena z výnosu nájemného a zčásti z dotace hasičům.

O proplacení městem upsané válečné půjčky se rozvinula delší rozprava.

Městský radní Franz Posner dal návrh, že by se tato záležitost měla dát k posouzení advokátovi a provést následující opatření:

Válečnou půjčku u Merkuru nepřipomínat, u bankovního úřadu požádat o zmírnění a pokud jde o válečnou půjčku u spořitelny, zajít pro radu k advokátovi.

Na zasedání městského zastupitelstva konaném 7. srpna podal starosta Karl Hofrichter zprávu o finanční situaci města a dal návrh přijmout ke krytí běžných výdajů města krátkodobou půjčku ve výši 50.000 korun.

Křesťansko-sociální strana podala přesné vysvětlení nutnosti a provedení nové fary. Zástupce starosty Rudolf Seidel se vyslovil jménem živnostenské strany pro

bezpodmínečnou výstavbu. Komunistická strana informovala, že si své někdejší stanovisko podrží, neboť prostředky na stavbu fary mají být vzaty z církevního majetku.

Městský radní pan farář Hahn řekl k této poznámce, že není k dispozici dostatečný církevní majetek, jinak by byl k tomuto účelu použit v první řadě.

Bylo rozhodnuto poskytnout z obecních prostředků na stavbu fary 7.500 korun a tuto částku opět získat církevní daní.

Toto rozhodnutí bylo přijato, když se zdržely komunistická a česká strana.

Kvůli zřízení nové pěší cesty na Dobrou Vodu bylo rozhodnuto o přijetí půjčky 40.000 korun.

23. listopadu se konalo zasedání městského zastupitelstva v obecné škole. Předseda finanční komise, městský radní pan Posner přednesl k projednání předběžný rozpočet města a školní obce na rok 1925.

Pasivní saldo a výše schodku ukazuje neblahé důsledky finančních zákonů, díky nimž obce ztrácí jakýkoli přehled o finančním hospodaření s daněmi.

Zůstatky jsou neznámá čísla a nedávají v žádném směru jasný obraz. Další důsledky spočívají v tom, že obce jsou nuceny přijímat krátkodobé půjčky, aby dostaly obecní hospodaření jaksí do rovnováhy.

Bylo rozhodnuto stanovit daně pro město na 63% na domovní dani a 260% na ostatních daních, pro školní obec na 63% na domovní dani a 200% na ostatních daních.

23. října se konala politická pochůzka na železničním ředitelství v Hradci Králové stran částečného zrušení závor a změn v obsluze.

Městští radní farář Hahn a Emil Eichler, kteří se komise účastnili, informovali, že pánové z komise nebyli přístupni žádnému návrhu a každou výtku odmítli. Bylo rozhodnuto poslat na ředitelství státních drah rezoluci.

Česká menšinová škola požadovala novou místnost pro svoji třídu v 1. patře obecné školy.

Komise školského úřadu shledala tuto místnost po nezbytných úpravách jako vhodnou.

Obecní školní rada rozhodla, že třída v 1. patře může být přenechána pouze do odvolání, neboť tato v příštích letech bude opět potřebná pro německou školu.

Mimoto jsou požadovány příspěvky na opravy v poměru k počtu tříd, stejně jako výdaje na malování, příspěvek na úklid a nájemné 100 korun ročně.

Proti organizaci obecné školy stejně jako proti slučování chlapecké a dívčí měšťanky se protestovalo.

Na zasedání zastupitelstva konaném 30. prosince bylo znovu jednáno o obcí upsané válečné půjčce.

Starosta pan Karl Hofrichter a městský radní Posner jednali osobně o válečné půjčce s řediteli v Praze. Od zástupců politických stran měly být v tomto předneseny vhodné návrhy.

Po různých názorech vysvětlil pan městský radní Posner, že úhrada válečné půjčky bude výhodnější, než se pustit do jistého soudu s nejistým výsledkem.

Bylo rozhodnuto zavést od 1. ledna 1926 ve městě daň z motorových vozidel podle zákonného předpisu z 13. srpna 1921.

Stran nápojové daně bylo rozhodnuto zavést od 1. ledna 1926 namísto dosavadních 4 haléřů za litr 8 haléřů.

K protestu, který byl vznesen z městského úřadu kvůli propuštění zdejšího německého listonoše, se připojilo zastupitelstvo s výjimkou pana Chvaliny.

Potud jsou uvedeny nejdůležitější údaje z obce.

Církevní knihy informují z roku 1925 o 48 katolických křtech, 37 sňatcích a 29 pohřbech.

Ukázalo se nutností postavit namísto chatrné, požárem zničené fary novou.

Protože církevní majetek na novostavbu nestačil, požádal pan farář Hahn o příspěvek město. Komunistická strana se vyslovila proti novostavbě a proti poskytnutí jakéhokoli příspěvku.

Přesto se podařilo křesťansko-sociální lidové straně, že se město zavázalo poskytnout na novostavbu fary příspěvek 7.500 korun.

Z chlapecké měšťanské školy můžeme v roce 1925 informovat, že 1. února nastoupil službu jako nová učitelská síla odborný učitel Andrea Hanusch.

Výnosem zemského školního rady z 6. ledna 1925 bylo nově upraveno vyučování náboženství a římsko-katolické vyučování bylo omezeno na dvě oddělení, každé s dvěma hodinami týdně, čímž se sloučila 2. a 3. třída. Obě třídy měly dohromady 47 žáků tohoto vyznání.

7. března se u příležitosti narozenin prezidenta Masaryka shromáždilo veškeré žactvo v malířském sále, kde jim ředitel rozvinul obraz ze života pana prezidenta, předvedl jejich očím jeho skvělé charakterové vlastnosti a rozdělil okresním školním výborem zasláné oslavné sborníky. Ve slavnostní den bylo školní volno.

Podle nařízení zemského školního rady byl školní rok uzavřen již v sobotu 27. června.

V učitelském sboru působil ředitel Franz Posner, odborní učitelé Gustav Schäffer, Andrea Hanusch, Oskar Schmidt a Emil Huyer.

Jako učitelé náboženství působili pro římsko-katolické žáky katecheta Bernard Luttna a pro starokatolické pan farář Hermann Mertz z Jablonce.

Počet žáků dosáhl na konci školního roku 111 chlapců.

21. května podnikl ředitel Posner s 32 žáky pěší výlet k Polzenovu prameni, přičemž si prohlédli hrad Děvín.

12. června podnikla 1. třída jednodenní výlet přes vodopády na Jedlové na Jizeru a k přehradě na Černé Desné (Souš).

2. třída šla ze Zeleného údolí (část Kořenova – železniční stanice) přes Jizerku a Smědavu do Hejnic.

3. třída jela 11. června do Zeleného údolí, pak putovala do Körberovy lesovny v Horní Rokytnici, další den pokračovala po hřebeni na Sněžku, třetí den si prohlédla historické vrchy u Trutnova a večer se vrátila zpět.

Odpoledne 26. června podnikli vybraní žáci výlet na Gutbrunnwarte (dnes již neexistující zájezdní hostinec na Dobré Vodě), kde vykonali zkoušku svých pěveckých a muzikálních dovedností i hereckého nadání, jež byly přijaty ze strany rodičů a hostů ke vši chvále.

Obecní školní rada věnovala na výlety pro chudé děti 700 korun.

V měsíci ochrany dětí vybrali mezi sebou žáci částku 127 korun, která byla poukázána německé zemské komici pro ochranu dětí a péči o mládež. Pro prázdninovou sociální péči okresní komise vybrali žáci 48 korun.

Zemskou školní radou bylo dekretem ze 17. srpna nařízeno k začátku školního roku 1925 – 1926 sloučení 3. chlapecké a dívčí třídy měšťanské školy. Díky tomuto omezení muselo být vyučováno v jedné třídě 23 chlapců a 31 děvčat. Odvolání proti tomuto sloučení zůstalo bezvýsledné.

Paní odborná učitelka Gattermann – Püschel jako vdaná učitelka byla vzhledem ke svým jistým příjmům poslána na dovolenou.

Na místo do Tanvald přeloženého odborného učitele Oskara Schmidta přišel na měšťanskou školu učitel Bröckelt, který se stal na obecné škole přebytečným.

Od začátku školního roku bylo zavedeno vyučování češtiny jako nepovinný předmět vždy po třech hodinách v každé třídě na náklady obecní školní rady.

Po opakovaném odvolání bylo sloučení obou třetích tříd výnosem z 18. listopadu zrušeno a od 3. prosince se vyučovalo opět oddělené. Paní odborná učitelka Püschel byla opět přijata do služby.

Výnosem zemského školního rady ze 7. listopadu bylo zavedeno nepovinné vyučování českého jazyka ve třech oddělení vždy po třech hodinách týdně.

31. prosince byl katecheta Bernard Luttna přeložen do Jablonce.

Okresní školní inspektor pan Adolf Preisler provedl inspekci školy 30. listopadu.

Z dívčí měšťanky je třeba uvést, že na začátku školního roku 1. září 1925 navštěvovalo 1. třídu 33, 2. třídu 35, 3. třídu 31 žákyň, dohromady školu tedy 99 žákyň. Z toho bylo 9 z Kokonína, 9 z Rádla, 1 z Pulečného a 1 z Frýdštejna.

V učitelském sboru působily: jako ředitelka Adele Köppel, jako třídní v 1. ročníku Adelheid Lorenz, ve 2. ročníku Henriette Püschel a ve 3. ročníku odborná učitelka Paula Vogt.

Vyučování římsko-katolického náboženství obstarával katecheta Bernhadr Luttna, starokatolické vikář Hermann Mertz a evangelické farář Hermann Piesch.

Říjnová sbírka pro ochranu dětí a péči o mládež vydala 123 korun.

Na vánoce bylo 7 žákyň obdarováno z chudinského fondu obce zdejším ševcem vyrobenými zimními botami.

Žákyně byly vyšetřeny z hlediska jejich zdravotního stavu, změřeny a zváženy, ty s podváhou a nemocně vypadající byly poslány na plicní oddělení v Jablonci k vyšetření. U většiny byl zjištěn zánět plic a plicních hrotů. Výsledek je dokladem zdravotního stavu naší doby. Všechny tyto děti přicházejí denně jako zdravé do školy. Prostřednictvím zemské komise bylo několik děvčat umístěno ve Cvikovském zemském zařízení pro skrofulózu. Kde je příčina tohoto nepříznivého nálezu?

Jsou tři nepřátelé naší mládeže: za prvé je to chudokrevnost, která se objevuje zvláště u děvčat v letech jejich vývoje, když sedíce skoro celý den ve škole musejí se zřikat tři nejdůležitějších životních podmínek, „světla, vzduchu a slunce“.

9. února vyslechly žákyně přednášku s diapositivy (?) o „Mozartově cestě do Prahy“.

19. března se konala v rámci vyučování přednáška s diapositivy „Hvězdný svět“, které se účastnila třetí dívčí a chlapecká třída.

Obecní školní výbor v Jablonci uspořádal žakovské představení „Loupežník“ od Schillera, kterého se zúčastnil třetí ročník.

Před koncem školního roku podnikl učitelský sbor se školní mládeží výlet na Gutbrunnwarte, kde se konaly divadelní hry a kolové tance. Starosta Hofrichter sebral 300 korun pro obecní školní radu, které byly určeny pro dívčí měšťanskou školu na pořízení psacího stroje.

Za pečivo, vyrobené ve školní kuchyni bylo dosaženo výnosu 1.114 korun, ze kterých po odečtení nákladů zůstal čistý výtěžek 704 korun.

V obecné škole konal 24. února inspekci pan okresní školní inspektor Adolf Preisler.

7. března slavila obecná škola 75. narozeniny pana prezidenta naší republiky. Vrchní učitel měl v malířském sále, kde se shromáždili žáci a žákyně ze všech tříd obecné školy, proslov, ve kterém byly oceněny velké zásluhy pana prezidenta Masaryka o vznik československé republiky způsoben, odpovídajícím úrovní vzdělání dětí.

27. března byla uzavřena vývařovna polévky. Od 24. listopadu 1924 do 27. března 1925 v 63 dnech bylo rozděleno žákům obecné školy 2.168 porcí polévky.

16. dubna konal pan okresní školní inspektor Adolf Preisler inspekci s následnou konferencí.

Učitelé s žáky podnikli následující výlety:

22. května Alfred Bröckelt do liberecké zoologické zahrady.

9. června Emil Preisler na Janov, Královku, Kristiánov a Josefův Důl, kde navštívili sklárnu.

9. a 10. června Johann Langer dvoudenní výlet. První den železnicí z Rychnova do Litoměřic, pak parníkem do Ústí nad Labem, tam navštívili Park ochrany přírody a ptactva Dr. Heinricha Lumpeho. Druhý den navštívili zříceniny hradu Střekov, Schichtovy závody, odjeli parníkem do Lovosic a odtud železnicí přes Českou Lípu a Liberec zpět do Rychnova.

22. června Alfred Bröckelt polodenní výlet na Javorník.

25. června vrchní učitel Arnold Seidel na Javorník.

Počet žáků činil na konci školního roku 65 chlapců a 64 děvčat, dohromady 129.

Učitelský sbor sestával z vrchního učitele Arnolda Seidela, který vyučoval ve spojené 1. a 2. třídě, Alfreda Bröckelta ve 3. třídě, Emila Preißlera ve 4. třídě a Johanna Langerera v 5. třídě.

V měsících dubnu, květnu a červnu se objevila epidemie příušnic a mnoho dětí nemohlo navštěvovat školu.

Počet školních polodnů činil za celý školní rok dohromady 48.921 (?).

Okresním školním výborem a obecním školním výborem byly naší škole věnovány učebnice a školní pomůcky.

Školní knihovna čítala na konci školního roku 171 dobrých knih pro mládež.

Na pořízení učebních pomůcek obdržela obecná škola následující příspěvky: od zdejšího spořitelního a záložního spolku 100 korun, od výrobce skleněného zboží pana Adolfa Hartrampfa 500 korun a od pana Josefa Wünsche 10 korun.

Vývařovna polévky, zřízena Svazem Němců v Čechách, pro kterou obec zdarma vyčlenila jednu místnost a vytápěla, obdržela od několika rolníků bezplatně brambory.

Vývařovna polévky se od jejího zřízení jevila jako blahodárné zařízení pro školní mládež, zvláště pro obecní chudé žáky, neboť obdrželi v zimních měsících v poledne silnou polévku.

Na konci čtvrtstoletí by se slušelo vyjádřit srdečné díky obyvatelstva Svazu Němců v Čechách, obecní skupině Rychnov jako zřizovateli vývařovny polévky, městu, zesnulému řediteli školy panu Emilu Wanderovi, zvláště ale paní Else Zappeové z č. 220 za její obětavost při službě péče o mládež.

V obecné škole umístěná veřejná mateřská škola byla navštěvována 31 dětmi, o které pečovala vychovatelka Kamilla Schulz.

V měsících dubnu, květnu a červnu se objevila epidemie příušnic a mateřská škola být dvakrát zavřena vždy na 14 dní.

22. prosince se konala pro žáčky slavnost vánočního stromku a děti obdržely rozličné dárky.

Na školní výlety a putování byl z loňského roku k dispozici fond 231 korun, ze kterého bylo vydáno na výlety pro potřebné žáky 208 korun a zbylo ještě 31 <?> korun.

Z obecní školní rady ještě nebyl příspěvek pro rok 1925 předložen.

O prázdninách byly ve školní budově hala, schodiště odzdola nahoru, malířský sál, mateřská škola a některé třídy nově vymalovány a okna na chodbě byla opravena.

Ze spolkových věcí je toho v roce 1925 málo k uvedení. Spolkové slavnosti se žádné nekonaly, pouze hasičský sbor měl během celého roku jen jednou co na práci a to při požáru stodoly horního mlýna 27. října.

Na začátku 20. století asi žádná lidská duše netušila, jaké strašné, celým světem otrásající události přinese lidstvu první čtvrtstoletí.

Po desetiletích míru a budování probodly mocnosti středu Německo a Rakousko na všech hranicích nepřátelské milionové armády, roztříštily soustavu států jako domeček z karet a vznikly nové státy.

Světový požár, který matka země ještě nezažila, dmul se po čtyři roky mezi lidstvem. Po skončení války vznikla Společnost národů pod heslem „Již nikdy válku!“ A přece opět povstaly závody ve zbrojení mezi mocnostmi přes vzácně zářící a válku zaklínající heslo. Války však byly dále vedeny přes smlouvy Společnosti národů každou válku zakazující. Dnes se vidíme zbaveni naděje na věčný mír, neboť spatřujeme již předzvěsti nadcházející války ve zbrojení všech států a jako asi nejjistější znamení na to poukazují obranná opatření proti jedovatým bojovým plynům.

Ale necht' přijde, co přijít má, náš stát je podle mínění našich znalců na všechny případy vyzbrojen.

Rychnov, 7. června 1936

Wilhelm Preißler